

ΤΡΙΤΗΣ ΤΑΞΕΩΣ

Ἀναγνωστικὸν ἐγκριθὲν πάλιν τῷ 1914
ὑπὸ τοῦ Κράτους.

46168

ῬΗΕΤΟΕ ΑΝΘΡΩΠΟΕ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟΝ

ΤΗΣ

ΤΡΙΤΗΣ ΤΑΞΕΩΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΤ. ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΑΡΡΕΝΩΝ ΚΑΙ ΘΗΛΕΩΝ

Τὸ μόνον νέον ἐγκριθὲν ἐκ τῶν 8 ὑποβληθέντων εἰς τὸν
διαγωνισμόν.

ΥΠΟ

Φαριμα
ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ

Εκ του τυπογραφείου

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων «*Ἀγῆς Ἀθηνῶν*» Ἀποστολοπούλου

ΕΓΚΡΙΣΙΣ

ΤΟΥ ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟΥ ΤΗΣ Γ' ΤΑΞΕΩΣ

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ

ΥΠΟ

ΤΗΣ ΑΓΩΝΟΔΙΚΟΥ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑΣ

....«Και τὸ βιβλίον τοῦτο εἶναι γεγραμμένον μετὰ τῆς αὐτῆς ἐπιμελείας καὶ φιλοκαλίας, μετ' ἧς καὶ τὰ ἄλλα τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως ἔργα. Ἀπὸ τῆς § 1 μέχρι τέλους τοῦ Πρώτου Μέρους τὸ βιβλίον περιέχει, συμφώνως πρὸς τὴν προκήρυξιν τοῦ Ὑπουργείου, ποικίλα διηγήματα, ἱστορήματα, περιγραφάς, παροιμίας, γνωμικὰ καὶ ποιήματα· ἐν δὲ τῷ Δευτέρῳ Μέρει, περιλαμβάνει σκηνὰς ἐκ τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου, πάντα ἐν γλώσσει ἁλίαν ἐπιμεμελημένη, ὁμαλῇ καὶ καταληπτῇ εἰς τὰ παιδία. Κοσμεῖται δὲ τὸ βιβλίον καὶ διὰ πολλῶν καλλιτεχνικωτάτων εἰκόνων.»

«Ἡ ἐπιτροπεία ἐγκρίνει τὸ βιβλίον»

Ὁ Πρόεδρος

† ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Καθηγητῆς τῆς Φιλοσοφίας κτλ. ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ

Τὰ μέλη

Βασίλειος Ἰατρίδης, Ἐπιθεωρητῆς σχολείων
Ἀναστάσιος Σακελλάριος, Διευθ. Διδασκαλείου
Νικόλαος Βούλιος, Ἐπιθεωρητῆς σχολείων
Δημήτριος Κονβελᾶς, Ἐπιθεωρητῆς σχολείων

Συγχρόνως ὑπεβλήθησαν εἰς τὸν διαγωνισμόν 8 ἀναγνωστικὰ τῆς Γ' τάξεως. Ἐκ τούτων ἐνεκρίθη νέον ἐν καὶ μόνον, τὸ τοῦ κ. Θ. Ἀποστολοπούλου, διὰ τὴν ὑπὲρ τὰ ἄλλα μεγάλην ὑπεροχὴν του· πάντα δὲ τὰ λοιπὰ ἀπερρίφθησαν τότε.

Α — ε — 02 — ρκ

Η — θ — 03 — ριε

Ο — θ — 05 — ρι

Σ — θ — 08 — ρζ

Τ — η — 09 — ρι

Ο — ι — 14 — ρι

Α — ια — 14 — ρε

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

1. Προσευχή.

Ὁ πολυεύσπλαγχνος Θεός,
Ὁ πάνσοφος καὶ κραταίος,
Ὁ ἐπουράνιος Πατήρ,
Ἡμῶν τοῦ ἄρτου ὁ δοτήρ,
Εὐλογοῦμεν τὸνομά Σου
Καὶ θεομῶς δεόμεθά Σου.

—
Ὁ ἐκ Παρθένου γεννηθεὶς,
Καὶ ὡς θνητὸς σαργανωθεὶς,
Καὶ μετὰ θάνατον πικρὸν
Ἐξαναστάς ἐκ τῶν νεκρῶν,
Εὐλογοῦμεν τὸνομά Σου
Καὶ θεομῶς δεόμεθά Σου,

—
Τὸ Πνεῦμα τὸ ζωοποιόν,
Δι' οὗ ὁ Πάντας ἐλεῶν,
Πανσόφους καὶ παντοδαεὺς
Ἀνέδειξε τοὺς ἁγίους,
Εὐλογοῦμεν τὸνομά Σου
Καὶ θεομῶς δεόμεθά Σου.

Παρθένε, καύχημα κλεινόν,
Ἄπάντων τῶν Χριστιανῶν,
Τοῦ ζῶντος ὕδατος πηγῆ,
Τοῦ κόσμου ἡ καταφυγή,
Εὐλογοῦμεν τὸνομά Σου
Καὶ θεομῶς δεόμεθά Σου.

Ἄλξ. Κατακουζηνός.

2. Ἡ Ἐκκλησία.

1. Τὰς Κυριακὰς καὶ λοιπὰς ἑορτὰς ὁ κώδων τῆς Ἐκκλησίας μᾶς προσκαλεῖ πρῶτ' πρῶτ' ὅλους τοὺς Χριστιανούς, διὰ νὰ προσευχηθῶμεν μετ' ἡσυχίαν καὶ σεβασμὸν ὅλοι ὁμοῦ καὶ εὐχαριστήσωμεν τὸν Θεὸν διὰ τὰ ἄπειρα ἀγαθὰ, τὰ ὅποια μᾶς δίδει. Παρακαλοῦμεν ἀκόμη Αὐτὸν νὰ προφυλάττῃ ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ κακῶν καὶ νὰ συγχωρήσῃ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν.

2. Ὅταν εἰσέλθωμεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, κάμνομεν τὸν σταυρὸν μας, ἀνάπτομεν κηρία, καίομεν λίθον καὶ ἰστάμεθα μετ' ἐμὴν προσοχὴν ἀκούοντες τὴν θεῖαν λειτουργίαν καὶ προσευχόμενοι. Καλλιτέρα προσευχή, τὴν ὅποιαν θέλει ὁ Θεός, εἶναι μόνον ἡ γινομένη μετ' ἄκραν προσοχὴν καὶ μετ' εὐκρινῆ καρδίαν.

3. Οἱ ψάλλται ψάλλουσι τὰ θεῖα καὶ ἱερὰ γράμματα. Ὁ ἱερεὺς ἐπίσης ψάλλει, θυμιᾷ, ἀναγινώσκει τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον ἀργὰ καὶ μεγαλοφώνως, ὥστε νὰ ἀκούωσιν αὐτὸ ὅλοι οἱ Χριστιανοί.

4. Τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον διδάσκει: «Ἀγάπα τὸν Θεὸν καὶ ἀγάπα τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, ὅπως ἀγαπᾷς τὸν ἐαυτὸν σου. Ποτὲ μὴ βλάβῃς κανένα ἄνθρωπον. Τίμα

Ἡ ὕλη τοῦ βιβλίου τούτου εἶναι τοσαύτη, ὥστε ἐν τοῖς μονοταξίοις σχολείοις δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ διεξέλθῃ αὐτὴν πᾶσαν ὁ διδάσκαλος, δυνάμενος νὰ παραστήσῃ πολλά διάμεσα κεφάλαια, κατ' ἐκλογὴν του.

τοὺς γονεῖς σου καὶ ὑπάκουε εἰς αὐτούς. Τότε σὲ ἀγαπᾷ καὶ ὁ Θεός».

5. Ὅπου πολλοὶ προσεύχονται ὁμοῦ, ἐκεῖ ἡ προσευχὴ εὐχαριστεῖ περισσότερο τὸν Θεόν. «Ὅπου δύο ἢ τρεῖς εἰσι

Ἐκκλησία

συνηγμένοι εἰς τὸ ἑμὸν ὄνομα (δι' ἐμέ), ἐκεῖ καὶ ἐγὼ ἐν μέσῳ αὐτῶν εἰμι», λέγει ὁ Χριστός.

6. Ἡ Ἐκκλησία λέγεται καὶ **Ναὸς τοῦ Θεοῦ**. Εἰς τὸ ὠραιότερον μέρος τῆς πόλεως ἢ τῆς κώμης εἶναι ἐκτισμένη ἡ Ἐκκλησία, μεγαλειτέρα συνήθως ἀπὸ τὰς ἄλλας οἰκίας καὶ λάμπει ἀπ' ἕξω ὠραία καὶ λευκὴ.

7. Ναοὶ ὑπάρχουσιν εἰς ὅλας τὰς πόλεις καὶ εἰς τὰς κώμας. Οἱ Ναοὶ τῶν πόλεων εἶναι πολλοὶ καὶ μεγάλοι, με-

χρυσᾶ κοσμήματα καὶ μὲ ὠραίας εἰκόνας. Οἱ Ναοὶ τῶν κωμῶν καὶ τῶν χωρίων εἶναι μικρότεροι. Ἄλλ' ὁ Θεὸς εἶναι πανταχοῦ παρὼν καὶ εἰς καὶ ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς μικροὺς καὶ εἰς τοὺς μεγάλους Ναοὺς.

8. Εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Ἑλλάδος, δηλαδή εἰς τὰς Ἀθήνας, ὑπάρχει ὁ λεγόμενος Μητροπολιτικὸς Ναός, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ πρῶτος πάντων τῶν Ναῶν τοῦ βασιλείου ἡμῶν. Εἰς αὐτὸν μεταβαίνει ὁ Βασιλεὺς, ὁ Μητροπολίτης, οἱ Ὑπουργοὶ καὶ κόσμος πολὺς καὶ ἐκλεκτὸς κατὰ τὰς μεγάλας ἑορτὰς καὶ τελετὰς.

9. Οἱ **Ἐπίτροποι** τῆς Ἐκκλησίας ἀγοράζουσι κη-

ρία καὶ ἔλαιον διὰ τὰ κανδήλια, καὶ φροντίζουσι διὰ τὸν μισθὸν τῶν ἱερέων καὶ τῶν ψαλτῶν.

10. Ὁ **νεωκόρος**, δηλαδή ὁ κανδηλιανάπτης ἢ Ἐκκλησιάρχης, ἀνάπτει τὰ κανδήλια, τὰ κηρία, τὸν πολυέλαιον, κἀθαρίζει τὰ ἐπιπλα καὶ σκεύη τῆς Ἐκκλησίας καὶ σαρώνει αὐτήν.

11. Ἐξωθὶ τοῦ Ναοῦ ὑπάρχει προαύλιον, συνήθως δὲ μικρὸς κήπος μὲ ἄνθη, δενδρολίβανον, καὶ πολλὰ κυπαρίσσια, ἐπὶ δὲ τὸ κωδωνοστάσιον· εἰς δὲ τὰς μικρὰς κώμας ἔλαγχον πλησίον καὶ τὸ Νεκροταφεῖον, ὅπου θάπτουσι τοὺς νεκροὺς.

12. Εἰς τὸ **κωδωνοστάσιον** ὑψηλὰ κρέματα ὁ κώδων τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ μέταλλον τοῦ κώδωνος εἶναι πολὺ

ήχηρόν. Ἐντὸς τοῦ κώδωνος κρέματα τὸ γλωσσίδιον ἢ
πλήκτρον δι' αὐτοῦ πλήττομεν τὰς ἐσωτερικὰς πλευρὰς τοῦ
κώδωνος καὶ παράγεται ἰσχυρότατος ἦχος.

13. **Τὸ κτίριον** τοῦ ναοῦ ἔχει θεμέλια, τοίχους, θύ-
ρας, παράθυρα, στέγην καὶ δάπεδον, ἦτοι πάτωμα ἢ ἔδαφος
πλακοστρωμένον. Ἐπάνω εἰς τὴν στέγην ἢ τὸν τροῦλλον
τῶν Ἐκκλησιῶν τίθεται ὁ **Σταυρός**.

14. Ἐκαστος ναὸς κτίζεται εἰς τοιαύτην θέσιν, ὥστε οἱ
ἐκκλησιαζόμενοι νὰ βλέπωσι πάντοτε πρὸς ἀνατολὰς· διότι
ἐξ ἀνατολῶν ἐπεράνη ὁ Ἰησοῦς Χριστός, τὸ φῶς τοῦ κόσμου.

15. Τὸν Ναὸν κατασκευάζουσιν οἱ **κτίσται**, οἱ **τέ-
κτονες** καὶ οἱ **ζωγράφοι**, δαπανῶσι δὲ ὅλοι ὁμοῦ οἱ
ἐνοροῖται, δηλαδὴ οἱ κάτοικοι, οἱ ὁποῖοι ἐκκλησιάζονται
εἰς αὐτόν.

16. Τοὺς Ναοὺς στολίζουσιν ἐντὸς αἱ εἰκόνες τοῦ **Παν-
τοκράτορος**, τοῦ **Χριστοῦ**, τῆς **Παναγίας** καὶ τῶν **Ἁγίων**.
Προσκυνοῦντες καὶ ἀσπαζόμενοι τὰς ἁγίας Εἰκόνας τιμῶμεν
τὰ δι' αὐτῶν εἰκονιζόμενα πρόσωπα.

17. Ἐκαστος Ναὸς διαιρεῖται ἐσωτερικῶς εἰς τρία μέρη,
τὰ ὁποῖα εἶναι· 1ον τὸ **Ἱερόν Βῆμα** διὰ τοὺς ἱερεῖς·
2ον ὁ **κυρίως Ναὸς** διὰ τοὺς λαϊκοὺς· καὶ 3ον ὁ **Γυ-
ναικωνίτης** διὰ τὰς γυναῖκας.

18. Ἐντὸς τοῦ Ἱεροῦ Βήματος ὑπάρχει ἡ Ἁγία Τρά-
πεζα, ἐν μέσῳ· ἀριστερᾷ δὲ ἡ Πρόθεσις καὶ ὀπίσθεν τῆς
Ἁγίας Τραπέζης τὸ Σύνθρονον τοῦ Ἀρχιερέως. Προσέτι
δὲ τὰ διάφορα **ἱερὰ σκεύη**, οἷον τὸ Ἅγιον Ποτήριον, ὁ
Ἅγιος Δίσκος, ὁ Ἄδηρ, ἡ Λόγχη, ἡ Λαβίς (κοχλιάριον),
τὸ Ζέον, τὸ Ἱερόν Εὐαγγέλιον, τὰ ἱερὰ Ἄμφια καὶ ἄλλα.
Ἐν τῷ Ἱερῷ μένουσι μόνον οἱ κληρικοί, εἰς δὲ τοῦ λαϊ-
κοὺς ἀπαγορεύεται ἡ εἴσοδος εἰς αὐτό.

19. **Κληρικοὶ** καλοῦνται οἱ Ἱερεῖς, οἱ Ἐπίσκοποι,

οὶ Διάκονοι καὶ πάντες οἱ Ἱερομόναχοι, **λαϊκοὶ** δὲ ὅλοι οἱ λοιποὶ Χριστιανοί.

20. Τὸ Ἱερὸν Βῆμα εἶναι πάντοτε εἰς τὸ ἀνατολικὸν μέρος τοῦ Ναοῦ. Διότι ἐξ ἀνατολῶν ἐπεφάνη ὁ Χριστός.

21. Ἐντὸς τοῦ κυρίως Ναοῦ ὑπάρχει ὁ Ἀρχιερατικὸς Θρόνος δεξιᾶ, καὶ ὁ ἄμβων ἀριστερᾶ· τὰ στασίδια κύκλω· τὸ προσκυνητάριον καὶ ἡ Τράπεζα τῶν Ἐπιτρόπων εἰς τὴν εἴσοδον τῆς Ἐκκλησίας.

22. Ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος ἐκφώνει ὁ ἱεροκῆρυξ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ ἀναγινώσκει ὁ ἱεροδιάκονος τὸ Εὐαγγέλιον.

23. Τὸ Ἱερὸν Βῆμα χωρίζεται ἀπὸ τὸν κυρίως Ναὸν διὰ τοῦ **Εἰκονοστασίου**. Τὸ Εἰκονοστάσιον ἔχει τρεῖς θύρας. Ἡ μεσαία λέγεται Ὠραία Πύλη. Ἐν αὐτῇ ὁ ἱερεὺς ἀναγινώσκει τὸ Εὐαγγέλιον· δι' αὐτῆς δὲ μόνον ὁ ἱερεὺς καὶ οἱ κληρικοὶ διέρχονται. Αἱ ἄλλαι δύο θύραι εἶναι δεξιᾶ καὶ ἀριστερᾶ τῆς Ὠραίας πύλης. Καὶ ἡ μὲν ἀριστερὰ τῶ εἰσερχομένῳ λέγεται βόρειος πύλη, ἡ δὲ δεξιὰ λέγεται νότιος πύλη.

24. Ἐπὶ τοῦ Εἰκονοστασίου ζωγραφεῖται ἡ εἰκὼν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ εἰς τὴν Ὠραίαν πύλην· δεξιᾶ δὲ τῶ εἰσερχομένῳ ἡ τοῦ Χριστοῦ καὶ κατόπιν ἡ τοῦ Προδρόμου· ἀριστερᾶ δὲ ἡ εἰκὼν τῆς Θεοτόκου καὶ κατόπιν ἡ τοῦ Ἁγίου, εἰς τὸν ἀποῖον εἶναι καθιερωμένη ἡ Ἐκκλησία. (Ἁγιος Δημήτριος, Ἁγιος Γεώργιος κλπ). Ὑπεράνω τῶν εἰκόνων τούτων ζωγραφοῦνται δώδεκα ἄλλαι μικρότεραι εἰκόνες καὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν ὁ Μυστικὸς δεῖπνος. Κατόπιν δὲ οἱ ἅγιοι Ἀποστόλοι· ἐν μέσῳ ὁ Χριστὸς· δεξιᾶ τοῦ ἡ Θεοτόκος, καὶ ἀριστερᾶ τοῦ Ὁ Ἁγ. Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής. Καὶ κατόπιν οἱ προφῆται, καὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν ἡ Θεοτόκος βαστάζουσα

τόν Χριστόν. Ἐπὶ τοῦ ὄλου δὲ Εἰκονοστασίου ὑψοῦται ἐν μέσῳ ὁ **Σταυρός***.

Προσκύνει, σέβου τὸν Θεόν
καὶ τίμα τὸν γονεῖς σου.

Ἄγάπα τοὺς ὁμοίους σου
καὶ τοὺς ὁμογενεῖς σου.

3. Κώμη.— Πόλις.— Κωμόπολις.— Πολίχνη.— Κάτοικοι.— Πατριῆς.

1. **Κώμη.**— Ὀλίγαι οἰκίαι, εἴκοσι, τριάκοντα, πενήκοντα ἢ ἑκατόν, ἐκτισμένα ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ, ἀποτελοῦσι τὸ χωρίον ἢ τὴν κώμην. Τὸ χωρίον εἶναι μικρότερον τῆς κώμης.

2. **Πόλις.**— Ὅπου οἱ συνοικισμοὶ τῶν ἀνθρώπων εἶναι πυκνοί, ἐπομένως καὶ Ἐκκλησίαι καὶ Σχολεῖα καὶ Καταστήματα πολλά, ἐκεῖνος ὁ κατοικημένος τόπος λέγεται πόλις.

3. **Κωμόπολις.— Πολίχνη.**— Μεγάλη κώμη λέγεται **κωμόπολις**. Μικρὰ πόλις λέγεται **πολίχνη**.

4. Λέγομεν, ὅτι πόλις τις ἢ κώμη εἶναι μεγάλη ἢ μικρὰ, ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν οἰκιῶν ἢ τῶν οἰκογενειῶν, ἥτοι τοῦ **πληθυσμοῦ τῶν κατοίκων** αὐτῆς.

5. **Κάτοικοι.**— **Κάτοικοι** λέγονται ὅλοι οἱ ἀνθρώποι, ἄνδρες, γυναῖκες, γέροντες, παιδιά, ὅσοι ζῶσι σταθερῶς εἰς ἓνα τόπον. Ὁ τόπος οὗτος λέγεται **κατοικία** αὐτῶν.

Πολῖται.— Κωμῆται.— Χωρικοί.— Οἱ κάτοικοι τῆς μὲν πόλεως λέγονται **πολῖται**, τῆς δὲ κώμης **κωμῆται**, καὶ τῶν χωρίων **χωρικοί**.

* Εἶναι αὐτονόητον ὅτι ὁ διδάσκαλος, δέον, ἐν μὴ ἐορτασίμῳ ὡσεὶ νὰ ὀδηγήσῃ τοὺς μαθητὰς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ νὰ κάμῃ ἐκπαιδευτικὴν ἐκεῖ τὴν περὶ Ἐκκλησίας πραγματογνωστικὴν διδασκαλίαν του.

7. **Πατρίς.**— Ὁ τόπος, ὅπου ἐγεννήθη τις, λέγεται **πατρίς** αὐτοῦ. Ἡ πατρίς εἶναι τὸ γλυκύτερον πρᾶγμα.

8. Τὰ χωρία ἔχουσι συνήθως περὶ τὰς 30 ἕως 50 οἰκίας. Αἱ κῶμαι περὶ τὰς 100. Αἱ Κωμοπόλεις ἢ Πολίχλαι περισσοτέρας τῶν ἑκατῶν. Καὶ αἱ πόλεις πολλάς, ἤτοι χιλίας, δέκα χιλιάδας, ἑκατὸν χιλιάδας, σπανίως δὲ πεντακοσίας καὶ πλέον χιλιάδας οἰκιῶν ἢ οικογενειῶν.

9. Ἐκαστον Χωρίον, Κῶμη, Κωμόπολις, Πολίχνη, Πόλις, ἔχει ἴδιον ὄνομα. Ἐπίσης ἐκάστη συνοικία.

10. Ὅπως εἰς τὰς κῶμας, τοιοῦτοτρόπως καὶ εἰς τὰς κωμοπόλεις οἱ κάτοικοι εἶναι ὡσεπιτοπλεῖστον γεωργοὶ (κτηματῖαι) καὶ κτηνοτρόφοι· ὑπάρχουσιν ὁμως καὶ χειροτέχναι ἢ χειρῶνακτες, οἷον ἀρτοποιοί, ράπται, ξυλουργοί, σιδηρουργοί, ὑποδηματοποιοί. Εἰς τὰς πόλεις ὑπάρχουσι πολὺ περισσότεροι.

4. Εὐεργετεῖτε τοὺς πάσχοντας.

Πτωχοὺς ἐλεεῖτε κ' εὐεργετεῖτε,

ὁ ἐλεήμων μᾶς εἶπε Χριστός.

Ἀγάπη ζῶσα λοιπὸν ἀπαιτεῖται·

δι' ἔργων δοξάζεται ὁ Θεός !

Τοῦ θείου Σωτῆρος ἅς μιμηθῶμεν

τὰ ἔργα καὶ ἅπασαν τὴν ζοήν.

Καὶ τότε ἐξ Ὑψους θὰ προσδοκῶμεν

χαρὰν κ' εὐδαίμονα βίον. Ἀμήν.

Λέων Μελάς

5. Τὸ Ἐκκλησάκι.

1. Ἐἰς τὸ βουνὸ ᾧ ψηλὰ ἐκεῖ

εἶν' Ἐκκλησιά ἐρημική·

τὸ σῆμαντρόν της δὲν κτυπᾷ,

δὲν ἔχει ψάλτ' οὐδὲ παπᾶ.

2. Ἐνα κανδηλί θαμπερὸ

καὶ ἓνα πέτρινο σταυρὸ

ἔχει στολίδι μοναχό

τὸ ἐκκλησάκι τὸ πτωχό.

3. Ἄλλ' ὀδία βράτης ἄνπερνᾶ στέκεται καὶ τὸ προσκυνᾶ· καὶ μὲ εὐλάβειαν πολλή τὸν ἄσπρο του σταυροῦ φιλεῖ.	4. Ἐπάνω'ς τὸν σταυρὸν ἐκεῖ εἶναι εἰκόνα μυστική· μ' αἷμα τὴν ἔγραψ' ὁ Θεὸς καὶ τὴν λατρεύει ὁ λαός.
--	---

6. Μέσα συγκοινωνίας.

Αἱ διάφοροι ὁδοί, οἱ ὄνοι, ἡμίονοι, ἵπποι, κάμηλοι, τὰ κάρρα, τὰ λεωφορεῖα, αἱ ἄμαξαι, τὰ ποδήλατα, αἱ αὐτοκίνητοι ἄμαξαι, οἱ τροχιόδρομοι, οἱ σιδηρόδρομοι, τὰ πλοῖα, τὰ ἀτμόπλοια χρησιμεύουσι, διὰ νὰ μεναβαίνωμεν εὐκόλως καὶ χωρὶς πολὺν κόπον ἀπὸ ἐνὸς τόπου εἰς ἄλλον. Πάντα ταῦτα λέγονται μὲ κοινὴν ὀνομασίαν **μέσα συγκοινωνίας**. Προσέτι δὲ ἡ θάλασσα καὶ οἱ πλευστοὶ ποταμοί.

7. Ἡ ποιότης τοῦ ἐδάφους.

1. Ἐάν ἐξέλθωμεν εἰς τὴν **ἐξοχήν**, παρατηροῦμεν ἄλλα δένδρα ἐδῶ, ἄλλα ἐκεῖ, ἄλλο δὲ χῶμα εἰς τὸ ἐν μέρος καὶ διάφορον εἰς τὸ ἄλλο.

2. Ἀλλαχοῦ τὸ ἔδαφος (ἢ γῆ) καλύπτεται ὑπὸ χλόης καὶ θάμνων καὶ φυτῶν, καὶ τότε λέγομεν, ὅτι εἶναι **γόνιμον**, ἀλλαχοῦ δὲ εἶναι γυμνόν, καὶ τοῦτο ὀνομάζομεν **ἄγονον**.

3. Ἡ γῆ καλεῖται :

α') **Γόνιμος** ἢ **κηπαία**, ὅταν ἀποτελῆται ἐκ μαύρου καὶ λεπτοῦ καὶ λιπαροῦ χώματος, περιέχοντος κόπρον ζώων ἢ φυτικᾶς οὐσίας ἐν καταστάσει σήψεως. Ἡ γῆ αὕτη εἶναι καταλληλοτάτη πρὸς καλλιέργιαν.

β') **Αργιλλώδης** (πηλώδης), ὅταν ἀποτελῆται ἀπὸ γλοιῶδες χῶμα, κίτρινον, ἐρυθρόν ἢ φαιόν. Ἡ γῆ αὕτη ἐν καιρῷ μὲν βροχῆς δὲν ἀπορροφᾷ ὕδωρ, ἀλλὰ κρατεῖ αὐτὸ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς, ὥστε ἡ νὰ ρεῦση που ἢ νὰ ἐξέλθῃ σθῆ· ἐν καιρῷ δὲ ξηρασίας ξηραίνεται καὶ σκληρύνεται ὥσον, ὥστε οἱ ἐντὸς αὐτῆς σπόροι δὲν δύνανται νὰ φυτρώσωσιν· ἐν τῇ συμβῆ νὰ ἔχωσι φυτρώσει, ξηραίνονται. Ἡ γῆ αὕτη εἶναι

ἄγονος. Ἐκ τοῦ χόματος δ' αὐτῆς κατασκευάζουσι συνήθως πλίνθους ὠμάς, πλίνθους ὀπτὰς (τοῦβλα), κεράμους καὶ διάφορα πήλινα σκεύη.

γ') **Ἀμμώδης,** ὅταν καλύπτηται ὑπὸ ἄμμου, εἴτε λεπτῆς εἴτε παχείας, ὡς συμβαίνει εἰς πολλὰ παράλια τῶν θαλασσῶν, εἰς κοίτας ἢ ἐκβολὰς τῶν ποταμῶν, εἰς κοίτας λιμνῶν καὶ εἰς τὰς ἐκτεταμένας ἀμμώδεις ἐρήμους τῆς Ἀφρικῆς. Καὶ ἡ γῆ αὕτη εἶναι ἄγονος. Διότι τὸ ὕδωρ τῆς βροχῆς ἀπορροφᾶται εἰς βάθος πολὺ καὶ ἀποπλύνει τὴν ἄμμον, ὥστε δὲν μένει διόλου ἰκμὰς ἢ ὑγρασία, διὰ τὴν βλαστίτην τι—Οἱ οἰκοδόμοι μιγνύουσι τὴν ἄμμον μετ' ἀσβέστου καὶ μεταχειρίζονται εἰς τὰς οἰκοδομάς. Τὸ μίγμα τοῦτο, ὅταν ξηρανθῆ, γίνεται στερεώτατον καὶ εἶναι σπουδαία ὕλη συγκολλητικὴ τῶν λίθων.

δ') **Πετροῦδης,** ὅταν ἀποτελῆται ἐκ διαφόρων λίθων, εἴτε μικρῶν εἴτε μεγάλων, οἷον ἀσβεστολίθου, σχιστολίθου, πωρολίθου, μαρμάρου, κροκαλῶν (ὡς ἡ χονδρὰ ἄμμος τῶν αἰγιαλῶν) καὶ ἄλλων. Ἡ γῆ αὕτη εἶναι ἐπίσης **ἄγονος,** διότι εἰς τοὺς λίθους τίποτε δὲν φυτρώνει. Εἶναι ὅμως πολλάκις αὐτοὶ οὗτοι οἱ λίθοι χρησιμώτατοι εἰς τὸν ἄνθρωπον δι' οἰκοδομάς, δι' ἀσβεστον, διὰ καθαρισμόν μετάλλων (ἐλαφρόπετρα ἢ κίσσηρις), διὰ στίλβωσιν μετάλλων (σμύρις) κτλ. Τὸ μέρος, ἐκ τοῦ ὁποίου κόπτονται οἱ λίθοι ἢ ἐξορύσσονται, καλεῖται **λατομεῖον ἢ ὄρυχεῖον.**

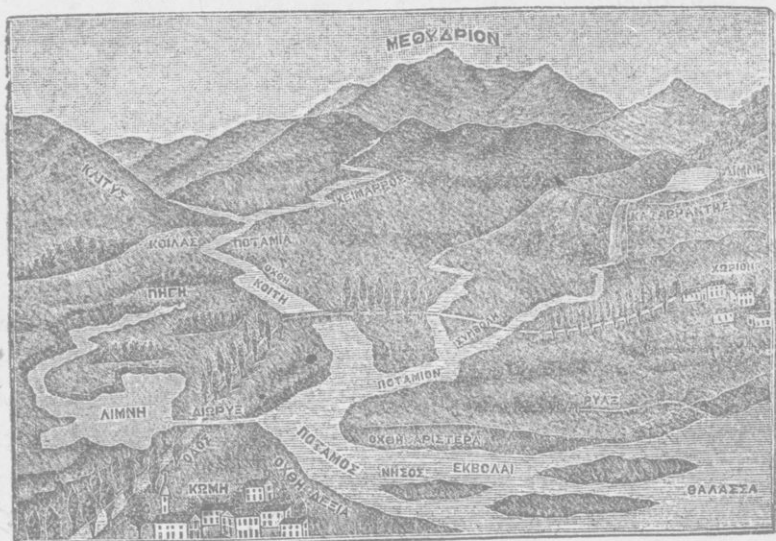
4. Πολλὰς ἀγόνους γαίας, ὡς π.χ. τὴν **ἀργιλλώδη,** ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ καταστήσῃ γονίμους διὰ κόπρου, διὰ μίξεως ἄμμου μετὰ τῆς ἀργιλλώδους καὶ δι' ἄλλων καναλλήλων μέσων.

8. Πηλοτάμος.—Πηγαί.—Ρεῖθρον ἢ κοίτη.—Ἐκβολαί.—Λίμνη.—Ἐλος.

Οἱ ἀγροὶ ποτίζονται ἄλλοι μὲν διὰ τῶν βροχῶν μόνον, ἄλλοι δὲ δι' αὐλάκων καὶ ρυάκων, διὰ τῶν ὁποίων μεταφέρεται ὕδωρ.

2. Τὸ ὕδωρ τῆς βροχῆς πίπτει ἐπὶ τῆς γῆς καὶ σχηματίζει **ρύακια**, τὰ ὁποῖα ἐνοῦνται μὲ ἄλλα ρύακια καὶ ἀποτελοῦσι **ρύακας** οἱ ρύακες χύνονται πάλιν εἰς ἄλλους, καὶ τοιοῦτοτρόπως συναθροίζονται πολλὰ ὕδατα ρέοντα, τὰ ὁποῖα συνενούμενα σχηματίζουσι τὰ **ποτάμια** καὶ τοὺς **ποταμούς**.

3. Ὅχι μόνον διὰ τῆς βροχῆς καὶ ἐκ τῶν τηχομένων χιόνων

συνάγεται ὕδωρ ρέον, ἀλλ' ἐξέρχεται καὶ ἀπὸ τὴν γῆν δι' ὀπῶν ἀενάως. Τὸ μέρος, ὁπόθεν ἀναβρῦει ὕδωρ, καλεῖται **πηγή**.

4. Αἱ πηγαὶ συνήθως ὑπάρχουσιν εἰς τὰς πλεθράς καὶ τὰ ριζώματα τῶν βουνῶν καὶ τῶν ὀρέων.

5. Μιᾶς πηγῆς ἢ περισσοτέρων πηγῶν τὸ ὕδωρ ρέει καὶ σχηματίζει τότε ποταμόν.

6. Τὸ μέρος λοιπόν, ὅθεν πηγάζει ὁ ποταμός, λέγεται **πηγαὶ** τοῦ ποταμοῦ.

7. Ὁ δρόμος δὲ ἢ ὁ ροῦς τοῦ ποταμοῦ σκεπάζεται πρὸ τῶν ὑδάτων αὐτοῦ, ἔχει σχῆμα ὀφιοειδὲς καὶ καλεῖται **ὀφιοειδὲς ἢ κλίτη** τοῦ ποταμοῦ.

8. Αἱ πλευραὶ τοῦ ρεῖθρου λέγονται **ὄχθαι**, ἡ μὲν μία δεξιὰ ὄχθη, ἡ δὲ ἐτέρα ἀριστερὰ ὄχθη, ἐν σχέσει πρὸς τὴν κατωφερῆ διεύθυνσιν τοῦ ῥοῦ τοῦ ποταμοῦ. Αἱ ὄχθαι εἶναι ὡσεπιτοπλεῖστον ἀπότομοι.

9. Τὸ μέρος δέ, ὅπου ὁ ποταμὸς χύνεται εἰς τὴν θάλασσαν ἢ εἰς λίμνην, καλεῖται **στόμιον ἢ ἐκβολαὶ** τοῦ ποταμοῦ.

10. Ὅσοι ποταμοὶ ῥέουσι τὸν χειμῶνα μόνον, λέγονται **χειμάρροι ἢ ξηροπόταμοι**.

11. **Χρησιμότης τῶν ποταμῶν.** Οἱ ποταμοὶ εἶναι πολὺ χρήσιμοι εἰς τὸν ἄνθρωπον. Πίνομεν τὸ ὕδωρ αὐτῶν· πίνουσι δ' αὐτὸ καὶ ὅλα τὰ ζῷα. Διὰ τοῦ ὕδατος αὐτῶν ποτίζομεν τὰς ἀμπέλους, τὰς ἐλαίας, τοὺς κήπους καὶ ὅλα τὰ κτήματα· ἀλέθουσι μύλοι καὶ ἐλαιοτριβεῖα· κινουῦνται διάφορα μηχανικὰ ἐργοστάσια. Ἐντὸς δὲ τῶν μεγάλων ποταμῶν ταξειδεύουσι πλοῖα καὶ ἀτιμόπλοια καὶ διευκολύνουσι τὴν συγκοινωνίαν καὶ τὸ ἐμπόριον τῶν ἀνθρώπων· προσέτι δὲ ἀλιεύομεν ἐντὸς αὐτῶν πολλοὺς καὶ καλοὺς ἰχθῦς.

12. **Γέφυραι.** Τοὺς ποταμοὺς διαβαίνομεν ἐπὶ γεφυρῶν. Αἱ γέφυραι δὲ εἶναι ἢ σιδηραῖ ἢ λίθιναι ἢ ξύλιναι· καὶ εἶναι ἄλλαι μὲν μεγάλαι καὶ μὲ πολλὰ τόξα ἢ ἀνοίγματα, ἄλλαι δὲ μικραὶ καὶ μὲ ἐν ἡ δύο τόξα.

13. **Λίμναι.** Καὶ αἱ λίμναι εἶναι χρήσιμοι εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ ζῷα. Πολλάκις ὅμως εἶναι καὶ ἐπιζήμιοι α') διὰ τὰ τέλματα καὶ ἔλη, τὰ ὅποια σχηματίζουσι, καὶ β') διὰ τὰς γαίας, τὰς ὁποίας κατακαλύπτουσι. Διὰ ταῦτα καὶ ἀποξηραίνουσι δι' ὀχετῶν πολλάκις αὐτὰς οἱ ἄνθρωποι, δαπανῶντες πολλὰ χρήματα.

14. **Λίμνη** λέγεται μεγάλη ποσότης καὶ ἔκτασις ὕδατος, τὸ ὅποιον περικλείεται πανταχόθεν ὑπὸ ξηρᾶς. Τὸ ὕδωρ τῶν λιμνῶν εἶναι γλυκὺ ὡσεπιτοπολύ.

15. Ἄλλαι λίμναι εἶνε μικραὶ· ἄλλαι ὅμως εἶναι τόσον

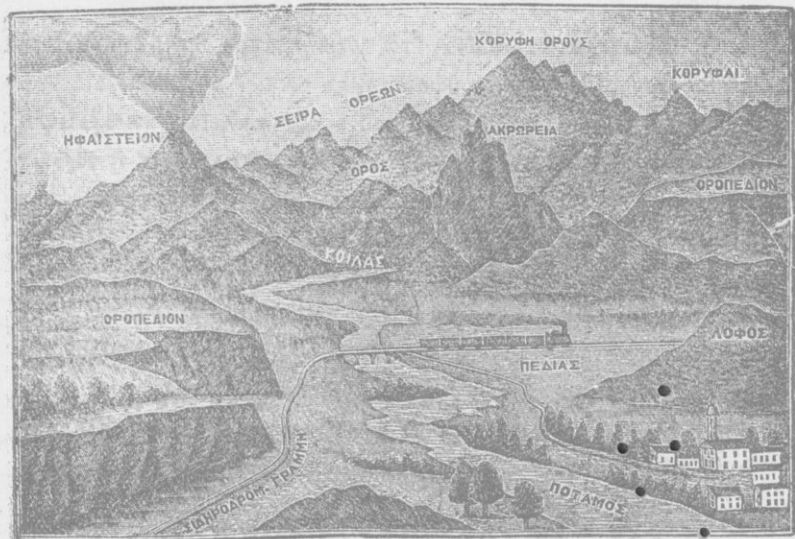
μεγάλοι, ὥστε πλέουσι πλοῖα καὶ ἀτμόπλοια ἐντὸς αὐτῶν, καὶ ἀλιεύονται ἰχθύες μεγάλοι καὶ πολλοί.

16. **Ἔλος. — Τέλμα.** — Ὅταν εἰς μέρος τι συναχθῇ ὕδωρ ἀβαθές καὶ ἀκίνητον, καλεῖται **ἔλος ἢ τέλμα**. Ἐντὸς τῶν ἐλῶν φύονται διάφορα ὑδρόβια φυτά. Τὰ ἔλη εἶναι ἐπιβλαβῆ εἰς τὴν ὑγείαν τῶν ἀνθρώπων, διότι ἀναπτύσσονται ἐντὸς αὐτῶν διάφορα ζῶδια καὶ μικρόβια μολυσματικά, τὰ ὁποῖα μεταδίδουσι πυρετοὺς καὶ ἄλλας νόσους.

9. Ὄρος. Βουνόν. Λόφος. Ἠφαίστειον.

1. Τὸ πρόσωπον τῆς γῆς ἢ τὸ **ἔδαφος** δὲν εἶναι ἐπίπεδον, ἀλλὰ παρουσιάζει μορφήν ἀνώμαλον ἐξ ὑψωμάτων καὶ κοιλωμάτων.

2. Τὰ πολὺ βαθέα κοιλώματα εἶναι πεπληρωμένα ὕδατος

καὶ σχηματίζουσι τοὺς ὠκεανούς, τὰς θαλάσσας, τοὺς ἕμινας.

3. Τὰ δὲ ὑψώματα εἶναι ὄγκοι στερεοί, ἄλλοι μεγαλύτεροι καὶ ἄλλοι μικρότεροι, οἱ ὁποῖοι ἐξέχουσιν ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῶν ὑδάτων.

4. Πρὸς τὰ κοιλώματα καὶ τὰ κατενεγρῆ ἐν γένει μέρη

περιπατοῦμεν καὶ τρέχομεν πολὺ εὐκόλως, χωρὶς νὰ κουραζώμεθα.

5. Πρὸς τὰ ὑψώματα ὅμως καὶ τὰ ἀνωφερῆ μέρη ἀναβαίνομεν μετὰ δυσκολίας καὶ κόπου· εἰς πολλὰ δὲ ἀναβαίνομεν μετὰ κινδύνου, καὶ εἰς ἄλλα δὲν δυνάμεθα νὰ ἀναβῶμεν διόλου.

6. **Λόφος.**—Τὰ ὑψώματα, εἰς τὰ ὁποῖα ἀναβαίνομεν εὐκόλως, ὀνομάζονται **λόφοι**. Οἱ λόφοι ἀποτελοῦνται ἐκ χώματος καὶ εἶναι χαμηλότεροι τῶν 200 μέτρων. Ἐὰν οἱ λόφοι εἶναι πετρώδεις, καλοῦνται **βράχοι**, ἐὰν δὲ εἶναι καλλιεργήσιμοι, καλοῦνται **γήλοφοι**.

7. **Ὅρος.**—Τὰ ὑψώματα δ' ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὁποῖα ἀναβαίνομεν μετὰ δυσκολίας ἢ δὲν δυνάμεθα νὰ ἀναβῶμεν διόλου, ὀνομάζονται ὄρη. Τὰ ὄρη εἶναι πολὺ ὑψηλά, πετρώδη καὶ κρημνώδη. Τὸ ὕψος δ' αὐτῶν εἶναι ἀπὸ 500 μέτρων καὶ ἄνω.

8. **Βουνά** καλοῦνται τὰ χαμηλότερα ὄρη, δηλαδὴ τὰ κάτω τῶν 500 μέτρων ὕψους.

9. Τὸ ὑψηλότερον μέρος τοῦ ὄρους καλεῖται **κορυφή** ἢ **ἀκρόρεια**· τὸ χαμηλότερον δὲ **ὑπώρεια** ἢ **πρόποδες**· αἱ δὲ πλευραὶ, αἱ μεταξὺ τῆς κορυφῆς καὶ τῶν ὑπωρειῶν, καλοῦνται **κλιτύες** τοῦ ὄρους.

10. **Ἡφαίστειον.**—Μερικὰ ὄρη ἔχουσιν εἰς τὴν κορυφὴν αὐτῶν μεγάλην ὀπήν, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἐξέρχεται κατὰ καιροὺς καπνὸς, φλόγες, τέφρα καὶ ἄλλαι ὕλαι διάπυροι καὶ ρευστά. Τὰ ὄρη ταῦτα λέγονται **ἠφαίστεια**, ὡς τὸ ἐν τῇ νήσῳ Θήρᾳ, καὶ ὁ Βεσοῦβιος ἐν Ἰταλίᾳ. Ἡ ὀπή ἢ τὸ στόμιον τῶν ἠφαιστειῶν λέγεται **κρατήρ**.

10. Ἡ χρησιμότης τῶν ὀρέων.

1. Ὅχι μόνον αἱ πεδιάδες, τὰς ὁποίας καλλιεργοῦμεν καὶ κοριζόμεθα ἐξ αὐτῶν τὰ πρὸς τὸ ζῆν, εἶναι χρήσιμοι εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ καὶ τὰ ὄρη.

2. Τὰ ὄρη χρησιμεύουσι νὰ καθιστῶσι δροσερὸν τὸ κλίμα

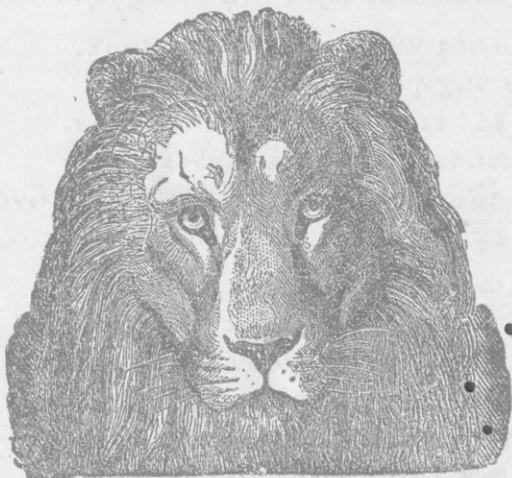
τόπου τινός. Όταν δὲ μάλιστα ταῦτα εἶναι δασώδη, προκαλοῦσι τὴν ὑγρασίαν καὶ τὴν βροχὴν, ἡ ὁποία ὠφελεῖ τὰς πέριξ τῶν ὀρέων πεδιάδας καὶ φέρει τὴν εὐτυχίαν εἰς τὸν τόπον.

3. Δυστυχῶς ἐν Ἑλλάδι πυρκαϊαὶ καὶ ἄλλαι φθοραὶ, ἔνεκα ἀμαθείας, κατέστρεψαν πλεῖστα δάση. Καὶ τώρα αἰσθανθέντες τὴν μεγάλην ἀνάγκην αὐτῶν ἤρχισαμεν νὰ σκεπτόμεθα καὶ νὰ φροντίζωμεν περὶ ἀναδασώσεως τῆς ὠραίας χώρας ἡμῶν.

4. Τὰ ὄρη προσέτι μᾶς παρέχουσι διάφορα εἶδη χρησιμωτάτων λίθων, ὡς τὸ μάρμαρον, τὸν σχιστόλιθον, τὴν κίσσηριν (ἐλαφρόπετραν) καὶ πλεῖστα ἄλλα· πρὸς τούτοις δὲ ὀρυκτὰς ὕλας, ἐκ τῶν ὁποίων ἐξάγομεν μόλυβδον, ἄργυρον, ψευδάργυρον (τσιγκόν), χρυσόν, σίδηρον, κασσίτερον (καλαί) καὶ ἄλλα μέταλλα.

5. Τόσον πολὺ χρήσιμα εἶναι εἰς τὸν ἄνθρωπον τὰ ὄρη!

11. Λέων γεγηρακῶς.

Κεφαλὴ λέοντος

**Τοῦ δάσους ἢ φρίκη, ὁ λέων,
Τὴν πρώτην του δύναμιν κλαίων,
Καὶ φθάσας εἰς γῆρας βαθύ,**

Ο ΧΡΗΣΤΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ Θ. ΑΠΟΣΤΟΛΟῦ ΜΟΥΛΟΥ, 1914 2

Τῆς χώρας τὸ παίγνιον ὄλης,
Βαδίζων ἠδύνατο μόλις
Εἰς πόδας ἰσχυροὺς νὰ σταθῆ.

Μαθὼν τὸ κακὸν ὁ λαὸς του,
Ὁ ἄλλοτε τρέμων ἐμπρὸς του,
Προσῆλθε θρασύς καὶ γελῶν.
Καὶ πρῶτος ὁ ταῦρος, προτάττων
Τὸ ζεῦγος ὀξέων κεράτων,
Τῷ ἔδωκε κτύπον καλόν.

Ὁ ἵππος γενναίως εὐθύνων
Ὁπλὴν σιδηρᾶν πρὸς ἐκεῖνον
Ἐλάκτισε πνέων ὀργήν.
Ὁ λύκος ἐλθὼν μετ' ὀλίγον,
Καὶ ρύγχος δυσῶδες ἀνοίγων,
Βαρεῖαν προσῆψε πληγὴν.

Χωρὶς νὰ γογγύσῃ ὁ γέρον,
τὴν τύχην του ἔκειτο φέρων
Κ' εἰς τόσα δεινὰ σιωπῶν.
Ὅποτε τὸ βλέμμα ὑψῶνων
Κ' ἰδὼν πρὸς τοῖς ἄλλοις τὸν ὄνον,
ἐφώνησε ταῦτα εἰπὼν·

«Χωρὶς τι καλὸν νὰ ἐλπίσω
Τὸ βλέπω, τὰ κῶλα θ' ἀφήσω
Ἄγρίων πτηγῶν ἀρπαγὴν.
Πλὴν δύο θανάτους λαμβάνω,
Ἄν πέρωται, πρὶν ἀποθάνω,
Νὰ λάβω καὶ ὄνου πληγὴν».

Ὁ θνητὸς τὴν δυστυχίαν
Ἐποφέρει διπλάσιαν
Χεῦρην κ' ἔλεγχον εὐρίσκων
Παρὰ φάυλων ἀνθρωπίσκων.

Ἄλ. Κατακουζηνός.

12. Ὁ Δῆμος. — Δήμαρχος. — Δημαρχεῖον. — Πάρεδροι. — Σύμβουλοι. — Αστynomία. — Χωροφυλακή. — Στρατός.

1. Οἱ κάτοικοι μιᾶς ἢ περισσοτέρων πόλεων καὶ κωμῶν ἐκλέγουσιν ἀνὰ τετραετίαν διὰ ψηφοφορίας ἓνα ἄρχοντα, τοὺς δημαρχικοὺς Πάρεδρους καὶ τοὺς δημοτικοὺς ἢ κοινοτικοὺς Συμβούλους.

2. Ὁ ἄρχων καὶ οἱ σύμβουλοι διευθύνουσι τὰ κοινὰ συμφέροντα τῆς πόλεως καὶ τῶν κωμῶν.

3. Ὁ ἄρχων ὀνομάζεται **δήμαρχος**. Οἱ κάτοικοι ὅλου τοῦ δήμου, ἄνδρες, γυναῖκες, παιδιά, λέγονται **δημόται**.

4. Τὸν δήμαρχον ἐκλέγουσιν οἱ ἐκλογεῖς. Ἐκλογεῖς δὲ δύνανται νὰ εἶναι μόνον οἱ ἄρρενες δημόται οἱ συμπληρώσαντες τὸ εἰκοστὸν πρῶτον ἔτος τῆς ἡλικίας των καὶ ὑπηρέτησαντες εἰς τὸν στρατόν. Οἱ ἐκλέξιμοι δέ, ἤτοι ὑποψήφιοι Δήμαρχοι, Πάρεδροι καὶ Σύμβουλοι, πρέπει νὰ ἔχωσι συμπληρώσει τὸ 30ὸν ἔτος τῆς ἡλικίας των.

5. Ἡ ἐκλογή εἶναι μυστική, γινομένη ἐντὸς καλπῶν διὰ σφαιριδίων ἢ διὰ ψηφοδελτίων ἀνὰ πᾶσαν τετραετίαν.

6. **Δῆμος**. — Ἡ τοπικὴ περιοχὴ, ἐντὸς τῆς ὁποίας κατοικοῦσιν οἱ δημόται, ἄρχει δὲ ὁ Δήμαρχος, καλεῖται **Δῆμος**. Ὡστε ἕκαστος δήμος ἀποτελεῖται α') ἀπὸ τοπικὴν περιοχὴν, β') ἀπὸ πρόσωπα (τοὺς δημότας), καὶ γ') ἔχει ἄρχοντα, τὸν Δήμαρχον.

7. Τὸ γραφεῖον τοῦ Δημάρχου λέγεται **δημαρχεῖον**. Ἐν τῷ Δημαρχεῖῳ συνέρχεται πρὸς σύσκεψιν τὸ **Δημοτικὸν Συμβούλιον**. Τὰς ἀποφάσεις δὲ τούτου πρέπει πρῶτον νὰ ἐπικυρώσῃ ὁ Νομάρχης, ἐκτελεῖ δὲ κατόπιν ὁ Δήμαρχος. Ἡ δὲ πόλις ἢ κώμη, ὅπου ὑπάρχει τὸ Δημαρχεῖον, λέγεται **πρωτεύουσα** τοῦ δήμου.

8. Εἰς τὰς κώμας ἐκεῖνας, εἰς τὰς ὁποίας δὲν ὑπάρχει δημαρχεῖον, προΐσταται εἰς **δημαρχικὸς πάρεδρος**
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ἐκλεγόμενος ἐν ταῖς ἐκλογαῖς ὑπὸ τῶν δημοτῶν, ἢ ὁ **εἰδικὸς πάρεδρος τοῦ χωρίου**, τὸν ὁποῖον διορίζει ὁ Δήμαρχος.

9. Ὁ Δήμος εἶναι μικρὰ διοικητικὴ περιφέρεια ἐντὸς τοῦ Κράτους.

10. Οἱ Δήμοι τοῦ Κράτους διακρίνονται εἰς τρεῖς τάξεις, ἀναλόγως τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῶν, ἤτοι **Πρώτης τάξεως** ἄνω τῶν 10 χιλιάδων κατοίκων· **Δευτέρας τάξεως**¹ κάτω τῶν 10 χιλιάδων κατοίκων μέχρι δύο· **Τρίτης τάξεως**² κάτω τῶν δύο χιλιάδων κατοίκων.

11. Ὅπως ὁ καλὸς οἰκογενειάρχης διευθύνει τὰ τοῦ οἴκου του καὶ φροντίζει περὶ τῆς οικονομικῆς αὐτοῦ καταστάσεως, τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ Δήμαρχος φροντίζει περὶ τῆς διευθύνσεως τοῦ Δήμου καὶ τῶν οικονομικῶν αὐτοῦ. Ὅπου λοιπὸν ὁ Δήμαρχος εἶναι καλὸς καὶ ἐνάρετος καὶ δίκαιος, ἐν τῷ Δήμῳ ἐκείνῳ βασιλεύει ἡσυχία, τάξις καὶ ἀσφάλεια· ὅπου δὲ ὁ Δήμαρχος δὲν εἶναι ἀνὴρ χρηστός, ἐκεῖ ὑπάρχει ἀησυχία καὶ ἀταξία καὶ ἀδικία.

12. **Ἀστυνομία.**—Εἰς ἕκαστον Δήμον ὑπάρχει καὶ ἡ **ἀστυνομία**. Ἄλλοτε ἡ ἀστυνομικὴ ἀρχὴ ἀνήκεν εἰς τοὺς Δήμους, τώρα ὁμως ἀνήκει εἰς τὸ Κράτος.

13. Τὸ Κράτος ἔχει διορίσει ἀστυνόμους στρατιωτικούς, ὄηλ. ἀξιωματικούς καὶ ὑπαξιωματικούς τῆς χωροφυλακῆς.

14. Τὸ κατώτερον προσωπικὸν τῆς ἀστυνομίας ἀποτελοῦσιν οἱ καλούμενοι **ἀστυφύλακες** ἢ **χωροφύλακες**.

15. Τῆς ἀστυνομίας ἔργον εἶναι νὰ φροντίζῃ περὶ τῆς τάξεως καὶ ἀσφαλείας τῶν πολιτῶν ἐν ἑκάστῳ Δήμῳ, ὡς καὶ περὶ τῆς ἀσφαλείας τῶν κτημάτων αὐτῶν.

16. Διὰ τὴν φύλαξιν τῶν ἀγρῶν ἐκλέγονται καὶ διορίζονται οἱ **ἀγροφύλακες**. Διὰ δὲ τὴν φύλαξιν τῶν δασῶν

1. Εἰς Δήμαρχος· 4 ἢ 6 Πάρεδροι· καὶ 18 Σύμβουλοι.

2. Εἰς Δήμαρχος· 2 ἢ 4 Πάρεδροι· καὶ 12 Σύμβουλοι.

3. Εἰς Δήμαρχος· εἰς Πάρεδρος· καὶ 6 Σύμβουλοι.

οὐ **δασάρχαι** καὶ **δασοφύλακες**· διὰ δὲ τὴν φύλαξιν καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῆς χώρας ἐν γένει ὑπάρχουσιν οἱ **χωροφύλακες**, ἤτοι ἀξιωματικοί, ὑπαξιωματικοὶ καὶ στρατιῶται τῆς χωροφυλακῆς.

17. Ὁ **στρατός**. — Ὁ **στρατός** χρησιμεύει εἰς τὸ νὰ φυλάττῃ τὴν πατρίδα ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς τοῦ ἔθνους μας καὶ νὰ πολεμῇ κατ' αὐτῶν, ὅταν ὁ βασιλεὺς κηρύττῃ τὸν πόλεμον. Ὁ Ἑλληνικὸς στρατός εἶναι ὁ ἀνδρειότερος ὄλων τῶν στρατῶν.

18. Ὁ στρατός σύγκεται ἀπὸ διαφόρους κλάδους, οἵτινες καλοῦνται **σώματα**. Ταῦτα δὲ εἶναι τὸ **Πεζικόν**, τὸ **Ἴππικόν**, τὸ **Πυροβολικόν**, τὸ **Μηχανικόν**, τὸ **Εὐζωνικόν**, ἡ **Χωροφυλακὴ** καὶ τὸ **Οἰκονομικόν**.

13. Παροιμία.

«Σαπουνίζοντας γουροῦνι
Χάνεις κόπο καὶ σαποῦνι».

Λέγεται περὶ ἐκείνων τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι πάντοτε μένουσιν ἀδιόρθωτοι, ὅσον καὶ ἂν διδάσκησ ἑαυτοῦς, ὅσον καὶ ἂν φροντίξῃ νὰ διορθώσῃ τὰ σφάλματά των καὶ νὰ κόψῃ τὰ χυδαῖα ἐλάττωματά των. Οἱ τοιοῦτοι ἀδιόρθωτοι παραβάλλονται πρὸς τοὺς χοίρους, οἱ ὅποιοι πάντοτε κυλίνονται εἰς τὸν βόρβορον, ἀδυνατοῦντες νὰ ἀλλάξωσι φύσιν καὶ νὰ γείνωσιν εὐγενεῖς· ὅσον δὲ καὶ ἂν καθαρίσῃ ἑαυτοῦς, μετ' ὀλίγον θὰ κυλισθῶσι πάλιν ἐν τῷ βορβόρῳ καὶ θὰ ρυπανθῶσιν. Ὡστε καὶ τὸν κόπον καὶ τὸν σάπωνα χάνει ὁ πλύνων καὶ καθαρίζων χοῖρον.

14. Ὁ νομός. — Ἡ ἐπαρχία.

1. Πολλοὶ Δῆμοι ἢ Κοινότητες ὁμοῦ ἀποτελοῦσι μίαν **Ἐπαρχίαν**. Πολλαὶ δὲ Ἐπαρχίαι ὁμοῦ ἀποτελοῦσιν ἓνα **Νομόν**.

2. Τὸν Νομὸν διευθύνει ὁ **Νομάρχης**. Ὁ Νομάρχης ἐπίσης διευθύνει καὶ τὰς Ἐπαρχίας (καὶ ὄχι Ἐπαρχος, ὅπως ἄλλοτε). Τὸν **Νομάρχην** διορίζει ὁ **Βασιλεὺς**.

3. Αἱ Ἐπαρχίαι τῆς Ἑλλάδος ἔχουσιν ἐκάστη ἰδίαν τοπικὴν ὀνομασίαν καὶ χρησιμεύουσιν ἀπλῶς ὡς τοπικαὶ περιφέρειαι πρὸς ἐκλογήν ὠρισμένου ἀριθμοῦ βουλευτῶν ἐξ ἐκάστης.

4. Οἱ **Νομοὶ** περιλαμβάνουσι καὶ τοὺς Δήμους καὶ τὰς Ἐπαρχίας.

5. Ὁ **Δῆμος** καὶ ἡ **Κοινότης** εἶναι μικραὶ τοπικαὶ περιφέρειαι. Ἡ Ἐπαρχία εἶναι μεγαλειτέρα. Καὶ ὁ **Νομὸς** ἀκόμη μεγαλειτέρα.

6. Οἱ **Νομοὶ** πάντες ὁμοῦ ἀποτελοῦσι τὸ **Ἑλληνικὸν Κράτος ἢ Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος**.

7. Τὸ **Βασίλειον** τῆς Ἑλλάδος ἦτο πρὶν μικρότερον. Τώρα ὅμως ἐδιπλασιάσθη· διότι οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν Τούρκους καὶ Βουλγάρους καὶ ἀπηλευθέρωσαν τοὺς ἀδελφούς ἡμῶν.

8. Ἡ Ἑλλάς εἶναι **Κράτος** ἐκτεταμένον. Ὑπάρχουσιν ὅμως ἄλλα **Κράτη** ἀσυγκρίτως μεγαλειτέρα τῆς Ἑλλάδος, δέκα καὶ εἴκοσι καὶ περισσοτέρας φοράς, οἷον ἡ **Γαλλία**, ἡ **Ἀγγλία**, ἡ **Γερμανία**, ἡ **Ρωσία**, ἡ **Ἰταλία**, καὶ πολλὰ ἄλλα.

15. Τὸ Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος.

1. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Γῆς διακρίνεται εἰς ξηρὰν καὶ θάλασσαν.

2. Ἡ **θάλασσα** δὲν εἶναι ὅλη εἰς ἓν μέρος καὶ ἡ **ξηρὰ** εἰς ἄλλο, ἀλλὰ ἡ μὲν εἰσχωρεῖ εἰς τὴν δέ, καὶ τοιοῦτοτρόπως σχηματίζεται ἡ **μεγάλῃ ποικιλίᾳ** τῆς **ξηρᾶς** καὶ τῆς **θαλάσσης**, τὴν ὅποιαν βλέπομεν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς Γῆς, ἐὰν παρατηρήσωμεν εἰς τὸν γεωγραφικὸν **Χάρτην** τῶν ἡμισφαιρίων.

3. Ἡ **θάλασσα** διαιρεῖται εἰς πέντε πολὺ **μεγάλα** **τιμήματα**, τὰ ὅποια καλοῦνται **ὠκεανοί**.

4. Ἡ Ξηρὰ διαιρεῖται ὡσαύτως εἰς πέντε πολὺ μεγάλα τμήματα, τὰ ὁποῖα καλοῦνται **ἤπειροι**.

5. Μία ἐκ τῶν πέντε ἠπειρῶν εἶναι ἡ **Εὐρώπη**.

6. Ἐκάστη ἠπειρος διαιρεῖται εἰς πολλὰ βασίλεια. Ἐπὶ τοῦ γεωγραφικοῦ Χάρτου ἕκαστον βασίλειον ἔχει διάφορον χρωματισμόν. Ἡ Εὐρώπη διαιρεῖται εἰς 20 βασίλεια μεγάλα.

7. Ἐν ἐκ τῶν 20 βασιλείων τῆς Εὐρώπης εἶναι ἡ ὠραία πατρίς ἡμῶν **Ἑλλάς**.

8. Ἡ Ἑλλάς εἶναι μὲν μικρὸν σχετικῶς βασίλειον σήμερον, ἀλλ' ἔχει τὴν μεγαλειτέραν ἱστορίαν καὶ δόξαν τοῦ κόσμου. Εἰς παλαιούς δὲ χρόνους ἦτο καὶ τὸ μέγιστον βασίλειον τοῦ κόσμου.

9. Οἱ κάτοικοι ὅλου τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος εἶναι μόνον πέντε ἑκατομμύρια περίπου ἀνθρώπων (5.000.000), ἐνῶ ἄλλα βασίλεια μεγάλα ἔχουσιν 20 καὶ 30 καὶ 40 καὶ 100 καὶ περισσότερα ἑκατομμύρια ἀνθρώπων.

10. Ἡ Ἑλλάς κατέχει τὸ νότιον μέρος τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου. Ἀποτελεῖται δὲ φυσικῶς 1ον ἀπὸ τὴν **Στερεάν Ἑλλάδα**, 2ον ἀπὸ τὴν **Πελοπόννησον**, καὶ 3ον ἀπὸ τὰς **Νήσους** (τοῦ Αἰγαίου καὶ τοῦ Ἴονιου πελάγους).

11. Τὴν Ἑλλάδα περιβρέχουσι πολλὰ πελάγη καὶ κόλποι. Ἐχει δὲ πολλὰς νήσους καὶ πολλὰ ἀκρωτήρια, ὄρη, πεδιάδας, ποταμούς καὶ λίμνας.

12. Ὅλον τὸ Βασίλειον ἔχει ἀνώτατον **Ἄρχοντα** τὸν **Βασιλέα Κωνσταντῖνον**. Οὗτος διορίζει τὴν Κυβέρνησιν, ἡ ὁποία κυβερνᾷ τὸ Βασίλειον ἢ Κράτος.

13. **Πολίτευμα**. Ἐκαστον **Βασίλειον** ἢ **Κράτος** κυβερνᾶται συμφώνως πρὸς ὠρισμένους θεμελιώδεις νόμους, οἱ ὁποῖοι ὅλοι ὁμοῦ καλοῦνται **πολίτευμα**.

14. Τὸ πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος λέγεται **συντάγμα**.

τικὴ μοναρχία. Συμφώνως δὲ πρὸς αὐτὴν ὑπάρχει εἰς μονάρχης, ὅστις λέγεται Βασιλεύς, μία Κυβέρνησις καὶ μία Βουλὴ. Ἡ Βουλὴ, ἀποτελουμένη ἐξ 184 βουλευτῶν, ψηφίζει τοὺς νόμους· ὁ βασιλεὺς ἐπικυροῖ αὐτοὺς διὰ τῆς ὑπογραφῆς του (ἢ ἀρνεῖται τὴν ἐπικύρωσιν)· ἡ δὲ Κυβέρνησις, ἐξ ἑπτὰ ὑπουργῶν δι' ἰσάριθμα Ὑπουργεῖα, ἐφαρμόζει τοὺς νόμους τοὺς ψηφισθέντας ὑπὸ τῆς Βουλῆς καὶ ἐπικυρωθέντας ὑπὸ τοῦ βασιλέως.

15. Φόροι.—Τὸ Κράτος, διὰ νὰ μισθοδοτῇ τοὺς ὑπαλλήλους αὐτοῦ, τὸν στρατόν, τὸν Βασιλέα, ἐξασφαλίζον εἰς τὸν πολίτην τὴν ζωὴν, τὴν τιμὴν καὶ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, ἔχει ἀνάγκην χρημάτων. Τὰ χρήματα ταῦτα συνάγουσιν οἱ Ταμίαι καὶ εἰσπράκτορες ἐκ τῶν **φόρων**, τοὺς ὁποίους ἐτησίως ὑποχρεοῦνται νὰ πληρῶνωσιν οἱ **πολιταί**, οἵτινες διὰ τοῦτο ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ ἀπαιτῶσι παρὰ τῶν διαφόρων ὑπαλλήλων νὰ εἶναι τίμιοι καὶ πρόθυμοι εἰς τὰ καθήκοντά των, καὶ νὰ ὑπηρετῶσι τοὺς πολίτας εἰς τὰς νομίμους ὑποθέσεις των ταχέως καὶ εὐκρινῶς.

16. Αἶνιγμα.

Τετράποδον ποδοπατῶ,
'Ἄλλ' ὅμως δὲν κινουῦμαι·

'Αναίσθητον, ἀναισθητῶ.

Οὐδὲν διαλογοῦμαι.

Περὶ ἐμὲ πολλοὶ γελοῦν,

'Αναγινώσκουν, ὀμιλοῦν·

Οὐδὲν καταλαμβάνω.

'Ἐπὶ τοῦ κόσμου γεννηθεὶς

'Αγρόαματος καὶ ἀμαθῆς,

Τοιοῦτος θ' ἀποθάνω.

Τί εἶναι ;

17. Τὰ ζῷα καὶ τὰ φυτὰ.

1. Ἐκ τῶν ζῳῶν ἄλλα εἶναι μικρὰ καὶ ἄλλα μεγάλα· ἄλλα εἶναι ἡμεροα καὶ ἄλλα ἄγροια. Τὰ κατοικίδια ζῷα εἶναι ὅλα ἡμεροα.

2. Ὁ βοῦς, ὁ ἵππος, ὁ ὄνος, ὁ ἡμίονος, ὁ κύων, ὁ λύκος, ἡ γαλῆ, ὁ ποντικός, ἡ ὄρνις, ὁ χοῖρος καὶ ἄλλα ζῷα εὐρίσκονται εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς γῆς.

3. Ὁ λέων, ὁ ἐλέφας, ἡ κάμηλος, ὁ ρινόκερος, ὁ οὐραγγοτάγκος, ὁ πίθηκος, δὲν εὐρίσκονται εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς γῆς, ἀλλὰ μόνον εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ Ἀφρικὴν.

4. Ἡ ἄρκτος εὐρίσκεται εἰς τὰ βόρεια μέρη τῆς Εὐρώπης, Ἀσίας καὶ Ἀμερικῆς.

5. Ὅμοίως καὶ τὰ φυτὰ καὶ δένδρα. Παραδείγματος χάριν εἰς τὴν Ἑλλάδα εὐδοκιμεῖ ἰδίως ἡ ἄμπελος καὶ ἡ ἐλαία. Εἰς τὴν Κίνα τὸ τέϊον. Εἰς τὴν Ἀραβίαν καὶ τὴν Νότιον Ἀμερικὴν ὁ καφές. Εἰς τὰς Ἰνδίας τὸ ζαχαροκάλαμον.

Κατοικίδια ζῷα.

18. Οὐρανός. — Ἡλῖος. — Ἡμέρα. — Νύξ.

1. Ἐὰν παρατηρήσωμεν ὑπεράνω τῶν κεφαλῶν ἡμῶν, βλέπομεν τὸ ἄπειρον χάος, τὸ ὁποῖον καλεῖται Οὐρανός (ἡ στερέωμα).

2. Ὁ οὐρανὸς φαίνεται ὡς μέγιστος θόλος· πράγματι ὅμως δὲν εἶναι θόλος, ἀλλὰ χάος ἀπέραντον.

3. Ἐντὸς τοῦ χάους τούτου κινουῦνται ταχύτατα, χωρὶς οὐδὲ ἐπὶ στιγμὴν νὰ σταματήσωσι, καὶ γυρίζουσι τὸ ἐν πᾶσι τοῦ ἄλλου ὄλα τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ, ἡ σελήνη, ὁ ἥλιος καὶ ἡ γῆ.

4. Οἱ ἀστέρες εἶναι πολὺ μακρὰν τῆς γῆς, καὶ διὰ τοῦτο φαίνονται μικροί, ἐνῶ πολλοὶ εἶναι μεγάλοι ὡς ὁ ἥλιος καὶ ἀκόμη μεγαλειότεροι αὐτοῦ, ἑκατομμύρια δὲ φορὰς μεγαλιότεροι ἀπὸ τὴν γῆν.

5. Πολλάκις ὁ οὐρανὸς δὲν ἔχει νέφη, ἀλλ' ὠραῖον κυανῶν χρωμάτων. Τότε λέγομεν, ὅτι εἶναι **αἰθρία**. Ἄλλοτε δὲ πάλιν ἔχει νέφη πολλὰ, καὶ τότε λέγομεν ὅτι εἶναι **συννεφία** (συννεφειά).

6. Ὄταν εἶναι αἰθρία, βλέπομεν καλῶς τὸν ἥλιον, τὴν σελήνην, τοὺς ἀστέρας. Ὄταν δὲ εἶναι συννεφία, δὲν βλέπομεν αὐτούς.

7. **Οὐράνια σώματα.**—Ὁ ἥλιος, ἡ σελήνη καὶ οἱ ἀστέρες λέγονται οὐράνια σώματα, ἐπειδὴ εὐρίσκονται ἐν τῷ οὐρανῷ.

8. Εὐθὺς ὡς ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος γίνεται **πρωία**. Ὁ χρόνος δέ, κατὰ τὸν ὅποιον βασιλεύει, καλεῖται **ἑσπέρα**. Ὁ χρόνος δέ, κατὰ τὸν ὅποιον εἶναι κεκρυμμένος ὑποκάτω τοῦ ὀρίζοντος, καλεῖται **νύξ**. Ὁ δὲ χρόνος ἀπὸ τῆς μιᾶς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου μέχρι τῆς ἄλλης καλεῖται **ἡμερονύκτιον**. Τὸ ἡμερονύκτιον διαιρεῖται εἰς 24 ὥρας.

9. Ἡ **ἡμέρα** διαρκεῖ τὸν μὲν χειμῶνα 9 ὥρας τὸ ὀλιγώτερον (8 Δεκεμβρίου), τὸ δὲ θέρος 15 ὥρας τὸ περισσώτερον (8 Ἰουνίου).

10. Ἡ δὲ **νύξ** διαρκεῖ ἀντιστρόφως τῆς ἡμέρας, ἦτοι τὸν μὲν χειμῶνα 15 ὥρας τὸ περισσώτερον, τὸ δὲ θέρος 9 ὥρας τὸ ὀλιγώτερον.

11. Δις τοῦ ἔτους ἡ ἡμέρα γίνεται ἴση πρὸς τὴν νύκτα.

Δηλαδή ἡ ἡμέρα ἔχει τότε ὥρας 12 καὶ ἡ νύξ ὥρας 12. Τοῦτο συμβαίνει τὴν 8 Μαρτίου καὶ τὴν 10 Σεπτεμβρίου ἐκάστου ἔτους.

12. Τὸ **λυκαυγές**.—Πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου ὁ ὀρίζων ἀρχεται εἰς τὸ μέρος τῆς ἀνατολῆς νὰ φωτίζεται ἐλαφρῶς δι' ὠχροῦ φωτός, τὸ ὁποῖον κατόπιν γίνεται ροδόχρουν καὶ ἔπειτα χρυσίζον, ἕως οὗ ἀνατέλλει ἐντὸς ὀλίγων στιγμῶν ὁ ἥλιος. Τὸ φῶς αὐτὸ τὸ πρὸ τῆς ἀνατολῆς καλεῖται **λυκαυγές**, ἡ δὲ ὥρα ἐκείνη καλεῖται **ἡὼς ἡ αὐγή**.

13. Τὸ **λυκόφως**.—Ὅμοίως συμβαίνει τὴν ἐσπέραν. Εὐθύς ἅμα δύση ὁ ἥλιος, ὁ ὀρίζων προσλαμβάνει ὠραῖον χρῶμα ἐρυθρὸν χρυσίζον, τὸ ὁποῖον βαθμηδὸν ἀφανίζεται μετ' ὀλίγην ὥραν, καὶ ἐπέρχεται τὸ σκότος. Τὸ χρυσίζον ἐκεῖνο φῶς, τὸ μετὰ τὴν δύσιν, καλεῖται **λυκόφως**, ἡ δὲ ὥρα ἐκείνη καλεῖται **ἐσπέρα**.

19. Ὁ μεταξοσκώληξ.

1. Ὁ μεταξοσκώληξ εἶναι κάμπη λευκόφαιος ἔχουσα μέγεθος ἴσον περίπου πρὸς τὸν μικρὸν δάκτυλον τῆς χειρὸς ἡμῶν. Παράγει δὲ τὴν μέταξαν, ἣτις ἄλλοτε ἐθεωρεῖτο προῖον δένδρου!

2. **Ἱστορία**.—Ὁ μεταξοσκώληξ δὲν ὑπῆρχεν ἄλλοτε ἐν Εὐρώπῃ, ἀλλ' εἰσήχθη ὁ σπόρος αὐτοῦ ὑπὸ δύο μοναχῶν, οἵτινες εἶχον κρύψει αὐτὸν ἐντὸς τῶν κοίλων ράβδων των, καὶ εἶχον μεταφέρει ἐκ τῆς Κίνας (τῆς ἠπείρου Ἀσίας) εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν πρὸ χιλίων τετρακοσίων περίπου ἐτῶν. Βραδύτερον δὲ διεδόθη βαθμηδὸν εἰς ὅλην σχεδὸν τὴν Εὐρώπην.

3. **Σπόρος**.—Τὰ φά, ἐκ τῶν ὁποίων γίνονται οἱ μεταξοσκώληκες, ὀνομάζονται σπόρος, ἐπειδὴ ὁμοιάζουσι πρὸς μικροὺς σπόρους κεγγηρίου· ἔχουσι δὲ χρῶμα κιτρινωπόν.

4. **Ἐκκόλαψις**.—**Τροφή**.—Ἡ θερμότης τοῦ ἡλίου κατὰ τὴν ἀνοιξιν συντελεῖ εἰς τὸ νὰ ἀνοιξωσιν οἱ σπό-

ροι. Τότε εξέρχεται ἐξ αὐτῶν μικρόν τι ἔντομον μελανωπόν. Δίδουσι δὲ εἰς αὐτὸ καὶ τρώγει φύλλα μορέας τρυφερά καὶ καθαρὰ, κεκομμένα εἰς πολὺ λεπτὰ τεμάχια.

5. **Ἡλικία καὶ χρῶμα.**—Τὸ ζῴφιον τοῦτο τρώγει πολὺ καὶ μεγαλώνει ταχέως. Ἀλλάσσει δὲ **τετράκις** τὸ δέρμα του ἐντὸς 6—7 ἑβδομάδων καὶ χάνει βαθμηδὸν τὸ μελανωπὸν χρῶμά του, μεταβαλλόμενον εἰς λευκόφαιον (ἄσπριδερόν). Τότε δὲ γίνεται κάμπη μεγάλη καὶ ἄσχημος, ἔχει δὲ χρῶμα λευκόφαιον, σῶμα μαλακόν, ἀποτελούμενον ἐξ 8 ἕως 10 δακτυλίων ἐν εἴδει σπονδύλων, κεφαλὴν μεγάλην καὶ ἄσχημον καὶ στόμα ἐπίσης ἄσχημον.

6. **Τελευταία ἡλικία.**—Ἐν τῇ ἡλικίᾳ ταύτῃ τῆς ἐβδόμης ἑβδομάδος ὁ μεταξοσκώληξ παύει νὰ τρώγῃ, σηκώνει ὑψηλὰ τὴν κεφαλὴν του καὶ κινεῖ αὐτὴν διαρκῶς δεξιᾶ

Ὁ μεταξοσκώληξ.

καὶ ἀριστερᾶ· ἀναζητεῖ τότε μέρος κατάλληλον, διὰ νὰ πλέξῃ τὸ βομβύκιόν του (κουκκούλιον).

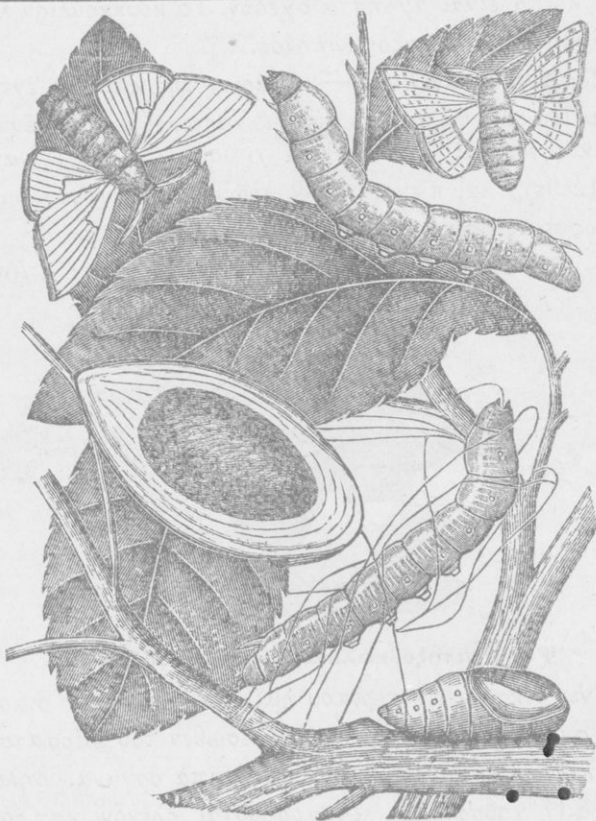
7. **Ἡ μέταξις.**—Ἐντὸς τοῦ μεταξοσκώληκος ὑπάρχει εἶδος ἀποθήκης, ἡ ὁποία εἶναι πλήρης ἀπὸ ἓν ὑγρὸν πυκνὸν καὶ κολλῶδες. Τὸ ὑγρὸν τοῦτο ἐξάγει ὁ μεταξοσκώληξ ἐκ δύο ὀπῶν λεπτοτάτων, αἱ ὁποῖαι ὑπάρχουσιν εἰς τὴν κάτω σιαγόνα αὐτοῦ, καὶ πλέκει δι' αὐτοῦ τὸ βομβύκιόν του.

8. Ἐξέρχεται δὲ τὸ ὑγρὸν ἐν εἴδει δύο νημάτων λεπτοτάτων, τὰ ὁποῖα συνενοῦνται μετ' ἀλλήλων εἰς ἓν νῆμα, ξηραίνονται δὲ καὶ σκληρύνονται εὐθὺς ὡς ἔλθωσιν εἰς ἐπαφὴν μετ' ὁν ἀέρα.

9. **Ἀρχὴ παραγωγῆς.**—Ἡ κάμπη ἐν πρώτοις περιπλέκει ὀλίγας κλωστὰς εἰς τὰ περίξ ἑαυτῆς ἀντικείμενα

(συνήθως εις κλάδους θάμνου τινός, τὸν ὁποῖον ἐπίτηδες θέ-
τουσι πλησίον αὐτῆς).

10. Τὸ βομβύκιον. — Ἐπειτα ἡ κάμπη κινεῖ ἀκα-
ταπαύστως τὴν κεφαλὴν της καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις κα

Μεταμορφώσεις μεταξοκόκλωνος
Ψυχαί.—Κάμπαι.—Βομβύκιον.—Χρυσαλλίς.

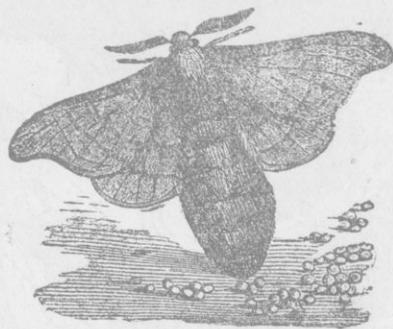
πλέκουσα συνεχῶς πέριξ ἑαυτῆς σχηματίζει τὸ κουκκούλιον
ἐν εἴδει πολὺ μικροῦ ψοῦ, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου εὐρίσκεται πε-
ρικεκλεισμένη, χωρὶς πλέον νὰ φαίνεται.

11. Τὸ κουκκούλιον τοῦτο ἀποτελεῖται ἐκ κλωστήν λε-

πτοτάτην, μεταξωτήν, στιλπνήν, στερεάν, λευκίην ἢ κιτρι-
νὴν, ἣ ὁποία, ἂν ἦτο δυνατόν νὰ ἐκτυλιχθῆ καὶ ἐξαπλωθῆ
εἰς μῆκος, θὰ ἦτο 3.700 περίπου μέτρων· ἐκ τούτων, μό-
νον περὶ τὰ 500 ἕως 700 μέτρα εἶναι καλὰ καὶ χρήσιμα,
τὰ δὲ λοιπὰ εἶναι ἄχρηστα σχεδόν. Τὸ κουκκούλιον λέγεται
βομβύκιον τοῦ μεταξοσκώληκος.

12. **Χρυσασπίς.**—Τὸ δέρμα τῆς κάμπης ἐντὸς τοῦ
βομβυκίου ξηραίνεται καὶ πίπτει· κατοικεῖ δ' αὐτὴ ἐντὸς αὐ-
τοῦ ἀκίνητος καὶ λέγεται τότε χρυσασπίς, ἣτις εἶναι βρα-
χεῖα (κοντὴ) καὶ παχεῖα, ἔχει χρῶμα μελάγχρουν, ὁμοιάζει
δέ πως πρὸς βρέφος ἐσπαργανωμένον σφιγκτά.

13. **Ψυχὴ.**—Εἰς τὴν κατάστασιν ταύτην ἡ χρυσασπίς

Ψυχὴ μεταξοσκώληκος τίκτουσα τὰ φά της.

λίς μένει δέκα πέντε περίπου ἡμέρας. Κατὰ τὸ διάστημα
τοῦτο σχηματίζονται βαθμηδὸν ἔσωθεν τοῦ δέρματος τῆς
χρυσασπίδος πτέρυγες, πόδες καὶ λοιπὰ ὄργανα, δηλαδὴ ὁ
σκώληξ (ἡ χρυσασπίς) μεταμορφοῦται ὀλίγον κατ' ὀλίγον
εἰς ψυχὴν (πεταλοῦσαν).

14. **Ἐξοδος.**—Τέλος δὲ ἡ ψυχὴ αὐτὴ διατρύπῃ
μετὰ 15^α ἡμέρας τὸ βομβύκιον εἰς τὸ ἐν ἄκρον αὐτοῦ καὶ
ἐξέρχεται τῆς φυλακῆς της· τὸ διατρύπῃ δὲ βρέχουσα αὐτὸ
διὰ τινος ὑγροῦ ἰσχυροῦ, τὸ ὁποῖον χύνει ἐκ τοῦ στόματός της.

15. **Ἀτροφύτητα βομβύκια.**—Ἄλλὰ, διὰ νὰ μὴ
διατρυπηθῶσιν ὅλα τὰ βομβύκια καὶ διακοπῆ τὸ νῆμα,

ἀπλώνομεν εἰς τὸν ἥλιον αὐτὰ δέκα ἡμέρας μετὰ τὴν τελείαν κατασκευὴν τῶν βομβυκίων* ὁ δὲ ἥλιος θερμαίνων πολὺ τὰς ἐντὸς αὐτῶν χρυσαλλίδας, φονεύει αὐτάς*. Καὶ οὕτω παραδίδονται εἰς τὸ ἐμπόριον τὰ βομβύκια ἀτρύπητα.

16. **Ψοτοκία.**—Μόνον δὲ ἐκεῖνα τὰ βομβύκια, τὰ ὅποια προορίζομεν νὰ κάμουν ψυχὰς, αἱ δὲ ψυχαὶ σπόρον, δὲν ἐκθέτομεν εἰς τὸν ἥλιον. Ἐκλέγομεν δὲ διὰ τὴν ψοτοκίαν τὰ ὠραιότερα καὶ εὐρωστότερα κουκκούλια.

17. **Δὲν ἴπταται.**—Τοιουτοτρόπως λοιπὸν ἡ ἔρπουσα καὶ πολυφάγος κάμπη γίνεται ψυχὴ χνωώδης, ὑπόλευκος, παχύσαρκος καὶ ὄχι πολὺ ὠραία, κινουσα μὲν τὰς πτέρυγας καὶ συρομένη διὰ τῆς κοιλίας, ἀλλὰ μὴ ἴπταμένη εἰς τὸν ἀέρα. Εἰς ὅσα δὲ μέρη εὐρίσκεται ἐν ἀγρία καταστάσει ἴπταται μόνον τὴν νύκτα, οὐχὶ δὲ καὶ τὴν ἡμέραν.

18. **Συλλογὴ σπόρου.**—Μετ' ὀλίγας ἡμέρας αἱ μὲν ἄρρενες ψυχὰὶ ἀποθνήσκουσιν· αἱ δὲ θήλειαι γεννῶσιν ἐκάστη 200—300 ῥά κιτρινωπά, συνήθως ἐπάνω εἰς φύλλὰ λευκοῦ χάρτου, καὶ τότε ἀποθνήσκουσι καὶ αὐταί. Ὁ σπόρος οὗτος συλλέγεται καὶ φυλάσσεται ἐπιμελῶς ἐντὸς κυτίων καὶ ἐν τόπῳ ὑγρῷ· τὴν δὲ προσεχῆ ἀνοιξὴν ἀνοίγει ὑπὸ τὴν φυσικὴν θερμοκρασίαν τῆς ἀτμοσφαιράς.

19. **Κλωστήρια.**—Τὰ ἀτρύπητα βομβύκια ἐμβυθίζομεν εἰς θερμὸν ὕδωρ, τὸ ὅποσον διαλύει τὴν κολλώδη ὕλην (μεταξόκολληαν) καὶ διευκολύνει τὸν τεχνίτην ἢ ἐργάτην νὰ ἐκτυλίσῃ τὴν κλωστήν ταχέως ἐκ τοῦ κουκκουλίου διὰ μηχανημάτων εἰδικῶν, τὰ ὅποια λέγονται **κλωστακὰ μηχανακί**. Πολλῶν δὲ κουκκουλίων, συνήθως ἀπὸ δύο μέχρις εἰκοσι, τὰ νήματα συμπλέκονται ὁμοῦ καὶ ἀποτελοῦσι μίαν κλωστήν παχυτέραν, ἣτις χρησιμεύει διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς βιομηχανίας, δηλαδὴ διὰ τὴν κατασκευὴν διαφόρων μεταξίνων ὑφασμάτων, τὰ ὅποια εἶναι τὰ λαμπρότερα, στερεώτερα καὶ πολυτιμότερα ὑφάσματα.

* Τὸ αὐτὸ γίνεται καὶ διὰ τεχνητῆς θερμοκρασίας ἐν βαθμῶν.

20. **Βιομηχανία.**— Ἡ βιομηχανία τῆς μετάξης, τουτέστιν ἡ ἐκ τῶν κουκκουλίων ἐξαγωγή τοῦ νήματος καὶ ἡ κατασκευὴ ὑφασμάτων, ἀκμάζει ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτείαις, ἐν Ἀγγλίᾳ, Γαλλίᾳ, Κίνα, Ἰαπωνίᾳ καὶ ἄλλαις χώραις.

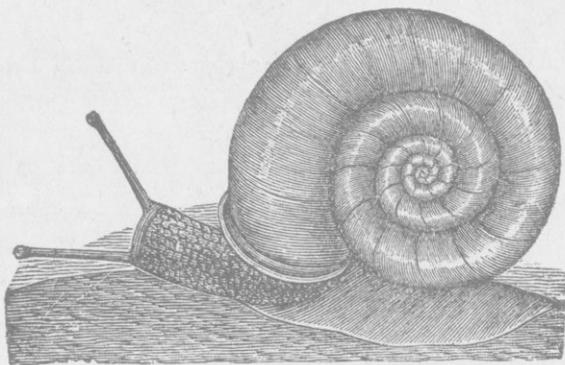
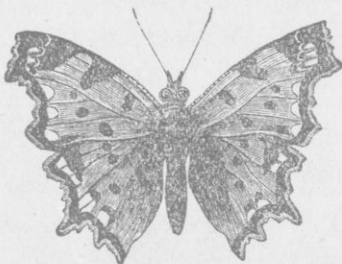
21. **Βομβυκοτροφία.**— Ἡ δὲ μεταξοσκωληκοτροφία ἢ βομβυκοτροφία δὲν εὐδοκιμεῖ εἰς ὅλα τὰ κλίματα, ἀλλὰ κυρίως εἰς τὴν Κίναν καὶ Ἰαπωνίαν, εἰς τὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ἐν Εὐρώπῃ δὲ εἰς τὴν Γαλλίαν, Ἰταλίαν καὶ τὰς Ἑλληνικὰς χώρας.

22. **Μεταξοσκωληκοτροφεΐα.**— Τοὺς μεταξοσκώληκας εἰς μέγιστον ἀριθμὸν ἀνατρέφουσιν ἐπιμελῶς διὰ τρυφερῶν φύλλων μορέας, εἴτε ἐντὸς τῶν οἰκιῶν εἴτε ἐντὸς εἰδικῶν καταστημάτων, τὰ ὅποια κάλοῦσι μεταξοσκωληκοτροφεΐα. Ἀπαιτεῖται δὲ μεγάλη προσοχὴ εἰς τὴν καθαριότητα τῆς τροφῆς τῶν σκωλήκων, εἰς τὴν διατήρησιν ὠρισμένης θερμοκρασίας, εἰς τὴν προφύλαξιν ἀπὸ ὑγρασίας καὶ εἰς τὴν ἀραίωσιν τῆς πληθῆος τῶν καμπῶν, ἐφ' ὅσον αὐταὶ μεγαλώνουσιν. Ἄλλως ὁ μεταξοσκώληξ ἀσθενεῖ εὐκόλως καὶ ἀποθνήσκει.

23. **Ἀνακεφαλαίωσις.**— Τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν ὁ λεπτός σπόρος τοῦ μεταξοσκώληκος ἀνοίγει τὴν ἀνοιξιν, ἐξέρχεται ἐξ αὐτοῦ μικρὰ κάμπη, ἣτις τρέφεται μὲ φύλλα μορέας καὶ μεγαλώνει ταχέως, ἀλλάσσει δὲ τετράκις τὸ δέρμα τῆς, καὶ ἐντὸς 6—7 ἑβδομάδων γίνεται σκώληξ ὑπόλευκος. Τότε πλέκει τὸ βομβύκιον καὶ κλείεται ἐντὸς αὐτοῦ ἐπὶ 15 ἡμέρας, ὅπου μεταμορφοῦται ἀπὸ χρυσαλλίδος εἰς ψυχὴν· διατρυπᾷ δὲ τὸ βομβύκιον καὶ ἐξέρχεται ὡς ψυχὴ (πετιλοῦδα), γεννᾷ τοὺς σπόρους καὶ ἀποθνήσκει. Ἐκ τῶν ἀτρυπῆτων βομβυκίων ἐξάγομεν τὸ νῆμα τῆς μετάξης διὰ τῶν κλωστικῶν μηχανῶν, καὶ δι' αὐτοῦ ὑφαίνομεν τὰ διάφορα πολῦτιμα μετάξινα ὑφάσματα.

20. Κοχλίας καὶ πεταλοῦδα.

Ἐντὸς κήπου, κοσμουμένου ἐξ ἀνθέων ἐκλεκτῶν,
εἰς κοχλίας ἐπλανᾶτο
κάτω, εἰς τὸ χῶμα κάτω,
εὐτελῆ τροφὴν ζητῶν.

Ἄνωθεν αὐτοῦ ἐπέτα, πτέρυγας χρυσαῖς κινοῦσα,
πεταλοῦδα νεαρὰ
ὄλη χάρις· καὶ χαρά,
εὖοσμον τροφὴν ζητοῦσα.

Τὴν σκιάν της, ὁ κοχλίας κατὰ γῆς ἰδὼν, κ' εὐθύς
παραιτήσας τὴν τροφὴν του,
ὑψωσε τὴν κεφαλὴν του,
καί, ὀλίγον τι σκεφθεῖς,

Ο ΧΡΗΣΤΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ Θ. ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ, 1914 3

«Ποῦ, ἀνέκραξε, ποῦ τρέχεις, τοῦ Ζεφύρου τρελλή κόρη ;
ποία μοῖρά σου κακὴ
σὲ ὠθεῖ ἐδῶ κ' ἐκεῖ,
εἰς λειμῶνας καὶ εἰς ὄρη !

»Δὲν βαρύνεσαι νὰ τρέχῃς δεξιὰ κι' ἀριστερά ;
στάσου, ἐπὶ τέλους στάσου
δὲν λυπεῖσαι τὰ πτερὰ σου,
τόσον εὐμορφα πτερὰ !»

— «Αἶ, κοιλία μου, τῷ εἶπε πτερυγίζουσα ἐκείνη,
τί μου λέγεις νὰ σταθῶ ;
τὰ πτερὰ νὰ λυπηθῶ !
ἀλλὰ τότε τί θὰ γείνη ;

»Ἐὰν θέλῃ τις νὰ ζήσῃ εἰς τὸν κόσμον, δὲν ἀρκεῖ
νὰ ζῆ μόνον ὡς κοιλίας,
ἔρπων μετὰ δυσκολίας
ἀπ' ἐδῶ ἕως ἐκεῖ...»

21. Ἡ βυρσοδεψικὴ.

1. Τὰ ὑποδήματα ἡμῶν κατασκευάζει ὁ ὑποδηματοποιὸς ἐκ βύρσης. Ἡ βύρσα λέγεται καὶ σκῦτος (πεισί). Ὁ ἐργαζόμενος δὲ τὰ σκῦτη λέγεται σκυτοτόμος.

2. Τὸ σκῦτος προέρχεται ἐκ τοῦ δέρματος τοῦ βουβάλου, τοῦ βοός, τῆς ἀγελάδος, τοῦ μόσχου, τῆς αἰγός, τοῦ προβάτου.

3. Ὁ κατεργαζόμενος τὰ δέρματα ταῦτα λέγεται βυρσοδέψης. Οὗτος διὰ κυρτοῦ τινος μαχαιρίου κόπτει ἐν πρώτοις τὰς τρίχας καὶ μαδίζει τὸ δέσμα.

4. Ἄν ἤθελέ τις μεταχειρισθῆ τὸ δέσμα οὕτως ἔχον, διὰ νὰ κατασκευάσῃ ὑποδήματα, θὰ ἐξηραίνεται τοῦτο ταχέως, καὶ τὰ ὑποδήματα θὰ ἐσχίζοντο (ἔσκαζον). Ἐὰν δὲ ἔβρεχε καὶ ὑγραίνεν αὐτὰ, θὰ ἐσῆποντο.

ε. 5. Είναι λοιπόν ανάγκη τὸ σκῦτος νὰ εἶναι εὐκαμπτον μὲν, διὰ νὰ εἶναι στεγνὸν (ξηρόν, νὰ μὴ σήπηται δέ, διὰν βραχῆ.

6. Διὰ νὰ διατηρῆται μαλακὸν τὸ σκῦτος, χρησιμοποιεῖται ὁ φλοιὸς τῆς πεύκης. Οὗτος περιέχει οὐσίαν τινά, ἣ ὁποῖα καλεῖται δεψικὸν ὄξύ ἢ ταννίνη. Αὕτη δύνάται νὰ δώσῃ εἰς τὸ δέγμα τὰς δύο ιδιότητας, ἥτοι τὴν εὐκαμψίαν καὶ τὴν ἀσηψίαν.

7. Ὁ βυρσοδέψης κοπανίζει τὸν φλοιὸν καὶ καθιστᾷ αὐ-

Κατεργασία τῶν δερμάτων πρὸ τῆς δεψύσεως (ἀργάουτος).

τὸν κόβειν. Ἐπειτα δὲ ἐντὸς κάδδου ξυλίνου ἢ καὶ λυθοκί-
στου, ἐξαπλώνει στρωμα τῆς φλοιοκονίας ταύτης, ἐπ' αὐ-
τῆς δὲ δέγμα κατόπιν ἐπιπάσσει αὐτὸ διὰ φλοιοκονίας, θέ-
τει πάλιν ἄλλο δέγμα, καὶ οὕτω καθεξῆς διαδοχικῶς, μέχρις
οἷου γεμίση ὅλος ὁ κάδδος.

8. Μικρὸς σωλὴν φέρει ὕδωρ εἰς τὸν κάδδον. Τὸ ὕδωρ
τοῦτο διαλύει τὴν ταννίνην τοῦ πευκοφλοιοῦ. Αὕτη δὲ εἰσέρ-

χεται εἰς τὰ δέρματα, διαποιῖζει αὐτὰ καὶ τὰ καθιστᾷ εὐκαμπτα καὶ ἄσηπτα καὶ σκληρόσαρκα. Ἐντὸς δὲ ὀλίγων μηνῶν τὰ δέρματα καθίστανται σκύτη ἢ βύρσαι, καὶ εἶναι

! Κατεργασία τῶν δερμάτων μετὰ τὴν δέψησιν, διὰ νὰ γείνωσι μαλακά καὶ λεῖα.

τότε κατάλληλα διὰ τὴν ὑποδηματοποιίαν καὶ τὴν δερματοουργίαν ἐν γένει.

22. Βοσκὸς ψεύστης.

Ἔβασκε τὰ πρόβατά του ἑνδεκαετὲς παιδίον
 ἔς τὸ χωρίον του πλησίον·
 καὶ μὴ ἔχον τι νὰ κάμῃ, διὰ νὰ διασκεδάσῃ,
 ἔφαντάσθη μὲ τὸν τρόπον τῶν γειτόνων νὰ γελάσῃ·
 ἤρχισε λοιπὸν νὰ κράζῃ λύκος! λύκος! Κ' εὐθὺς ὅλοι
 εἰς βοήθειάν του τρέχουν καὶ ποιμένες καὶ βουκόλοι.

• "Εντρομοι, «ποῦ εἶναι; κρᾶζουν· ποῦ ἐπῆγε τὸ θηρίον;»

Ὁ βοσκὸς τοὺς πόδας σείων,

μὲ πολλὴν ἀταραξίαν τοὺς ἐκύτταξε καγχάσας·
«ἤθελα νὰ δοκιμάσω, εἶπε, τὴν ταχύτητά σας.»

Καὶ αὐτοί, μὲ στήθος βράζον,

καταρώμενοι ἀφῆκαν τὸ παιδάριον καγχάζον...

Ὁ ψεύστης βοσκός.

Δὲν παρήλθον τρεῖς ἡμέραι, καὶ ὁ ποιμενίσκος πάλιν
ἐνθυμήθη τὴν μεγάλην
ταραχήν, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχε βάλει τοὺς βουκόλους,
κ' ἐσχεδίαζε καὶ πάλιν νὰ τοὺς συναθροίσῃ ὅλους
ὅτε λύκος λυσσαλέος, ἐφορμήσας ἐμπροσθὰ του,
ἤρχισε νὰ κατασχίζῃ ἕν πρὸς ἕν τὰ προβατὰ του....

Τὰ γαυγύσματα τῶν σκύλλων, αἱ κραυγαὶ τοῦ παιδαρίου
τὴν μανίαν τοῦ θηρίου
δὲν ἠμπόρουν νὰ κρατήσουν· ἤκουσαν καὶ οἱ βουκόλοι
τὰς κραυγὰς τοῦ Λύκος! Λύκος! καὶ ἔκραξαν, γελῶντες
[ὄλοι,
«πήγαινε νὰ εὔρης ἄλλους, διὰ νὰ διασκεδάσης...
«βγάλτ'το, βγάλ'το ἀπ' τὸ νοῦ σου δυὸ φοραὶς νὰ μᾶς
[γελάσης.»

Τὰς κραυγὰς τοῦ τὸ παιδίον ὄλονεν διπλασιάζει,
ἀλλ' οὐδεὶς τὸ πλησιάζει,
μήπως πάλιν τοὺς γελάσῃ τὸ παμπόνηρον παιδίον·
δὲν ἐπίστευσαν, δὲν τρέχουν νὰ διώξουν τὸ θηρίον.
Κ' ἔχουν δίκαιον, διότι ὅστις, φίλοι, ψεύδεται
καὶ ἀλήθειαν ἂν εἴπη, πλέον δὲν πιστεύεται.

23. Αἱ μέλισσαι.

1. Αἱ μέλισσαι εἶναι πτερωτὰ ἔντομα πολὺ ἐργατικά. Αὐταὶ παράγουσι τὸ γλυκὺ μέλι καὶ τὸν εὐώδη κηρόν. Ζῶσιν ὁμοῦ πολλὰ κατὰ σμήνην, εἴτε ἐν ἀγρίᾳ καταστάσει ἐν τὸς ὀπῆς τινος δένδρου ἢ πέτρας, εἴτε ὡς κατοικίδια ζῶα ἐντὸς κατασκευαστῶν μικρῶν καλαμίνων ἢ ξυλίνων οἰκίσκων, οἱ ὁποῖοι καλοῦνται κυψέλαι.

2. Αἱ μέλισσαι ὁμοιάζουσι πρὸς μεγάλας μυῖας καὶ ἔχουσι τέσσαρα, πτερά, ἕξ πόδας, δύο κερατὰς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ὡς μικρὰ κέρατα καὶ μακρὰν γλῶσσαν, ἣτις φέρει πυκνὸν καὶ λεπτὸν τρίχωμα καὶ χρησιμεύει εἰς αὐτάς, διὰ νὰ βυζαίνωσι τὸ μέλι ἀπὸ τὰ ἀνθη.

3. Ἐκάστη κυψέλη ἔχει πρῶτον μίαν βασίλισσαν, ἢ ὅποια μόνη γεννᾷ τὸ θέρος χίλια ἢ μέχρι δύο χιλιάδων καθ' ἑκάστην· δεύτερον, ἔχει τὰς ἐργάτιδας, δώδεκα ἕως εἴκοσι τέσσαρας χιλιάδας, αἱ ὁποῖαι ἐργάζονται, συλλέγουσαι τὸ μέλι ἐκ τῶν ἀνθῶν· καὶ τρίτον τοὺς κηφήνας (ἄρρε-

νας), εξακοσίους μέχρι χιλίων, τῶν ὁποίων μόνον ἔργον εἶναι νὰ περιστοιχίζωσι τὴν βασίλισσαν, ἕως οὗ αὕτη ἐκλέξῃ ἓνα ἐξ αὐτῶν ὡς σύντροφον. Τοὺς λοιποὺς φονεύουσιν αἱ ἐργάτιδες τότε, κατ' Αὐγούστον μῆνα.

4. Αἱ ἐργάτιδες ἐκτελοῦσι πᾶσαν τὴν ἐργασίαν τῆς κυψέλης. Αὗται κάθηνται ἐπάνω εἰς τὰ ἄνθη καὶ βυζαίνουσιν ἐκ τῆς καρδίας αὐτῶν μὲ τὴν γλῶσσάν των ἐν ὑγρὸν σακ-

Κυψέλαι

χαρῶδες, τὸ ὁποῖον καλεῖται νέκταρ. Ἀπὸ τὸ νέκταρ τοῦτο γίνεται τὸ μέλι.

5. Ἐκ δὲ τοῦ σώματος των ἐξέρχεται κιτρινοειδές τι λίπος, τὸ ὁποῖον συνάγουσι καὶ δι' αὐτοῦ κατασκευάζουσι τὰς κηρήθρας, δηλαδή μικρὰς φωλεὰς ἢ κελλία, συνεχόμενα τὸ

Βασίλισσα.

Ἐργάτις.

Κηφύν.

ἐν μὲ τὸ ἄλλο. Τὰ κελλία ταῦτα εἶναι ἐξάγωνα ὅλα καὶ ἀνέρχονται εἰς πολλὰς χιλιάδας.

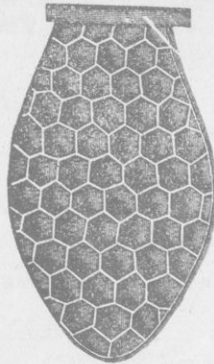
6. Εἰς τὰ κελλία ταῦτα ἀποθηκεύουσι τὸ μέλι, τὸ ὁποῖον συλλέγουσι τὴν ἀνοιξιν καὶ τὸ θέρος ὡς τροφήν των διατὸν χειμῶνα.

7. Εἰς ἐκάστην κυψέλην μία μόνη μήτηρ ὑπάρχει, ἡ βασίλισσα. Αὕτη μόνη γεννᾷ φά καὶ σὺδεμία ἄλλη ἀπο-

θέτει δὲ ἐπιμελῶς ἀνά ἓν μόνον ῥόν εἰς ἕκαστον κελλίον (ἢ κύτταρον) τῆς κυψέλης.

8. Αἱ δὲ ἐργάτιδες τότε τοποθετοῦσι πλησίον τοῦ μικροῦ ῥοῦ μικρὰν ποσότητα τροφῆς ἐκ μέλιτος καὶ κλείουσι τὸ στόμιον τοῦ κελλίου διὰ κηροῦ. Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐξέρχεται ἐκ τοῦ ῥοῦ μικρὸς σκώληξ λευκός, ὅστις τρώγει τὸ πλησίον του τεθὲν μέλι, αὐξάνει καὶ μεταμορφοῦται ἐντὸς 15—20 ἡμερῶν εἰς μέλισσαν, ἣτις μετ' ὀλίγον ἐξέρχεται τοῦ κελλίου καὶ ἵπταται μετὰ τῶν ἄλλων μελισσῶν ἐπὶ τῶν ἀνθέων.

9. Ὅταν αἱ μέλισσαι κυψέλης τινὸς γείνωσι λίαν πολυ-

Κηρήθρα.

ἀριθμοί, τότε μέγα μέρος αὐτῶν ἐκλέγει βασίλισσαν νεογέννητον, καὶ ἐξέρχεται εἰς ἀναζήτησιν ἄλλης κατοικίας. Τὸ πλῆθος αὐτὸ τῶν μελισσῶν καλεῖται ἔσμος καὶ σμήνος.

10. Συνήθως ἡ μία μέλισσα τοῦ ἔσμου κρέμαται ἐπάνω εἰς τὴν ἄλλην, καὶ οὕτως ἀποτελεῖται μία μᾶζα μεγάλη ἐκ χιλιάδων μελισσῶν, αἵτινες κρέμανται ὡς μία μεγάλη σταφυλὴ ἀπὸ κλάδων τινὰ δένδρου. Τότε τὰς συλλέγομεν ἐντὸς νέας κυψέλης, τὴν ὅποیان ἔχομεν ἐτοίμην πρὸς τοῦτο.

11. Κατὰ δὲ τὸ τέλος τοῦ θέρους συλλέγομεν τὸ μέλι καὶ τὸν κηρόν, τὰ ὅποια συνεκόμισαν αἱ μέλισσαι ἐντὸς τῶν

κυφελῶν. Συλλέγομεν δ' αὐτὰ διὰ μέγαλον τινός μαχαιρίου, καὶ ἀποστραγγίζομεν ἐν πρώτοις τὸ μέλι καλῶς. Κατόπιν δὲ βράζομεν τὰς κενὰς κηρήθρας ἐντὸς λεβητιῦ, καὶ οὕτω καθαρίζομεν τὸν κηρόν. Διὰ τοῦ κηροῦ δὲ κατασκευάζουσι λαμπάδας, καὶ τὸν μεταχειρίζονται καὶ εἰς ἄλλας διαφόρους χρείας, οἷον νὰ καθαρίζωσι ἔπιπλα, πατώματα οἰκιῶν, καὶ ἄλλα ἀντικείμενα.

24. Ἡ μέλισσα.

1. Ἡ μέλισσα πετᾷ
Ἐπιμελής, ἐργατική.
Πετᾷ ἐδῶ, πετᾷ ἐκεῖ,
Πετᾷ, πετᾷ.
Ἡ μέλισσα πετᾷ.	Ποτέ, ποτέ,
Δὲν κάθεται ποτέ.
2. Δὲν κάθεται ποτέ.
Ἄνοιγει τὰ μικρὰ πτερά.
Στὸ ἔργον τρέχει μὲ χαρά.	3. Καὶ σύ, καλὸ παιδί,
Ποτὲ μὴ χάνης τὸν καιρὸ,
Ποτὲ μὴν εἶσαι ὀκνηρό,
Παιδί, παιδί,
Καὶ σύ, καλὸ παιδί !

25. Ἡ ἐλαία.

1. Ἐντὸς τῶν φαγητῶν ρίπτομεν συνήθως ἔλαιον, διὰ νὰ καθιστῶμεν αὐτὰ εὐγευστα (νόστιμα). Πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν μεταχειριζόμεθα καὶ τὸ βούτυρον, τὸ λίπος, τὸ ἄλας, τὸ πέπερι.

2. Τὸ ἔλαιον ἐξάγομεν ἀπὸ τοὺς καρποὺς τῆς ἐλαίας. Ἡ ἐλαία εἶναι δένδρον, τὸ ὁποῖον εὐδοκίμεῖ εἰς τὰ γλυκέα καὶ θερμὰ κλίματα, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς τὰ ψυχρά. Ἡ Ἑλλὰς ἔχει πολλὰς ἐλαίας.

3. Ἡ ἐλαία διατηρεῖ τὰ φύλλα της ὅλον τὸ ἔτος· εἶναι δένδρον αἰδιθαλὲς καὶ μακροβιώτατον, διότι δύναται νὰ ζῆσῃ καὶ δύο χιλιάδας ἔτη. Πολλὰ δένδρα τὸν χειμῶνα δὲν ἔχουσι φύλλα. Ἡ περιστερὰ τοῦ Νῶε ἔλαβε μὲ τὸ ῥάμφος της καὶ

ἔφερε πρὸς αὐτὸν κλαδίον ἐλαίας, εἰς σημεῖον, ὅτι κατέπαυσεν ὁ κατακλυσμὸς.

4. Φύεται ἡ ἐλαία ἐν ἀγρία καταστάσει εἰς τοὺς δασώδεις τόπους· ὀνομάζεται δὲ τότε ἀγρία ἐλαία ἢ ἀγριελαία ἢ καλλίτερον κότινος. Ἀπὸ τοὺς κλάδους τῆς κοτίνου οἱ παλαιοὶ Ἕλληνες ἔπλεκον στεφάνους καὶ προσέφερον αὐτοὺς ὡς βραβεῖα εἰς τοὺς Ὀλυμπιονίκας κατὰ τοὺς γυμναστικούς ἀγῶνας.

5. Τὰς μικρὰς ἀγριελαίας ἐκ τοῦ δάσους μεταφέρομεν εἰς γῆν καλλιεργημένην. Ἀνοίγομεν λάκκους, οἱ ὅποιοι ἔχουσι βάθος ἐνὸς σχεδὸν μέτρου, καὶ ἐντὸς αὐτῶν φυτεύομεν αὐτάς. Πρέπει δὲ τὸ ἐν δένδρον νὰ ἀπέχη τοῦ ἄλλου δώδεκα περίπου μέτρα. Ἡ μεταφύτευσις δὲ πρέπει νὰ γίνηται τὸν χειμῶνα, ἀπὸ 15 Νοεμβρίου μέχρι τέλους Δεκεμβρίου ἐκάστου ἔτους.

6. Ἀφοῦ ἡ ἀγριελαία ἀναπτυχθῆ ἐπὶ δύο ἢ τρία ἔτη εἰς τὸ νέον της ἔδαφος ἐμβολιάζομεν ἢ ἐγκεντριζομεν αὐτὴν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ φθινοπώρου ἢ συνηθέστερον κατὰ τὸ ἔαρ*.

7. Μετὰ δύο ἢ τρεῖς ἑβδομάδας ἀρχίζει νὰ βλαστάνη εἰς τὸ ἐμβολιασθὲν μέρος μικρὸς καὶ τρυφερὸς βλαστὸς, ὅστις δὲν εἶναι πλέον ἀγριος, ἀλλὰ ἡμερος· εἶναι βλαστὸς ἐλαίας.

8. Ἀφοῦ ἀναπτυχθῆ ὀλίγον ὁ βλαστὸς οὗτος, κόπτομεν ὅλους τοὺς ἄλλους κλάδους τῆς ἀγριελαίας καὶ ἀφίνομεν μόνον τὸν ἡμερον βλαστὸν. Οὗτος ἐνδυναμώνεται τότε, αὐξάνει, διαιρεῖται εἰς ἄλλους μικροτέρους κλάδους καὶ οὗτοι πάλιν εἰς κλαδία καὶ τὰ κλαδία εἰς κλώνας· οἱ δὲ κλώνες κάμνουσι τὰ φύλλα, τὰ ἄνθη καὶ τοὺς καρπούς.

9. Τὰ φύλλα τῆς ἐλαίας εἶναι μικρά, πρασινωπά, στενὰ

* Περὶ ἐνοφθαλμισμοῦ ἢ ἐμβολιασμοῦ πρέπει νὰ γείνη εἰδικὸν μάθημα.

καὶ μακρὰ καὶ λέγονται λογχοειδῆ, ὡς ἐκ τοῦ σχήματός αὐ-
τῶν· εἶναι δὲ ἐπὶ τοῦ κλωνός φυτρωμένα ἀντιθέτως τὸ ἔν
πρὸς τὸ ἄλλο. Τῆς λεμονέας τὰ φύλλα εἶναι πολὺ μεγα-
λείτερα καὶ πρασινώτερα· τῆς δὲ πεύκης εἶναι λεπτὰ καὶ
μακρὰ ὡς βελόνας. Τῆς ἰτέας τὰ φύλλα καὶ τῆς πιπεριάς
ὁμοιάζουσι κάπως πρὸς τὰ τῆς ἐλαίας.

10. Τὰ φύλλα ἔχουσι τὴν ἄνω ἐπιφάνειαν λείαν, διὰ τὴν
ἀντανακλᾶται εὐκόλως ἢ θερμότης τοῦ ἡλίου καὶ μὴ εἰσδύη
ἐντός, καίουσα αὐτά. Ἡ δὲ ὀπίσθεν ἐπιφάνεια εἶναι ἀνω-
μαλωτέρα ὀλίγον, εἶναι χνοώδης, δὲν ἔχει ζωηρὸν τὸ πρά-
σινον χρῶμα, ἢ δὲ θερμότης τοῦ ἡλίου δὲν προσβάλλει πολὺ
αὐτήν. Εἰς τὸ μέρος αὐτὸ ὑπάρχουσι καὶ τὰ ἀναπνευστικὰ
ὄργανα τοῦ φύλλου, δηλαδὴ οἱ πνεύμονες αὐτοῦ.

11. Τὰ **ἄνθη** τῆς ἐλαίας εἶναι πολὺ μικρὰ καὶ λευκά.
Ἡ ἐλαία ἀνθεῖ τὸ ἔαρ. Τὰ ἀνθύλλια ταῦτα μετ' ὀλίγον με-
ταβάλλονται εἰς μικροὺς καρπούς.

12. Οἱ καρποὶ αὐξάνουσι βαθμηδὸν καὶ ἔχουσιν ἐν ἀρχῇ
χρῶμα πράσινον· ὅταν δὲ ὠριμάσωσιν, ἔχουσι μέλαν. Ὁ
καρπὸς γίνεται μικρὸς, ὅσον σχεδὸν ἓν μικρὸν ἀμύγδαλον,
τὸ δὲ σχῆμα αὐτοῦ εἶναι ὠσειδές, καὶ πρὸς μὲν τὸ μέρος τῆς
οὔρας εἶναι παχύτερος, πρὸς δὲ τὸ ἀντίθετον μέρος ὀλίγον
λεπτότερος. Ἡ οὔρα λέγεται μίσχος· δι' αὐτοῦ ὁ καρπὸς
κρέματα ἀπὸ τὸν κλῶνα. Ὁ καρπὸς εἶναι πικρὸς μὲν τὴν
γεῦσιν, λειὸς δὲ τὴν ἀφήν.

13. Τοὺς καρπούς τῆς ἐλαίας συγκομίζομεν κατὰ μῆνα
Ὀκτώβριον ἢ Νοέμβριον· εἰς τὴν Ἀμρυσσαν δὲ μέχρι Μαρ-
τίου, ἀφοῦ ὠριμάσωσι καλῶς, διότι ἐκεῖ πασιτώνουσι αὐ-
τοὺς πολὺ ὠρίμους.

14. Ἡ συγκομιδὴ οὐδέποτε πρέπει νὰ γίνηται διὰ ῥα-
βδισμῶν, διότι καταστρέφονται οἱ βλαστοὶ τοῦ δένδρου καὶ
δὲν παράγουσι πλέον καρπὸν. Ἡ συγκομιδὴ πρέπει νὰ γί-
νηται διὰ τῶν χειρῶν καὶ μετὰ προσοχῆς.

15. Τὸν καρπὸν τῆς ἐλαίας μεταφέρομεν εἰς τὰ ἐλαιο-

τριβεῖα· ἐκεῖ δὲ ἐκθλίβουσιν αὐτὸν διὰ μηχανῶν ἰσχυρῶν, καὶ τῇ βοήθειᾳ ὕδατος θερμοῦ ἐξάγουσι τὸ **ἔλαιον**.

16. Πλὴν τῆς ἐλαίας παρέχουσιν εἰς ἡμᾶς ἔλαιον πολλοὶ ἄλλοι καρποὶ· οἷον εἶναι τὸ δαφνέλαιον, ἀμυγδαλέλαιον, σησαμέλαιον, καρυδέλαιον, βαμβακέλαιον, φοινικέλαιον καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα μεταχειρίζονται εἰς τὰ φαρμακεῖα, εἰς μηχανὰς καὶ εἰς διαφόρους ἄλλας ἀνάγκας.

17. Τὰς ἐλαίας τρώγομεν καὶ παστάς. Πολὺ καλαὶ εἶναι αἱ κολυμπάδες τῶν Καλαμῶν, αἱ πασταὶ τῆς Ἀμφίσης, αἱ τῆς Κορώνης καὶ ἄλλαι.

18. Τὸ μέρος, ὅπου εἶναι φυτευμέναί πολλαὶ ἐλαταὶ μαζί, λέγεται **ἐλαίων**. Ἡ Ἑλλὰς ἔχει πολλοὺς ἐλαιῶνας, οἷον τῆς Ἀττικῆς, Μεγαρίδος, Παρνασίδος, Κερκύρας, Κεφαλληνίας, Ζακύνθου, Κορινθίας, Αἰγιαλείας, Ναυπακτίας, Κυνουρίας, Λακεδαιμόνος, Λακωνικῆς, Μεσσηνίας, Νάξου, Ἀνόρου, Εὐβοίας, Κυθήρων κλπ. Τὸ ἔλαιον εἶναι ἐκ τῶν κυρίων προϊόντων τῆς Ἑλλάδος. Τὸ ξύλον τῆς ἐλαίας εἶναι πολὺ δυνατόν καὶ πολὺ χρήσιμον.

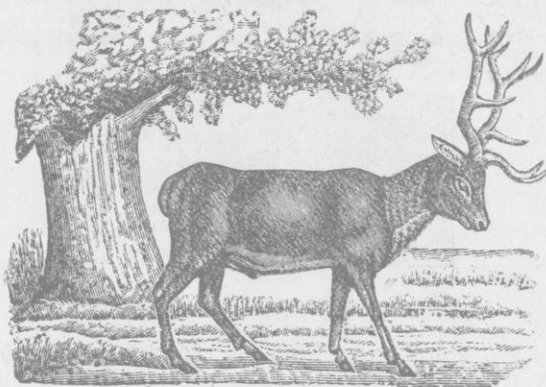
19. Πᾶν δένδρον πρέπει νὰ ἀγαπῶμεν, νὰ καλλιεργῶμεν καὶ νὰ περιποιώμεθα πολὺ, διότι μᾶς παρέχει τοὺς καρποὺς του, τὰ ἄνθη του, τὴν ξυλείαν, τὴν δρόσον, τὴν ὑγείαν καὶ τὴν εὐτυχίαν.

Πάντα τὰ δάση εἶναι πολυτιμότερα εἰς πάντα τόπον.

26. Ἐλαφος καὶ ἄμπελος.

Ἐλαφος, ἀφοῦ εἰς ὅλα τὰ ἰσώματα ἐρρίφθη, φεύγουσα τοὺς κνηγούς της, ὑπὸ ἄμπελον ἐκρούφθη, Καὶ φρονοῦσα, ὅτι ὅλους διεξῆλθε τοὺς κινδύνους, ἀφοῦ ἔπαυσε νὰ βλέπῃ τοὺς διώκτας της ἐκείνους, Επεθύμησεν, ἀγνώμων καὶ μορᾶ, νὰ καταβρῶσῃ καὶ τὰ φύλλα τῆς ἄμπελου, ἣτις εἶχε ταύτην σώσει.

Ἄρ αιώθησαν τὰ φύλλα καὶ ὑπέδειξαν ἐκείνην
 εἰς τοὺς κυνηγούς, μακρὰν τῆς καθημένους εἰς τὴν
 [κρήνην,
 Οἵτινες ἰδόντες ζῶον ἐκεῖ κείμενον, κρυφίως
 διὰ βέλους θανασίμου τὸ ἐπλήγωσαν καιρίως.

Θνήσκουσα ἡ κερασφόρος ἔκραξε : «δικαίως θνήσκω !
 καὶ δικαίαν τιμωρίαν τῆς κακίας μου εὐρίσκω !
 Εἰς τὴν σώσασάν με φίλην, εἰς τὴν εὐεργέτριάν μου,
 ἔφερον φθοράν, κ' ἐκ τούτου ἔπαυον τὴν συμφοράν μου.»

Π. Σοῦτσος.

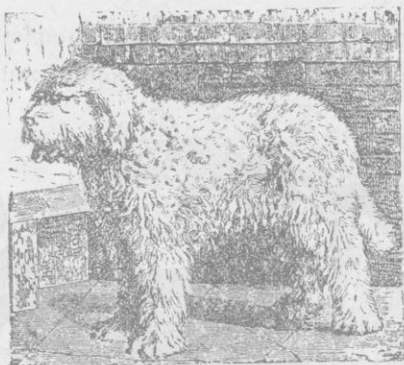
27. Ὁ κύων.

1. Ὁ ἵππος, ὁ ὄνος, ὁ βοῦς, εἶναι ὑπηρεταὶ τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ κύων δὲμος εἶναι ὁ πιστὸς φίλος αὐτοῦ.

2. Ὁ κύων εἶναι ζῶον **σαρκοφάγον**, ὅπως ὁ λύκος καὶ ἡ ἀλώπηξ, πρὸς τὰ ὁποῖα ὁμοιάζει πολὺ. Ἄλλ' ἐσυνήθισε νὰ τρώγῃ ὅ,τι σχεδὸν τρώγομεν καὶ ἡμεῖς. Συνήθως τρώγει κρέας, ἄρτον καὶ κόκκαλα.

3. Μειαξὲν τῶν ὀδόντων ἔχει εἰς τὰς δύο πλευρὰς τοῦ στόματος τέσσαρας πολὺν μεγαλειέτους ἀπὸ τῶν ἄλλων. Οἱ ὀδόντες οὗτοι ὀνομάζονται **κυνόδοντες**. Ὅλα τὰ σαρκοφάγα ζῶα ἔχουσι παρομοίους κυνόδοντας, οἱ ὁποῖοι χρησιμεύουσι, διὰ νὰ κατασχίζωσι τὰς σάρκας τῶν ζῶων.

4. Ὁ κύων εἶναι ζῶον εὐφρὲς καὶ δύνатаι γὰ διδαχθῆ
πολλὰ πράγματα. Ἄλλοτε ἦτο ἄγριον θηρίον, καὶ σήμερον

Κύων ὁ δασύμαλλος (ουλόθριξ).

ἔγεινε κατοικίδιον ζῶον, ἡμερον, εὐπειθὲς καὶ πρὸ πάντων
πιστότατον καὶ πολὺ ἀφωσιωμένον εἰς τὸν κύριόν του.

5. Ἐκ πρώτης ὄψεως ὄλοι ἀναγνωρίζομεν τὸν κύνα.

Ὑπάρχουσιν ὁμως πάμπολλα εἶδη
κυνῶν. Ἄλλοι κύνες εἶναι μεγάλοι
καὶ ἄλλοι πολὺ μικροί. Αἱ τρίχες
ἄλλων μὲν κυνῶν εἶναι μικραί, ἄλ-
λων δὲ μεγάλαι, ἄλλων σγουραί, ἄλ-
λων εὐθεῖαι, ἄλλων τραχεῖαι καὶ ἄλ-
λων μαλακαὶ ὡς τὸ μαλλίον τοῦ προ-
βάτου. Τὸ χρῶμα τῶν τριχῶν εἶναι
μέλαν ἢ λευκόν, κασιανόν ἢ στα-
κτερόν, κίτρινωπὸν ἢ κοκκινωπόν,
κηλιδωτὸν ἢ ἀνάμικτον ἐκ διαφό-
ρων χρωμάτων.

6. Ὁ κυνηγετικὸς κύων ἔ-
χει πολὺ ἀνεπτυγμένην τὴν ὄσφρη-

Κύων ὁ εὐγενὴς (ἀγγλικός) σιν καὶ τὴν ἀκοὴν καὶ ἀνιχνεύει
πολὺ ἐπιτυχῶς τὸ θήραμα ἐκεῖ, ὅπου εἶναι κεκρυμμένον.

7. Ὁ λαγωνικός κύνων εἶναι λεπτοφυής, ὑψηλός,

Ἰσπανοαγγλικοὶ κυνηγετικοὶ κύνες.

εὐκίνητος, ἔχει πόδας μακροὺς καὶ ἰσχυροὺς, ὦτα μικρὰ κλί-
νοντα πρὸς τὰ κάτω, κεφαλὴν μικράν, ὄγγχος λεπτὸν καὶ

Κύνες λαγωνικοὶ τῆς Συρίας

ὄξύ, οὐρὰν μακράν, τρίχωμα βραχύτατον καὶ λεῖον. Εἶναι
ζῶον πολὺ ὠραῖον.

8. Ὁ ποιμενικὸς κύων εἶναι μεγαλόσωμος μὲ τρίχωμα τραχύ, πόδας ἰσχυροὺς, ὠτια εὐθύτινῃ, ὅπως εἶναι τὰ τοῦ λύκου, πρὸς τὸν ὁποῖον πολὺν ὁμοιάζει.

9. Ὁ Δανικὸς κύων (ὁ ἐκ Δανίας) εἶναι ὁ μέγιστος δλων.

10. Ὁ ἰσπανικὸς κύων εἶναι ἐπίσης ὠραιότατος, ἔχων τρίχας πυκνὰς καὶ μακράς.

11. Ὁ μολοσσὸς κύων (μπουλδὸγγ) ἔχει πλαιὸν καὶ ἰσχυρὸν καὶ ἄσχημον ῥύγχος· πολλάκις δὲ εἶναι διεστραμμέ-

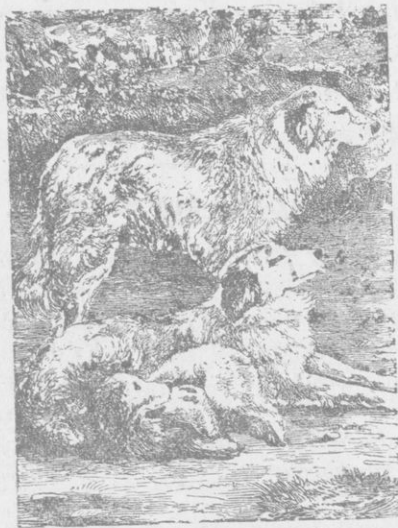
Κύνες ποιμενικοὶ

νος, καὶ καλὸν εἶναι νὰ μὴ ἔχωμεν πολὺν θάρος μὰζι του.

12. Ὑπάρχουσι ἐπίσης διάφορα ἄλλα εἶδη κυνῶν, μικρῶν καὶ μεγάλων, ἐκ τῶν ὁποῖων σπουδαῖοι εἶναι οἱ κύνες τοῦ Ἁγίου Βερνάρδου, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἠσκημένοι ὑπὸ τῶν μοναχῶν νὰ ἀνευρίσκωσι εἰς τὰς χιόνας τῶν Ἄλπεων τοὺς πάραπλανηθέντας περιηγητάς, οἵτινες διατρέχουσι τὸν κίνδυνον νὰ ἀποθάνωσι ἐκ τοῦ ψύχους.

13. Πολὺν χρησιμώτατον ζῷον εἶναι ὁ κύων. Φυλάττει ἀγρύπνως τὴν οἰκίαν, τὰ ποίμνια, τὸν κύριόν του. Γαυγύ-

ζει και δαγκάνει τούς κλέπτας. Βοηθεῖ τὸν κυνηγὸν εἰς τὸ κυνήγιον. Πολλοὶ κύνες μεταφέρουσι τὰ ὀψώνια εἰς τὴν οἰκίαν. Εἰς τὰς βορείους χώρας οἱ κύνες ἐργάζονται, σύρον-

Κύνες τῶν Ἄλπεων, οἱ λεγόμενοι τοῦ ὄρους Ἁγίου Βερνάρδου.

τες συνήθως μικρὰ ἀμάξια μὲ ἐλαφρὸν φορτίον, οἶνον, γάλα, τυρίον, ἄρτον, φιάλας οἴνου.

28. Γνωμικὸν Ὀημῶδες.

«Κατὰ τὸν Μαστρογιάννη
Καὶ τὰ κοπέλια του.»

1. Λέγεται περιφρονητικῶς περὶ ἐκείνων τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι κληρονομοῦσι κακὰς ἕξεις καὶ ἐλαττώματα ἀπὸ τὸς προῖσταμένους καὶ τὸς μεγαλειτέρους των. Παραδείγματός χάριν, ἂν ὁ προῖστάμενος ἀρχισιδηροουργὸς εἶναι ψεύστης ἢ κακὸς τεχνίτης, δὲν δύναται βεβαίως νὰ ἀναδείξῃ τὸς μαθητευομένους του καλλιτέρους ἑαυτοῦ. Τότε λέγεται περὶ αὐτῶν περιφρονητικῶς ἢ ἀνωτέρῳ παροι-

Ο ΧΡΗΣΤΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ Θ. ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ, 1914 4

μία. «Κατὰ τὸν Μαστρογιάννη καὶ τὰ κοπέλια του». Ὅμοιος λέγεται καὶ εἰς ἄλλας παρομοίας περιστάσεις τοῦ βίου.

2. Κατεσκευάσθη λοιπὸν ἡ παροιμία αὕτη ἐκ τοῦ περιστατικοῦ, ὅτι ἀνίκανος ἢ κακὸς ἀρχιτεχνίτης δὲν δύναται νὰ μορφώσῃ καλοὺς καὶ ἱκανοὺς τοὺς ὑφισταμένους του τεχνίτας καὶ βιοηθούς.

Ἐδάριον εἰς τέττιγα.

1. Νὰ ζῆς, καϋμένη τζίτζικα,
καλότνχέ μου μπέη!
...Γι' ἀκούστέ τον ἀπίκρατος
ἔς τὰ δένδρα πῶς τὸ λέει!
Ἀπάνω ἔς τὰ κλωνάρια τους
πίνει δροσιά, μεθάει,
Καὶ ἴσ' ἀν κανένας βασιληῆς
λεβέντης τραγουδάει.

2. Δικά σου, μωρὲ τζίτζικα,
εἴν' ὅλα ὅσα βλέπεις.
Χωράφια, δάση καὶ βουνά,
Κι' ἀκόμη ὅσα δὲν βλέπεις.
Ἐσὺ ἄβλαβ' εἶσαι συντροφιά
γλυκειὰ τοῦ ζευγολάτη.
Ἐσὺ γλυκολαλεῖς καὶ λὲς
σὲ καθενὸς παλάτι :

3. — « Ἀπὸ ἐμένα μάθετε,
κονιὰ εἴν' τὸ καλοκαίρι ».
Καὶ σ' ἀπαποῦντὰ χερουβίμ
καὶ τοῦρανοῦ τ' Ἀστέρι.
Ὁ Πλάσσης σου σοῦ ἔδωκε
τὴν λιγερὴ φωνή σου.
Μαῖθ' εὖθ' ἰδῆ γεράματα
ποτέ του τὸ χορμί σου.

4. Πολύξερε κ' ἐντόπιε μου,
γλυκὲ τραγουδιστή μου,
Ποῦ δὲν μου σε κλετίτ' εἶσαι
γιὰ τίποτε, πουλλί μου,
Ἐσὺ ὁ κροσαίματος,
ὁ βασιληῆς τοῦ κόσμου,
Ἰσ' ἀν τοὺς ἀρχαίους τοὺς θεοὺς
εἶσ' ὁμοιος ἐμπρός μου.

Ἐνακρεδόντειον. (Περὶ φρ. Θ. Ἀποστολοπούλου)

30. Γνωμικὸν Ὀημῶδες.

«Κάλλιο πέντε καὶ ἴς τὸ χέρι
«Παρὰ δέκα καὶ καρτέρει.»

Λέγεται παρὰ τῶν ἐχόντων νὰ λαμβάνωσί τι, ὅτι προτιμότερον εἶναι εἰς πολλὰς περιστάσεις νὰ λαμβάνωσιν ὀλιγώτερα, ἀλλὰ ἀσφαλῆ καὶ προκαταβολικῶς, παρὰ νὰ περιμένωσι νὰ λάβωσιν εἰς τὸ μέλλον περισσότερα, ἀλλὰ μὴ ἀσφαλῆ. Διότι ἐνδέχεται νὰ τὰ χάσωσιν ὅλα.

31. Ἀλιεὺς καὶ σμαρίς.

1. Ἀλιεὺς τις ἔρριψε τὰ δίχτυα εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἀνέσυρεν ἓνα μόνον ἰχθὺν μικρόν, μίαν σμαρίδα.

2. Ἡ σμαρίς, μικρὰ οὖσα, παρεκάλει τὸν ἀλιέα λέγουσα· «Ἄφες με νὰ φύγω εἰς τὴν θάλασσαν· ἄφες με, ἐπειδὴ εἶμαι μικρά, ὅταν δὲ μεγαλώσω, τότε μὲ συλλαμβάνεις πάλιν, καὶ θά σοι εἶμαι μᾶλλον ὠφέλιμος».

3. Ὁ δὲ ἀλιεὺς εἶπε· «Θὰ ἦμην ἀνόητος νὰ ἀφήσω τὸ ἀσφαλὲς κέρδος, τὸ ὁποῖον ἔχω εἰς χεῖράς μου, ἔστω καὶ μικρόν, νὰ περιμένω δὲ τὸ ἀβέβαιον, ἔστω καὶ ἂν μέλλῃ νὰ εἶναι μέγα. Διότι εἶχον ἀκούσει τὴν μητέρα μου νὰ λέγῃ

«Κάλλιο πέντε καὶ ἴς τὸ χέρι,
παρὰ δέκα καὶ καρτέρει.»

32. Αἱ τέσσαρες ὥραι τοῦ ἔτους.

1. Ἄνθη εὐμορφα μοιράζει
τῆς ἀνοιξέως ἡ ὥρα·
ὅλ' ἡ γῆ ἐκωδιάζει
καὶ γελοῦν οἱ οὐρανοί!

2. Τὸ καλὸ τὸ καλοκαῖρι
ἔχει πλοῦσια τὰ δῶρα,
καλυγκεῖς καρποὺς προσφέρει
καὶ χαρὰν μᾶς προσεγενεῖ.

3. Φθινοπώρου ὥρα φθάνει,
ἡ βροχὴ τὸ δάσος φαίνει,
βαθμηδὸν τὸ δένδρον χάνει
τὴν προτέραν τοῦ μορφῆν,

4. Ὀ χειμῶν βαρὺς ἐνδίκηπει,
ἡ χιὼν τὴν γῆν λευκαίνει,
καὶ πυκνὴ δμίχλη κρύπτει
τοῦ βουνοῦ τὴν κορυφῆν.

Ἄ. Κατακουζηνός.

33. Ἡ ἀνοιξίς.

1. Νά· ἡ ἀνοιξίς ἀρχίζει
καὶ τὸ δένδρον πρασινίζει
Τί χαρά, τί χαρά!
ὄλα εἶναι ἀνθηρά.

2. Οὐρανὸς καὶ γῆ γελοῦνε,
τὰ πουλλάκια κελαδοῦνε.
Τί χαρά, τί χαρά!
ὄλα εἶναι ἀνθηρά.

3. Τὰ παιδιὰ μὲ τὰ τραγοῦδια
κόπτουν κόκκινα λουλούδια.
Τί χαρά, τί χαρά!
ὄλα εἶναι ἀνθηρά.

4. Ἐλαφρὰ περὰ ἔξαπλώνει
καὶ πετᾷ τὸ χελιδόνι.
Τί χαρά, τί χαρά!
ὄλα εἶναι ἀνθηρά.

5. Ὅλ' ἡ γῆ εὐωδιάζει,
καὶ ἡ χλόη τὴν σκεπάζει.
Τί χαρά, τί χαρά!
ὄλα εἶναι ἀνθηρά.

6. Καὶ ἡμεῖς χειροκροτοῦμεν
καὶ τὸν Πλάστην εὐλογοῦμεν.
Τί χαρά, τί χαρά!
ὄλα εἶναι ἀνθηρά.
Α. Κατακουζηνός.

34. Ὁ φιλάργυρος.

1. Φιλάργυρός τις ἐπώλησεν ἅπασαν τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, καὶ λαβὼν τὰ χρήματα ἠγόρασε δι' αὐτῶν χρυσοῦν βῶλον.

2. Τὸν χρυσοῦν ἐκεῖνον βῶλον, σκάψας τὴν γῆν, ἔθαψε βαθέως ἐν τινι τόπῳ, θάψας ἐκεῖ μαζὶ μὲ τὸν χρυσοῦν καὶ τὸν νοῦν καὶ τὴν ψυχὴν ἑαυτοῦ, διότι οὐδὲν ἄλλο πλέον ἐσκέπτετο· ἐρχόμενος δὲ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἔβλεπεν αὐτόν.

3. Ἦς ἐκ τῶν ἐργασιῶν, παρατηρήσας τὸν φιλάργυρον καὶ τὸ γεγονός ἐννοήσας, μετέβη κρυφίως, καὶ ἀνασκάψας τὴν γῆν ἀφήρεσε τὸν βῶλον.

4. Μετὰ ταῦτα ἐλθὼν ὁ φιλάργυρος καὶ ἰδὼν κενὸν τὸν τόπον ἠσχίσε νὰ θρηνηῇ καὶ νὰ μαδίζη τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς του.

5. Κατὰ τὴν στιγμήν ἐκείνην διαβάτης τις διερχόμενος ἐκεῖθεν, καὶ ἰδὼν ἐκεῖνον κλαίοντα, ἐπλησίασε καὶ τὸν ἠρώτησε τὴν αἰτίαν τῶν θρήνων.

6.—«Μὴ λυπεῖσαι δὲ καὶ τόσον πολὺ, φίλε, τῷ εἶπε.

» Διότι, καίτοι εἶχες τὸν χρυσόν, ἦτο ὡς νὰ μὴ τὸν εἶχες.
» Τώρα λοιπόν, ἀντὶ τοῦ χρυσοῦ λάβε λίθον καὶ θές ἐν τῇ
» γῆ, νόμιζε δέ, ὅτι εἶναι ὁ χρυσός σου. Διότι ὁ λίθος θά
» σοι πληρώσῃ ἐκεῖ τὴν αὐτὴν χρεῖαν, τὴν ὁποίαν σοὶ ἐπλή-
» ρου ὁ τεθαμμένος χρυσός· ἐπειδὴ καθὼς βλέπω, οὐδὲ ὅτι
» ἦτο χρυσός ἔκαμνες χρῆσιν αὐτοῦ».

7. Ὁ φίλαργυρος τότε ἐνόησεν, ὅτι ὁ χρυσός καὶ τὰ
χρήματα δὲν ἔχουσι καμμίαν ἀξίαν, ἐὰν δὲν εἶναι ἐν κυ-
κλοφορίᾳ πρὸς ὠφέλειαν τῆς Κοινωνίας, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ
αὐτὸς ἀνήκει.

35. Τὸ θέρος.

1. Ἥλθες, ἤλθες, καλοκαῖρι,
κι' ὁ Θεὸς πολλὰ
μὲ τὸ ἅγιό του χέρι
ἔκόρησε καλά.

2. Ὅσαις μυρτιαῖς κρυμμέν' ἀη-
ψάλλουν λιγυρά, [δόνια
καὶ πετοῦν τὰ χελιδόνια
μ' ἔλαφρά πτερά.

3. Τὰ μελίτσια μὲ φροντίδες
ἔδῶ κ' ἐκεῖ πετοῦν,

καὶ μὲ χάρι αἱ χρυσαλλίδες
τάνθη χαιρετοῦν.

4. Εἰς τοὺς κάμπους πρασινί-
χόρτα δροσερά· [ζων
Εἰς τοὺς λόφους ψιθυρίζουν
τὰ γοργὰ νερά.

5. Εὐμορφ' ἄνθη ἔς τοὺς ἀέρας
χύνουν μυρωδιά·
κι' ἀνθοδέσμας ἔς τὰ μητέρας
φέρουν τὰ παιδιά.

Γ. Βιζυηνός.

36. Ἴππος καὶ ὄνος.

1. Ἀνθρωπὸς τις εἶχεν ἵππον καὶ ὄνον. Ἡμέραν τινὰ
ἐφόρτωσε βαρέως τὸν ὄνον, τὸν δὲ ἵππον εἶχεν ἄνευ φορτίου.

2. Ἐνῶ ὠδεύον, ὁ ὄνος εἶπεν εἰς τὸν ἵππον· «λάβε καὶ
σύ μέρος ἐκ τοῦ ἐμοῦ φορτίου, ἐὰν θέλῃς καὶ μὴ ἀποθάνω».

3. Ὁ δὲ ἵππος δὲν ἐπέισθη. Μετ' ὀλίγον δὲ ὁ ὄνος, πε-
σὼν κατὰ γῆς ἐκ τοῦ κόπου ἐτελεύτησε.

4. Τότε ὁ κύριος τῶν ζώων ἐπέθεσεν ὄλα ἐπὶ τοῦ ἵππου, καὶ αὐτὸ ἀκόμη τὸ δέρμα τοῦ ὄνου.

5. Ὁ δὲ ἵππος θρηγῶν ἔλεγε· «Δυστυχία μου, τοῦ παναθλοῦ! Τί συνέβη εἰς ἐμὲ τὸν δυστυχῆ! Μὴ θελήσας νὰ λάβω μικρὸν βάρος, ἰδοὺ τῶρα, βαστάζω ἅπαντα, καὶ τὸ δέρμα ἀκόμη.»

37. Τὸ Φθινόπωρον.

Τὸ βουρκαμένον σύννεφο τὸν οὐρανὸ μαυρίζει·
ψιλή, ψιλή ἀρχίνησε βροχὴ νὰ ψιχαλίξῃ·

εἶναι ἡ φύσις ἴπου θρηγεῖ.

Τὰ δάκρυά της εἶν' αὐτά, ὅπου πικνοσταλάζουν·
τὰ σύννεφα, ὅπου βογγοῦν καὶ βαρουναστενάζουν,
εἶν' ἡ θλιμμένη της φωνή.

Καὶ τὸ ξερὸ ἐβράχηκε τῆς ἐρημιᾶς ποτάμι·
ἀκοῦς τί κρότο τὸ νερὸ μέσ' ἔς τὰ χαλίκια κάμει;

Βλέπεις τὸν ἄσπρο τὸν ἀφρό;

Ἐν ταῖς λυγαριαῖς ἀνάμεσα ἦσαν πουλλιά κρυμμένα·
τὸν κρότο μόλις ἄκουσαν ἔφυγαν τρομαγμένα
μ' ἕνα τους πέταγμ' ἔλαφρό.

1. Καραδοῦτσας

38. Δημῶδες γνωμικόν.

«Ὅπου λαλοῦν πολλοὶ κοκκόροι,

Ἄργεϊ νὰ ξημερώσῃ».

1. Πολλάκις συμβαίνει νὰ ἀκούῃ τις τὴν νύκτα ἕνα πετεινὸν ἀπ' ἐδῶ καὶ ἄλλον ἀπ' ἐκεῖ νὰ κροῖζῃ, μετ' ὀλίγον δὲ νὰ ἐπαναλαμβάνηται συνεχῶς τὸ αὐτό· ἐνῶ δὲ νομίζει ἐκ τῶν ὄνυχων κροαγῶν, ὅτι ἐτελείωσεν ἡ νύξ καὶ ἤρχισεν ἡ ἡμέρα, τὸνναντιῶν ὑπολείπονται ἀκόμη πολλαὶ ὥραι νυκτός.

2. Ἐκ τοῦ περιστατικοῦ τούτου ὁ λαὸς ἐσχημάτισε τὴν

ἀνωτέρω παροιμίαν καὶ λέγει αὐτὴν διὰ τὰς περιστάσεις ἐκεῖνας, κατὰ τὰς ὁποίας ἕκαστος ζητεῖ νὰ κάμνη τὸν ἀρχηγὸν κράζων ὁ ἕνας ἀπ' ἐδῶ καὶ ὁ ἄλλος ἀπ' ἐκεῖ.

3. Τότε ἀκούονται ὄλοι αἱ γινῶμαι ὅπως τῶν πειρινῶν αἱ φωναί. Ἐκαστος ὑποστηρίζει τὴν ἰδικήν του ὡς ὀρθοτέραν, γεννᾶται συζήτησις καὶ φιλονεικία, καὶ τοιοντοτρόπως παρέρχεται ὁ χρόνος, χωρὶς νὰ γίνηται ἴποτε καὶ χωρὶς νὰ προκύβη φῶς τι. Οὐδεμίᾳ δὲ ὑπόθεσις τελειώνει καὶ αὐτὸν τὸν τρόπον.

4. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες εἶχον ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνον παροιμίαν παροιμίαν, λέγουσαν περὶ ἀρχηγῶν καὶ περὶ βασιλέων ταῦτα:

Κακὸν τὸ κράτος τῶν πολλῶν. Εἷς κυριαρχῆς μόνον,
εἷς ἔστω βασιλεύς, εἷς ὃν ἀπὸ Θεοῦ ἐδόθη
τὸ σκῆπτρον καὶ τὸ δίκαιον νὰ βασιλεύῃ πάντων*.

39. Ὁ χειμῶν.

1. Ἐφύσησε πάλιν βορρᾶς μὲ θυμὸν
καὶ γέρον μᾶς ἦλθε ψυχρὸς ὁ χειμῶν.
Τάηδόνι τὴν ἀνοιξιν ὡς πρὶν δὲν ὑμεῖ·
ἀστόλιστος μένει ἡ γῆ καὶ γυμνή.

2. Κελάδημ' ἀφίνει ὁ κόραξ τραχύ·
ὁ βράχος μὲ πένθος κρα — κρα ἀντηχί·
Τὰ ἄνθη, τὰ φύλλα, πεσμένα 'ς τὴ γῆ
ὠχρὰ τὰ σκεπάζει φθορὰ καὶ σιγή.

3. Παντοῦ ἐρημία, παντοῦ σιωπή·
ἡ φύσις κοιμᾶται ὠχρὰ, σκυθρωπή.
Πῶς μοιάζει, Θεέ μου, ὁ μαῦρος χειμῶν
τὴν ὕστερην ὥραν, τὸ τέλος ἡμῶν!

* Λεξ. Παράσχος.

* Κατὰ παράφρασιν Γ. Παράσχου.

40. Εὐσέβεια Αἰνείου

1. Ὅτε οἱ Ἕλληνες ἐκυρίευσαν τὴν Τροίαν, εὐσπλαγχνισθέντες τοὺς νικηθέντας διὰ τὰς δυστυχίας των, ἐκήρυξαν, ὡς ἤρμοζεν εἰς Ἕλληνας, ὅτι ἕκαστος ἐκ τῶν ἠττημένων εἶχε τὴν ἄδειαν νὰ λάβῃ καὶ ἀποκομίσῃ μεθ' ἑαυτοῦ ἐν οἰονδήποτε ἀντικείμενον, τὸ ὅποιον ἀνήκεν εἰς αὐτόν.

2. Τότε ὁ ἀνδρεῖος καὶ διαπρεπῆς πολεμιστῆς Αἰνείας, περιφρονήσας πᾶν ἄλλο ἀντικείμενον, ἐσήκωσεν ἐπάνω του τὰς εἰκόνας καὶ τὰ ἀγάλματα τῶν πατρῶων θεῶν.

3. Οἱ Ἕλληνες, εὐχαριστηθέντες διὰ τὴν εὐσέβειαν τοῦ ἀνδρός, συνεχώρησαν εἰς αὐτόν νὰ λάβῃ δεύτερον κτῆμα.

4. Ὁ δὲ Αἰνείας θέσας ἐπάνω εἰς τοὺς ὤμους του ἀπέκομισε τὸν πατέρα του Ἀγχίσην, ὅστις ἦτο καθ' ὑπερβολὴν γέρον καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ βαδίξῃ.

5. Θαυμάσαντες τότε καὶ ἐπὶ τούτῳ οἱ Ἕλληνες ἐχάρισαν εἰς αὐτόν πάντα τὰ κτήματά του, λέγοντες, ὅτι πρὸς τοὺς εὐσεβεῖς ἀνθρώπους καὶ πρὸς τοὺς εὐλάβουμένους τοὺς θεοὺς καὶ γονεῖς γίνονται ἡμεροὶ καὶ οἱ φύσει πολέμιοι.

41. Μὴ μόνον γίνωσκε, ἀλλὰ καὶ ποιεῖ τὸ ἀγαθόν.

1. Γέροντες, κατὰ τὴν τέλει τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγῶνων, ἐπιθυμῶν πολὺ νὰ ἴδῃ τοὺς ἀγωνιζομένους, ἐστερεῖτο καθίσματος.

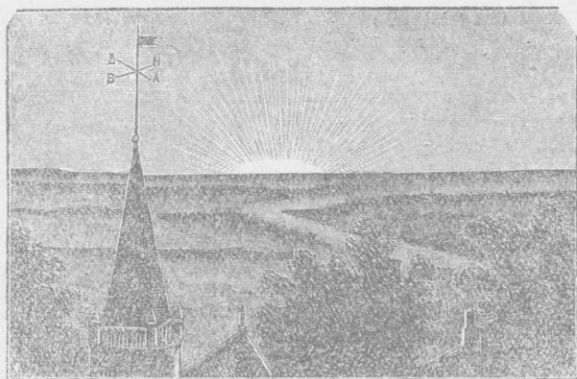
2. Περιερχόμενος δὲ εἰς διαφόρους θέσεις δὲν ἐγένετο παρ' οὐδενός δεκτός, ἀλλ' ἀπεπέμπετο.

3. Ὅς δὲ ἔφθασε πρὸς τὸ μέρος, ὅπου ἐκάθητο οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἀνεσηκώθησαν πάντες οἱ παῖδες καὶ πολλοὶ τῶν ἀνδρῶν, παραχωροῦντες τὴν θέσιν των πρὸς τὸν γέροντα.

4. Τότε πάντες οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ἰδόντες κατεχειροκρότησαν τὸ ἔθιμον τῶν Λακεδαιμονίων καὶ ὑπερεπήνουν αὐτό.

5. Ὁ ψηφισμὸς ἐγένετο ἀπὸ τοῦ Ἰσοκράτους Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς τῆν του

καὶ θαυμάσας, εἶπε· «Πόσον εἶναι κακὸν νὰ γνωρίζωσι μὲν
τὰ καλὰ ἅπαντες οἱ Ἕλληγες, νὰ ἐκτελῶσι δ' αὐτὰ μόνου
οἱ Λακεδαιμόνιοι».

42. Ἡ ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου.

1. Ὁ ἥλιος τὰ βουνὰ χροσώνει,
ἡμέρα λάμπει εὐειδής,
ὕμνεϊ τὰ κάλλη της τάηδόνι·
σῆκω, παιδί μου, νὰ ἰδῆς.
2. Με στόματ' ἄπειρα ἡ φύσις
τὸν Πλάστην της δοξολογεῖ.
ὦ! σῆκω νὰ εὐχαριστήσης
ἐκείνον ποὺ μᾶς εὐλογεῖ.
3. Σῆκω ν' ἀκούσης μελωδίας,
σῆκω τὴν φύσιν νὰ χορῆς,
σῆκω νὰ πνεύσης εὐωδίας,
σῆκω, παιδί μου, ἐνωρίς.
4. Ἡ ὥρα εἶν' εὐλογημένη·
δοσις σηκώνεται προῖ,
ἐκείνον ἡ ζωὴ εὐφραίνει,
ἐκείνος κόσμον ἔρρησσει.

Ἡλ. Ταυαλιόνης

43. Νέοι φιλομαθεῖς.

1. Ὁ Μενέδημος καὶ ὁ Ἀσκληπιάδης ἦσαν νέοι φιλο-
μαθέστατοι, ἀλλὰ λιαν πτωχοί, ἐσπούδαζον δὲ ἐν Ἀθή-
ναις, κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους.

2. Οἱ δικασταὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου, οὔτινες τότε εἶχον
δικαίωμα καὶ κληρονομικὴν ἐξουσίαν ἐν εἰσὶν ἐπιπέδῳ ἐνοχ-
ῶν, ἀφῆσαν τὴν ἐξουσίαν ἐν εἰσὶν ἐπιπέδῳ ἐνοχ-
ῶν ἐπὶ τὸν ἄρχοντα ἐπὶ τὸν ἄρχοντα ἐπὶ τὸν ἄρχοντα ἐπὶ τὸν ἄρχοντα

σίας ἕκαστος πορίζεται τὰ πρὸς τὸ ζῆν, προσεκάλεσαν τοὺς δύο νέους καὶ ἠρώτησαν αὐτούς, πῶς εἶναι τόσον εὐρωστοὶ καὶ πῶς ὄλας τὰς ἡμέρας φοιτῶσιν εἰς τὰς σχολὰς τῶν φιλοσόφων, χωρὶς οὐδεμίαν περιουσίαν νὰ ἔχωσι.

3. Ἐκεῖνοι δὲ παρεκάλουν τοὺς Ἀρεοπαγίτας νὰ στείλωσι νὰ προσκαλέσωσι τινα τῶν μυλωθρῶν. Ὅτε δὲ ἦλθεν ὁ προσκληθεὶς μυλωθρὸς καὶ εἶπεν, ὅτι καθ' ἑκάστην νύκτα οἱ δύο νέοι, καταβαίνοντες εἰς τὸν μύλον καὶ ἀλέθοντες, λαμβάνουσι μίαν δραχμὴν ἑκάτερος, ἐθαύμασαν οἱ Ἀρεοπαγίται καὶ πρὸς τιμὴν ἀντήμειψαν αὐτοὺς μὲ δεικνύσας δραχμάς, ἐπαινέσαντες μεγάλως.

44. Γνωμικὸν δημῶδες.

«Θεωρία Ἐπισκόπου καὶ καρδιά μυλωνᾶ.»

1. Λέγεται περὶ ἐκείνων τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι ἐξωτερικῶς παρουσιάζονται ὡς σεβάσιμοι καὶ δίκαιοι ἄνθρωποι, ἐνῶ ἐσωτερικῶς ἡ καρδιά των δὲν εἶναι οὔτε δικαίου οὔτε τιμίου ἀνθρώπου, ἀλλὰ καρδιά μυλωνᾶ.

3. Περὶ δὲ μυλωθροῦ (μυλωνᾶ) ἔλεγεν ἄλλοτε, ὅτι μὲ τρόπον ἐπιτήδειον κατώρθωνε νὰ κλέπτῃ μικρὸν μέρος τοῦ ἀλεθομένου σίτου ἐμπρὸς εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἐχόντων τὸν σίτον πρὸς ἄλεσιν εἰς τὸν ὑδρόμυλόν του, χωρὶς παντελῶς νὰ ᾖ ἀνακαλύπτωσι. Ἐνῶ δὲ προσεποιεῖτο τὸν ἅγιον, ἦτο πραγματικῶς κλέπτῃς. Ἐντεῦθεν ἡ ἀνωτέρω παροιμία.

45. Τὸ ἡμερονύκτιον.

Πρὸ ὁ ἡμὸς βγαίνει
 Ἀπ' τὴν Ἀνατολή.
 Τὸ βράδν καταβαίνει
 Μ' ὀλόχροση στολή
 Νὰ κοιμηθῇ ἔς τὴν Ἀύου.

Μὰ ὕπνος πρὶν τὸν πάση,
 Ἀφίνει προσταγή
 Ὅσ' τᾶστρο, ἔς τὸ φεγγάρι
 Νὰ φέγγουνη τὴ γῆ
 Ὅς ποὺ νὰ ἐξυπνήσῃ.
 Γ. Βιζυηνός.

46. Ἡ Νέα Κουτσούφλιανη.

1. Ἡ Παλαιὰ Κουτσούφλιανη ἦτο ἐλευθέρα ἑλληνικὴ κώμη ἐπὶ τῶν συνόρων Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας, ἐν τῷ δήμῳ Μαλακασίου, πρὸς δυσμὰς τῆς Καλαμπάκας.

2. Μετὰ τὸν ἀτυχῆ πόλεμον ἡμῶν κατὰ τῶν Τούρκων τῷ 1897 ἡ Κουτσούφλιανη ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ ἔμεινεν ἔκτοτε τουρκικὴ.

3. Οἱ φιλελεύθεροι ὅμως κάτοικοι αὐτῆς, μὴ δυνάμενοι νὰ ὑποφέρωσι τὴν δουλείαν, ἀλλὰ διψῶντες πάντοτε ἐλευθερίαν, ἔθεσαν πῦρ εἰς τὴν κώμην των καὶ ἐπυρπόλησαν αὐτήν· παρέλαβον δὲ μεθ' ἑαυτῶν τὰς εἰκόνας τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὰ ὀστέα τῶν γονέων των καὶ κατέφυγον εἰς τινὰ γειτονικὴν Μονὴν ἐπὶ τοῦ ἐλευθέρου ἑλληνικοῦ ἐδάφους· ἐκεῖ δὲ πλησίον ἔκτισαν βαθμηδὸν νέας οἰκίας καὶ νέαν κώμην, τὴν ὁποίαν ὠνόμασαν Νέαν Κουτσούφλιανην.

4. Σπανίως ἡ ἱστορία ἀναφέρει τόσον πατριωτικὰς καὶ φιλελευθέρους πράξεις! Σήμερον ἔγεινεν Ἑλληνικὴ καὶ ἡ Παλαιὰ Κουτσούφλιανη.

47. Ὁ ποδανιπτῆρ τοῦ Ἀμάσιος.

(Περιγραφή καὶ διήγημα)

1. Ἡ Αἴγυπτος κεῖται εἰς τὴν βόρειον ἀκτὴν τῆς Ἀφρικῆς, κατὰ τὸ τέλος τῆς Μεσογείου θαλάσσης, ῥέχεται δὲ ὑπὸ ταύτης καὶ ὑπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, διαρρέει δ' αὐτὴν ὁ μέγιστος ποταμὸς Νεῖλος. Ἡ Αἴγυπτος κατεῖχε καὶ κατέχει μεγάλην ἔκτασιν γῆς πολὺ πεδινὴν, ἡ ὁποία πρὸς μὲν τὰ παράλια ἦτο πλαιτεῖα, πρὸς δὲ τὰ μέσα καθίστατο στενωτέρα.

2. Τὸ δὲ ἔδαφος τῆς Αἰγύπτου ἦτο καὶ εἶναι εὐφορώτατον, ἐνεκα τοῦ Νείλου ποταμοῦ, ὅστις, πλημμυρῶν κατὰ τὸ θέρος καὶ ὑπερεκχειλίζων, διαχύνεται ἐκ τῆς κοίτης του

καὶ καλύπτει ὅλας τὰς πεδινὰς γαίαις τῆς Αἰγύπτου, τὰς ὁποίας καθιστᾷ εὐφορωτάτας διὰ τῆς ἰλύος (λάσπης γονίμου), τὴν ὁποίαν ἐκ τῶν μεσογείων μερῶν τῆς Ἀφρικῆς συμπαρασύρει.

3. Τὸν χειμῶνα δὲ ὁ Νεῖλος φέρει ὀλιγότερον ὕδωρ ἢ τὸ θέρος, διότι αἱ χιόνες τῶν ὀρέων τῆς Ἀφρικῆς τήκονται κατὰ τὸ θέρος· ὅρει δὲ ἀπὸ νότου πρὸς βορρᾶν διὰ μέσου τῆς Ἀφρικῆς καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν διὰ πολλῶν στομίων.

4. Εἰς ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων βασιλείων τῆς Αἰγύπτου ὑπῆρξεν ὁ Ἄμασις, ὅστις παρανόμως κατέλαβε τὴν βασιλείαν, διότι τὸ πρὶν ἦτο ἀπλοῦς πολίτης καὶ ἐξ οἰκογενείας οὐχὶ ἐπιφανοῦς. Διὰ τοῦτο οἱ Αἰγύπτιοι περιεφρόνουν καὶ ἀρχὰς τὸν Ἄμασιν τοῦτον, γενόμενον βασιλέα. Μετὰ ταῦτα ὁμοῦς προσεῖλκυσε τὴν ἀγάπην αὐτῶν διὰ τῆς συνέσεως, κατέστη δ' ἔτι μᾶλλον ἀγαπητὸς διὰ τοῦ ἐξῆς στρατηγήματος.

5. Ὁ Ἄμασις εἶχεν ἓνα ποδανιπιῆρα χρυσοῦν, ἐν τῷ ὁποίῳ καὶ αὐτὸς καὶ πάντες οἱ οἰκεῖοι ἐνιπτον τοὺς πόδας τῶν· τοῦτο δὲ ἦτο γνωστὸν εἰς πάντας. Τοῦτον λοιπὸν τὸν ποδανιπιῆρα κατακόψας, ἐποίησεν ἄγαλμα θεοῦ καὶ ἔστησεν αὐτὸ εἰς τὸ καταλληλότερον μέρος τῆς πόλεως. Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἐσέβοντο αὐτὸ μεγάλως.

6. Τότε ὁ Ἄμασις, συγκάλεσας τοὺς Αἰγυπτίους, ἐφάνερωσεν εἰς αὐτούς, ὅτι τὸ ἄγαλμα κατεσκευάσθη ἐκ τοῦ γνωστοῦ ποδανιπιῆρος, εἰς τὸν ὁποῖον πρότερον μὲν οἱ Αἰγύπτιοι ἔπλυνον τοὺς πόδας καὶ ἄλλας ἀκαθαρσίας ἔρριπτον, τότε δὲ μεγάλως ἐσέβοντο.

7. Τὸ ἴδιον λοιπὸν εἶπεν ὅτι συνέβη καὶ εἰς αὐτόν· διότι, ἂν πρότερον ἦτο ἀπλοῦς δημότης, τώρα ὁμοῦς εἶναι βασιλεὺς αὐτῶν. Καὶ συνεβούλευεν αὐτούς νὰ τιμῶσι καὶ νὰ

φροντίζωσι δι' αὐτόν. Τοιοῦτοτρόπως προσείλκυσε τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ὑπακοὴν τῶν Αἰγυπτίων.

8. Ἐπὶ τῆς βασιλείας δὲ τοῦ Ἀμασίου λέγεται ὅτι πολὺ ηὐτύχησεν ἡ Αἴγυπτος. Ὁ Ἀμασις δ' ἐδέσπισε τὸν νόμον νὰ ἀποδεικνύῃ εἰς τὸν νομάρχην κατ' ἔτος ἕκαστος Αἰγύπτιος πόθεν πορίζεται τὰ πρὸς τὸ ζῆν, ἄλλως νὰ τιμωρῆται μὲ θάνατον. Τὸν ἄμεμπτον τοῦτον νόμον λαβὼν ὁ Σόλων ἐξ Αἰγύπτου ἔθεσεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους.

9. Ὁ Ἀμασις δὲ ἠγάπα καὶ ἐπροσάτευσεν πολὺ τοὺς ἐν Ἀσίᾳ Ἕλληνας· διὰ τοῦτο δ' ἔλαβε καὶ γυναῖκα Ἕλληνίδα, τὴν Λαδίκην.

48. Αἱ γραμμαί.

1. Ὅριζόντιος γραμμῆ.— Ὁ χάραξ εἶναι εὐθύς. Ἐὰν κρατήσωμεν αὐτὸν ἐκ τῶν ἄκρων τοῦ ὑψηλά δια τῶν δακτύλων τῶν δύο χειρῶν μας, οὕτως ὥστε αἱ δύο χεῖρες ἡμῶν νὰ εἶναι εἰς τὸ αὐτὸ ὕψος, θὰ λάβῃ θέσιν τοιαύτην,

γραμμῆ ὀριζόντιος

ἢ ὁποῖα λέγομεν ὅτι σχηματίζει γραμμὴν ὀριζόντιον.

2. Κατακόρυφος γραμμῆ.— Ἐὰν πάλιν στηρίζωμεν τὸ ἐν ἄκρον ἐπὶ τῆς τραπέζης καὶ τὸ ἄλλο κρατήσωμεν πρὸς τὰ ἄνω, ὁ χάραξ θὰ λάβῃ θέσιν τοιαύτην, ἢ ὁποῖα λέγομεν ὅτι σχηματίζει γραμμὴν κατακόρυφον.

3. Ἡ ὀριζόντιος γραμμῆ ἔχει διεύθυνσιν ἐξ ἀριστερῶν πρὸς τὰ δεξιά καὶ τὰνάπαλιν. Ἡ δὲ κατακόρυφος ἔχει διεύθυνσιν ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω καὶ τὰνάπαλιν.

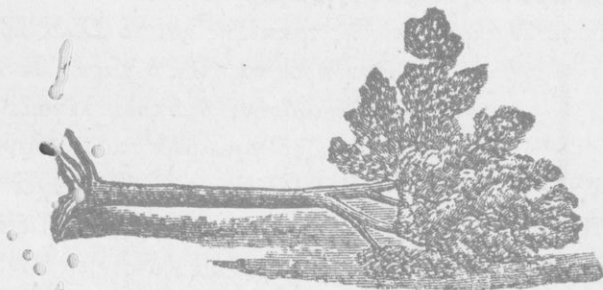
4. Αἱ γραμμαί, ὅπου ἐνοῦται ὁ τοῖχος μὲ τὸ πάτωμα ἢ τὴν ὀροφήν, εἶναι ὀριζόντιοι γραμμαί. Αἱ δὲ γραμμαί, ὅπου

ένουονται πρὸς ἀλλήλους οἱ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους κάθετοι τοῖχοι, λέγονται κατακόρυφοι.

δ. Τὸ σῶμα ἡμῶν, ὅταν εἴμεθα ὄρθιοι, σχηματίζει γραμ-

μὴν κατακόρυφον. Ὄταν κοιμώμεθα, ὀριζόντιον. Ἡ κυπάρισσος καὶ πᾶν δένδρον ἐν τῷ κήπῳ ἴστανται κατακόρυφα. Ὄταν κόψωμεν αὐτά, πίπτουσι κατὰ γῆς ὀριζόντια. Νῆμα,

τοῦ ὁποίου τὸ ἐν ἄκρον κρατεῖται ὑψηλά, εἰς δὲ τὸ ἕτερον εἶναι δεδεμένον βᾶρος τι, μὴ ἐγγίζον εἰς τὸ ἐδαφος, λαμβάνει διεύθυναν ἀκριβῶς κατακόρυφον.

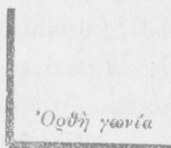
6. **Κεκλιμένη γραμμή.** — Όταν η εὐθεία γραμμή ἔχη θέσιν τοιαύτην, ὥστε νὰ μὴ εἶναι μῆτε κατακόρυφος μῆτε ὀριζόντιος, τότε καλεῖται πλαγία ἢ κεκλιμένη. Εἰς τὸ κοντάριον τῆς σημαίας ἐπὶ τῆς θύρας τοῦ σχολείου ἢ τοῦ ἐξώστου τῆς οἰκίας δίδεται συνήθως διεύθυνσις κεκλιμένης γραμμῆς. Ἡ κλιμαξ τῶν οἰκιῶν ἔχει διεύθυνσιν κεκλιμένην.

7. **Καμπύλη γραμμή.** — Ἐν τεμάχιον στεφανίου σχηματίζει καμπύλην γραμμὴν.

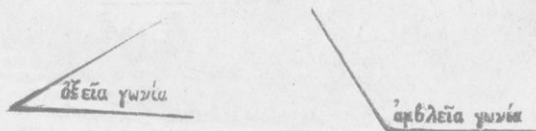
49. Ἐπίπεδον Ὀρθογώνιον. Εἶδη γωνιῶν. Σφαῖρα. Κύκλος. Περιφέρεια. Κύλινδρος.

1. **Ἐπίπεδον.** — Τὸ βιβλίον ἐπὶ τῆς τραπέζης δὲν κυλίεται, ἀλλὰ μένει πάντοτε εἰς τὴν θέσιν του.

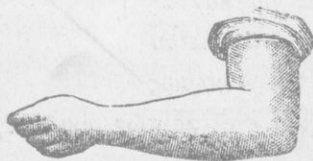
2. **Ὀρθογώνιον.** — Τὸ βιβλίον ἔχει σχῆμα ὀρθογώνιον, διότι ἔχει τέσσαρας γωνίας ὀρθάς.

3. **Αἰ γωνίαι.** — Αἱ τέσσαρες γωνίαι τοῦ βιβλίου ἔχουσι πᾶσαι τὸ αὐτὸ σχῆμα καὶ καλοῦνται ὀρθαὶ γωνίαι.

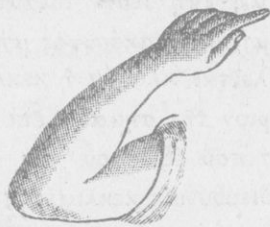

4. Ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι γωνίαι μικρότεραι τῆς ὀρθῆς, αἱ ὁποῖαι λέγονται ὀξείαι γωνίαι. Καὶ ἄλλαι μεγαλύτεραι τῆς ὀρθῆς, αἱ ὁποῖαι λέγονται ἀμβλείαι γωνίαι.

5. Μὲ τὸν βραχίονα καὶ τὸν πῆχυν τῆς χειρὸς ἡμῶν
δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν καὶ τὰ τρία εἶδη τῶν γωνιῶν.

*Ὄρθῃ γωνία

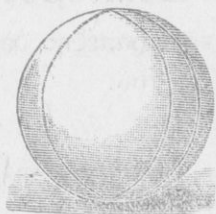

*Ὄξεια γωνία

*Ὄμβλεῖα γωνία.

6. **Σφαιρικόν.**—Τὸ πορτοκάλλιον εἶναι σφαιρι-
κόν. Ἐπίσης τὸ τόπι, ἢ σφαῖρα. Θέτω
ἐν πορτοκάλλιον ἐπὶ τῆς τραπέζης, ὡθῶ
αὐτὸ ὀλίγον, καὶ ἀμέσως κυλίσται. Μία
ἀγαθὴς (κουβάριον) ὁμοίως κυλίσται.

7. Πᾶν ὅ,τι ἔχει σχῆμα σφαιρικόν
κυλίσται, ὅταν τὸ ὠθήσωμεν.

8. **Περιφέρεια.**—**Κύκλος.**—Ὅμοίως δύναται

νὰ κυλίσται μία δεκάρα. Ἄλλ' αὕτη δὲν ἔχει σφαιρικόν
σχῆμα, ἀλλὰ στρογγύλον. Ὁ γῦρος τῆς δεκάρας καλεῖται

περιφέρεια αὐτῆς. Τὸ δὲ ἐπίπεδον τὸ περιλαμβανόμενον ἐντὸς τῆς περιφερείας καλεῖται **κύκλος**. Τὸ στρογγύλον λοιπὸν σχῆμα τῆς δεκάρας εἶναι **κυκλικόν**. Τὸ δακτυλίδιον εἶναι ὡσαύτως **κυκλικόν**. Ἐν στεφάνιον ἐπίσης.

9. **Κύλινδρος**.— Ἐπίσης κυλίνεται ἐν **τεμάχιον** ξύλου **στρογγύλου**. Ἄλλὰ τὸ τεμάχιον τοῦτο τοῦ ξύλου δὲν

ὁμοιάζει οὔτε πρὸς **σφαῖραν**, οὔτε πρὸς **κύκλον**. Εἶναι **κύλινδρος**.

10. Ὁ σωλὴν τῆς θερμάστρας εἶναι **κύλινδρος**. Τὸ μολυβδοκόνδυλον, ἐν κηρίον, ὁ στῦλος τοῦ τηλεγράφου, ὁ κορμὸς τῶν δένδρων ἔχει **σχήμα κυλινδροεικόν**.

50. Τὸ ὥρολόγιον.

1. Ἡ ἡμέρα καὶ ἡ νύξ ὁμοῦ διαιροῦνται εἰς 24 ὥρας, αἷτινες ἀποτελοῦσιν ἐν ἡμερονόκτιον. Αἱ 24 αὗται ὥραι ὑπολογίζονται ἀνὰ δώδεκα. Ὁ ὑπολογισμὸς ἄρχεται ἀπὸ τοῦ μεσονυκτίου μέχρι τῆς μεσημβρίας. Καὶ πάλιν ἀπὸ τῆς μεσημβρίας μέχρι τοῦ μεσονυκτίου.

2. Διὰ τοῦ ὥρολογίου μετροῦμεν ἀκριβῶς τὸν χρόνον καὶ ἠξεύρομεν ποία ὥρα τῆς ἡμέρας εἶναι ἂν πλησιάσῃ ἢ ὥρα τοῦ σχολείου· ἂν ἔγεινε μεσημβρία· ποίαν ὥραν τῆς ἑσπέρας θὰ φάγωμεν· πόση ὥρα ἔχει παρέλθει μετὰ τὸ μεσονύκτιον· ἂν πλησιάσῃ νὰ φέξῃ· ποίαν ὥραν θὰ ταξειεύσωμεν μὲ τὸν σιδηρόδρομον· πόσους σφυγμοὺς κυττᾶ ἡ χεὶρ τοῦ ἀσθενοῦς ἀνὰ πᾶν λεπτόν. Διὰ τοῦτο τὸ ὥρολόγιον εἶναι **χρησιμώτατον**.

3. Ὁ διδάσκαλος παρατηρεῖ τὸ ὥρολόγιόν τὸν καὶ λέγει «ἡ ὥρα εἶναι τρεῖς». Πῶς ἀναγινώσκει τοῦτο; Ὑπάρχει

μία βελόνη, ἢ ὁποῖα εἶναι ἐπάνω εἰς τὸ τρία καὶ δεικνύει τὴν ὥραν. Ἡ βελόνη δὲ αὕτη περιστρέφεται ἰσὸν πολὺ βραδέως, ὥστε ὁ ὀφθαλμὸς δὲν δύναται νὰ διακρίνη τὴν κίνησίν της.

4. Ἄλλὰ παρατηροῦμεν, διὲ ἐπάνω εἰς τὸν λευκὸν δίσκον τοῦ ὥρολογίου, ὅστις λέγεται ὠρονόμος, ὑπάρχουσι δύο βελόναι ἢ δεῖκται, ὁ εἰς βραχύτερος (κοντότερος) καὶ ὁ ἄλλος μακρότερος.

5. Ὁ βραχύτερος (καὶ παχύτερος) δεικνύει τὰ λεπτὰ καὶ λέγεται ὠροδείκτης.

6. Ὁ μακρότερος (καὶ λεπτότερος) δεικνύει τὰς ὥρας καὶ λέγεται λεπτοδείκτης.

7. Ἄλλὰ τί εἶναι αὐτὰ τὰ λεπτὰ; Ἐκάστη ὥρα διαιρεῖται εἰς ἐξήκοντα ἴσα μέρη, τὰ ὁποῖα λέγονται λεπτὰ.

Τὸ ὠρολόγιον.

8. Τὰ 15 λεπτὰ ἀποτελοῦσιν ἓν τέταρτον τῆς ὥρας. Τὰ 30 λεπτὰ δύο τέταρτα, ἤτοι ἡμίσειαν ὥραν. Τὰ 45 λεπτὰ εἶναι τρία τέταρτα. Τέσσαρα δὲ τέταρτα ἀποτελοῦσι μίαν ὁλόκληρον ὥραν.

9. Ἡ μεγαλειτέρα βελόνη τρέχει πολὺ γρηγορώτερα τῆς μικροτέρας. Ἐως νὰ κινηθῇ ἡ μικρὰ βελόνη ἀπὸ ἓνα ἀριθμὸν εἰς ἄλλον, ἡ μεγάλη κάμνει μίαν ὁλόκληρον περιστροφὴν ἐπὶ τοῦ ὠρονόμου.

10. Ὁρολόγια ὑπάρχουσι μικρὰ, τῆς τσέπης, καὶ μεγά-

λα, ιυθέμενα ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἢ κρεμαστὰ ἐπὶ τῶν τοίχων.

— Τί ὥρα εἶναι εἰς τὴν ἀνωθι εἰκόνα τοῦ ὥρολογίου ;

51. Τὰ ζῶα.

1. Ἐπὶ τῆς Γῆς ζῶσι πολλὰ καὶ διάφορα ζῶα. Ἐκ τῶν ζῶων τούτων ἄλλα μὲν ἔχουσι τέσσαρας πόδας καὶ περιπατοῦν ἐπὶ τῆς Γῆς, ὡς ὁ ἵππος, ὁ λέων, λέγονται δὲ ζῶα **τετράποδα**, καὶ εἶναι ἡμερα ἢ ἄγρια.

2. Ἄλλα ἔχουσι δύο πτέρυγας καὶ ἵπτανται εἰς τὸν ἀέρα, ὡς ὁ ἀετός, ἢ χελιδῶν· λέγονται δὲ **πτηνά**.

3. Ἄλλα δὲ ζῶσιν ἐντὸς τῶν θαλασσῶν καὶ τῶν λιμνῶν καὶ τῶν ποταμῶν, λέγονται δὲ ἰχθύες ἢ ζῶα θαλάσσια. Τὰ θαλάσσια ζῶα δὲν ἔχουσι πόδας, διὰ νὰ περιπατῶσιν, ἀλλὰ μόνον πτερύγια διὰ νὰ κολυμβῶσι.

4. Τὰ ζῶα τῆς ξηρᾶς λέγονται καὶ **χερσαῖα** ζῶα. Ἐκ τῶν χερσαίων ζῶων τινὰ δὲν ἔχουσι πόδας, ἀλλὰ σύρονται μὲ τὴν κοιλίαν, ὡς οἱ ὄφεις. Τὰ ζῶα, τὰ συρόμενα μὲ τὴν κοιλίαν, λέγονται **έρπετά**.

5. Τὰ έρπετά καὶ οἱ διάφοροι σκώληκες ἢ ἔρπουσιν ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, ἢ ζῶσιν ἐντὸς τῆς γῆς, ἢ κολυμβῶσιν ἐντὸς τοῦ ὕδατος. Πολλοὶ σκώληκες λέγονται καὶ ἔντομα, παραδ. χάριν αἱ κάμπαι εἶναι ἔντομα, τὰ ὁποῖα ζῶσι συνήθως ἐπὶ τῶν φύλλων τῆς πεύκης. Ὡσαύτως οἱ μύρμηκες εἶναι ἔντομα.

6. Ἄλλα ζῶα μικρὰ ἔχουσι πτερὰ καὶ ἵπτανται εἰς τὸν ἀέρα, ὡς αἱ μυταί, οἱ κώνωπες, αἱ μέλισσαι· λέγονται δὲ **έντομα πτερωτά**.

52. Ζῶα ὠφέλιμα.

1. Ἐκ τῶν ζῶων τὰ πλεῖστα μὲν εἶναι ὠφέλιμα εἰς τὸν ἄνθρωπον, πολλὰ δὲ εἶναι βλαβερά.

2. Πολὺ ὠφέλιμα ζῶα εἶναι ὁ βοῦς, καὶ ἡ ἀγέλας.

ἐπίσης τὸ πρόβατον καὶ ἡ αἶξ· ὡσαύτως ὁ ὄνος, ὁ ἡμίονος καὶ ὁ ἵππος· ὁμοίως ὁ κύων καὶ ἡ γαλῆ. Ἐκ τῶν ζῴων τούτων ἄλλα μὲν παρέχουσιν εἰς τὸν ἄνθρωπον τὸ γάλα, τὸ κρέας, τὸ δέρμα, τὸ μαλλίον αὐτῶν· ἄλλα δὲ ἱππεύομεν καὶ φορτώνομεν· ἄλλα δὲ φυλάττουσι τὰς οἰκίας ἡμῶν.

3. **Τὰ πτηνά**, καὶ τὰ τῆς ἡμέρας καὶ τὰ τῆς νυκτός, εἶναι σχεδὸν πάντα ὠφελιμώτατα, ἰδίως εἰς τὴν γεωργίαν. Αἱ *χειλόδες* καταπίνουσι χιλιάδας ἐντόμων βλαβερῶν. Ὡσαύτως ἅπαντα τὰ *ψιδικά* πτηνά εἶναι διὰ τὸν αὐτὸν λόγον λίαν ὠφελιμώτατα, ὡς ἡ *ἀηθὼν*, ὁ *κόσ-*

Κόδωνφος.

Αἰγίθαλος (τροποκάρυδον)

συφος, ἡ *ἀκανθὶς* (καρδερίνα), ὁ *σπίνος*, ἡ *ὑπολαῖς* (τσιμπογιάννης), ὁ *αἰγίθαλος* (τροποκάρυδον), ἡ *σεισούρα* (σουσουράδα), ἡ *οἰνάνθη* (ἀσπρόκωλος), ὁ *πυργίτης* (σπουργίτης) καὶ ἄλλα πολλά. Πάντα ταῦτα εἶναι ἀκούραστοι καὶ φοβεροὶ κυνηγοὶ τῶν ἐντόμων.

4. **Τὰ μαῦρα πτηνά**, ὡς ὁ *κόραξ*, ἡ *κορώνη* (κουρούνα), ὁ *κολοιὸς* (καλιακούδα), εἶναι ἐπίσης πολὺ ὠφέλιμα τῇ γεωργίᾳ, διότι τρώγουσιν ἅπειρα βλαβερὰ ἔντομα, κάμπας καὶ σκόληκας.

5. Οἱ *δρυοκολάπται* (ξυλοφαγάδες ἢ τσιγκλητάρεις) κτυπῶσιν ἢ τρυπῶσι μὲ τὸ μακρὸν καὶ ἰσχυρὸν

θάμφοι των τούτων φλοιούσιν τῶν δένδρων καὶ ἀναγκάζουσι τὰ ὑπ' αὐτοὺς κρυπτόμενα ἔντομα νὰ ἐξέλθωσι, καὶ οὕτω τότε συλλαμβάνουσι καὶ τρώγουσιν αὐτά. X

Ἄκανθις καὶ Σπίνος.

Δρυοκολάπτης.

6. Τὰ νυκτόβια πτηνὰ εἶναι πάντα ὠφέλιμα, διότι κατατρώγουσι τὰ νυκτερινὰ ἔντομα, τὰ ὁποῖα εἶναι πολὺ βλαβερώτερα τῶν ἡμερινῶν. Ἡ γλαῦξ (κουκουβάγια), ὁ κρόκνυξ (κοῦκκος), ὁ βύας (μποῦφος) τρώγουσιν ἄπειρα ἔντομα, κάμπας καὶ ποντικούς. Μία γλαῦξ παρετήρησαν ἄλλοτε ὅτι εἰς μίαν καὶ μόνην νύκτα ἔφερεν ἑν-

Γλαῦξ.

δεκα ποντικούς ὡς τροφήν εἰς τοὺς νεοσσούς της. Ἄλλη δὲ γλαῦξ εὐρέθη ἔχουσα ἐντὸς τοῦ στομάχου της ἑβδομήκοντα πέντε κάμπας ἐξ ἐκείνων, αἱ ὁποῖαι καταστρέφουσι τὰς πεύκας.

7. Αἱ **νυκτερίδες** δὲν εἶναι ζῶα φωτόκα, ἀλλ' εἶναι θηλασικά, πολὺ ὠφέλιμα· ζῶσι δὲ πάντοτε πολλὰ ὁμοῦ

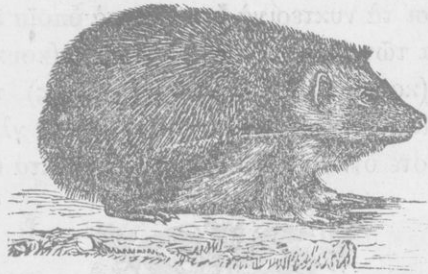
Νυκτερίς.

καὶ κατοικοῦσιν εἰς σπήλαια, ἐρείπια, τόπους ἐρήμους καὶ σκοτεινοὺς, τρώγουσι δ' ἄπειρα ἐπιβλαβῆ ἔντομα, τὰ ὁποῖα συλλαμβάνουσι πετώσας ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ προστατεύωμεν τὰς νυκτερίδας, ὅπως καὶ πάντα τὰ νυκτόβια πτηνά.

Βίλας.

8. Ὁ **ἐχῖνος** (σκαντζόχοιρος) εἶναι ζῶον μικρὸν ὡς γάττα μικρά, ἔχει ὀύγχος μυτερόν καὶ φέρει εἰς ὅλην τὴν ῥάχιν του τρίχας παχυτάτας καὶ σκληροτάτας, αἱ ὁποῖαι ὁμοιάζουσι πρὸς μαύρας βελόνας. Τὸ ζῶον τοῦτο εἶναι ὠφελιμώτατον εἰς τοὺς ἀγρούς, διότι

Ἐχῖνος (Σκαντζόχοιρος)

κατατρώγει ὄφεις, ποντικούς, σαλιάγκους, σκόληκας καὶ διάφορα ἔντομα. Ὅστις θέλει νὰ μὴ ἔχη ποντικούς εἰς τοὺς στάβλους του, καὶ τὰς ἀποθήκας του ἄς φροντίσῃ νὰ ἐγκαταστήσῃ εἰς αὐτοὺς ἕνα σκαντζόχοιρον.

9. Ὁ **ἀσπάλαξ** (τυφλοπόντικος) ἔχει σῶμα παχὺ καὶ στρογγύλον, ῥύγχος ὀξύ, οὐρὰν μικρὰν καὶ τρίχας μαύρας, λεπτὰς καὶ μαλακὰς· διέρχεται δὲ τὸν βίον τοῦ σκάπτων τὴν γῆν καὶ τρώγων πλεῖστα ἔντομα καὶ σκώληκας βλαβεροὺς εἰς τὴν γεωργίαν. Εἶναι λοιπὸν ζῷον

Ἀσπάλαξ (τυφλοπόντικος)

ὠφέλιμον. Διαφέρουσιν οἱ **ἀρουραῖοι** ποντικοί, οἱ ὁποῖοι εἶναι λίαν ἐπιβλαβεῖς εἰς τοὺς ἀγροὺς καὶ τὰ σπαρτά.

10. Ἐκ τῶν **ἐρπετῶν** αἱ **σαῦραι** (γουστέραις) εἶναι λίαν ὠφέλιμοι, διότι τρώγουσι σκώληκας, μυῖας, ἀκρίδας καὶ ἄλλα ἔντομα.

11. Ἐπίσης ὁ **βάτραχος** καὶ ἰδίως ἡ **βρούζα** (φρυγὸς) εἶναι πολὺ ὠφέλιμα, διότι τρώγουσι τοὺς κοχλίας (σαλιγκάρους) καὶ λείμακας (γυμνοσαλιάγκους), ἐκεῖνοὺς, οἱ ὁποῖοι καταστρέφουσι τὰ λαχανικά.

12. Ἐκ τῶν **ἐντόμων** ὀλίγα εἶναι ὠφέλιμα, ὡς ἡ **μέλισσα**, ἡ ὁποία χορηγεῖ εἰς τὸν ἄνθρωπον τὸ πολύτιμον μέλι καὶ τὸ πολύτιμον κηρίον· ὁ **μεταξοσκώληξ**, ὁ ὁποῖος παράγει τὴν πολύτιμον μέταξαν· ἡ **πυγολαμπὶς** ἢ **λαμπουρὶς** (κωλοφωτιά), ἡ ὁποία τρώγει κάμπας, λείμακας καὶ κοχλίας (σαλιγκάρια).

Ἀράχνη

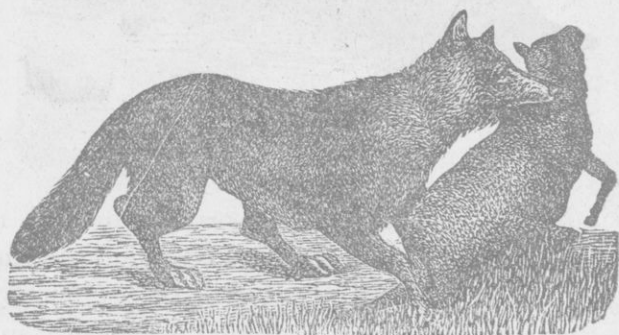
13. Μετὰ δὲ τὰ ἔντομα αἱ **ἀράχνη** εἶναι ὠφελιμώταται καὶ ἄξια πάσης προστασίας, διότι συλλαμβάνουσιν

ἐν τῷ ἴσθμῳ αὐτῶν μυίας καὶ κώνωπας καὶ πολλὰ ἄλλα ἔντομα καὶ τρώγουσιν αὐτά.

§ 3. Ζῶα βλαβερά.

1. Πολλὰ ζῶα εἶναι βλαβερὰ εἰς τὸν ἄνθρωπον· διότι καταστρέφουσι τοὺς δημητριακοὺς καρπούς, τὰ ἄνθη καὶ τὰ δένδρα· πολλὰ δὲ τρώγουσιν ἄλλα ζῶα, τὰ ὁποῖα εἶναι χρήσιμα εἰς τὸν ἄνθρωπον.

2. Βλαβερόν ζῶον εἶναι ὁ **λύκος**, ὅστις ὁμοιάζει πρὸς

Λύκος.

κύνα ποιμενικόν· εἶναι δὲ ζῶον ἰσχυρόν, ἐχθρὸς δὲ τοῦ ἀνθρώπου ἐπικίνδυνος. Διότι κατοικεῖ μὲν εἰς τὰ δάση, περιφέρεται ὁμως πλησίον τῶν ποιμνίων καὶ ἀρπάζει πολλάκις πρόβατον, τὸ ὁποῖον φέρει εἰς τὴν φωλεάν του καὶ τρώγει. Οἱ λύκοι γὰρ χειμῶνα, ἂν συμβῇ νὰ πεινάσωσι πολύ, συναθροίζονται καὶ ἐπιπίπτουσιν ἐνίοτε εἰς τὰ κατοικημένα μέρη, προσβάλλοντες ζῶα καὶ ἀνθρώπους, διὰ νὰ φάγωσιν αὐτούς. Διὰ τοῦτο δικαίως καταδιώκουσι καὶ φονεύουσι τοὺς λύκους.

Θῶς.

3. Ὁ **θῶς** (τσακάλι) ὁμοιάζει πρὸς μικρὸν λύκον καὶ ἔχει τὰς αὐτὰς συνήθειας μὲ τὸν λύκον. Οἱ θῶες ζῶσι κυρίως εἰς τὰ ἐλώδη μέρη.

4. Ἡ **ἀλώπηξ** ὁμοιάζει ὀλίγον μὲ λύκον, τοῦ ὁποῖου

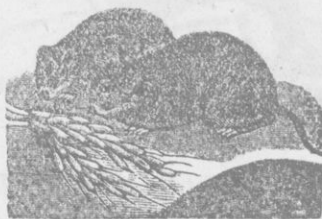
είναι μικροτέρα κατά τι· είναι δὲ τὸ πονηρότατον καὶ τὸ βλαβερώτατον ἐκ τῶν σαρκοφάγων ζῴων τῆς Χώρας ἡμῶν. Διότι ἐξέρχεται τὴν νύκτα καὶ κατατρώγει λαγούς, πέδικας, ὄρνυγας· εἰσέρχεται δὲ εἰς τοὺς ὄρνυθῶνας τῶν χω-

Ἀλώπηξ.

ρίων καὶ ἀρπάζει ὄρνυθας, νήσους, χήνας, καὶ μεταφέρει αὐτὰς εἰς τὴν φωλεάν της, ὅπου τὰς τρώγει. Τρώγει δ' ἐπίσης καὶ τὰς σταφυλὰς τῶν ἀμπελῶν. Διὰ τοῦτο, ὡς ζῶον βλαβερόν, δικαίως καταδιώκεται παρὰ πάντων καὶ φονεύεται.

5. Οἱ **ποντικοὶ** (μύες) εἶναι ἐπίσης ζῶα βλαβερά.

Ποντικοί.

Διακρίνομεν δὲ τοὺς ποντικούς τῶν οἰκιῶν, τοὺς ποντικούς τῶν ὑπονόμων, τοὺς ποντικούς τῶν δασῶν καὶ τοὺς ποντικούς τῶν ἀγρῶν. Οἱ ποντικοὶ τῶν ἀγρῶν καλοῦνται καὶ ἀρουραεῖς· ἐπιφέρουσι δὲ μεγάλας καταστροφὰς εἰς

τοὺς δημητριακοὺς καρπούς, διότι, ἐξερχόμενοι τὴν νύκτα ἀπὸ τὰς ὑπογείους φωλεάς των, κατακόπτουσι τοὺς στάχους τῶν σιτηρῶν καὶ μεταφέρουσι αὐτοὺς εἰς τὰς κατοικίας των. Οἱ ἀρουραῖοι πληθύνονται πολλάκις ταχέως καὶ τεραστίως, καὶ προξενοῦσι μεγάλας καταστροφάς, ἰδίως εἰς τὰς μεγάλας πεδιάδας τῆς Θεσσαλίας. Διὰ τοῦτο εἶναι ἀνάγκη ὅ

Γρόχος (ἄσθος)

ἄνθρωπος νὰ καταστρέφῃ αὐτοὺς διὰ παντὸς τρόπου, πρὶν οὗτοι καταστρέψωσι τὰ ἔργα τοῦ ἀνθρώπου.

6. Ὁ ἄσθος (ἐλειὸς ἢ τρόχος) ἔχει πόδας χαμηλοὺς καὶ μῆκος σώματος μέχρις ἑνὸς πήχεως σχεδόν· καταστρέφει δὲ πολὺ τοὺς ἀγρούς τῶν ἀραβοσίτων, τρώγει τὰς ῥίζας καὶ τοὺς καρπούς τῶν φυτῶν καιτῶν σπαρτῶν καὶ βλάπτει τὰς κυψέλας τῶν μελισσῶν. Τὸ κυνήγιον τοῦ ζῴου τούτου εἶναι δύσκολον· διὰ τοῦτο καλλίτερον εἶναι νὰ συλλαμβάνηται διὰ παγίδων.

Νυφίτσα.

7. Ἡ νυφίτσα (γαλῆ τῶν ἀρχαίων) εἶναι μικρὸν ζῴον ὡς γένητα μικρά, εἶναι ὅμως ἐπιβλαβέστατον. Διότι ἀναβαίνει εἰς τὰ δένδρα, ὅπου εἶναι φωλεαὶ πτηνῶν, ἢ εἰς περιστερῶνας, καὶ καταστρέφει τὰ φῶα καὶ τοὺς νεοσσούς τῶν πτηνῶν. Εἰσέρχεται τὴν νύκτα εἰς τοὺς ὀρνιθῶνας καὶ πνίγει ὀρνιθὰς καὶ ὀρνίθια.

8. Τὸ **κουνάδιον** (ἰκτίς) κνηγεῖ μὲν τοὺς ποντικούς, ἀλλὰ καταδιώκει πολὺ τὰς πέρδικας καὶ τοὺς λαγούς. Διὰ τοῦτο χαρακτηρίζεται ὡς ζῷον βλαβερόν. Τὸ δέρμα αὐτοῦ

Κουνάδιον.

εἶναι περιζήτητον διὰ τὰς λεπτὰς καὶ μαλακὰς τρίχας του· κατασκευάζουσι δὲ δι' αὐτοῦ ἐνδύματα χειμεριῶν ἄριστα, τὰ γουναρικά.

§4. Πτηνὰ βλαβερά.

1. Τὰ **πτηνὰ** εἶναι σχεδόν πάντα ὠφέλιμα εἰς τὴν γεωργίαν. Ὀλίγα ὅμως εἶναι βλαβερά, ὡς ὁ **ἀετός**, ὁ **γύψ**, τὸ **ὄρνεον**, διότι τρώγουσι λαγούς, ὄρνιθας, ὄρτυγας, πέρδικας καὶ διάφορα ἄλλα πτηνὰ, ἐνίοτε δὲ καὶ ἄρνια.

2. Ἐπίσης βλαβεροὶ εἶναι οἱ **ἑερακες**, διότι κατατρώγουσι τὰ μικρὰ ἐντομοφάγα πτηνὰ, τὰ ὅποια εἶναι λίαν εὐεργετικὰ εἰς ἡμᾶς.

3. Μόνον οἱ **κίρκοι** (κιρκινέζια) ἐκ τοῦ γένους τῶν ἡμεροβίων γαμφωνύχων εἶναι πτηνὰ ὠφέλιμα, διότι τρώγουσιν ἕντομα καὶ ποντικούς.

4. Ὁ **ἐρωδιός** ἢ **κυκνίας** (κοινῶς τσικνιαῖς) εἶναι εἶδος λευ-

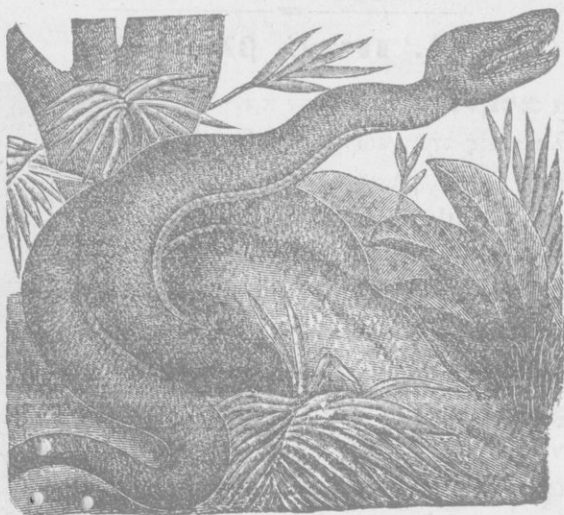
Κυκνίας

κοῦ ἀετοῦ βλαβεροῦ. Οὗτος καιροφυλακτεῖ εἰς τὰς παραλίας, ἀκίνητος ἐπὶ τοῦ ἐνὸς ποδὸς ἐπὶ ὥρας, ἐφορμᾷ δέ, συλλαμβάνει καὶ τρώγει τοὺς ἰχθύς, ὅταν ἴδῃ αὐτοὺς διερχομένους· ἐπομένως θεωρεῖται ἐπιζήμιος εἰς τὴν ἀλιείαν.

5. Ὁ **λάρος** (γλάρος), οἱ **κόλυμβοι** (καλοπούτια) καὶ ἄλλα ἰχθυοφάγα πτηνὰ πρέπει νὰ καταδιώκωνται ὡς ἐπιβλαβῆ εἰς τὸν πολλαπλασιασμόν τῶν ἰχθύων καὶ εἰς τὴν ἀλιείαν.

ἄδ. Ἑρπετὰ βλαβερά.

1. Ἐκ τῶν ἑρπετῶν οἱ ὄφεις εἶναι ἐπιβλαβεῖς, διότι τρώγουσι τὰ φά πολλῶν πτηνῶν μικρῶν καὶ διότι δά-

Ὅφεις.

κνουσι ἐνίοτε ἀνθρώπους καὶ ζῶα ἐπικινδύνως, χύνοντες διὰ τῶν θάτων των δηλητήριον εἰς τὸ σῶμα αὐτῶν. Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ καταδιώκωνται.

2. Οἱ ὄφεις οἱ χύνοντες δηλητήριον, ὅταν δάκνωσι, λέγονται **ιοσόλοι** ὄφεις. Ἐν Ἑλλάδι ἰοσόλος ὄφεις εἶναι ἡ **ἐχίδνα** ἢ κεραιή τῆς ἐχίδνης εἶναι μικρά, πλατεῖα δέ

πρὸς τὴν βᾶσιν· τὸ δὲ ῥύγχος αὐτῆς εἶναι ἔμπροσθεν τετραγώνον. Ἐπὶ δὲ τῆς κεφαλῆς τῆς ἐχίδνης ὑπάρχουσι δύο μελαναὶ γραμμαὶ ἐν σχήματι Λ. Ἄν τις ἐρεθίσῃ ἢ κτυπήσῃ τὴν ἐχίδναν, τότε αὕτη δάκνει· τὸ δὲ δῆγμά της εἶναι πολλάκις θανατηφόρον.

3. Ἡ **δενδρογαλῆ** εἶναι ὄφις οὐχὶ ἰοβόλος. Τρώγει τὰ ψὰ τῶν μικρῶν πτηνῶν. Διὰ ταῦτα καὶ ἡ ἐχίδνα καὶ ἡ δενδρογαλῆ πρέπει νὰ φονεύωνται.

4. Ὁ **κοχλίας** ἢ **ἔλιξ** (σαλιγκαρος) καὶ ὁ **λεῖμαξ** (γυμνοσάλιαγκας) κατατρῶγουσιν εἰς τοὺς κήπους, τοὺς ἀγροὺς καὶ εἰς τὰ ὑπόγεια τῶν οἰκιῶν τὰ ὄσπρια, διαφόρους ἄλλους καρπούς, ἄνθη, λαχανικά, δενδρύλλια καὶ φύλλα δένδρων. Διὰ τοῦτο δίκαιον εἶναι νὰ καταδιώκωνται κατὰστρέφωνται.

5. Ὁ κοχλίας, ὁ λεῖμαξ καὶ ἄλλα τινὰ ζώφια λέγονται **μαλάκια**, ἐπειδὴ ἔχουσι τὸ σῶμα μαλακὸν ἄνευ οὐδενὸς ὄστου· πολλὰ δ' ἐξ αὐτῶν περιβάλλονται ὑπὸ σκληροτάτου ὄστράκου, ὡς ὁ κοχλίας, τὰ ὄστρεῖδια τῆς θαλάσσης, τὰ μύδια· ἄλλα δὲ εἶναι γυμνά, ὡς ὁ λεῖμαξ.

56. Ἔντομα βλαβερά.

1. Ὅλα σχεδὸν τὰ ἔντομα εἶναι βλαβερά εἰς τοὺς κήπους, τὰ ὀπωροφόρα δένδρα, τοὺς ἀγροὺς καὶ τὰ θάση· εἶναι δὲ ἄπειρα. Τὰ βλαβερώτερα ἐξ αὐτῶν εἶναι τὰ ἐξῆς·

2. Ἡ **χρυσόμυια** ἢ **κάραθος χρυσιζών** (κοινῶς μπούρπουλας) τρώγει τὰ ἄνθη τῆς μηλέας, τῆς ροιᾶς καὶ ἄλλων δένδρων· συχνάζει δὲ εἰς σωροὺς κόπρου, ὅπου αἱ ὄρνιθες ἀνασκαλεύουσι καὶ τρώγουσι τὸ ἔντομον τοῦτο.

3. Ὁ **θροξ** (σάρακας κοινῶς) διατρυνπᾷ καὶ καταστρέφει τὰ ξύλα καὶ τὰ ἔπιπλα τῶν οἰκιῶν. Φάρμακον κατ' αὐτοῦ εἶναι νὰ τὸν δηλητηριάσωμεν, διοχετεύοντες διὰ τοῦ ξύλου

τοὺς ἀτμοὺς ὑγροῦ τινος, τὸ ὁποῖον καλεῖται θειοῦχος ἀνθραξ καὶ πωλεῖται ὑπὸ τῶν φαρμακοποιῶν.

Βόστρυχος καὶ ἑλώλαι αὐτοῦ.

Βροῦχος.

4. Ὁ βόστρυχος γεννᾶται μεταξὺ ξύλου καὶ φλοιοῦ τῶν γηραλέων ἢ ἀπεριποιήτων δένδρων καὶ διαχαράττει ἐκεῖ γραμμάς, ὡς φαίνονται εἰς τὴν ἄνωθι εἰκόνα. Τὰ δένδρα ἀπαλλάσσονται τῆς ἀσθενείας τοῦ βοστρύχου πρῶτον, ἐὰν κόψωμεν τὰ μᾶλλον προσβεβλημένα, καὶ δεύτερον ἐὰν ἀλείψωμεν τὰ ὑπόλοιπα διὰ πίσεως ὑγρᾶς.

5. Ὁ βροῦχος εἶναι ἔντομον, τοῦ ὁποῖου ἡ κάμπη κατατρώγει τὰ πίσσα (πιζέλια), τοὺς κνᾶμους (κουκκιά), τὰς φακᾶς· κατασιρέφεται δὲ πρῶτον, ἐὰν κόψωμεν τὰ προσβεβλημένα φύλλα, καὶ δεύτερον, ἐὰν ῥαντίσωμεν τὰ ὑπόλοιπα διὰ θειοῦχου ἀνθρακος ἢ διὰ θειϊκοῦ χαλκοῦ.

6. Ἡ ψαλῖς κατατρώγει τὰ ἄνθη τοῦ καλλωπισμοῦ καὶ τὰ τῶν δένδρων· ἀρέσκειται δὲ νὰ εἰσέρχεται ἐντὸς νεκρῶν κεράτων καὶ ὀνύχων βοῶν, καὶ ἐντὸς δεμάτων ὑγροῦ χόρτου· διὰ τούτων δὲ τῶν μέσων συλλαμβάνουσι καὶ καταστρέφουσι τὴν ψαλίδα οἱ ἄνθρωποι.

Ψαλῖς.

7. Ἡ κατσαρίδα εἶναι ζωῦφιον μέλαν, τὸ ὁποῖον τὴν νύκτα μολύνει καὶ βλάπτει ὄλα μας τὰ τρόφιμα· καταστρέφεται δὲ, ἐὰν ῥίψωμεν εἰς τὰς σχισμάς, ἐκ τῶν ὁποίων αὐτὴ ἐξέρχεται, πολλὴν ἔντομοκτόνον κόνιν τοῦ πυρέθρου, πωλούμενην εἰς τὰ φαρμακεία· εἶναι δὲ τὸ πύρεθρον φυτὸν τῆς

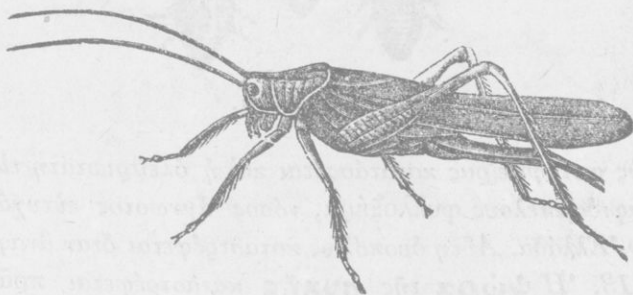
Δαλματίας*, ἐκ τῶν ἀνθέων τοῦ ὁποίου λαμβάνεται ἡ ἔντομοκτόνος κόνις.

8. Ὁ κρεμμυδοφάγος (πρασοκουρίς) κατατρώγει τὰς ῥίζας τῶν κρομμύων· καταστρέφεται δέ, ἐὰν κατ' ἀποσιάσεις τοποθετήσωμεν ἀγγεῖα ἐμβεβυθισμένα μέχρι τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους καὶ περιέχοντα ὕδωρ καὶ ὀλίγον πετρέλαιον ἢ τερεβινθέλαιον.

Κεφαλή πρασοκουρίδος (εἰς μεγαλείτερον μέγεθος τοῦ φυσικοῦ),

9. Αἱ ἀκρίδες εἶναι ἔντομα καταστρεπτικώτατα εἰς τὰ σιτηρά, τὰς ἀμπέλους καὶ ἐν γένει τὰ φυτά. Καταστρέφονται δὲ πρῶτον, ἐὰν καταστρέψωμεν τὰ φῶ ἀυτῶν, εὐρισκόμενα ὑπὸ τοὺς λίθους ἢ ἐπὶ τῆς γῆς· δεύτερον, ἐὰν σὺλ-

Ἄκρις.

λέξωμεν αὐτάς, ὅταν ἀκόμη εἶναι πολὺ μικραὶ καὶ εἰς στίφη πυκνά· τρίτον, ἐὰν θαντίσωμεν αὐτάς διὰ πετρελαίου, πρὶν ἀκόμη ἀποκτήσωσι πτέρυγας.

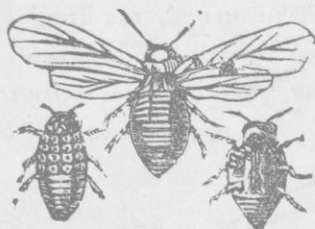
10. Οἱ σφήκες ἔχουσι κεντρίον, διὰ τοῦ ὁποίου κεντρίζουσι ὀδονηρῶς. Διὰ τὴν ἀποφύγη τινος τὴν ἀλγηδόνα καὶ τὸ οἶδημα (πρήξιμον), πρέπει νὰ βρέξῃ ἀμέσως τὸ μέρος τοῦ κεντρίσματος δι' ἀμμωνίας· εἶναι δὲ ἡ ἀμμωνία

* Ἡ Δαλματία εἶναι Χώρα δασώδης, ὀριζομένη πρὸς Α ὑπὸ τῆς Βοσνίας καὶ Ἐρζεγοβίνης, καὶ πρὸς Δ ὑπὸ τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους· ἀνήκει δὲ εἰς τὴν Αὐστρίαν.

διανγές υγρόν, ἔχον δξυτάτην ὀσμὴν, πωλεῖται δὲ εἰς τὰ φαρμακεῖα.

11. Οἱ **μύρμηκες** βλάπτουσι τοὺς καρποὺς τῶν δένδρων καὶ ἐν γένει τὰ τροφίμα ἡμῶν. Βρέχομεν ἐντὸς ζαχαρούχου υγροῦ σπόγγον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου συγκεντρώνονται βαθμηδὸν οἱ μύρμηκες, ἔπειτα δὲ καταστρέφομεν αὐτούς, καίοντες εἰς τὸ πῦρ.

12. Οἱ **φυτοφθεῖρες** (μελίγκρα) εἶναι ἔντομα, καλύπτοντα τὰ φύλλα τῶν δένδρων καὶ βλάπτοντα αὐτά. Εἰς

Φυλλοξήρα.

τοὺς φυτοφθεῖρας κατατάσσεται καὶ ἡ ὀλεθριωτάτη εἰς τὰς σταφιδαμπέλους φυλλοξήρα, νόσος ἄγνωστος εὐτυχῶς εἰς τὴν Ἑλλάδα. Αὕτη δυσκόλως καταστρέφεται διὰ ἀναφανῆ.

13. Ἡ **ψώρα τῆς συκῆς** καταστρέφεται πρῶτον, ἐὰν πέριξ τῆς ῥίζης τοῦ δένδρου ῥίπνωμεν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τέφραν ξύλων, καὶ δεύτερον, ἐὰν ῥαντίσωμεν τὸ δένδρον δι' ἀσβεστίου ὕδατος, περιέχοντος σάπωνα.

14. Αἱ **μυῖαι τῶν φυτῶν καὶ τῶν καρπῶν**, ὡς ἡ τῆς εἰλαῖς, τῆς φακῆς καὶ ἡ πεταλούδα τῶν λαχάνων, πρέπει νὰ καταστρέφονται τὸν χειμῶνα ἐντὸς τῶν φωλεῶν αὐτῶν.

15. Αἱ **κάμπαι τῆς πεύκης** πλέκουσι τὰς μεγάλας λευκὰς φωλεάς τιν ἐπὶ τῆς πεύκης· τὴν νύκτι δὲ κατέρχονται, καί, τασσόμεναι ἢ μία ὀπισθεν τῆς ἄλλης εἰς γραμμὴν συνεχῆ, διατρέχουσι μεγάλας ἀποστάσεις ἐν πομπῇ, μολύνουσαι καὶ κατατρόγουσαι πᾶν τροφερὸν φύλλον καὶ

χόρτον. Καταστρέφονται δέ, ἐὰν κόψωμεν ἐγκαίρως τὰς φώλεας καὶ καύσωμεν αὐτάς.

16. Ὁ **κίς** (σιταρόβειρα) βλάπτει τὰ ἐν ταῖς ἀποθή-
καις σιτηρά. Ἡ καταστροφή τοῦ κίος ἐπέρχεται, ἐὰν ῥαν-
τίσωμεν ἐλαφρῶς τὰ δοχεῖα τοῦ σίτου μὲ θειοῦχον ἄνθρακα.

17. Ὁ **σῆς** τῶν **ἐνδυμάτων** (σκόρος) κατακόπτει
τὰ μάλλινα ἰδίως ὑφάσματα· καταστρέφεται δὲ διὰ τῆς κα-
θαριότητος, διὰ τοῦ ἀερισμοῦ καὶ τινάγματος τῶν ἐνδυμά-
των καὶ ταπήτων καὶ διὰ χρήσεως καφουρᾶς καὶ ναφθαλι-
νης, τῆς ὁποίας ἡ βαρεῖα ὁσμὴ ἀποπνίγει τὸν σῆτα (σκόρον).

Κώνωψ (ὑπὸ μεγέθυνσιν)

Ψύλλα (ὑπὸ μεγέθυνσιν).

18. Ὁ **οἶστρος** (εἶδος ἀλογομνίας) κεντᾷ καὶ δαιμο-
νίζει τὰ ζῶα. Ὁ **μύωψ** (κοινῶς κούκουνας ἢ τάβανος)
εἶναι ἐπίσης εἶδος ἀλογομνίας· κεντᾷ δὲ καὶ δαιμονίζει
βοῦς καὶ ἵππους.

19. Αἱ διάφοροι **μυῖαι** εἶναι ἔντομα ὀχληρότατα καὶ
ἐπιβλαβῆ· πολλάκις δὲ μυζῶσι (βυζαίνουσι) τὰ πτώματα
ἢ τὰς πληγὰς τῶν ζῴων, κεντῶσαι δὲ κατόπιν δὲ τῆς προ-
βοσκίδος τῶν τὸν ἄνθρωπον δύνανται νὰ μεταδώσῃν εἰς
αὐτὸν διάφορα νοσήματα, ὡς τὸν ἄνθρακα καὶ ἄλλα. Κατὰ
τῆς κοινῆς μνίας τῶν οἰκιῶν συνιστᾶται ἡ ἐκ τῶν κατοι-
κιῶν ἀπομάκρυνσις κόπρου ἢ ὁ ῥαντισμὸς αὐτῆς διὰ χλω-
ριούχου ἄσβεστίου πρὸς καταστροφήν τῶν φῶν τῆς μνίας.

τὰ ὁποῖα αὕτη γεννᾶ ἐν τῇ κόπρῳ κατὰ προίμῃσιν. Τὸ χλωριοῦχον ἀσβέσιον πωλοῦσιν εὐθηνὰ οἱ φαρμακοποιοί.

20. Οἱ **κώνωπες** καὶ οἱ **σκνῆπες** εἶναι ἐπίσης ἔντομα ὀχληρότατα καὶ ἐπιβλαβῆ. Κατὰ τούτων συνιστᾶται ἡ καῦσις τῆς κόνεως τοῦ πυρέθρου, ἰδίως ἐν ὄρῳ νυκτιός, ὅπως κοιμηθῶμεν ἡσυχοί· ἐπίσης ἡ καῦσις ξηραῶς κόπρου βοός.

21. Ἡ **ψύλλα** (ψύλλος) καὶ ὁ **ψθειρ** (ψεῖρα) εἶναι ὡσαύτως ζωῦφια ὀχληρότατα εἰς τὸν κορμὸν καὶ εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀνθρώπου. Κατὰ τούτων συντελεῖ ἀποτελεσματικῶς μόνον ἡ ἄκρα καθαριότης σώματος καὶ ἐνδυμάτων.

22. Οἱ **κόρεις** (κορέοι) τῆς κλίνης, οἱ κόρεις τῶν δένδρων καὶ οἱ κόρεις τῶν καρπῶν καταστρέφονται οἱ μὲν τῆς κλίνης διὰ τῆς κόνεως τοῦ πυρέθρου καὶ διὰ τοῦ συγροῦ καθαρισμοῦ κλίνης καὶ ἐπίπλων, οἱ δὲ τῶν δένδρων καὶ καρπῶν διὰ ῥαντισμοῦ μὲ πειρέλαιον, καὶ μὲ ἀφέψημα, ἥτοι ζωμὸν βραστόν, καπνοῦ.

23. Πάντα τὰ ἔντομα ταῦτα καὶ πλεῖστα ἄλλα ἀκόμη εἶναι βλαβερά· πρέπει δὲ ὁ ἄνθρωπος νὰ καταδιώκῃ καὶ καταστρέφῃ αὐτά, χωρὶς ὁμως νὰ τὰ βασανίζῃ οὐδέποτε.

§ 7. Αἱ φωλεαὶ τῶν πτηνῶν.

1. Ἐκ πάντων τῶν πτηνῶν τὰ ὀφθικά τῆς τάξεως τῶν ἀποδηρητικῶν γνωρίζουσι νὰ κατασκευάζωσι τὰς ὠραιότερας φωλεάς καὶ νὰ ἐπενδύωσιν αὐτὰς ἐσωτερικῶς μὲ μαλακὰ πτίλα (πούπουλα).

2. Ἐκαστὸν πτηνὸν ἐξ αὐτῶν, κατὰ τὸ εἶδος του, ἔχει καὶ τὴν τέχνην του. Ἦτοι ἄλλα μὲν κτίζουσιν, ἄλλα δὲ ὑφαίνουσιν, ἄλλα δὲ πλέκουσι καὶ ἄλλα συρράπτουσι τὰς φωλεάς των.

3. Ἡ χελιδὼν κτίζει τὴν φωλεάν της ἐκ χώματος, τῇ βόηθειά τοῦ ῥάμφους καὶ τῆς γλώσσης της, εἰς τὰς γωνίας

τῶν παραθύρων καὶ ὑπὸ τὰ γείσα (ἄκρα) τῆς στέγης τῶν οἰκιῶν.

4. Ὁ σπίνος καὶ ἡ ἀκανθὶς (καρδερίνα) πλέκουσι τὰς φωλεὰς τῶν διὰ λεπτῶν ξηρῶν χόρτων.

Φωλεὰ μετὰ τῶν νεοδόων.

5. Ὁ βασιλίσκος συγκολλᾷ μικρὰ μαλακὰ ἄχυρα καὶ χόρτα.

6. Ὁ μελισσοουργὸς ἢ μελισσοφάγος κρεμᾷ τὴν φώλεάν

Φωλεά ύπολαϊδος
(κοινώς ποταμίδας ή πετρίτου).

Φωλεά αιγιθάλου
(κοινώς μελισσοφάγου ή τροπο-
καρύδου).

Φωλεά κολυμβρίου
(μικροτάτου ποικιλόχρου πτηνού).

Φωλεά βασιλίδου
(κοινώς τρυποφράχτου).

Φωλεά κοδύφου.

Φωλεά άκανθίδος
(κοινώς καρδερίνας).

του εις τὰ κλαδία ἢ τοὺς κλώνας τῶν δένδρων, ἢ ὅποια τανταντεύεται ὑπὸ τῶν ἀνέμων ὡς λίκνον.

7. Ἄλλα ὠρισμένα πτηνὰ ξένα συρράπτουσι τὰ ἄκρα φύλλου τινὸς πλατέος καὶ σχηματίζουσιν εἶδος τι χωνίου, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει εἰς αὐτὰ ὡς φωλεά, οἷον ἡ ὑπολαῖς (ποταμίδα).

Φωλεὰ ὑπολαΐδος τῆς ὀαπτερίας.

8. Πάντα τέλος τὰ πτηνὰ ἀρχίζουσιν ἀπὸ τὸ ἔαρ μετὰ μεγάλης δραστηριότητος νὰ πηγαίνωσι καὶ νὰ ἔρχονται φέροντα τὰ ὑλικά, ἢτοι ἄχυρα, φρύγανα λεπτά, χόρτα ξηρά, πτίλα, τρίχας, μαλλία, βάμβακα, χνοῦν τῆς ὀνακίνθου, καὶ κτίζοντα τὰς ὠραίας φωλεάς των.

9. Ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ καὶ ὁ ἀνθρώπινος ἀπαγορεύει νὰ βλάπτωμεν τὰς φωλεάς τῶν πτηνῶν. Ὁ σκληρὸς μαθητὴς τιμωρεῖται, ὅταν καταστρέφῃ τὰ ὠφέλιμα ταῦτα (ζῴων) ἀνευ τῶν ὁποίων τὰ σπαρτὰ καὶ τὰ γεννήματα ἡμῶν θὰ κατεστρέφοντο πολὺ ὑπὸ ἀδηφάγων ἐντόμων.

10. Πόσῃ λύπῃ καὶ πόσῃ ἀπελπίσειαν αἰσθάνεται ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ, ὅταν καταστρέφῃ τις τὴν φωλεάν αὐ-

των, όταν αφαιρῆ τὰ ὤα των, τὰ τέκνα των! Καὶ πόσον στενοχωροῦνται, ὅταν ἀπολέσωσι τὴν ἐλευθερίαν των καὶ φυλακισθῶσιν ἐντὸς τῶν κλωβίων!

38. Ὁ ἐθνικὸς διδάσκαλος Γεώργιος Γεννάδιος (1786—1834).

1. Ὁ **Γεώργιος Γεννάδιος** ἦτο ἥρωα καὶ τῶν ὀπλων, ἀλλὰ πρὸ παντὸς τῶν γραμμάτων, μάλιστα δὲ τῆς εὐγλωττίας καὶ τοῦ ἐνθέρμου πατριωτισμοῦ. Ἐγεννήθη τῷ 1786 ἐν Σηλυβρία τῆς Θράκης. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἦτο ἱερεὺς, ἀποθανὼν δὲ ἀρῆκε τὸν υἱὸν μόλις τριετῆ. Ὁ Γεώργιος ἐκπαιδευθεὶς ὑπὸ τῆς φιλοστόργου μητρὸς τὸ πρῶτον ἐν Ἰωαννίνοις καὶ Βουκουρεστίῳ, ἔπειτα δὲ καὶ ἐν Λιψία τῆς Γερμανίας ἐπὶ ἓν ἔτος, ἐπανῆλθεν εἰς τὸ Βουκουρέστιον τῷ 1815 καὶ εἰργάζετο ὡς διδάσκαλος ἐν τῷ ἐκεῖ Σχολαρχεῖῳ. Μετὰ ταῦτα ὑπηρέτησεν ὡς διδάσκαλος ἐπὶ τρία ἔτη ἐν Ὀδησσῷ τῆς Ρωσσίας, καὶ ἔπειτα πάλιν ἐν Βουκουρεστίῳ.

2. Μετὰ τὴν ἔκρηξιν δὲ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, ὁ Γεννάδιος, ἰδὼν ὅτι ἡ Πατρίς εἶχεν ἀνάγκην πολεμιστῶν μᾶλλον ἢ διδασκάλων, κατῆλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ κατετάχθη ἐθελοντῆς εἰς τὸ σῶμα τοῦ Γάλλου στρατηγοῦ φιλέλληνος Φαβιέρου, κατελθόντος ἐκουσίως τῷ 1823 ἐκ Γαλλίας εἰς Ἑλλάδα. Καὶ ἐν μὲν τῇ ὥρᾳ τοῦ πολεμικοῦ πυρὸς ὁ Γεννάδιος δὲν ἀπελείπετο τῶν λοιπῶν ἀνδρῶν, ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις τῆς πολεμικῆς ἀπραξίας ἐξῆπτε τὸν πατριωτισμὸν τῶν Ἑλλήνων διὰ τῆς μεγίστης αὐτοῦ εὐγλωττίας καὶ διὰ τοῦ ἰδίου παραδείγματος.

3. Μετὰ τὴν ἐλευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος, ὁ Γεννάδιος ἐπεδόθη πάλιν εἰς τὴν μόρφωσιν τῆς νεολαίας. Κατ' ἐντολὴν δὲ τοῦ Καποδιστριαίου διωργάνωσεν ἐν Αἰγίνῃ τὸ ἐκεῖ συσταθὲν Ὀρφανοτροφεῖον καὶ ἔπειτα τὸ Κεντρικὸν Σχο-

λεῖον, τὸ ὁποῖον καὶ διηύθυνε. Τὸ Κεντρικὸν τοῦτο Σχολεῖον μετετέθη κατόπιν εἰς Ἀθήνας καὶ μετωνομάσθη Γυμνάσιον Γυμνασιάρχης δ' αὐτοῦ ἦτο ὁ Γεννάδιος. Κατόπιν δέ, παρακληθεὶς πολὺ, ἐδέχθη νὰ γείνη καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου, ἐδίδασκε δὲ καὶ ἐν τῇ Ριζαρείῳ Σχολῇ. Συγγράμματα συνέγραψε πολλὰ καὶ μεγάλης ἀξίας.

4. Ὁ Γεννάδιος ἦτο ἀληθῆς διδάσκαλος, πατὴρ καὶ φίλος τῶν μαθητῶν του. Ἦτο ἔξοχος ρήτωρ, πεπρωτισμένος διὰ μεγίστης ῥητορικῆς δυνάμεως, συγκινῶν καὶ κατενθουσιάζων τοὺς ἀκροατάς του. Ἀπέθανε δὲ τῷ 1854 ἐν Ἀθήναις, προσβληθεὶς ὑπὸ τῆς χολέρας.

59. Χαρακτηρισμὸς τοῦ Γεωργίου Γενναδίου.

1. Μετὰ τὴν πολυώδυνον πτώσιν τοῦ Μεσολογγίου τῷ 1826 οἱ ἥρωικοὶ αὐτοῦ πρόμαχοι, ὅσοι διεσώθησαν, εἶχον συρρεύσει κατὰ χιλιάδας εἰς Ναύπλιον. Ἄλλ' ἐκεῖ ἡ θέσις τῶν πραγμάτων ἦτο δεινὴ, διότι τὸ ταμεῖον δὲν εἶχε χρήματα οὔτε διὰ πυρίτιδα, ἀλλ' οὔτε δι' ἄρτον ξηρόν. Ἡ Πελοπόννησος κατεστρέφετο ὑπὸ τοῦ Αἰγυπτίου Ἰβραήμ ἄνευ σχεδὸν ἀντιστάσεως, καὶ ὁ ἀγὼν ὅλος τῶν Ἑλλήνων ἐκινδύνευε νὰ σβεσθῇ.

2. Τότε περίτρομος ὁ λαὸς τῆς Ναυπλίας συνέρρευσε εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς πόλεως. Ἐκεῖ συνήλθον καὶ οἱ στρατιῶται πειναλέοι καὶ ἀπειλητικοὶ ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ των. Ἄλλ' οὐδεὶς ἐτόλμα, οὐδεὶς ἤξευρε τί νὰ πρότεινῃ.

3. Ὁ Γεννάδιος τότε, προχωρήσας ἐκ τοῦ πλῆθους, ἀνεπήδησεν εἰς τὴν ῥίζαν τῆς ἐν τῷ μέσῳ τῆς πλατείας ὑψομένης μεγάλης πλατάνου, καὶ ἐκεῖθεν, φλογερὸν τὸ βλέμμα ἐπὶ τὸ πλῆθος πλανῶν, ἀνέκραξε μετὰ φωνῆς στυντορείου καὶ μετ' εὐγλωττίας παντοδυνάμου, διότι ἦτο τῆς καρδίας ἡ εὐγλωττία.

— « Ἡ πατρις καταστρέφεται. Ὁ ἀγὼν ματαιοῦται. Ἡ » ἐλευθερία ἐκπνέει. Ἀπαιτεῖται βοήθεια σύντονος. Πρέπει » οἱ ἀνδρεῖοι αὐτοί, οἵτινες ἔφαγαν πυρῖτιν καὶ ἀνέπνευσαν » φλόγας, καὶ ἤδη ἀργοὶ καὶ λιμώττοντες μᾶς περιστοιχί- » ζουσι, νὰ σπεύσωσιν, ὅπου νέος κίνδυνος τοὺς καλεῖ. Πρὸς » τοῦτο ἀπαιτοῦνται πόροι καὶ πόροι ἑλλείπουσιν. Ἄλλ' » ἂν θέλωμεν νὰ ἔχωμεν πατρίδα, ἂν εἴμεθα ἄξιοι νὰ ζῶμεν » ἐλεύθεροι, πόρους εὐρίσκουεν. Ἄς δώσῃ ἕκαστος ὅ,τι ἔχει » καὶ δύναται. Ἴδου ἡ πενιχρὰ εἰσφορά μου. Ἄς με μιμηθῇ » ὅστις θέλει ! »

4. Καί, ἐπικροτοῦντος τοῦ πλήθους, ἐκένωσε κατὰ γῆς τὸ ἰσχρὸν διδασκαλικὸν του βαλάντιον.

— « Ἄλλ' ὄχι—ἐπανάλαβε μετ' ὀλίγον—ἡ συνεισφορά » αὕτη εἶναι οὐτιδανή ! Ὅβολόν ἄλλον δὲν ἔχω νὰ δώσω, » ἄλλ' ἔχω ἑμαυτόν, καὶ ἰδοὺ τὸν πωλῶ ! Τίς θέλει διδά- » σκαλον ἐπὶ τέσσαρα ἔτη διὰ τὰ παιδιὰ του ; Ἄς κατα- » θάλῃ ἐνταῦθα τὸ τίμημα ! ».

5. Αἱ γενναῖαι αὗται λέξεις ἐξῆψαν ἀκράτητον ἐνθουσια- » σμόν, καὶ πάντες μετὰ δακρύων ἔσπευδον προσφέροντες οἱ » μὲν χρήματα, οἱ δέ, μὴδ' αὐτῶν ἐξαιρουμένων τῶν ὑπὸ πε- » νίας καὶ πείνης κατατρυχομένων στρατιωτῶν, ὅ,τι ἕκαστος » ἢ ὄπλον ἢ κόσμημα εἶχε πολύτιμον· ὥστε ἐν μικρῷ χρόνῳ » συνελέγη ποσότης ἐπαρκῆς πρὸς θεραπείαν τῶν πρώτων » καὶ μᾶλλον ἐπείγουσῶν ἀναγκῶν. Ἀπεφασίσθη δὲ νὰ συνέλ- » θωσι καὶ τὴν ἐπαύριον εἰς τὰς Ἐκκλησίας, ὅπου προσερχόμε- » ναι αἱ Κυρίαὶ νὰ προσφέρωσι τὸ κατὰ προαίρεσιν καὶ αὐταί.

6. Ἀπὸ βαθέος ὄρθου ὁ Γεννάδιος περιέμενεν ἐν τῇ » Ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου· ἄλλ' ἡ λειτουργία ἀπέ- » λυσε, καὶ αἱ Κυρίαὶ, ἴσως φοβηθεῖσαι τὴν συρροὴν τῶν δια- » φόρων στρατιωτῶν, δὲν ἐφάνησαν ἢ ὀλίγαι μόνον ὑπήκουσαν » εἰς τὴν πρόσκλησιν.

7. Τότε ὁ Γεννάδιος, τὸ αἷμα του αἰσθανθεὶς ἀναβράζου

ὑπὸ γενναίας ἀγανακτήσεως, καὶ προσβλέψας πρὸς τοὺς ἐκεῖ παρισταμένους μαθητὰς τῶν δημοτικῶν σχολείων ἀνέκραξε μὲ φωνὴν κλονήσασαν τοὺς θόλους τῆς Ἐκκλησίας·

— «Δυστυχῆ παιδιὰ ! δυστυχῆ παιδιὰ ! σᾶς ἐγκατέλιπον καὶ μητέρες σας ! Ἡξεύρουσιν, ὅτι ὁ Ὀθωμανὸς σφάζει καὶ ἀνδραποδίζει, ὅτι αὐριον θὰ ἔλθῃ νὰ σύρῃ καὶ σᾶς εἰς αἰχμαλωσίαν, ἀλλ' ἀδιαφοροῦσι, φειδωλευόμεναι ὀλίγου χρυσίου. Ἄλλος προστάτης δὲν σᾶς μένει ἐπὶ γῆς ἀπὸ τὸν κοινόν Προστάτην ἐκεῖ ἐπάνω. Πέσατε εἰς τὰ γόνατα νὰ τὸν παρακαλέσητε !

8. Καὶ τὰ παιδιὰ ἀμέσως ἐγονάτισαν ὅλα. Ἀποκαλύψας δὲ ἐκεῖνος τὴν κεφαλὴν του, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀνύψωσας πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀνεφώνησεν· « Ὑψιστε Θεέ· Σὺ ὁ προστάτης τῶν ἀθλίων καὶ τῶν μὴ ἐχόντων καταφυγὴν, μὴ ἐγκαταλίπῃς καὶ Σὺ τὰ παιδιὰ ταῦτα, τὰ προσπίπτοντά Σοι. Σῶσον αὐτὰ ἀπὸ αἰχμαλωσίας δεσμῶ. Οἱ ἄνθρωποι τὰ παρήτησαν. Ἐπίβλεψον ἐπ' αὐτά, ἐπίβλεψον ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, κατὰ τῆς ὁποίας πάντες ἐξανέστησαν, τὴν ὁποίαν παραβλέπουσι, τὴν ὁποίαν προδίδουσιν αὐτὰ τῆς τὰ τέκνα. Δός, παρὰ τὰς βουλὰς τῶν ἀνθρώπων, νὰ ἐπιλάμψῃ ἐπ' αὐτῆς πάσης ὁ Ἥλιος τῆς Ἐλευθερίας καὶ νὰ τελειωθῇ ἡ Σὴ δύναμις· τὰ δὲ παιδιὰ ταῦτα, πολῖται γινόμενοι ἐλεύθεροι, νὰ τὴν ὑπηρετήσωσι ποτε ἐν πίστει καὶ εὐκρινείᾳ, πρὸς σωτηρίαν αὐτῆς καὶ πρὸς δόξαν Σου αἰωνίαν ! » Ἡ, ἂν ὁ πάνσοφος Σὺ γινώσκῃς ὅτι πέπρωται, εἰς ἄγενῆ τραφέντα αἰσθήματα, εἰς ἰδιοτέλειαν αὐξηθέντα καὶ φλαρχίαν, νὰ γείνωσι ποτε αὐτὰ δεινῶν τῆ πατρίδι παρτίτια, παράδος τα μᾶλλον εἰς τῆς μαχαίρας τὸ στόμα, καὶ παράδος καὶ ἐμὲ εἰς αὐτό, πρὶν ἰδῶ ἐκ νέου τῆς Ἑλλάδος τὴν δουλικὴν ἡμέραν καὶ ταπεινωσιν.»

9. Ἀφοῦ δὲ ἠύχῃθη ταῦτα, ἐρίφθη ἔξω τῆς Ἐκκλησίας, ἀφήσας τὸν λαὸν καταπεπληγμένον καὶ δακρυρροοῦντα. Αἱ συνεισφοραὶ τότε ἐπανελήφθησαν ραγδαίωτερα· ἢ

τὴν χθές, καὶ αἱ Κυρίαι ἔπεμπον μετὰ πάσης προθυμίας οὐ μόνον χρήματα, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς τοὺς νυμφικούς δακτυλίους, καὶ αὐτὰ τὰ κοσμήματα τῶν κεφαλῶν των.

10. Τοιοῦτο ἦτο τὸ αἶσθημα τοῦ πατριωτισμοῦ, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐβλάστησεν ἡ ἀνεξαρτησία τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλὰ τοσαύτη ἦτο καὶ ἡ ῥητορική δύναμις καὶ ἡ ἐπιρροή τοῦ εὐγενοῦς πατριώτου Γεωργίου Γενναδίου, ὥστε οὐ μόνον τὴν Κυβέρνησιν διέσωσεν, ἀλλὰ καὶ πόρους ἀνεῦρε πρὸς περιθάλψιν χιλιάδων στρατιωτῶν, καὶ σωτὴρ τῆς Πατρίδος ἐγένετο κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην· διότι διὰ τῶν αὐτῶν πόρων ἐξωπλίσθη καὶ ἐξεπέμφθη, ὑπὸ τὸν ἐνδοξον στρατηγὸν **Γεώργιον Καραϊσκάκην**, στρατὸς ἐπανορθώσας τὸν ἐκπνέοντα σχεδὸν ἀγῶνα.

11. Διὰ νὰ εἶναι ὅμως πλήρης ἡ ἐκστρατεία, ὑπῆρχεν ἀνάγκη ἰππικοῦ τάγματος. Τοῦτο δ' ἐγένετο ἀφορμὴ νέου θριάμβου τοῦ Γενναδίου.

12. Ὁ λαός, συγκληθεὶς ὑπὸ κηρύκων, συνῆλθε πάλιν ὑπὸ τὴν αὐτὴν πλάτανον τῆς πλατείας τοῦ Ναυπλίου, ἀνυπόμονος νὰ ἀκούσῃ τὸν ἀγαπητόν του ῥήτορα, γενναῖόν τι καὶ ὠφέλιμον συμβουλεύοντα. Οὗτος δέ, ἀφοῦ ἐξέθεσε τῶν κοινῶν πραγμάτων τὸν κίνδυνον καὶ τὴν δεινὴν θέσιν καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς μορφώσεως ἰππικοῦ, προσέθεσεν·

— « Ἀλλὰ ποῦ θέλομεν εὑρεῖ τοὺς ἵππους; Ἐδῶ βλέπω » πολλοὺς καὶ προὔχοντας καὶ ὀπλαρχηγοὺς τρέφοντας ἀνά » δύο καὶ εἰρεὶς ἵππους καὶ κομπάζοντας ἐπὶ τούτῳ ἐν ταῖς » ὁδοῖς. Ὅστις ἔχει ἵππον δι' ἐπίδειξιν καὶ δὲν τὸν προσφέ- » ρει εἰς τῆς πατρίδος τὴν ἀνάγκην εἶναι ἀνάξιος νὰ λέγη- » ται πρὸς αὐτῆς, ἢ νὰ φέρῃ τὸ ξίφος τοῦ ἀρχηγοῦ. Διὰ » τῶν ἵππων τούτων δυνάμεθα νὰ μορφώσωμεν ἰππικόν. » Τοὺς λαμβάνομεν; — « Τοὺς λαμβάνομεν », ἀνέκραξε μιᾶ » φωνῇ ὁ λαός. — « Καὶ ἂν δὲν μᾶς τοὺς δώσωσι, τοὺς λαμ- » βάνομεν διὰ τῆς βίας : » — « Τοὺς λαμβάνομεν διὰ τῆς

»βίας»),—ἀπεκρίθησαν χιλιάδες στομάτων.—«Ἄγετε λοιπόν, διέταξεν ὁ κινῶν τὸν λαὸν ἐκεῖνον, ὡς ἡ λαίλαψ κινεῖ τὰ κύματα».

13. Ἄλλὰ πρὶν ἢ προφθάσῃ νὰ ἐκτελεσθῇ ἡ δεινὴ ἐντολή, τριακόσιοι πεντήκοντα ἵπποι εἶχον κομισθῆ εἰς τὴν πλατεῖαν ἐκ συνεισφορᾶς ἑκουσίου. Τότε καλέσας ἐκ τοῦ πλήθους ὀνομαστὶ τὸν ἀνδρεῖον ὀπλαρχηγὸν Χατζῆ Μιχαήλ, τῷ εἶπεν ὁ Γεννάδιος·—«Σὺ εἶσαι ἄξιος νὰ διευθύνῃς τὸ ἱππικόν. Λάβε τοὺς ἵππους τούτους, ὀργάνωσον αὐτοὺς καὶ ἀναχώρησον ὅσον τάχος».

14. Τοιοῦτοτρόπως ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις τῶν ἐσχάτων κινδύνων, οἵτινες ἀναδεικνύουσι τῶν ἀνδρῶν τὴν ἀξίαν καὶ τὴν ἀρετὴν, ὁ Γεννάδιος διὰ τῆς ἀτρομῆτου παρρησίας, τὴν ὁποῖαν τῷ ἐνέπνεεν ἡ συναίσθησις τοῦ καθήκοντος, διὰ τῆς σφοδρᾶς τοῦ εὐγλωττίας, ἣτις ἐξεχύνετο ἐκ καθαρᾶς πηγῆς, ἐκ τῆς ἐνθουσιώδους καὶ ἐναρέτου καρδίας του, κατέστη δύναμις, ἣτις στρατηγοὺς ἐγκαθίστα, ἤγε καὶ ἔφερε τὸν λαὸν δι' ἐνὸς λόγου, ἐπεβάλλετο εἰς τὸν στρατόν, ἀντετάσσετο κατὰ μέτωπον εἰς τοὺς ὀπλαρχηγούς καὶ εἰς τοὺς προὔχοντας, καὶ ὑψοῦτο ἀνώτερος τῆς τότε ἀνισχύρου καὶ κλονουμένης Κυβερνήσεως. Τοιοῦτος ἦτο ὁ μέγας ἐθνικὸς διδάσκαλος Γεώργιος Γεννάδιος.*

60. Ἡ Ἐθνικὴ ἑορτή.

1. Ἐκαστον ἄτομον ἔχει ἅπαξ τοῦ ἔτους τὴν ἑορτὴν του. Δηλαδή ἕκαστος ἐορτάζει τὴν ἐπέτειον τοῦ ὀνόματός του. Καὶ ἂν μὲν ὀνομάζεται Χρῖστος, ἐορτάζει τοῦ Χριστοῦ. Ἄν δὲ ὀνομάζεται Γεώργιος, ἐορτάζει τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Ἄν ὀνομάζεται Κωνσταντῖνος, ἐορτάζει τοῦ

* Τὸν χαρακτηρισμὸν τοῦτον τοῦ Γενναδίου συνέγραψεν, ὁ μακαρίτης Ἀλέξανδρος Παγκαθῆς.

Ἁγίου Κωνσταντίνου. Ἄν λέγηται Ἑλένη, ἐορτάζει τὴν αὐτὴν ἡμέραν, καὶ οὕτω καθεξῆς.

2. Τινὲς ἐορτάζουσι τὴν ἡμέραν τῆς γεννήσεώς των, ἢ τοὶ τὰ γενέθλιά των, καὶ ὄχι τὴν ἡμέραν τῆς βαπτίσεώς των.

3. Ἡ ἡμέρα τῆς ἐορτῆς ἐκάστου εἶναι ἐξαιρετικὴ ἡμέρα. Κατ' αὐτὴν ἕκαστος φορεῖ τὰ καλὰ φορέματά του. Πηγαίνει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ κατόπιν δέχεται κατ' οἶκον ἐπισκέψεις καὶ συγχαρητηρίους εὐχὰς παρὰ τῶν συγγενῶν καὶ φίλων. Ἐξαιρετικὴ δὲ χαρὰ καὶ λαμπρότης βασιλεύει τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ἐορτάζοντος. Οἱ δὲ γονεῖς χαίρουσι μεγάλως.

4. Ὅμοίως ἔχει τὴν ἐορτὴν του καὶ τὸ **Ἔθνος**, ὅπως

Ἑλληνικαὶ σημαίαι : 1) ξηρᾶς, 2) θαλάσσης.

καὶ τὰ ἄτομα. Ἐορτὴ δὲ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους εἶναι ἡ 25 Μαρτίου ἐκάστου ἔτους. Διότι κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ὑψωσαν τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως οἱ πρόγονοι ἡμῶν τῷ 1821 ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ τῆς Ἁγίας Λαύρας ἐν Καλαβρυτοῖς, καὶ δράξαντες τὰ ὄπλα ἐπολέμησαν κατὰ τοῦ τυράννου Τούρκου ἐπὶ ἑπτὰ ἔτη καὶ ἠλευθέρωσαν τὴν Ἑλλάδα. Διὰ τοῦτο κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην τῆς 25 Μαρτίου πανηγυρίζει ἀλόκληρον τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος τὴν ἐπέτειον ἐορτὴν τῆς ἀναγεννήσεώς του. Ἐχει λοιπὸν καὶ τὸ Ἔθνος τὴν **Ἐθνικὴν Ἐορτὴν** του, ὅπως ἔχουσι καὶ τὰ ἄτομα τὴν ὀνομαστικὴν ἐορτὴν των.

5. Κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Ἐθνικῆς ἐορτῆς γίνεται θεία

λειτουργία εἰς ὄλους τοὺς ναοὺς τῆς Ἑλλάδος λίαν χαρμό-
συνος, στολιζονται μὲ μυρσίνας καὶ ἄνθη καὶ μὲ εἰκόνας
τῶν ἡρώων τοῦ 1821 πολλὰ Καταστήματα καὶ οἰκίαι, πρὸ
αὐτῶν δὲ κυματίζει πανταχοῦ ἡ κυανόλευκος ἑλληνικὴ ση-
μαία, πολλαὶ δὲ πόλεις φωταγωγοῦνται.

6. Πόσον λαμπρὰ εἶναι ἡ ἡμέρα αὕτη! Τί κρῖμα ὅμως
νὰ μὴ συνεορτάζωσι μεθ' ἡμῶν πανηγυρικῶς καὶ ἐλευθέρως
καὶ οἱ Ἕλληνες ἀδελφοὶ ἡμῶν Θραῖκες καὶ πολλοὶ Ἀλβανοὶ
καὶ οἱ Μικρασιᾶται πάντες καὶ πολλοὶ νησιῶται Ἕλληνες!
Καὶ ἐκεῖνοι ὅμως δὲν δύνανται μὲν φανερώς νὰ εορτάζωσιν,
ἀλλὰ κρυφίως συνεορτάζουσι μεθ' ἡμῶν, διότι ἡ καρδία των
αἰσθάνεται ἐνδόμυχον χαρὰν διὰ τὴν Ἐθνικὴν εορτὴν τῆς
ἐλευθέρως Ἑλλάδος· περιμένουσι δὲ καὶ ἐκεῖνοι τὴν γλυ-
κεῖαν ἡμέραν, κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἀγωνισθῶσι μεθ' ἡμῶν
καὶ θὰ ἐλευθερωθῶσι καὶ θὰ ἐνωθῶσι μεθ' ἡμῶν. Πόσον
εὐτυχῆς θὰ εἶναι ἡ χαρμόσυνος ἐκείνη **Ἐθνικὴ ἡμέρα**
καὶ πανήγυρις!

61. Οἱ Θεοὶ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Μαντεῖα.— Ἀγῶνες.

1. Πάντοτε οἱ ἄνθρωποι, ἀφ' οἷου ἐπλάσθησαν ὑπὸ
τοῦ Θεοῦ, ἐπίστευσαν εἴτε εἰς ἓνα Θεὸν εἴτε εἰς πολλοὺς.
Οἱ πρόγονοι ἡμῶν, δηλαδὴ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, ἐπίστευον
εἰς πολλοὺς θεοὺς, συχράκις δ' ἐπλαίτον διὰ τοῦ ἑαυτῶν
καὶ ἄλλους νεωτέρους, τοὺς ὁποίους τὸ ἀνώτατον θεοστί-
ριον Ἀρειος Πάγος δι' ἀποφάσεώς του ἀνεγνώριζε καὶ
προσέθειεν εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν παλαιότερων, οἷτις ὥστε
οἱ θεοὶ αὐτῶν εἶχον ἀνέλθει εἰς πολλὰς χιλιάδας! Ἐπλά-
στην ἰδέαν εὐγενῆ καὶ μεγάλην ἐξεπροσώπει καὶ εἰς θεός,
μία θεότης.

2. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐθεοποιοῦν καὶ ἐλάτρευον καὶ
διαφόρους ἦρωας εὐεργετήσαντας τὴν ἀνθρωπότητα, ὡς

ἦτο ὁ Ἰάσων, ὁ Ἡρακλῆς, ὁ Θησεύς καὶ ἄλλοι ἢ ἐπροσ-
ώποιοῦν καὶ ἐλάτρευον πολλὰ ἀντικείμενα καὶ δυνάμεις
τῆς Φύσεως, ὡς τὸν Ἥλιον ἐκπροσωπούμενον διὰ τοῦ

Ὁ Ζεὺς, καθήμενος καὶ κρατῶν τὸν κεραυνόν.

Ἀπόλλωνος, τὴν Σελήνην ἐκπροσωπούμενην διὰ τῆς Ἀρ-
τέμιδος, τοὺς ἀνέμους διοικουμένους ὑπὸ τοῦ Αἰόλου, τὸ
πῦρ ὑπὸ τοῦ Ἡφαίστου, τὴν θάλασσαν ὑπὸ τοῦ Ποσειδῶ-

νος· ἢ ἐπροσωποποιοῦν καὶ ἐξεικόνιζον διαφόρους ἰδέας, ὡς τὴν σοφίαν διὰ τῆς Ἀθηνᾶς, τὸν πόλεμον διὰ τοῦ Ἄρεως.

3. Οἱ θεοὶ ὑπετίθεντο κατοικοῦντες ἄλλοι μὲν εἰς τὸν Οὐρανὸν καὶ ἐκαλοῦντο Οὐρανίωνες, Ὀλύμπιοι, Ἀθάνατοι· ἄλλοι δὲ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐκαλοῦντο Ἐπιχθόνιοι, καὶ ἄλλοι εἰς τὰς κατοχθονίους χώρας ὑπὸ τὴν γῆν, καὶ ἐκαλοῦντο Ὑποχθόνιοι.

4. Διηροῦντο δὲ οἱ θεοὶ εἰς ἀνωτέρους καὶ κατωτέρους. Οἱ ἀνώτεροι ἦσαν μόνον δώδεκα, οἱ ἐξῆς· ὁ Ζεὺς, ἢ Ἀθηνᾶ, ἢ Ἥρα, ὁ Ἀπόλλων, ὁ Ποσειδῶν, ὁ Ἄρης, ὁ

Κεφαλὴ Ἀθηνᾶς.

Ἥφαιστος, ὁ Ἐρμῆς, ἢ Ἀφροδίτη, ἢ Δημήτηρ, ἢ Ἄρτεμις καὶ ἡ Ἐστία.

α' Ζεὺς.— Ὁ ἀνώτατος πάντων τῶν δώδεκα μεγάλων θεῶν ἦτο ὁ Ζεὺς, ὅστις ὠνομάζετο πατὴρ θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων. Περὶ τούτου ἐπίστευον οὐκ ἐκνύβονα τῶν οὐρανῶν καὶ τὰ ἔθνη τῶν ἀνθρώπων, διευθύνων βροχάς, νέφη, ἀστραπὰς, βροντίας, κερανοῦς, εἴτε δὲ τὰς ἐπιχθονίας τῶν αἰόμων. Ἦτο προστάτης τῆς φιλοξενίας, τῆς οἰκιστικῆς εὐδαιμονίας τῶν ἀνθρώπων, τῆς φιλίας, τῶν ὄρκων, τῶν ἱκετῶν.

β' Ἀθηνᾶ.— Αὕτη ἐξῆλθεν ἐνοπλῆς ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ Διός, τὴν ὁποίαν ὁ Ἥφαιστος ἤνοιξε διὰ πελέκεως,

κατὰ διαταγὴν αὐτοῦ τοῦ Διὸς· ἦτο δὲ θεὰ τῆς σοφίας καὶ θεὰ τοῦ πολέμου, κυβερνῶσα τὰς μάχας καὶ ἀποδίδουσα τὰς νίκας εἰς τοὺς συνειτῶς διεξάγοντας τὰς μάχας. Σύμβολα τῆς Ἀθηνᾶς ἦσαν ἡ γλαῦξ καὶ ἡ ἐλαία. Ἐπωνομάζετο δὲ συνήθως **γλαυκῶπις**, ἔνεκα τῶν γλαυκῶν (γλανῶν) ὀφθαλμῶν τῆς.

γ' Ἡρα.— Ἀὐτὴ ἦτο σύζυγος τοῦ Διὸς βασίλισσα

Προτομὴ τῆς Ἡρας.

τοῦ στέφανου, προϊστάτις δὲ τῶν γάμων καὶ τῶν τοκετῶν. Ἐπωνομάζετο δὲ συνήθως **βοῶπις**, ἔνεκα τῶν μεγάλων καὶ ὠρέων ὀφθαλμῶν τῆς.

δ' Ἀπόλλων.— Ὁ Ἀπόλλων ἦτο υἱὸς τοῦ Διὸς, ἐλατρεύετο δὲ ὡς θεὸς τοῦ φωτός, τῆς μουσικῆς καὶ τῆς ποιήσεως· παρίστατο δὲ ὡς νεανίας ἀγένειος, φέρων τόξον

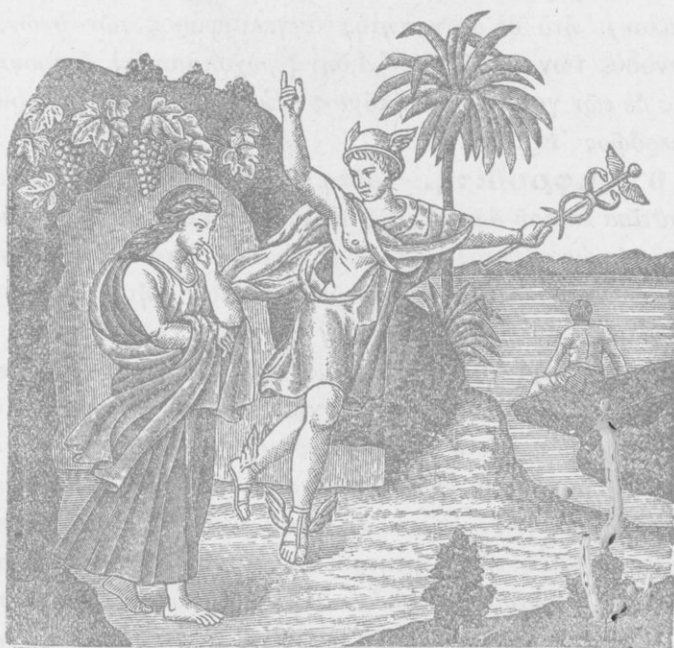
ἢ λύραν ἐπωνομάζετο δὲ συνήθως Πύθιος, Ἐκρηβόλος, Ἀργυρότοξος. Ἦτιο προσέτι τιμωρὸς τῶν κακῶν ἀνθρώπων, προξενῶν λοιμοῦς καὶ θανάτους ταχεῖς.

Ἀπόλλων

Ἡγαιότος

Ἐρμῆς.

ε' Ποσειδῶν.— Ὁ Ποσειδῶν ἦτο ἀδελφὸς τοῦ Διὸς καὶ θεὸς τῆς θαλάσσης, εἰκονίζετο δὲ φέρον μακρὸν πῶ-

Ο ΧΡΗΣΤΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ Ε. ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ, 1914 7

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γωνα καὶ ἐν ταῖς χερσὶ τρίαιναν, διὰ τῆς ὁποίας ἐτάρασσε τὴν θάλασσαν καὶ διήγγειρε τὰς τρικυμίας.

ς' **Ἄρης.**— Ὁ Ἄρης ἦτο αἰμοχαρῆς θεὸς τῶν θορυβωδῶν μαχῶν καὶ τῶν ἐν αὐταῖς σφαγῶν, υἱὸς δὲ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἥρας.

ζ' **Ἡφαιστος.**— Ἦτο υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἥρας, παιδιόθεν δὲ χωλὸς τὸν πόδα. Ἐλατρεύετο δὲ ὡς θεὸς τοῦ πυρὸς καὶ τῶν διὰ πυρὸς κατασκευαζομένων μεταλλίνων ἀντικειμένων, ἦτοι ὄπλων καὶ τῶν τοιούτων ἐπωνομάζετο δὲ συνήθως χαλκεὺς καὶ ἐπροστιάτευε τοὺς σιδηρουργοὺς καὶ τοὺς μεταλλουργοὺς ἐν γένει.

η' **Ἐρμῆς.**— Ὁ Ἐρμῆς, υἱὸς τοῦ Διὸς, εἰκονίζετο ὡς νέος φέρων περωτὰ πέδιλα καὶ περωτὸν πέτασον (πῖλον)· ἦτο δὲ ὁ ἀγαπητὸς ἀγγελιοφόρος τῶν θεῶν, ὁ συνοδὸς τῶν ψυχῶν εἰς Ἀθην (ψυχοπομπός), ὁ προστάτης δὲ τῶν γραμμάτων (λόγιος Ἐρμῆς) καὶ τοῦ ἐμπορίου (κερδῶος Ἐρμῆς).

θ' **Ἄφροδίτη.**— Αὕτη ἦτο θυγάτηρ τοῦ Διὸς, γεννηθεῖσα ἐκ τοῦ ἀφροῦ τῆς θαλάσσης· ἐλατρεύετο δ' ὡς ἡ θεὰ τῆς ὠραιότητος. Συχνάκις δὲ εἰκονίζετο ὡς γυνὴ νέα, συνοδομένη ὑπὸ τῶν τριῶν Χαρίτων, ἦτοι Θαλείας, Ἀγλαΐας καὶ Εὐφροσύνης, ἢ ὑπὸ τῶν Νηρηίδων.

ι' **Δημήτηρ.**— Ἡ Δημήτηρ ἢ Δήμητρα ἦτο ἀδελφὴ τοῦ Διὸς, θεὰ δὲ τῆς γεωργίας καὶ τῶν δημητριακῶν καρπῶν. Εἰκονίζετο δὲ συνήθως φέρουσα στέφανον ἐκ σταχῶν ἢ κρατοῦσα ἐν χειρὶ δέσμην σταχῶν. Ἐλατρεύετο δὲ κατ' ἐξοχὴν ἐν Ἐλευσίνι, ἐνθα ὑπῆρχε μεγαλοπρεπέσιαιος «Ναὸς τῆς Δήμητρος», τοῦ ὁποίου ἀνευρέθησαν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, δι' ἀνασκαφῶν, ὄλα τὰ θεμέλια καὶ αἱ βάσεις. Τὰ λεγόμενα «Ἐλευσίνια μυστήρια» ἦσαν ἐορτὴ μεγίστη, τελουμένη ἐν Ἐλευσίνι πρὸς τιμὴν τῆς Δήμητρος.

ια' **Ἄρτεμις.**— Ἦτο θεὰ τῆς κυνηγεσίας καὶ προ-

σιάτις τῶν παρθένων καὶ τῆς σωφροσύνης, κόρη δὲ τοῦ Διὸς καὶ ἀδελφὴ δίδυμος τοῦ Ἀπόλλωνος. Εἰκονίζετο ὡς ὑψηλὴ παρθένος, ὠπλισμένη μὲ τόξον καὶ βέλη, παρακολουθουμένη ὑπὸ κενῶν ἢ ὑπὸ Νυμφῶν. Πολλάκις ἐταυτίζετο μὲ τὴν Σελήνην.

ιβ' Ἑστία. — Ἡ Ἑστία ἦτο θεὰ τοῦ οἰκιακοῦ πυρός καὶ τῆς οἰκοκυροσύνης ἐν γένει, ὡς καὶ τῆς οἰκιακῆς

Δημήτηρ

ἀγάτης καὶ ἁρμονίας καὶ εὐτυχίας· ἀδελφὴ δὲ τοῦ Διὸς καὶ τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς Δήμητρος.

5. Οὗτοι ἦσαν οἱ δώδεκα μεγάλοι θεοὶ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Πλὴν ὅμως τούτων ἐλάτρευον καὶ ἄλλους, οὐχὶ κατωτέρους τῶν δώδεκα μεγάλων κατὰ τὴν δύναμιν καὶ τιμῶμα. Ἐκ τούτων ἀναφερομέν τινας, ὁποῖοι εἶναι οἱ ἐξῆς·

Ὁ Οὐρανός, θεὸς παριστῶν τὸν οὐρανόν.

Ἡ Γῆ, θεὰ ἐκπροσωποῦσα τὴν γῆν.

Ὁ Κρόνος, πατὴρ τοῦ Διὸς καὶ θεὸς τοῦ χρόνου.

Ὁ Πλούτων, θεὸς τοῦ κάτω κόσμου, ἦτοι τοῦ Ἅδου.

Ἡ Περσεφόνη, σύζυγος τοῦ Πλούτωνος.

Ὁ Διόνυσος, ὅστις ἐκαλεῖτο καὶ Βάκχος, θεὸς τοῦ οἴνου καὶ τῆς ἀμπέλου.

Ὁ Αἴολος, θεὸς τῶν ἀνέμων.

Ὁ Ἥλιος, θεὸς τοῦ φωτός, συγχεόμενος μὲ τὸν Ἀπόλλωνα, διότι καὶ οὗτος ἦτο θεὸς τοῦ ἡλίου, ἦτοι τοῦ φωτός.

Ἡ Σελήνη, συγχεομένη μὲ τὴν Ἄρτεμιν, θεὰ τῆς σελήνης.

Ἡ Θέμις, θεὰ τῆς δικαιοσύνης.

Ὁ Τρίτων, ὁ Πρωτεὺς καὶ ἄλλοι θαλάσσιοι θεοί.

Αἱ Ὠκεανίδες καὶ **αἱ Νηρηίδες**, νύμφαι θαλάσσιαι.

Αἱ Ναϊάδες, νύμφαι τῶν γλυκῶν ὑδάτων.

Αἱ Ὀρειάδες, νύμφαι τῶν ὄρεων.

Αἱ Δρυάδες, νύμφαι τῶν δασῶν.

Αἱ ἐγγεὰ Μοῦσαι, θυγατέρες τοῦ Διὸς, ἔφοροι δὲ τῶν γραβμάτων καὶ τῶν ὠραίων τεχνῶν ἦσαν δ' αὐταὶ Καλλιόπη, Κλειώ, Εὐτέρπη, Μελπομένη, Τερψιχόρη, Ἐρατώ, Πελύμνια, Οὐρανία, Θάλεια.

Αἱ Ἑρηνύδες, αἵτινες ἐκαλοῦντο κατ' εὐφημισμὸν καὶ **Εὐμενίδες**, ἦσαν θεαὶ δυσειδεῖς καὶ φοβεραὶ, τιμωροῦσαι καὶ τὴν ζῶν καὶ μετὰ θάνατον τοὺς ἐγκληματίας, μάλιστα δὲ τοὺς πατροκτόνους, τοὺς μητροκτόνους καὶ τοὺς ἐπιόρκους.

6. Πλὴν τῶν ἐπισήμων τούτων θεῶν καὶ θεαινῶν ὑπῆρχον καὶ χιλιάδες ἄλλων κατωτέρων θεῶν. Τοὺς θεοὺς τού-

τους ἐπεκαλοῦντο ἢ ἐξηυμένιζον οἱ Ἕλληνες διὰ θυσιῶν
συνηθέστατα μὲν ζῶων, ἐνίοτε δμως καὶ ἀνθρώπων ἐν ἐκ-
τάκτῳ ἀνάγκῃ.

7. Τὰ δὲ **μαντεῖα** προέλεγον εἰς αὐτοὺς διὰ τῶν ἱε-
ρέων ἢ ἱερεῶν τὰ μέλλοντα νὰ συμβῶσι κατὰ τὴν θέλησιν
τῶν θεῶν. Μαντεῖα δὲ ὑπῆρχον πολλὰ· ἐπισημότερον δὲ

Δισκοβόλος

ἦτο τὸ ἐν **Δελφοῖς** μαντεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τὸ ἐν
Δωδώνῃ τῆς Ἠπείρου μαντεῖον τοῦ Διός.

8. Εἰς τοὺς ἱεροὺς δὲ συνήθως τόπους, ἐνθα ὑπῆρχον
ναοὶ καὶ ἀγάλματα θεῶν, συνηθροίζοντο κατὰ ὠρσμένας
ἐπισημοὺς ἐορτὰς νέοι καὶ ἄνδρες πολλαχόθεν τῆς Ἑλλά-
δος καὶ ἐπανηγύριζον· ἐτέλουν δὲ γυμναστικοὺς ἀγῶνας.

9. Ὀνομασιότατοι δὲ ἀγῶνες ἦσαν τέσσαρες, ἦτοι τὰ
Ὀλύμπια, ἐορταζόμενα ἐν τῇ Ὀλυμπίᾳ ἀνὰ τετραε-
τίαν πρὸς τιμὴν τοῦ Διός· τὰ **Πύθια** παρὰ τοὺς Δελ-
φούς, ἀνὰ τετραετίαν, πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος· τὰ

Ἴσθμια ἀνά τριετίαν ἐν τῷ Ἴσθμῳ, πρὸς τιμὴν τοῦ Πόσειδῶνος· καὶ τὰ **Νέμεια** ἀνά διετίαν ἐν τῇ Νεμέᾳ τῆς Ἀργολίδος (νῦν τῆς Κορινθίας), πρὸς τιμὴν τοῦ Διός. Οἱ νικῶντες δὲ ἐν τοῖς ἀγῶσιν ἐλάμβανον ὡς βραβεῖον στέφανον ἢ κλάδον ἐλαίας ἢ ἀγριελαίας ἢ δάφνης ἢ πίττος ἢ σελίνου, κατὰ τὰ ἔθιμα τοῦ τόπου, ἔνθα ἐτελοῦντο οἱ ἀγῶνες.

62. Ὁ Κλέφτης.

<p>1. Μαῦρ' εἰν' ἢ νύκτα ἔς τὰ βουνά,
ἔς τοὺς βράχους πέφτει χιόνι·
Μέσ' ἔς τᾶγρια ἔς τὰ σκοτεινὰ
ἔς τὰς τραχαῖς πέτραις ἔς τὰ στενά,
ὁ κλέφτης ξεσπαθώνει.</p> <p>2. Ἐστὸ δεξιὸν χέρι του γυμνὸν
βαστᾶ ἀστροπελέκι.
Παλάτι ἔχει τὸ βουνό,
καὶ σκέπασμα τὸν οὐρανό,
κι' ἐλαίδα τὸ τουφέκι.</p> <p>3. Φεύγουν οἱ τύραννοι χλωμοὶ
τὸ μαῦρόν του μαχαίρι·
μ' ἰδρωτὰ βρέχει τὸ ψωμί,
ξέρει νὰ ζήσῃ μὲ τιμὴ,
καὶ νὰ πεθάνῃ ξέρει.</p> | <p>4. Μητέρα, κλαῖς! Ἀναχωρῶ.
Νὰ μ' εὐχηθῆς γυρεῦω.
Ἐνα παιδί σου σὲ στερεῶ,
ὅμως νὰ ζήσω δὲν ἔμπορῶ,
ἂν ζῶ γιὰ νὰ δουλεύω.</p> <p>5. Βαρηά, βαρηὰ βοῖς ἢ γῆ·
ἔνα τουφέκι πέφτει.
Παντοῦ τρομάρα καὶ σφαγὴ·
ἔδῶ φυγὴ, ἔκει πληγὴ.
Τὸν σκότωσαν τὸν κλέφτη.</p> <p>6. Σύντροφοι ἄσκειποι, πεζοί,
τὸν φέρουν λυπημένοι,
καὶ τραγουδοῦν ὅλοι μαζί :
« Ἐλεύθερος ὁ κλέφτης ζῆ,
κ' ἐλεύθερος πεθαίνει ».</p> |
|---|---|

A. P. Ραγκαβῆς.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Ο ΤΡΩΪΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

1. Τὸ μῆλον τῆς ἔριδος.

1. Οἱ Θεοί, κατὰ τὴν ἀρχαιοτάτην ἐποχὴν, ὡς ἐπίσταν οἱ πρόγονοι ἡμῶν, ἐώρταζόν ποτε τοὺς γάμους τοῦ Πηλέως¹ καὶ τῆς Θέτιδος² ἐπὶ τοῦ ὄρους Πηλίου, κειμένου ἐν Μαγνησίᾳ τῆς Θεσσαλίας.

2. Εἰς τοὺς γάμους ἐκείνους προσεκλήθησαν πάντες οἱ Θεοί· μόνη δ' ἀπρόσκλητος ἔμεινεν ἡ Ἔρις, ἵνα μὴ ἡ παρουσία της γεννᾶ ταραχὰς εἰς τὸν γάμον.

3. Τότε αὕτη μηχανᾶται τὸ ἐξῆς· λαβοῦσα μῆλον χρυσοῦν γράφει ἐπ' αὐτοῦ «τῆ καλλίστῃ τῷ μῆλον», (κατ' ἄλλους δὲ «ἡ καλλίστῃ λαβέτω»), καὶ φέρουσα ρίπτει αὐτὸ εἰς τὸ μέσον τοῦ συμποσίου, τὸ ὁποῖον ἐγένετο ἐπὶ τοῖς γάμοις, καὶ εἰς τὸ ὁποῖον παρεκάθητο πάντες οἱ Θεοί.

4. Φιλονεικοῦσι δὲ τότε αἱ τρεῖς ὑπέρτεραι θεαὶ Ἥρα καὶ Ἀθηναῖα καὶ Ἀφροδίτη εἰς ποίαν ἀνήκει τὸ χρυσοῦν μῆλον, λέγουσαι ἢ μὲν Ἥρα «ἐγὼ εἶμαι ἡ καλλί-

¹. Ὁ Πηλεὺς ἦτο βασιλεὺς τῆς ἐν Θεσσαλίᾳ Φθίας, ἔνθα κατοικοῦν οἱ Μυρμιδόνες. Εἶχε δ' ἐκστρατεύσει πρότερον μετὰ τῶν Ἀργοναυτῶν εἰς Κολχίδα.

². Ἡ Θέτις ἦτο Νηρηΐς, ἡτοι θαλασσία Νύμφη (Νηραΐδα). Ἐξ αὐτῆς καὶ τοῦ Πηλέως ἐγεννήθη ὁ Ἀχιλλεύς.

στη, ἡ δὲ Ἀθηνᾶ τὸ αὐτὸ δι' ἑαυτὴν καὶ ἡ Ἀφροδίτη ὁμοίως δι' ἑαυτήν. Παρακαλοῦσι δὲ τὸν μέγιστον τῶν θεῶν Δία, ὅπως ἀναλάβῃ αὐτὸς τὴν κρίσιν καὶ ἐπιδικάσῃ τὸ μῆλον εἰς ἐκείνην, τὴν ὁποίαν νομίζει καλλίστην.

5. Ἄλλ' ὁ Ζεὺς ἡρνήθη· προστάττει ὁμως τὸν ἀγγελιαφόρον καὶ διάκονον τῶν θεῶν Ἑρμῆν νὰ ὀδηγήσῃ αὐτὰς πρὸς τὸν **Πάριν**, τὸν υἱὸν τοῦ Πριάμου, βασιλέως τῶν Τρώων.

6. Ὁ αὐτὸς Πάρις ὠνομάζετο καὶ Ἀλέξανδρος· ἐπέβλεπε δὲ τοὺς βουῖς τοῦ πατρὸς του ἐπὶ τῆς Ἰδης· ἦτο δὲ ἡ Ἰδη ὄρος τῆς Τρωάδος ὑψηλὸν καὶ δασῶδες.

7. Ἐκεῖ ὀδηγηθεῖσαι πρὸς τὸν νεανίσκον Πάριν αἱ τρεῖς θεαὶ ἀφηγήθησαν τὴν ὑπόθεσιν εἰς αὐτόν, καὶ ἡ μὲν Ἥρα ὑπισχεῖτο εἰς αὐτόν τὸ μέγιστον βασίλειον τοῦ κόσμου, ἂν ἐπεδίκαζεν εἰς αὐτήν τὸ χρυσοῦν μῆλον· ἡ δὲ Ἀθηνᾶ ὑπισχεῖτο νίκας ἐν πολέμοις· ἡ δὲ Ἀφροδίτη τὴν ὠραιότητα τῶν γυναικῶν· πρὸς ταύτην δὲ καὶ ἀπονέμει τὸ καλλιστεῖον καὶ τὸ χρυσοῦν μῆλον. Ἡ Ἀφροδίτη δὲ τότε φροντίζει νὰ δώσῃ εἰς τὸν Πάριν γυναῖκα τὴν ὠραιότητα **Ἑλένην** τοῦ Μενελάου.

2. Ἡ ἀρπαγὴ τῆς ὠραίας Ἑλένης.

1. Ὁ Πάρις, κόψας ἐκ τῆς Ἰδης ξυλείαν ναυπηγήσιμον, κατεσκευάσατο πλοῖον, καὶ, συναθροίσας φίλους καὶ συντρόφους, ἐπέλευσεν εἰς τὴν Λακεδαίμονα. Ἀνέβη δὲ εἰς τὴν Σπάρτην καὶ ἐφιλοξενήθη παρὰ τῷ **Μενελάῳ**, ὅστις ἦτο βασιλεὺς τῆς Σπάρτης.

2. Ὁ Μενέλαος εἶχε γυναῖκα τὴν **Ἑλένην**, ἥτις ἦτο ἡ ὠραιότητα πασῶν τῶν γυναικῶν, θυγάτηρ δὲ τοῦ Τυνδάρεω, βασιλέως τῶν Ἀμυκλῶν, καὶ ἀδελφὴ τῶν Διοσκοῦρων Κάστορος καὶ Πολυδεύκους.

3. Ὁ Πάρις καιροφυλακτῆσας ἀποδημίαν τοῦ Μενελάου εἰς Κρήτην, ἔνθα μετέβη ἵνα κηδεύσῃ τὸν Κατρέα πατέρα τῆς μητρὸς αὐτοῦ, ἀρπάζει τὴν Ἑλένην τῇ βοθηαίᾳ τῆς Ἀφροδίτης καὶ τοὺς θησαυροὺς αὐτοῦ. Θέσας δὲ πάντα εἰς τὸ πλοῖον ἀνεχώρησεν οὐχὶ κατ' εὐθείαν εἰς Ἴλιον φοβούμενος μὴ καταδιωχθῆ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ προσήγγισε πρῶτον εἰς Σιδῶνα* διατρίψας δ' εἶτα πολὺν χρόνον ἐν Φοινίκῃ καὶ Κύπρῳ ἤλθε κατόπιν, ἀροῦ δὲν ἐφοβεῖτο πλέον καταδίωξιν, εἰς τὴν Τροίαν μετὰ τῆς Ἑλένης.

3. Οἱ ἐκστρατεύσαντες Ἑλληνες. Ἡ θυσία τῆς Ἰφιγενείας.

Ὁ Μενέλαος, ἐπανελθὼν ἐκ Κρήτης καὶ μαθὼν τὰ γενόμενα ἐν τῷ οἴκῳ του, ἔσπευσε πρὸς τὸν ἀδελφόν του Ἀγαμέμνονα, βασιλέα τῶν Μυκηνῶν, καὶ ἀνήγγειλεν αὐτά. Μετ' ὀλίγον δὲ διεδόθη καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα ἡ φήμη τῆς ἀρπαγῆς τῆς Ἑλένης. Ἀπεφάσισαν δὲ πάντες οἱ Ἕλληνες νὰ ἐκστρατεύσωσι κατὰ τῆς **Τροίας**, κατ' ἔγκρισιν καὶ τοῦ θεοῦ Ἀπόλλωνος, ἵνα τιμωρήσωσι τὸν τολμησάντα νὰ προσβάλῃ τὴν Ἑλλάδα.

2. Χρόνος ἱκανὸς κατηναλώθη ἕως νὰ προετοιμασθῶσι τὰ διὰ τὴν ἐκστρατείαν. Ἀρχιστράτηγος δὲ πάντων τῶν Ἑλλήνων ἐξελέγη ὁ εὐρὺ κράτος ἔχων* Ἀγαμέμνων, υἱὸς τοῦ Ἀπρέως καὶ βασιλεὺς τῶν Μυκηνῶν, ἀδελφὸς δὲ τοῦ Μενελάου καὶ ὁ ἰσχυρότατος πάντων τῶν ἐκστρατῶσαντων εἰς Τροίαν.

3. Οἱ ὀνομαστότεροι δὲ τῶν λαβόντων μέρος εἰς τὴν ἐκστρατείαν ταύτην ἦσαν οἱ δύο ἀδελφοὶ Ἀτρεΐδαι, ἦτοι Ἀγαμέμνων καὶ Μενέλαος* ὁ ἀνδρείοτατος πάντων τῶν Ἑλλήνων Ἀχιλλεύς, βασιλεὺς τῶν Μυρμιδόνων ἐν Φθίᾳ

* Πανίσχυροι βασιλεῖς μεγάλου σχετικῶς βασιλείου, εὐρυκρείων.

Ἡ Ἀθηνᾶ κρατοῦσα τὴν νίκην.

τῆς Θεσσαλίας ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεύς, βασιλεὺς τῆς Ἰθάκης ὁ σοφὸς καὶ γλυκύλογος Νέστωρ, βασιλεὺς τῆς Πύλου ὁ πολεμικὸς Διομήδης, βασιλεὺς τὸν Ἄργους ὁ πελώριος καὶ ἀνδρείοτατος Αἴας, βασιλεὺς τῆς Σαλαμῖνος

Ἄρτεμις ἡ κυνηγέτις.

ὁ ἕτερος Αἴας ὁ ταχύς, βασιλεὺς τῶν Λοκρῶν ὁ περίφημος εἰς τὸ δόρυ Ἴδομενεύς, βασιλεὺς τῆς Κρήτης ὁ περιώνυμος καὶ πολυπαθὴς Φιλοκτῆτης ἐκ Θεσσαλίας ὁ συνεισότης Παλαμῆδης ἐξ Εὐβοίας ὁ ἀνδρείος Πρωτεσίλαος, ἀρ-

χηγός νῶν Θεσσαλῶν· ὁ πιστός καὶ ἀχώριστος φίλος τοῦ Ἀχιλλέως Πάτροκλος ἐκ Θεσσαλίας, καὶ ἄλλοι.

4. Οἱ Ἕλληνες πάντες συνηθροίσθησαν μετὰ τὰ πλοῖά των εἰς τὴν Αὐλίδα πόλιν τῆς Βοιωτίας*. Ἀλλ' ὁ στόλος δὲν ἠδύνατο νὰ ἐκπλεύσῃ ἐκεῖθεν, ἕνεκα ἄκρας γαλήνης καὶ νηνεμίας.

5. Τότε ὁ περιώνυμος μάντις **Κάλχας**, ὅστις ἐγίνωσκε καὶ τὰ παρόντα καὶ τὰ μέλλοντα καὶ τὰ παρεθόντα, εἶπεν ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ πλεύσωσιν ἄλλως, ἂν μὴ ὁ Ἀγαμέμνων προσφέρῃ θυσίαν εἰς τὴν Ἀρτέμιδα τὴν ὠραιοτάτην ἐκ τῶν θυγατέρων του.

6. Ἦτο δὲ ἡ Ἀρτεμις ὠργισμένη κατὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος, διότι ἐφρόνευσε τὴν ἱερὰν ἔλαφον αὐτῆς, τοξεύσας αὐτὴν ἐν θήρᾳ καὶ εἰπὼν «οὐδ' ἡ Ἀρτεμις», ὅτι δηλαδὴ οὐδὲ ἡ ἔξοχος τοξεύτρια Ἀρτεμις, ἡ θεὰ τῆς θήρας, ἠδύνατο νὰ τοξεύσῃ τόσον καλῶς.

7. Ὁ Ἀγαμέμνων λοιπὸν ἐπεμφεν εἰς Ἄργος πρὸς τὴν σύζυγόν του Κλυταιμνήστραν τὸν Ὀδυσσεῦ καὶ τὸν κήρυκα Ταλθύβιον νὰ φέρωσι τὴν ὠραίαν Ἰφιγένειαν, παραγγείλας, ὅτι ὑπεσχέθη νὰ δώσῃ αὐτὴν γυναῖκα εἰς τὸν Ἀχιλλεῦ ὡς μισθὸν τῆς ἐκστρατείας αὐτοῦ.

8. Ἀφοῦ δὲ ἦλθεν ἡ Ἰφιγένεια καὶ ἐμελλε νὰ θυσιασθῇ, ἡ Ἀρτεμις κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἀποκεφαλίσεως ἐπεμφεν ἀντ' αὐτῆς ἔλαφον εἰς τὸ θυσιαστήριον, ἀνῆρπασε δὲ τὴν Ἰφιγένειαν καὶ μετεκόμισεν εἰς τὴν Ταυρίδα** εἰς τὸν ἐκεῖ ναὸν τῆς θεᾶς ἱέρειαν.

Α. Πλοῦς εἰς Τένεδον.

Ἔκθεσις Φιλοκτῆτου.

1. Μετὰ τὴν ἐξιλέωσιν τῆς Ἀρτέμιδος οἱ Ἕλληνες, ἐκπλεύσαντες ἐκ τῆς Αὐλίδος, ἔφθασαν εἰς τὴν μικρὰν νῆ-

* Ἀντικρὺ σχεδὸν τῆς Χαλκίδος, ὅπου τὸ νῦν Βαθύ. Συνηθροίσθησαν δὲ ἑκατὸν χιλιάδες στρατοῦ καὶ χίλια διακόσια πλοῖα.

** Ἦτοι τὴν Χερσώνησον τῆς Κριμαίας.

σον Τένεδον, κειμένην ἔμπροσθεν τῆς Τροίας· ἐβασίλευε δὲ τῆς Τενέδου ὁ Τέννης, ὁ υἱὸς τοῦ Κύκνου ἢ, ὡς λέγουσιν ἄλλοι, τοῦ Ἀπόλλωνος. Ὁ Τέννης, ἰδὼν τοὺς Ἕλληνας, ἠμπόδιζεν αὐτοὺς νὰ ἐξέλθωσιν ἐκ τῶν πλοίων, ῥίπτων κατ' αὐτῶν λίθους. Ὁ Ἀχιλλεὺς ὁμως φονεύει αὐτὸν πλήξας εἰς τὸ στήθος διὰ τοῦ ξίφους, ἃν καὶ ἡ Θέτις εἶχε προ-

Πολεμικὸν πλοῖον.

εἶπει εἰς τὸν Ἀχιλλεῖα νὰ προσέχη μὴ φονεύσῃ τὸν Τέννην, διότι θὰ φονευθῆ ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος, ἐὰν φονεύσῃ αὐτόν.

2. Ἐνῶ δὲ οἱ Ἕλληνες ἐτέλουν θυσίαν εἰς τὸν Ἀπόλλωνα ἐν Τενέδῳ, ὄφρις δηλητηριώδης, προελθὼν ἐκ τοῦ βωμοῦ, δάκνει τὸν Φιλοκίτην εἰς τὸν πόδα. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἔλκος ἦτο ἀθεράπευτον καὶ δυσῶδες, ὁ δὲ στρατὸς δὲν ἠνείχετο τὴν ὄσμην αὐτοῦ, ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Μενέλαος παραλαμβάνουσιν αὐτόν, κατὰ διαταγὴν τοῦ Ἀγαμέμνονος, καὶ ἐκθέτουσιν εἰς τὴν νῆσον Λήμνον μετὰ τῶν Ἡρακλείων τόξων, τὰ ὅποια εἶχεν ὁ Φιλοκίτης· ἔρημος δ' ἐκεῖ μένων ἐτρέφετο ἐκ τῶν πιτηῶν, τὰ ὅποια ἐτόξενεν ἐπὶ δέκα ἔτη. Ὁ δὲ στρατὸς αὐτοῦ ἐτέθη ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Μένοντος.

Β. Πρεσβεία Ὀδυσσεῶς καὶ Μενέλαου. Θάνατος τοῦ Πρωτεσιλάου.

1. Οἱ Ἕλληνες ἐκπλεύσαντες ἀπὸ τῆς Τενέδου παρῆλθον εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Τρωάδος. Πέμπουσι δὲ πρὸς τὸν βασιλέα Πριάμον τοὺς Ὀδυσσεῖα καὶ Μενέλαον, ἵνα ζητήσωσι τὴν Ἑλένην καὶ τοὺς θησαυροὺς τοῦ Μενελάου.

2. Οἱ Τρῶες, συνελθόντες εἰς ἐκκλησίαν (σύσκεψιν), ὄχι μόνον τὴν Ἑλένην δὲν ἀπέδιδον, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς τούτους τοὺς ἀπεσταλμένους ἤθελον νὰ φονεύσωσιν· ἔσωσεν ὁμως αὐτοὺς ὁ Ἄντηνωρ, εἰς ἐκ τῶν προκρίτων Τρώων.

3. Οἱ δὲ Ἕλληνες λιπούμενοι καὶ ὀργιζόμενοι διὰ τὴν καταφρόνησιν ταύτην ἐκ μέρους τῶν βαρβάρων ἔπλεον μεθ' ὄλου τοῦ στρατοῦ ἐναντίον αὐτῶν.

4. Εἰς δὲ τὸν Ἀχιλλεῖα παραγγέλλει ἡ μήτηρ αὐτοῦ Θέτις νὰ μὴ ἀποβιβασθῇ ἐκ τῶν πλοίων πρῶτος· διότι

Τὸ Τρωϊκὸν πεδῖον.

χρησμός τις ἔλεγεν, ὅτι ὁ πρῶτος ἀποβὰς μέλλει καὶ νὰ φονευθῇ πρῶτος.

5. Πρῶτος λοιπὸν ἐπήδησεν ἔξω τοῦ πλοίου ὁ Πρωτεύϊλαος, βασιλεὺς τῆς Φυλάκης, πόλεως τῆς ἐν Θεσσαλίᾳ Φθιώτιδος, καὶ ἀρχηγὸς τῶν Θεσσαλῶν κατὰ τῆς Τροίας. Ἀφοῦ δὲ ἐφόνευσεν ὄχι ὀλίγους ἐκ τῶν βαρβάρων, φονεύεται καὶ αὐτὸς ὑπὸ τοῦ Ἐκτορος. Ἔπειτα δὲ ὁ Ἀχιλλεὺς τρέπει αὐτοὺς εἰς φυγὴν, φονεύει δὲ τὸν Κύκνον υἱὸν τοῦ Ποσειδῶνος.

6. Τειχομαχία. — Ἡ Χρυσήϊς καὶ ἡ Βρισηϊς.

1. Νικήσαντες δὲ τοὺς Τρῶας οἱ Ἕλληνες ἐν τῇ ἔξω τῶν τειχῶν μάχῃ καὶ καταδιώξαντες μέχρι τῆς πόλεως, πολιορκοῦσιν αὐτὴν μαχόμενοι περὶ τὸ τεῖχος ἐπὶ χρόνον μακρὸν.

2. Σύραντες δὲ ἐν τῷ μεταξύ ἔξω εἰς τὴν ξηρὰν τὰ περισσότερα ἐκ τῶν πλοίων, διαιροῦνται εἰς δύο μέρη. Καὶ οἱ μὲν, αὐτοῦ μένοντες, ἐπετίθεντο κατὰ τῶν Τρώων, ὡσάντις οὗτοι ἤθελον ἐξέλθει τῆς πόλεως· οἱ δὲ, ἐστέλλοντο διὰ λάφυρα, ἐκυρίευσον δὲ καὶ τὰς πλησίον πόλεις ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Ἀχιλλέως· ἐκυρίευσε δὲ ὁ Ἀχιλλεὺς δώδεκα μὲν πόλεις κατὰ θάλασσαν, ἔνδεκα δὲ κατὰ ξηρὰν. Τοιοῦτοτρόπως δὲ ἐξηκολούθει ὁ ἀγὼν καὶ παρήρχοντο τὰ ἔτη.

3. Συνέβη δὲ καὶ ὁ Αἰνεΐας, ἐξάδελφος τοῦ Πάριδος, ἐπιβλέπων τὰ ποιμνία του ἐν Ἰδῆ, νὰ προσβληθῆ ὑπὸ τοῦ Ἀχιλλέως καὶ νὰ συνάψῃ μάχην μετ' αὐτοῦ, ἐξέφυγε δὲ μόλις τὸν κίνδυνον, διασωθεὶς ὑπὸ τοῦ Ποσειδῶνος.

4. Πλὴν τούτων συνελήφθησαν οἱ υἱοὶ τοῦ Πριάμου Λυκάων καὶ Τρωίλος καὶ ἐφρονεύθησαν. Πρὸς τούτοις δὲ οἱ Ἕλληνες, κυριεύσαντες πόλιν τινά, συνέλαβον αἰχμαλώτους δύο ὠραίας κόρας, τὴν **Χρυσήδα** καὶ τὴν **Βρισηίδα**.

5. Κατὰ τὴν διανομὴν δὲ τῶν λαφύρων ἡ μὲν Χρυσίς, θυγάτηρ τοῦ Χρύσου, ἱερέως τοῦ Ἀπόλλωνος, ἐδόθη γέρας εἰς τὸν Ἀγαμέμνονα, ἡ δὲ Βρισηΐς, θυγάτηρ τοῦ Βρισηΐως, ἐδόθη γέρας εἰς τὸν Ἀχιλλέα. Τοιοῦτοτρόπως δὲ ἐτελείωσε καὶ τὸ ἕνατον ἔτος τῆς πολιορκίας τῆς Τροίας.

7. Λοιμός.

1. Ὁ Χρῦσης, ὁ ἱερεὺς τοῦ Ἀπόλλωνος, ἦλθεν εἰς τὰ πλοῖα τῶν Ἑλλήνων διὰ νὰ λυτρώσῃ τὴν θυγατέρα του, φέρων ἄπειρα δῶρα. Παρεκάλει δὲ πάντας τοὺς Ἀχαιοὺς (τοὺς Ἕλληνας), μάλιστα δὲ τοὺς δύο ἀρχηγούς Ἀγαμέμνονα καὶ Μενέλαον, λέγων·

— « Ἀτρεΐδαι καὶ λοιποὶ γενναῖοι Ἀχαιοί, εἴθε νὰ σᾶς δώσωσιν οἱ Ὀλύμπιοι θεοὶ νὰ ἐκπορθήσῃτε τὴν πόλιν τοῦ Πριάμου, νὰ ἐπιστρέψῃτε δὲ καλῶς εἰς τὰς πατρίδας σας·

» Ἴκετεύω ὑμᾶς νὰ λυτρώσητε τὴν θυγατέρα μου καὶ νὰ
» δεχθῆτε τὰ λύτρα, σεβόμενοι τὸν μακρόθεν πλήττοντα θεὸν
» Ἀπόλλωνα, τοῦ ὁποίου εἶμαι ἱερεὺς».

2. Καὶ πάντες μὲν οἱ ἄλλοι Ἀχαιοὶ ἐσέβοντο τὸν ἱερέα

Ἀργαῖος πολεμιστὴς κρατῶν τὴν ἡσπίδα καὶ τὸ δόρυ.
καὶ συνήνοον. Ὁ Ἀγαμέμνων ὅμως ἀπέπεμψε κακῶς αὐ-
τόν, λέγων·

— «Φύγε, γέρον, μὴ σε μεταχειρισθῶ κακῶς καὶ δὲν δυ-
» νηθῆν οὐδ' ὁ Ἀπόλλων νὰ σε βοηθήσῃ. Τὴν Χρυσήδα
» ἐγὼ δὲ θὰ λυτρώσω μέχρι γήρατος αὐτῆς. Ἀλλὰ πῆ-
» γαινε, μὴ μ' ἐρέθιζε, εἴαν θέλῃς ν' ἀπέλθῃς καλῶς ἔχων».

3. Τοιοῦτρόπως ὠμίλησεν ὁ Ἀγαμέμνων· ἐφοβήθη δ' ὁ

γέρων, καὶ σιωπῶν ἐπορεύθη μακρὰν εἰς τὴν ἄμμον, πλησίον τῆς θαλάσσης, προσευχόμενος εἰς τὸν Ἀπόλλωνα ταῦτα·

— «Ἐπάκουσόν μου, ἀργυρότοξε Ἀπολλον, ἐὰν ἀγαπᾷς »τὸν ἱερέα σου Χρῦσην, καὶ ἐκτέλεσόν μοι τὴν ἐπιθυμίαν »ταύτην· Εἶθε οἱ Δαναοὶ (Ἕλληνες) νὰ πληρώσωσι τὰ »δάκρυά μου διὰ τῶν πικρῶν σου βελῶν».

4. Ἐπακούσας δ' ὁ Ἀπόλλων, κατέβη ἐκ τοῦ Ὀλύμπου

Ὁ Ὀμηρος

κεχολωμένους τὴν καρδίαν καὶ ὅμοιος μὲ νύκτα κατὰ τὸ πρόσωπον. Καθήμενος δὲ μακρὰν τοῦ στόλου τῶν Ἀχαιῶν ἔριψε φαρμακερὸν βέλος κατ' αὐτῶν, φονεύων πρῶτον μὲν τοὺς ἡμίονους καὶ τοὺς ταχύποδας κύνες. Ἐπειτα δ' ἔστρεψε τὰ θανατηφόρα βέλη του κατ' αὐτῶν τῶν ἰδίων, ἐγείρας νόσον ὀλεθρίαν ἐν τῷ στρατῷ· ἀπέθνησκον δὲ οἱ λαοὶ σιωρηδὸν ἐπὶ ἐννέα ἡμέρας καὶ ἐννέα νύκτας. Ταῦτα ἔπασχον οἱ Ἀχαιοὶ ἐκ τοῦ **λοιμοῦ**.

8. Ἡ μῆνις τοῦ Ἀχιλλέως. Τὸ πρῶτον συνέδριον τῶν Ἀχαιῶν.

1. Τὴν δεκάτην ἡμέραν κατόπιν ὁ Ἀχιλλεύς, κατὰ συμβουλήν τῆς Ἥρας, προσεκάλεσε τὸν λαὸν εἰς ἀγορὰν (συνεδρίαν), λυπούμενος τοὺς Δαναοὺς, τοὺς ὁποίους ἔβλεπεν ἀποθνήσκοντας. Ἐγερθεὶς δέ, εἶπε πρὸς αὐτούς·

— « Ἀτρεΐδῃ, νομίζω ὅτι θὰ ἐπιστρέψωμεν ὀπίσω ἄπρακτοι, ἂν διαφύγωμεν τὸν θάνατον, ἀφοῦ μαζὶ πόλεμος καὶ

Ἀχιλλεὺς

»λοιμὸς θὰ καταδαμάσῃ τοὺς Ἀχαιοὺς. Ἄς ἐρωτήσωμεν ἄλλοι πρὸς ἄλλους μάντιν τινὰ ἢ ἱερέα, ὅστις νὰ μᾶς εἴπῃ, διατί τόσοι ἀποθνήσκουσιν ὁ Ἀπόλλων καὶ πῶς θέλομεν δυνηθῆναι νὰ ἐξιλεώσωμεν αὐτὸν καὶ νὰ σωθῶμεν ἀπὸ τὸν ὄλεθρον». Ταῦτα εἰπὼν ἐκάθισε κάτω.

2. Ἡγέρθη δὲ τότε ὁ ἀριστος μάντις Κάλχας, ὅστις ἐγνώριζε καὶ τὰ παρόντα καὶ τὰ μέλλοντα καὶ τὰ παρελθόντα, καὶ εἶπεν·

— «ὦ Ἀχιλλεῦ, ζητεῖς νὰ εἶπω πόθεν προέρχεται ἡ
»μῆνις (ὀργή) τοῦ Ἀπόλλωνος. Θὰ τὸ εἶπω λοιπόν. Ἄλλὰ
»προστάτευσόν με καὶ διὰ λόγων καὶ δι' ἔργων καὶ σῶσόν
»με ἀπὸ τὴν ὀργὴν τοῦ Ἀγαμέμνονος».

3. Πρὸς τοῦτον δ' ἀπήντησεν ὁ ταχύπους Ἀχιλλεύς·
»Λέγε μετὰ θάρρους τὴν προφητεῖάν σου, Κάλχα, καί,
»ἐνόσω ἐγὼ ζῶ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἔχω τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀνοι-
»κτούς, οὐδεὶς ἐκ τῶν Δαναῶν, οὐδ' αὐτὸς ὁ Ἀγαμέμνων,
»θὰ ἐπιβάλη χεῖρα ὑβριστικὴν κατὰ σοῦ».

9. Ἡ μαντεία τοῦ Κάλχαντος.

1. Ἐθάρρησε τότε ὁ Μάντις καὶ εἶπεν· «Ὁ Ἀπόλλων
»εἶναι ὠργισμένος δι' οὐδένα ἄλλον λόγον, ἀλλὰ μόνον διότι
»ὁ Ἀγαμέμνων προσέβαλε τὸν ἱερέα του Χρῦση καὶ δὲν
»ἀπέλυσε τὴν θυγατέρα του, οὐδὲ ἐδέχθη τὰ δῶρα. Ἐνεκα
»τούτου λοιπόν ἐπεμφε τὸν ὀλέθριον λοιμόν, οὐδὲ θ' ἀπο-
»μακρύνῃ αὐτὸν πρὶν ἢ ἀποδοθῆ εἰς τὸν ἀγαπητόν της πα-
»τέρα ἄνευ λύτρων ἢ γοργόφθαλμος κόρη καὶ προσαχθῆ
»ἱερά ἐκατόμβῃ ὡς θυσία πρὸς τὸν θεὸν ἐν τῇ Χρῦση*.
»Τότε ὑπάρχει ἐλπίς νὰ ἐξιλεώσωμεν τὸν θεόν». Ταῦτα εἶ-
»πὼν, ἐκάθισε.

2. Ἠγέρθη δὲ ὁ ἥρως Ἀτρεΐδης, ὁ εὐρὺ τὸ κράτος ἔχων
Ἀγαμέμνων, ἠρεθισμένος καὶ μένεα πνέων ἄγριοκυττάξας
δὲ πρῶτιστα τὸν Κάλχαντα εἶπε·

— «Μάντι κακῶν, οὐδέποτε μοὶ εἶπές τι ὠφέλιμον, ἀλλὰ
»πάντοτε ἀγαπᾶς νὰ μαντεύῃς τὰ κακά. Καὶ τώρα δὲ λέ-
»γεις ὅτι ὁ Ἀπόλλων ὠργίσθη, ἐπειδὴ ἐγὼ δὲν ἀπέδωκα
»τὴν Χρῦσηίδα, τὴν ὁποῖαν ἀγαπῶ. Ἄλλὰ, ἂν καὶ τὴν
»ἀγαπῶ, θὰ τὴν ἀποδώσω ὅμως, ἀφοῦ οὕτω εἶναι καλὸ τε-
»ρον νὰ γείνη, χάριν τῆς σωτηρίας τοῦ λαοῦ. Σεῖς δὲ ἐτοι-

* Ἡ πόλις Χρῦση ἦτο παράλιος πόλις τῆς Τρωάδος, εἶχε νὰν τοῦ Ἀ-
πόλλωνος καὶ ἔκειτο ἀπέναντι τῆς Τενέδου, ἡ ὕστερον Ἄσσος κληθεῖσα.

»μάσατε εἰς ἐμὲ ἀμέσως γέρας ἄλλο, ἐπειδὴ δὲν εἶναι πρέ-
»πον μόνος ἐγὼ ἐκ τῶν Ἀργείων νὰ μένω χωρὶς γέρας».

3. Πρὸς τοῦτον δ' ἀπήντησεν ὁ ταχύπους Ἀχιλλεύς—
«Ἐνδοξότατε Ἄτρεϊδῃ, φιλοκτημονέστατε πάντων, ποῦ θὰ
»εὐρωσι τῶρα νὰ σοι δώσωσιν ἄλλο γέρας οἱ μεγάθυμοι
»Ἀχαιοί; Ἀλλὰ σὺ μὲν ἀπόστειλον τῶρα τὴν Χρυσήϊδα
»πρὸς τιμὴν τοῦ θεοῦ, ἡμεῖς δὲ οἱ Ἀχαιοὶ θὰ σοι πληρώ-
»σωμεν τὴν ἀπώλειαν αὐτῆς μὲ διπλάσια καὶ τετραπλάσια
»λάφυρα καὶ γέρα, ὅταν ποτὲ ὁ Ζεὺς δώσῃ νὰ ἐρμώσωμεν
τὴν ὄχυρὰν Τροίαν».

4. Πρὸς τοῦτον δ' ἀπήντησεν ὁ Ἀγαμέμνων—«Ὅμοιε
»μὲ τοὺς θεοὺς Ἀχιλλεῦ, μὴ θέλε νὰ με ἀπατήσης, ἐπειδὴ
»δὲν θὰ το κατορθώσης, οὐδὲ θὰ με πείσης. Ἡ θέλεις σὺ
»μὲν νὰ ἔχῃς γέρας, ἐγὼ δὲ νὰ στερῶμαι τοιοῦτου, καὶ διὰ
»τοῦτο μὲ παροτρύνεις ν' ἀποδώσω τὴν Χρυσήϊδα; Ἄλλ'
»ἐὰν μὲν δώσωσιν οἱ Ἀχαιοὶ γέρας ἀντάξιον καὶ εἰς τὴν
»φυχήν μου ἀρεστόν, ἔχει καλῶς· ἄλλως δέ, ἐγὼ αὐτὸς θὰ
»ἔλθω νὰ λάβω ἢ τὸ ἰδικόν σου γέρας ἢ τὸ τοῦ Αἴαντος ἢ
»τὸ τοῦ Ὀδυσσεύς. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν θὰ τα εἴπωμεν καὶ
»πάλιν μεταξύ μας. Τῶρα δέ, ἄς σύρωμεν μέλαν πλοῖον εἰς
»τὴν λαμπρὰν θάλασσαν, ἄς θέσωμεν δὲ εἰς αὐτὸ τὴν καλ-
»λιπάρειον Χρυσήϊδα καὶ ἄς πέμψωμεν αὐτὴν πρὸς τὸν
»ἱερέα τοῦ Ἀπόλλωνος μετὰ ἐκατόμβης, ἵνα ἐξιλεώσωμεν
»αὐτόν».

10. Λογομαχία Ἀγαμέμνονος καὶ Ἀχιλλεύς.

1. Μετὰ ταῦτα δεινοτάτη λογομαχία ἤρχισε μεταξύ
Ἀγαμέμνονος καὶ Ἀχιλλεύς, ἐπειδὴ ὁ Ἀγαμέμνων ἤθελε
νὰ λάβῃ τὴν Βρισηίδα τοῦ Ἀχιλλεύς· οὗτος δ' ἐξωργίσθη
καὶ ἠπεύλει νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα Φθίαν.

2. Τότε δὲ ὁ Ἀγαμέμνων λέγει αὐτῷ—«Φεῦγε, οὐδὲ
»σὲ παρακαλῶ νὰ μένης ἐξ αἰτίας μου· ἐμὲ δὲ θὰ τιμῆσωσιν

»οἱ ἄλλοι βασιλεῖς καὶ ὁ Ζεὺς. Καὶ ἂν εἶσαι δὲ πολὺν ἀν-
 »δρεῖος, θεὸς τις βεβαίως σοὶ ἔδωκε τὸ δῶρον τοῦτο. Κα-
 »θὼς δὲ ὁ Ἀπόλλων ἀφαιρεῖ ἀπ' ἐμοῦ τὴν Χρουσηίδα, τοι-
 »ουτοτρόπως κ' ἐγὼ θ' ἀφαιρέσω ἀπὸ σοῦ τὴν Βροσηίδα,
 »ἐρχόμενος ἐγὼ αὐτὸς εἰς τὴν σκηνὴν σου, ἵνα μάθῃς καὶ
 »σὺ καὶ πᾶς ἄλλος πόσον ἐγὼ εἶμαι ὑπέριτερος σοῦ».

3. Τότε ὁ Πηλεΐδης Ἀχιλλεὺς ὠργίσθη σφόδρα καὶ
 διελογίσθη δύο τινά, ἢ νὰ σύρῃ τὸ ὄξυ ξίφος του καὶ νὰ
 φρονεῦσῃ τὸν Ἀτρεΐδην, ἢ νὰ κρατήσῃ τὸν θυμὸν καὶ νὰ
 παύσῃ τὴν ὀργὴν τοῦ.

4. Ἐνῶ δὲ ταῦτα διελογίζετο καὶ εἴκε ἐκ τοῦ κολεοῦ
 τὸ μέγα ξίφος, ἦλθεν ἡ Ἀθηναῖα οὐρανόθεν· ἔλαβε δ' ἐκ
 τῆς κόμης τὸν Ἀχιλλεῖα· στραφεὶς δ' οὗτος πρὸς τὰ ὀπίσω
 εἶδεν αὐτὴν καὶ εἶπε·—«Διατί ἦλθες, τέκνον τοῦ Διός; Βε-
 »βαίως ἵνα ἴδῃς τὴν ὕβριν τοῦ Ἀγαμέμνονος. Ἀλλὰ σοὶ
 »τὸ λέγω—καὶ θὰ γείνη—οὗτος θὰ χάσῃ τὴν κεφαλὴν του
 »ἔνεκα τῆς ὑπεροψίας του».

5. Πρὸς τοῦτον δ' ἀπήντησεν ἡ Ἀθηναῖα·—«Ἦλθον
 »ἐγὼ οὐρανόθεν νὰ παύσω τὴν ὀργὴν σου, ἂν θελήσῃς νὰ
 »πεισθῆς. Παῦσον τὴν ἔριδα μηδὲ ἔλκε τὸ ξίφος διὰ τῆς
 »χειρὸς σου, ἀλλὰ μόνον διὰ λόγων ὀνειδίσον αὐτόν.
 »Ἐνεκα τῆς ὕβρεως δὲ ταύτης τοῦ Ἀγαμέμνονος ὑπι-
 »σχοῦμεθα εἰς σὲ τριπλάσια λαμπρὰ δῶρα. Σὺ δὲ πείθου
 »εἰς ἡμᾶς καὶ κράτει τῆς ὀργῆς σου».

6. Πρὸς ταύτην δ' ἀπήντησεν ὁ ταχύπους Ἀχιλλεὺς·—
 «Πρέπει νὰ φυλάξω τὴν ἐντολὴν τῶν θεῶν, ἂν καὶ ἡ καρ-
 »διά μου εἶναι πολὺν κεχλωμένη· διότι, ὅστις ὑπακούει εἰς
 »τοὺς θεοὺς, εἰσακούεται περισσότερον ὑπ' αὐτῶν». Ταῦτα
 εἰπὼν ὤδησε πάλιν τὸ ξίφος εἰς τὴν θήκην· ἡ δὲ Ἀθηναῖα
 ἐπανῆλθεν εἰς τὸν Ὀλυμπον.

7. Εἶπε δ' ἀκόμη ὁ Πηλεΐδης δηκτικὸς λόγους πολ-

λοὺς πρὸς τὸν Ἄτρείδην, ἀποκαλέσας αὐτὸν ἐν τῇ ὀργῇ του
 μέθυσον καὶ ἀναιδῆ καὶ δειλόν. Προσέθεσε δὲ καὶ ταῦτα
 «Βεβαίως οἱ Ἄχαιοι θὰ ἐπιθυμήσωσι ποτε τὸν Ἀχιλλεῦα
 » οὔτος δέ, ἂν καὶ θὰ λυπῆται, δὲν θὰ δυνηθῆ ὅμως νὰ βο-
 » ηθήσῃ αὐτοὺς φονευομένους ὑπὸ τοῦ ἀνδροφόνου Ἔκτο-
 » ρος. Τότε δὲ σὺ θὰ αἰσθάνησαι ἀμυχὰς λύπης ἐν τῇ καρ-
 » διά σου, διότι δὲν εἰμήσας τὸν ἄριστον ἐκ τῶν Ἀχαιῶν».

8. Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἀχιλλεὺς, ἔθροψε κατὰ γῆς τὸ σκῆ-
 πτρον του καὶ ἐκάθισε. Τότε δὲ ὀβασιλεὺς τῶν Πυλίων Νέ-
 στωρ, ὁ γλυκὺς ῥήτωρ, εἶπε· «Φεῦ, μεγάλη συμφορὰ κατα-
 » λαμβάνει τὴν Ἑλλάδα πρὸς χαρὰν τοῦ Προιάμου καὶ τῶν
 » Τρώων, διὰ μάθωσι πάντα ταῦτα. Ἀλλὰ πείσθητε εἰς
 » ἐμὲ καὶ οἱ δύο ὡς νεώτεροί μου. Μῆτε σὺ νὰ ἀφαιρέσῃς
 » ἀπὸ τοῦ ἀνδρείου τούτου τὴν κόρην, τὴν ὁποίαν ἔδωκαν
 » αὐτῷ γέρας οἱ υἱοὶ τῶν Ἀχαιῶν, μῆτε σὺ, Ἀχιλλεῦ, νὰ
 » ἐρίζῃς πρὸς τὸν βασιλέα ὡς ἴσος πρὸς ἴσον, ἐπειδὴ δὲν
 » ἀπολαύει ὁμοίας τιμῆς ὁ βασιλεὺς ἐκείνος, εἰς τὸν ὁποῖον
 » ὁ Ζεὺς ἔδωκε δόξαν καὶ ἐξουσίαν μεγαλειτέραν».

9. Μετὰ τινὰ δ' ἀκόμη φιλονεικίαν εἶπεν ὁ Ἀχιλλεὺς·
 «Δὲν θὰ χειροδικήσω μὲν ἔνεκα τῆς κόρης, τὴν ὁποίαν σεῖς
 » μοὶ ἐδώκατε καὶ σεῖς μὲ ἀφαιρεῖτε κατὰ τὴν θέλησιν τοῦ
 » Θεοῦ· ἐξ ὅσων ἄλλων ὅμως ἔχω ἐν τῷ πλοίῳ μου δοκίμα-
 » σον, Ἄτρείδη, νὰ λάβῃς τι ἄνευ τῆς θελήσεώς μου καὶ θὰ
 » ἴδωσι πάντες πῶς τὸ μαῦρον αἷμά σου θὰ ῥεύσῃ εὐθὺς
 » πέραξ τοῦ δόρατός μου».

Ι Π. Ἡ ἀπόδοσις τῆς Χρυσῆϊδος.

1. Μετὰ τὰς λογομαχίας ταύτας διελύθη ἡ ἀγορὰ (τὸ
 συνέδριον). Καὶ ὁ μὲν Πηλεΐδης Ἀχιλλεὺς μετέβη εἰς τὰ
 πλοῖα του μετὰ τῶν συντρόφων του. Ὁ δὲ Ἄτρεΐδης
 Ἀγαμέμνων ἔσυρε ταχὺ πλοῖον εἰς τὴν θάλασσαν, ἔθε-
 σεν ἐν αὐτῷ ἑκατόμβην διὰ τὸν θεὸν Ἀπόλλωνα, ἔτο-

ποθέτησε δ' ἐν αὐτῷ καλῶς τὴν Χρυσήδα καὶ ἀπέστει-
λεν εἰς τὸν πατέρα αὐτῆς Χρῦσιν ὑπὸ τὴν συνοδείαν εἴ-
κοσι κωπηλατῶν, τῶν ὁποίων ἀρχηγὸς ἦτο ὁ Ὀδυσσεύς.

2. Οὗτοι δὲ κομίσαντες τὴν θυγατέρα τοῦ ἱερέως πα-
ρέδωκαν εἰς χεῖρας τοῦ πατρὸς τῆς Χρῦσου, ὅστις ἐδέχθη
αὐτὴν χαίρων· ἰκέτευσε δὲ πάλιν τὸν Ἀπόλλωνα καὶ ἀπε-
μάκρυνεν οὕτως τὸν λοιμὸν ἐκ τοῦ στρατοῦ τῶν Ἀχαιῶν.

12. Ὁ Ἀγαμέμνων λαμβάνει τὴν Βρισηίδα.

1. Δὲν ἔληξε δ' ἐνταῦθα ἡ ἔρις Ἀγαμέμνονος καὶ Ἀχιλ-
λέως, ἀλλ' ὁ Ἀγαμέμνων ἔπεμψε δύο κήρυκας εἰς τὴν
σκηνὴν τοῦ Ἀχιλλέως νὰ ζητήσωσι καὶ λάβωσι τὴν Βρι-
σηίδα. Οὗτοι δ' ἐλθόντες ἴσταντο μακρὰν ἐκ φόβου καὶ ἐκ
σεβασμοῦ πρὸς τὸν βασιλέα, χωρὶς νὰ εἴπωσι τι.

2. Ὁ δὲ Ἀχιλλεύς, νοήσας τὸν σκοπὸν αὐτῶν εἶπε·
»Χαίρετε, κήρυκες, ἄγγελοι τοῦ Διὸς καὶ τῶν ἀνδρῶν. Πλη-
«σιάσατε. Δὲν μοι πταίετε σεῖς, ἀλλ' ὁ Ἀγαμέμνων, ὅς-
»τις σὰς στέλλει διὰ τὴν Βρισηίδα. Ἄλλ' ἔλα, Πάτροκλε,
»φίλτατέ μου, ὁδήγει ἔξω ἐδῶ τὴν κόρην καὶ δὸς αὐτὴν εἰς
»τοὺς κήρυκας. Οἱ ἴδιοι δὲ οὗτοι ἔστρωσαν μάρτυρες ἐνώπιον
»θεῶν καὶ ἀνθρώπων καὶ τοῦ σιληροῦ βασιλέως, ἂν ποτε
»πάλιν μὲ χρειασθῇ ν' ἀπομακρύνω συμφορὰν τινα».

3. Ταῦτα εἶπεν ὁ Ἀχιλλεύς· ὁ δὲ Πάτροκλος ὠδήγησεν
ἔξω τῆς σκηνῆς τὴν καλλιπάρειον Βρισηίδα καὶ ἔδωκεν αὐ-
τὴν εἰς τοὺς κήρυκας· ἐκείνη δὲ ἄκουσα, ἐπεὶ δὴ ἠγάπα τὸν
Ἀχιλλέα, ἠκολούθει αὐτούς.

4. Δακρύσας δὲ ὁ Ἀχιλλεύς, ἀπεμακρύνθη τῶν συντρό-
φων του καὶ καθίσας πλησίον τῆς θαλάσσης ἔρριψε τὸ βλέμ-
μα πρὸς τὸν ἄπειρον πόντον, ἐκτείνας δὲ τὰς χεῖρας ἤσχετο
πολλὰ εἰς τὴν μητέρα του Θέτιδα· ἀπέσχε δὲ τοῦ λοιποῦ

τῶν πολεμικῶν ἔργων, κατὰ συμβουλήν αὐτῆς, μένων ἀργός καὶ περίλυπος.

13. Δοκιμὴ λαῶν.

1. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Ζεὺς, πέμψας ὄνειρον εἰς τὸν Ἀγαμέμνονα, προτιρέπει αὐτὸν νὰ ὀδηγήσῃ τοὺς Ἕλληνας εἰς μάχην.

2. Πρὸ τούτου ὁμοῦς ὁ Ἀγαμέμνων συνήγαγε συνέδριον τῶν ἀρίστων, δηλαδὴ τῶν ἄλλων ἡγεμόνων, τῶν ἀποτελούντων τὸ συμβούλιον τοῦ βασιλέως ἢ τὴν βουλήν αὐτοῦ· ἔπειτα δέ, καλέσας τοὺς λαούς, ἠθέλησε νὰ δοκιμάσῃ αὐτούς, προτιρέπας νὰ φύγωσιν εἰς τὰς πατρίδας των.

3. Ὁρμησαν δὲ πάντες νὰ φύγωσιν ἀληθῶς, ἀλλ' ἤμποδισεν αὐτούς ὁ Ὀδυσσεὺς κατὰ συμβουλήν τῆς Ἀθηνᾶς, καὶ ὁ γλυκύλογος ῥήτωρ Νέστωρ, ὁμιλήσας πρὸς τὰ πλήθη.

14. Μονομαχία Πάριδος καὶ Μενελάου.

1. Μετὰ ταῦτα δέ, ἀφοῦ ἐκάθισαν πάντες καὶ ἔφαγον, ἐξωπλίσθησαν καὶ ὁ στρατὸς καὶ οἱ ἡγεμόνες, ὁμοίως δὲ καὶ οἱ Τρῶες.

2. Τότε ὁ πρωταίτιος τοῦ πολέμου τούτου Πάρις προέκάλεισε τὸν Μενελάον εἰς μονομαχίαν, ἐπὶ τῷ ὄρω νὰ παύσῃ ὁ πόλεμος καὶ νὰ γείνη εἰρήνη, ὁ νικητὴς δὲ νὰ λάβῃ τὴν Ἑλένην καὶ τὰ χρήματα. Ἐμειναν δὲ πάντες σύμφωνοι καὶ ἔγειναν ἑκατέρωθεν ὄρκοι.

3. Γενομένης δὲ τῆς μονομαχίας καὶ νικηθέντος τοῦ Πάριδος, ἡ Ἀφροδίτη ἀρπάζει τοῦτον καὶ ἀπάγει εἰς τὴν οἰκίαν του· προσκαλεῖ δὲ εἰς τὴν οἰκίαν καὶ τὴν Ἑλένην, ἣτις ἦτο εἰς τὸ τεῖχος μετὰ τοῦ Πριάμου καὶ ἐθεάτο τὴν μονομαχίαν καὶ τοὺς Ἀχαιοὺς.

4. Ὁ Ἀγαμέμνων, κατὰ τοὺς ὄρκους, ἀπαιτεῖ παρὰ τῶν Τρώων τὴν Ἑλένην καὶ τοὺς θησαυροὺς καὶ τὴν ἀνάλογον τιμωρίαν διὰ τὸ ἀδίκημα, δηλαδὴ πολεμικὴν ἀποζημίωσιν.

15. Ἡ ἀνδρεία τοῦ Διομήδους.

1. Ἐπειδὴ ὅμως οἱ Τρῶες παρέβησαν τοὺς ὄρκους, μάχη ἐγένετο, καὶ πολλοὶ ἐκατέρωθεν φονεύονται.

2. Κατὰ τὴν μάχην δὲ ταύτην ἀριστεύει, τῇ βοηθείᾳ τῆς Ἀθηνᾶς, ὁ πολεμικὸς Διομήδης, φονεύσας μὲν πολλοὺς τῶν πολεμίων, πληγώσας δὲ εἰς τὴν χεῖρα τὴν Ἀφροδίτην, βοηθὸν τοῦ Αἰνείου, καὶ τὸν Ἄρην εἰς τὸν κενεῶνα *, ἐκτύπησε δὲ διὰ λίθου καὶ τὸν Αἰνεῖαν, ἀλλὰ διέσωσεν αὐτὸν ὁ Ἀπόλλων.

3. Τέλος δέ, ἀπομακρυνθέντων τῶν θεῶν ἐκ τῆς μάχης, οἱ Ἕλληνες ἐφόνευσαν πολλοὺς ἐκ τῶν Τρώων.

16. Ἐκτωρ καὶ Ἐκάβη.

1. Κατὰ συμβουλήν δὲ τοῦ μάντεως Ἑλένου, ὅστις ἦτο ἀδελφὸς τοῦ Ἐκτορος, ὁ Ἐκτωρ, ἐνθαρσύνας πρῶτον τοὺς Τρῶας πρὸς μάχην, ἀνέρχεται ἔπειτα δρομαῖος εἰς τὴν πόλιν, ἵνα προτρέψῃ τὴν μητέρα του Ἐκάβην νὰ προσευχηθῇ εἰς τὴν Ἀθηνᾶν ὑπὲρ αὐτῶν.

2. Ὡς δ' ἔφθασεν εἰς τὰς καλουμένας Σκαιὰς πύλας, ἔτρεχον αἱ σύζυγοι καὶ αἱ θυγατέρες τῶν Τρώων, ἵνα ἐρωτήσωσιν αὐτὸν διὰ τοὺς παῖδας καὶ τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τοὺς συζύγους καὶ τοὺς φίλους. Ὁ Ἐκτωρ δὲ παρώτρυνε πῦσας ἀνεξαιρέτως νὰ προσεύχωνται εἰς τοὺς θεοὺς.

* Κενεῶν λέγεται τὸ μαλακὸν μέρος τὸ μεταξὺ πλευρῶν ὀπισθεν καὶ τῶν ὀστέων τῆς λεκάνης, ἅτε κενὸν ὀστέων τὸ μέρος τοῦτο καλεῖται καὶ λαγόνες.

3. Ὅτε δὲ εἰσῆλθεν εἰς τὰ περικαλλῆ ἀνάκτορα τοῦ Πριάμου, πρώτη συνήνησεν αὐτὸν ἡ ἀγαθὴ μήτηρ τοῦ Ἑκάβη, ἣτις λαβοῦσα αὐτὸν σφιγκτὰ ἐκ τῆς χειρὸς εἶπε·

— «Τέκνον μου, διατί ἐγκατέλειπας τὸν φοβερὸν πόλεμον καὶ ἦλθες ἐδῶ; Βεβαίως οἱ κατηραμένοι Ἀχαιοὶ σὲ καταβασανίζουσι, μαχόμενοι πέριξ τοῦ ἄστεως. Ἀλλὰ κάθισε νά σου φέρω ὀλίγον οἴνον, ἵνα πρῶτον μὲν κάμης

Ἡ Ἄρης.

» σπονδῆν εἰς τὸν Δία, ἔπειτα δὲ πῆγς καὶ σύ, διότι ὁ οἶνος
» μεγάλως ἀυξάνει τὴν δύναμιν τοῦ κεκμηκότος, ὅπως εἶσαι
» σὺ πῶρα».

Ἡ δὲ Ἑκτωρ ἀπήνησεν· «Σεβαστὴ μήτηρ, μή μου
» φέρῃς οἶνον, μήπως περισσότερον μὲ ἀδυνατήσης. Ἀλλὰ
» σπεῦσον εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς μὲ θυμιάματα καὶ ὑπό-
» σχου εἰς αὐτὴν θυσίαν δώδεκα βοῶν, ὅπως εὐσπλαγχι-

»σθῆ τὸ ἄστυ τῶν Τρώων καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, ἀπομα-
»κρύνῃ δὲ τῆς μάχης τὸν ἄγριον πολεμιστὴν Διομήδη».

5. Ἀμέσως δ' ἐκείνη, ἐτοιμάσασα διὰ τὴν Ἀθηναῖν τὰ θυμιάματα καὶ τὸν μέγαν πέπλον, τὸν ὁποῖον εἶχεν ἐν τῷ μεγάρῳ, ἐπορεύθη εἰς τὸν ναὸν μετὰ πολλῶν γηραιῶν γυναικῶν. Ἐκεῖ δέ, πᾶσαι ὑψώσασαι τὰς χεῖρας, προσήχοντο μετὰ θρήνου. Ἀλλ' ἡ Ἀθηναῖα δὲν ἐφαίνετο εὐνοϊκῶς διατεθειμένη.

17. Ἔκτωρ, Πάρις καὶ Ἑλένη.

1. Ὁ δὲ Ἔκτωρ ἦλθε μετ' ὀλίγον εἰς τὰ δώματα τοῦ Ἀλεξάνδρου (Πάριδος)· εὔρε δ' αὐτὸν ἐν τῷ θαλάμῳ τῶν γυναικῶν, περιποιούμενον ἐκεῖ τὰ περικαλλῆ ὄπλα του, τὴν ἀσπίδα καὶ τὸν θώρακα καὶ τὰ ἀγκύλα τόξα. Ἡ δὲ Ἀργεῖα Ἑλένη ἐκάθητο μεταξὺ τῶν θεραπειῶν της.

2. Πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον ὠμίλησε πικροὺς λόγους ὁ Ἔκτωρ· προέτρεψε δ' αὐτὸν νὰ κατέλθῃ ἀμέσως εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης, διότι τὸ ἄστυ κινδυνεύει νὰ καταστραφῇ διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου.

3. Ὁ Ἀλέξανδρος ἀπήντησεν·—«Ἔκτωρ, ἐπειδὴ μοὶ »ὀμιλεῖς ὀρθὰ καὶ δίκαια, πῆγαινε, καὶ θὰ ἔλθω ἐντὸς »ὀλίγου· νομίζω δέ, ὅτι θὰ σε προφθάσω καθ' ὁδόν.

4. Πρὸς τοῦτον οὐδὲν ἀπήντησεν ὁ Ἔκτωρ. Ἡ δὲ Ἑλένη προσεφώνει αὐτὸν μὲ γλυκεῖς λόγους·—«Ἀν- »δράδελφε ἐμοῦ τῆς ἀναιδοῦς, τῆς κακὰ μηχανευθείσης, »τῆς προξενησάσης φρίκην καὶ συμφορὰν, εἴθε κακὴ »θύελλα ἀνέμου νὰ με ἤρπαζε τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν με »ἐγέννησεν ἡ μήτηρ μου καὶ νὰ με ἔρριπτεν εἰς ὄρος ἢ »εἰς κῦμα, διὰ νὰ μὴ γείνωσιν ὅσα τώρα γίνονται. Ἀλλὰ »καὶ οὗτος* ἔπταισεν, ὅστις οὔτε τώρα ἔχει φρέγας στε-

* Ὁ παρὼν Πάρις ἢ Ἀλέξανδρος.

»ρεάς οὔτε εἰς τὸ μέλλον θὰ ἔχη· νομίζω δὲ ὅτι θὰ γευθῆ
»τῶν καρπῶν τῆς ἀνοησίας του. Ἄλλ' ἔλα, εἰσελθε
»τῶρα καὶ κάθισε ἐπὶ τοῦ καθίσματος τούτου, ἀνδρά-
»δελφε, ἐπειδὴ ἐκουράσθης ἕνεκα ἐμοῦ τῆς κυνὸς καὶ
»ἕνεκα τῆς ἀπομωράνσεως τοῦ Ἀλεξάνδρου, εἰς τοὺς
»δοπίους ὁ Ζεὺς προώρισε κακὸν πεπρωμένον, ἵνα καὶ
»εἰς τοὺς μεταγενεστέρους ὑπάρξωμεν ἀλησμόνητοι ἐν
»τοῖς ἄσμασι των».

5. Πρὸς αὐτὴν δ' ἀπήντησεν ὁ Ἔκτωρ·—«Μή μοι λέγε
»νὰ καθήσω, Ἐλένη, διότι ἡ καρδία μου μὲ παροτρύνει
»νὰ βοηθήσω τοὺς Τρῶας. Ἀλλὰ σὺ πρότρεψον τοῦτον
»νὰ ἔλθῃ ἀμέσως. Ἐγὼ δὲ θὰ ὑπάγω εἰς τὸν οἶκόν μου
»νὰ ἴδω τὴν ἀγαπητὴν μου σύζυγον, τὸν νήπιον υἱόν μου
»καὶ τοὺς ὑπηρέτας μου, διότι δὲν ἤξεύρω ἂν θὰ ἐπανέλθω
»πάλιν ἐκ τῆς μάχης.»

18. Ὀμιλία Ἐκτορος καὶ Ἀνδρομάχης.

1. Ταῦτα εἰπὼν ἐπορεύθη ἀμέσως εἰς τὰ μέγαρα του,
ἀλλὰ δὲν εὔρεν ἐν αὐτοῖς τὴν λευκώλενον Ἀνδρομάχην,
ἀλλ' αὕτη μετὰ τοῦ τέκνου καὶ τῆς ἀμφιπόλου εἶχεν
ἐξέλθει καὶ ἴστατο εἰς τὸν πύργον τῶν Σκαιῶν πυλῶν, θεω-
μένη ἐκεῖθεν τὸν πόλεμον καὶ θρηνοῦσα ὡς τρελλή.

2. Ἐμυθε τοῦτο ὁ Ἔκτωρ παρὰ τῆς πιστῆς οἰκονόμου
καὶ ἔσπευσε πρὸς τὰς Σκαιὰς πύλας, ὁπόθεν ἦτο ἡ ὁδὸς του
διὰ τὸ πεδίου τῆς μάχης. Ἐκεῖ δ' ἔσπευσεν ἀμέσως πρὸς
συνάντησίν του ἡ σύζυγός του Ἀνδρομάχη, ἠκολούθει δὲ
ἡ ἀμφιπόλος, ἔχουσα ἐν τῷ κόλπῳ τὸν νήπιον παῖδα, τὸν
ἀπαλὰς ἔχοντα τὰς φρένας ἀγαπητὸν Ἐκτορίδην, ὅμοιον
πρὸς ἄστρον λαμπρόν. Τοῦτον δ' ὠνόμαζον Ἀστυά-
νακτα.

3. Ὁ Ἔκτωρ τότε ἐμειδίασεν, ἀτενίσας ἐν σιωπῇ τὸν

παῖδα· ἡ δὲ Ἀνδρομάχη παρίστατο δακρυχέουσα· ἔλαβε δὲ τὸν Ἐκτορα σφιγκτὰ ἐκ τῆς χειρὸς καὶ εἶπε·

4.— «Καυμένη, θά σε καταστρέψῃ ἡ ἀνδρεία σου. Οὐδὲ »λυπεῖσαι τὸν νήπιον παῖδά σου, καὶ ἐμὲ τὴν ἄμοιρον, ἡ »ὄποια ἐνωρίς θά γείνω χήρα σοῦ. Διότι ἐνωρίς θά σε φρο- »νεύσωσιν οἱ Ἀχαιοί, πάντες ἐπιτεθέντες ἐναντίον σου. »Εἰς ἐμὲ δὲ προτιμότερον θά ἦτο νὰ ἐνδυσθῶ τὴν γῆν, ἐάν »ἀπολέσω σέ, διότι οὐδεμίαν ἄλλην ἔχω ἐλπίδα, ἐάν σὺ »ἀποθάνῃς. Λυπήθητί με. Ὁ πατήρ μου Ἡετίων καὶ ἡ »σεβαστή μου μήτηρ δὲν ὑπάρχουσι πλέον, διότι τὸν πα- »τέρα τὸν ἐμὸν ἀπέκτεινεν ὁ Ἀχιλλεύς. Ἡ μήτηρ μου »δ' αἰχμαλωτισθεῖσα ἀπὸ πηλευθερώθη μὲν ἀντὶ λύτρων, »ἀλλ' ἀπέθανεν ἐν τοῖς μεγάροις τοῦ πατρός μου. Τοὺς δὲ »ἐπτά ἀδελφούς μου ἐφόνευσεν ὁ Ἀχιλλεύς ἐν μιᾷ καὶ τῇ »αὐτῇ ἡμέρᾳ. Ἐκτορ, σὺ λοιπὸν εἶσαι ὁ πατήρ μου καὶ ἡ »σεβαστή μου μήτηρ, σὺ ὁ ἀδελφός μου, σὺ δὲ ὁ θαλερός »σύζυγός μου. Ἄλλ' ἔλα, εὐσπλαχνίσου με καὶ μένε ἐδῶ »ἐπὶ τοῦ πύργου καὶ διεύθυνε ἐντεῦθεν τὸν πόλεμον. Μὴ »καταστήσης δὲ τὸν παῖδά σου ὄρφανικὸν καὶ τὴν γυναῖκά »σου χήραν».

5. Πρὸς αὐτὴν δ' ἀπήντησεν ὁ σείων τὴν περικεφαλαίαν Ἐκτωρ.— «Ὁμοίως, ὅπως σὺ, σκέπτομαι πάντα ταῦτα, »γύναι. Ἄλλ' ἐντρέπομαι σφόδρα τοὺς Τρῶας καὶ τὰς »Τρῳάδας ν' ἀποσυρθῶ ἀπὸ τὸν πόλεμον ὡς δειλὸς τις, »καθόσον ἔμαθον νὰ εἶμαι γενναῖος πάντοτε καὶ νὰ μάχω- »μαι μεταξὺ τῶν πρώτων ἐκ τῶν Τρῶων, προσπαθὼν νὰ »σώσω τὸ μέγα κλέος τοῦ πατρός μου καὶ τὸ ἴδιον ἐμοῦ. »Διότι καλῶς ἐγὼ προαισθάνομαι, ὅτι θά εἴσῃ ἡμέρα, »κατὰ τὴν ὁποίαν θά καταστραφῇ ἡ ἱερά Πίλιος καὶ ὁ »Πρίαμος καὶ ὁ λαὸς τοῦ περιωνύμου ἀκοντιστοῦ Πριά- »μου. Ἀλλὰ τότε δὲν θά αἰσθανθῶ τόσο ἀλγος οὔτε διὰ »τοὺς Τρῶας, οὔτε δι' αὐτὴν τὴν Ἐκάβην, οὔτε διὰ τὸν

» ἄνακτα Πρίαμον, οὔτε διὰ τοὺς ἀδελφούς μου, οἵτινες,
» πολλοὶ τε καὶ γενναῖοι, ἤθελον φονευθῆ ὑπ' ἀνδρῶν ἐ-
» χθρῶν, ὅσον ἄλγος θὰ αἰσθανθῶ διὰ σέ, ὅτε τις ἐκ τῶν
» χαλκοθωράκων Ἀχαιῶν ἤθελε σέ ἀπάγει δακρύουσαν, ἀ-
» φαιρέσας τὴν ἐλευθερίαν σου. Σὺ δὲ ἤθελες ὑφαινεῖν, οὔσα
» ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ ἄλλης δεσποίνης ἐν Ἄργει, ἣ ἤθελες φέ-
» ρει ὕδωρ ἐκ τῆς κρήνης Μεσσηίδος* ἢ ἐκ τῆς κρήνης
» Ὑπερείας** ἐξαναγκαζομένη***. Τότε ἴσως θὰ σε ἴδῃ τις
» δακρυχέουσαν καὶ θὰ εἶπῃ· «Ἴδου ἡ γυνὴ τοῦ Ἐκτορος,
» ὅστις ἠρίστευεν εἰς τὰς τὰς μάχας τῶν ἵπποδαμαστῶν
» Τρώων, ὅτε ἐμάχοντο περὶ τὸ Ἴλιον. Τοιοῦτοτρόπως θὰ
» εἶπῃ τις ἴσως ποτέ. Θὰ ἀνανεωθῆ δὲ τότε τὸ ἄλγος σου
» διὰ τὴν στέρησιν τοιοῦτου ἀνδρός, ὅστις θὰ ἠδύνατο νά
» σοι ἀποδώσῃ τὴν ἐλευθερίαν σου. Ἀλλὰ ἐμὲ θὰ κατακα-
» λύπτῃ ἴσως χυτὴ γαῖα, πρὶν ἀκούσω τὴν φωνὴν σου καὶ
» μάθω τὴν διαίαν ἀπαγωγὴν σου».

6. Ταῦτα εἰπὼν ἤπλωσε τὰς χεῖρας, ἵνα λάβῃ τὸν παῖδα ὁ μεγαλοπρεπὴς Ἐκτωρ. Ὁ δὲ παῖς κραυγάζων ἐκλίθη πρὸς τὰ ὀπίσω εἰς τὸν κόλπον τῆς τροφουῦ, ταραχθεὶς ἐκ τῆς θέας τοῦ φιλοστόργου πατρός του καὶ φοβηθεὶς τὴν χαλκίνην περικεφαλαίαν καὶ τὸ λοφίον αὐτῆς, τὸ κατεσκευασμένον ἐκ χαίτης ἵππου καὶ κρεμάμενον πρὸς τὰ κάτω ἐκ τῆς ἀκροτάτης κορυφῆς αὐτῆς.

7. Ἐγέλασε δ' ἐκ καρδίας τότε ὁ φιλόστοργος πατὴρ καὶ ἡ σεβαστὴ μήτηρ· ἀμέσως δὲ ὁ μεγαλοπρεπὴς Ἐκτωρ ἀφῆρσεν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς του τὴν περικεφαλαίαν καὶ κατέθηκεν αὐτὴν ἐπὶ τὴν γῆν λαμποκοποῦσαν· τότε δέ, ἀροῦ ἐρίλησε καὶ ἐχώρευσε ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὸν ἀγαπητὸν

* Ἡ κρήνη αὕτη ἦτο ἐν Θεράνῃ, κώμῃ τῆς Λακωνίας.

** Ἡ Ὑπερεία τίθεται ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου ἐν Θεσσαλίᾳ (πιθανῶς ἐν τῷ νῦν Βε. εστίνῳ), ὅπου εἶναι σήμερον ὠραία καὶ ἄρθρονος πηγὴ ὕδατος.

*** Ἡ Ἀνδρομάχη ἐδόθη ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν γέρας εἰς τὸν Νεοπτόλεμον ὄν υἱὸν τοῦ Ἀχιλλέως, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω.

υιόν του, εἶπεν, εὐχῆθεις εἰς τὸν Δία καὶ τοὺς ἄλλους θεούς·

8.—«ὦ Ζεῦ καὶ οἱ ἄλλοι θεοί, δώσατε νὰ γείνη οὗτος ὁ υἱός μου ὡς καὶ ἐγὼ διαπρεπῆς μεταξύ τῶν Τρώων καὶ ἀνδρείος καὶ νὰ βασιλεύῃ ἰσχυρῶς τοῦ Ἴλιου· νὰ εἶπῃ δέ ποτέ τις· «Οὗτος εἶναι πολὺ ὑπέρτερος τοῦ πατρός του», ὅταν τὸν ἴδῃ ἐπανερχόμενον ἐκ πολέμου, φέροντα δὲ καὶ ἠθρημαγμένα ὄπλα, σκυλευθέντα ἀπὸ πολέμιον ἄνδρα, τὸν ὅποιον ἐφρόνευσε, νὰ χαρῆ δὲ τότε καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ».

9. Ταῦτα εἰπὼν ἔθεσε τὸν παῖδά του εἰς τὰς χειράς τῆς προσφιλοῦς του συζύγου· ἐκείνη δ' ἐδέχθη αὐτὸν εἰς τὸν εὐώδη κόλπον τῆς, ἐγέλασε δὲ μετὰ δακρύων εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, αἰσθανθεῖσα χαρὰν μὲν διὰ τὸν Ἀστυάνακτα, λύπην δὲ διὰ τὸν Ἑκτορα. Ὁ σύζυγός τῆς δὲ ἰδὼν ἐλυπήθη καὶ ἐθώπευσεν αὐτὴν διὰ τῆς χειρός του· εἶπε δὲ πρὸς αὐτήν· «Μὴ θλίβεσαι, καϋμένη, τόσον πολὺ. Διότι δὲν θά με ἐξαποστείλῃ οὐδεὶς εἰς τὸν Ἄδην, ἂν δὲν εἶναι πεπρωμένον· τὴν μοῖράν του δὲ κανεὶς δὲν ἀποφεύγει, οὔτε δειλὸς οὔτε ἄνδρείος, ἀροῦ ἅπαξ γεννηθῆ ἓν τῷ κόσμῳ τούτῳ. Ἀλλὰ πῆγαινε εἰς τὸν οἶκον καὶ φρόντιζε διὰ τὰ ἰδικά σου ἔργα, τὸν ἰστόν καὶ τὴν ἡλακάτην, καὶ διάτασσε τὰς ἀμφιπόλους νὰ καταγίνωνται εἰς τὰς ἐργασίας των· διὰ τὸν πόλεμον δὲ φροντίζουσιν οἱ ἄνδρες Τρῶες, μάλιστα δ' ἐγώ».

10. Ὡς εἶπε ταῦτα, ἔλαβε τὴν περικεφαλαίαν του ὁ λαμπρὸς Ἑκτωρ, ἵνα πορευθῆ εἰς τὴν μάχην· ἡ δὲ ἀγαπητὴ σύζυγός του ἐπορεύετο πρὸς τὸν οἶκον στρέφουσα συνεχῶς καὶ βλέπουσα πρὸς τὰ ὀπίσω, χύνουσα δὲ θαλερὰ δάκρυα.

11. Οὐδὲ ὁ Πάρις ἐβράδυνεν εἰς τὰ ὑψηλά του μέγαρα, ἀλλ' ἀφήσας τὰ ὀαρίσματα (γλυκομιλήματα) μετὰ τὴν γυναῖκά του καὶ ἐνδυθεὶς τὰ περιφήμα ὄπλα του, ἔσπευσε ταχέως, ὡς ἵππος θυμοειδής, διὰ τοῦ ἄστεως εἰς τὸ πεδῖόν τῆς μά-

χης· ἐπρόφθασε δὲ εἰς τὰς Σκαιᾶς πύλας τὸν Ἑκτορα καὶ εἶπεν αὐτῷ·

«Ἐβράδυνα νὰ ἔλθω».

12. Ὁ δὲ Ἑκτωρ ἀπήντησεν· — «Ἀνὴρ ἀνδρείος, ὡς σύ, »καὶ ἄργα ἂν ἔλθῃ, δὲν ἤθελεν ἀτιμάσει τῆς μάχης τὸ ἔργον· ἀλλὰ ἀπέχεις ἐκουσίως καὶ δὲν θέλεις νὰ μάχησαι· »διὰ τοῦτο δὲ λυπεῖται ἐνδομύχως ἡ καρδία μου, ἐπειδὴ »ἀκούω πολλὰς κατακρίσεις διὰ σὲ ἐκ μέρους τῶν Τρῶων, »οἵτινες, ἕνεκα σοῦ, ὑφίστανται πολλὰ βάσανα. Ἄλλ' ἄς

Ὁ Πάρις τοξεύων.

»πορευθῶμεν εἰς τὴν μάχην· εἴθε δὲ νὰ δώσωσιν οἱ θεοὶ νὰ »ἐκδιώξωμεν τοὺς Ἀχαιοὺς ἐκ τῆς Τροίας».

13. Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἑκτωρ ἐξώρμησεν ἐκ τῶν πυλῶν εἰς τὴν μάχην, μετ' αὐτοῦ δὲ καὶ ὁ ἀδελφός του Ἀλέξανδρος· μετὰ μεγάλης δὲ χαρῆς ἐπανεῖδον αὐτοὺς οἱ Τρῶες. Ἠρχίσαν δ' ἀμέσως τὴν μάχην, φονεύοντες τοὺς Ἀργεῖους.

19. Μονομαχία Ἑκτορος καὶ Αἴαντος.

1. Κεῖβησαν ἐκ τοῦ Ὀλύμπου καὶ ἐθεῶντο τὴν μάχην ἢ Ἀθηνᾶ προστάτις τῶν Ἑλλήνων καὶ ὁ Ἀπόλλων προστάτης τῶν Τρῶων. Συνεφώνησαν δὲ νὰ προτρέψωσι τὸν Ἑκτορα νὰ προκαλέσῃ τινὰ τῶν Δαναῶν καὶ νὰ μονομαχήσωσι μόνος μετὰ μόνου. Ὁ μάντις δ' Ἐλενος ἀνεκοίνωσεν εἰς τὸν Ἑκτορα τὴν θέλησιν ταύτην τῶν θεῶν· ἐκεῖνος δὲ ἐχάρη καὶ ἐδέχθη τὴν μονομαχίαν, διέ-

ταξε δὲ τοὺς Τρῶας νὰ ἀπόσχωσι τῆς μάχης· ὁμοίως δὲ ὁ Ἀγαμέμνων τοὺς Ἀχαιοὺς.

2. Τότε ὁ Ἔκτωρ, σταθεὶς ἐν μέσῳ τῶν δύο στρατευμάτων, εἶπε μεγαλοφώνως·— «Ἀκούσατέ μου, Τρῶες ἠκαὶ Ἀχαιοί. Μεταξὺ ὑμῶν τῶν Παναχαιῶν ὑπάρχουσι νοὶ ἄριστοι. Ὅστις λοιπὸν τούτων θέλει, ἅς μονομαχήσῃ μὲ ἐμέ. Ἐκεῖνος δέ, ὅστις φρονεῦσῃ τὸν ἄλλον, νὰ ἀποδειχθῆ νικητὴς αὐτὸς καὶ ὁ στρατὸς του».

3. Ταῦτα εἶπεν ὁ Ἔκτωρ. Ἐφοβήθησαν δ' οἱ Ἕλληνες ν' ἀποδεχθῶσι. Τότε ὁ Μενέλαος εἶπεν·—«Εἶναι ἐντροπή, Ἀχαιοί, ἂν μηδεὶς τῶν Δαναῶν ἀντιμετωπίσῃ τὸν Ἔκτορα. Θὰ φορέσω τὸν θώρακα καὶ θὰ μονομαχήσω ἐγὼ αὐτὸς μετ' αὐτοῦ».

4. Ἐνδυθεὶς δὲ τὰ ὄπλα του ὄρμα εἰς τὴν μονομαχίαν· ἀλλ' ἐγερθέντες ἐκράτησαν αὐτὸν οἱ βασιλεῖς τῶν Ἀχαιῶν. Ὁ δὲ Ἀγαμέμνων εἶπεν·— «Ἀφροσύνης ἔργον πράττεις, Μενέλαε, ἐπιχειρῶν νὰ πολεμήσῃς μὲ ἄνδρα ἰσχυρότερόν σου, τὸν φοβερόν Ἔκτορα, τὸν ὁποῖον καὶ αὐτὸς ὁ Ἀχιλλεὺς φοβεῖται ἐν τῇ μάχῃ. Ἀλλὰ σὺ μὲν κάθισε, οἱ Ἀχαιοὶ δὲ θὰ εὕρωσιν ἄλλον πρόμαχον».

5. Ταῦτα εἰπὼν παρέπεισε τὸν Μενέλαον. Ὁ δὲ Νέστωρ ἐγερθεὶς εἶπε·—«Τί θὰ εἶπω ποτὲ εἰς τὸν γέροντα Πηλέα, ὅταν θὰ με ἐρωτήσῃ περὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀχιλλέως! Εἴθε νὰ ἦμην νέος, ὡς ἄλλοτε, ἵνα ἐγὼ αὐτὸς μονομαχήσω». Ἐννέα δὲ ἄριστοι ἐκ τῶν βασιλέων ἠγέρθησαν τότε, πρόθυμοι νὰ μονομαχήσωσιν. Ἐρριψαν δὲ κλῆρον καὶ ἔλαχεν οὗτος εἰς τὸν Αἶατα τὸν βασιλέα τῆς Σαλαμῖνος.

6. Ἠυχθήθησαν εἰς τὸν Δία πάντες οἱ Ἕλληνες· ὁ πελώριος δὲ Αἶας ἐνεδύθη τὰ λάμποντα ὄπλα του καὶ ὁμοῖος πρὸς τὸν Ἄρην ἐπορεύετο εἰς τὸ πεδῖον τοῦ ἀγῶνος, μειδιῶν καὶ μὲ βήματα μεγάλα.

7. Τρώμος κατέλαβε τότε τοὺς Τρώας, καὶ αὐτοῦ δὲ τοῦ Ἑκτορος ἡ καρδία ἐκτύπα εἰς τὰ στήθη του. Προῦχώρησεν ὁ Αἴας καὶ ἐστάθη πολὺ πλησίον τοῦ Ἑκτορος, εἶπε δὲ πρὸς αὐτόν· «Ἑκτορ, γνωρίζεις σαφῶς ὅτι καὶ »μεταξὺ τῶν Δαναῶν ὑπάρχουσι πολλοὶ ἄριστοι μετὰ »τὸν Ἀχιλλέα.» Ἀρχου λοιπὸν τῆς μάχης.

8. Ὁ δ' Ἑκτωρ ἀπήντησεν· «Αἴαν Τελαμώνιε, βασι- »λεῦ λαῶν, μὴ με ἐκλάμβανε ὡς ἀδύνατον παιδίον ἢ ὡς »γυναῖκα, διότι γνωρίζω καλῶς τὰς μάχας». Ταῦτα εἰ- »πὼν προῦχώρει, πάλλων τὸ μακρόν του δόρυ· ἔρριψε δ' αὐτό, τὸ ὁποῖον ἐκτύπησε τὴν ἀσπίδα τοῦ Αἴαντος. Δεῦ- »τερος δὲ ἔρριψε τὸ δόρυ του ὁ Αἴας, τὸ ὁποῖον ἐκτύπησεν ὁμοίως τὴν ἀσπίδα τοῦ Ἑκτορος.

9. Κατόπιν δ' ἐφόρμησαν κατ' ἀλλήλων ὅμοιοι πρὸς λέοντας· ἦλθον δ' ἔπειτα εἰς χεῖρας καὶ ἐμάχοντο ἰσοπά- »λως ἐπὶ ὄραν πολλήν, χωρὶς νὰ δύναται ὁ εἷς νὰ κατα- »βάλλῃ τὸν ἄλλον.

10. Ἀφοῦ δ' ἐνύκτωσεν, ἦλθον δύο κήρυκες, ὁ Ταλ- »θύβιος τῶν Ἀχαιῶν καὶ ὁ Ἰδαῖος τῶν Τρώων, ἐστάθη- »σαν δὲ ἐν τῷ μέσῳ τῶν μονομαχούντων καὶ εἶπον ὅτι ὁ Ζεὺς διατάσσει νὰ παύσωσι τὴν μονομαχίαν, ἐπειδὴ ἀμ- »φότεροι εἶναι ἰσόπαλοι, ἐξ ἴσου δὲ ἀγαπητοὶ εἰς αὐτόν. Οὗτοι δὲ ὑπήκουσαν εἰς τὴν θέλησιν τοῦ Θεοῦ καὶ ἔπαυ- »σαν τὴν μονομαχίαν, διαχωρισθέντες φιλικῶς καὶ δῶρα δώσαντες ὁ εἷς πρὸς τὸν ἕτερον. Εἶδον δὲ μετὰ χαρᾶς οἱ Τρώες τὸν Ἑκτορα ζῶντα, οἱ Ἀχαιοὶ δ' ὁμοίως τὸν Αἴαντα.

20. Ανακοχή. Τειχοποιία περὶ τὸν ναύ- »σθμον τῶν Ἀχαιῶν. Ἐπανάληψις τῆς »μάχης. Πρὸςθεῖα πρὸς Ἀχιλλέα.

1. Μετὰ τὴν μονομαχίαν οἱ Ἕλληνες συνῆλθον ἐν τῇ »σκηνῇ τοῦ Ἀγαμέμνονος, ἀφοῦ δ' ἐθυσίασαν βοῦν εἰς τὸν

Δία καὶ ἔφαγον καλῶς, ὁ συνετὸς Νέστορ ὠμίλησε καὶ εἶπε
νὰ διακόψωσι τὴν μάχην, ἵνα καύσωσι τοὺς νεκροὺς τῶν
φονευθέντων πρὸ τῆς μονομαχίας.

2. Τὰ αὐτὰ δὲ ἐποίουν καὶ οἱ Τρῶες· πέμπαντες δὲ κή-
ρυκα ἐζήτησαν ἀνακομήν· οἱ Ἕλληνες δ' ἐδέχθησαν, καὶ
τοιουτοτρόπως ἀμφοτέρωθεν συνήγαγον καὶ ἔκαυσαν τοὺς νε-
κροὺς τῶν.

3. Οἱ Ἕλληνες δὲ τὴν ὑστεραίαν κατεσκεύασαν τάφον
πολυάνδριον καὶ τεῖχος τοῦ Ναυσιάθμου, ἵνα ὀχυρώσωσι
τὰς ναῦς. Ὁ Ποσειδῶν δὲ ἰδὼν τοῦτο ἠγανάκτησεν· ὁ δὲ
Ζεὺς ἔπεμψεν εἰς αὐτοὺς διὰ νυκτὸς σημεῖα οὐχὶ αἴσια διὰ
τὰ μέλλοντα νὰ συμβῶσιν· ἀπηγόρευσε δὲ εἰς τοὺς ἄλλους
θεοὺς νὰ βοηθήσωσιν εἴτε τοὺς Ἕλληνας, εἴτε τοὺς Τρῶας.

4. Ἐπαναληφθείσης δὲ τῆς διακοπείσης μάχης, ἔδει-
κνύοντο ἰσόπαλοι ἐν ἀρχῇ Ἕλληνες καὶ Τρῶες. Ἀφοῦ δὲ
ἐνύκτωσεν, ὁ Ἔκτωρ ἐδημηγόρησεν ἐν τῷ πεδίῳ τῆς μά-
χης εἰπὼν νὰ μείνωσιν ἐστρατοπεδευμένοι καὶ νὰ καίωσι
πυρὰς δι' ὅλης τῆς νυκτός.

5. Ὁ δὲ Ἀγαμέμνων, συγκαλέσας ἐκκλησίαν, συμβου-
λεύει τοὺς Ἕλληνας νὰ φύγωσιν· ὁ Διομήδης ὁμοῦ καὶ ὁ
Νέστορ ἀντίστανται ἀποφαινόμενοι τὴν ἐναντίαν γνώμην.
Κατὰ συμβουλήν δὲ τοῦ Νέστορος πέμπονται πρέσβεις
πρὸς τὸν Ἀχιλλέα, παρακαλοῦντες αὐτὸν νὰ ἐπανεέλθῃ καὶ
νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὸν πόλεμον· ἀλλ' ὁ Ἀχιλλεὺς ἀρνεῖται·
ἐπανελθόντες δὲ οἱ πρέσβεις ἀναγγέλλουσι ταῦτα. Κατόπιν
δέ, ἐπειδὴ προέβη ἡ νύξ, ἐκοιμήθησαν.

21. Ἡ κατασκοπεία.

1. Ὁ Ἀγαμέμνων, ταραχθεὶς διὰ τὴν ἀρνητικὴν ἀπό-
κρισιν τοῦ Ἀχιλλέως, ἠγγρύπνει, μὴ δυνάμενος νὰ κοιμηθῇ.
Ἀρυπνίζει δὲ αὐτὸς τε καὶ ὁ Μενέλαος τοὺς ἀρίστους τῶν

Ἑλλήνων, καὶ ἀφοῦ συνεκρότησαν συμβούλιον ἐπὶ τῆς τάφρου, πέμπουσι κατασκόπους εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Τρώων τὸν Ὀδυσσεύα καὶ τὸν Διομήδη.

2. Οὗτοι δέ, συναντήσαντες ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῶν Ἑλλήνων τὸν κατάσκοπον Δόλωνα, συλλαμβάνουσιν αὐτὸν ζῶντα καὶ μανθάνουσι παρ' αὐτοῦ, ὅτι Ῥῆσος ὁ βασιλεὺς τῶν Θρακῶν ἦλθε μετὰ τοῦ στρατοῦ καὶ ἐστρατοπέδευσε πλησίον, κατόπιν δὲ φονεύουσιν αὐτὸν ἀποκόψαντες τὸν τράχηλον· ἐπελθόντες δὲ ἔπειτα κατὰ τοῦ Ῥήσου δολοφονοῦσιν αὐτὸν τε τὸν Ῥῆσον καὶ φονεύουσί τινας τῶν συντρόφων του· ἐκδιώξαντες δὲ μακρὰν καὶ τοὺς ἵππους αὐτοῦ ἐπανέρχονται πάλιν εἰς τὸν ναῦσταθμον.

**22. Ἑλληνες τραυματίαι.
Παραγγελία Νέστορος πρὸς Ἀχιλλεῖα.**

1. Τὴν ὑστεραίαν ὁ Ἀγαμέμνων, ὀπλισθεὶς αὐτὸς τε καὶ ὀπλίσας καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, ἐξάγει αὐτοὺς

Ὀπλίτης Ἑλλαν.

εἰς τὴν μάχην, ἀλλὰ πληγόνονται ἐν αὐτῇ οἱ ἄριστοι τῶν Ἑλλήνων. Καὶ ὁ μὲν Ἀγαμέμνων, πληγωθεὶς ὑπὸ

τοῦ Κόωνος, διεσώθη φυγὼν εἰς τὸν Ναύσταθμον, ὁ δὲ Ὀδυσσεύς, κυκλωθεὶς ὑπὸ τῶν Τρώων, ἐπληγώθη ὑπὸ τοῦ Σῶκου, ἀλλ' ἠδυνήθη νὰ ἀποκρούσῃ αὐτοὺς τῇ βοηθείᾳ τοῦ Αἴαντος καὶ τοῦ Μενελάου, νὰ φονεύσῃ δὲ τὸν Σῶκον. Ὁ δὲ Διομήδης καὶ ὁ Εὐρύπυλος καὶ ὁ Μαχάων ἐπληγώθησαν ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου.

2. Ὁ Ἀχιλλεὺς ἰδὼν τινα, ὅστις τῷ ἐφάνη ἐκ τῶν ὀπισθεν ὅτι ἦτο Μαχάων ὁ ἰατρός, νὰ ἐπανέρχεται πληγωμένος μαζὶ μὲ τὸν Νέστορα καὶ τὸν Διομήδη, στέλλει τὸν Πάτροκλον καὶ ἐρωτᾷ νὰ μάθῃ τίς εἶναι ὁ πληγωμένος.

3. Ὁ δὲ Πάτροκλος, ἐλθὼν καὶ μαθὼν, ὅτι ὄντως εἶναι ὁ Μαχάων, ἀκούει συγχρόνως παρὰ τοῦ Νέστορος τούτους τοὺς λόγους· «Διατί τάχα ὁ Ἀχιλλεὺς λυπεῖται τοὺς πληγωμένους μόνον; δὲν βλέπει τὴν ἀπώλειαν τοῦ ὄλου; Ἀγνοεῖ, φαίνεται, πόσον πένθος διήγειρεν εἰς τὸν στρατόν, διότι οἱ ἄριστοι κεῖνται πληγωμένοι εἰς τὰ πλοῖα. Ἐνῶ ὁ Ἀχιλλεὺς, ἂν ἤθελεν, ἠδύνατο νὰ σώσῃ ἡμᾶς. Ταῦτα νὰ εἴπῃς εἰς αὐτόν. Εἶθε δὲ νὰ πεισθῇ νὰ βοηθήσῃ τοὺς Ἕλληνας. Ἐὰν δὲ δὲν πεισθῇ νὰ ἔλθῃ εἰς βοήθειαν ὁ ἴδιος, ἅς δώσῃ τὴν πανοπλίαν σου καὶ τοὺς Μυρμιδόνας του εἰς σέ· οἱ δὲ Τρῶες, νομίζοντές σε ὡς τὸν Ἀχιλλέα, θὰ ἀπόσχῃσι τῆς μάχης, καὶ οὕτω θὰ ἀναπνεύσωσιν ὀλίγον οἱ κεκμηκότες ἐκ τῆς μάχης ἄνδρεῖοι Ἀχαιοί».

4. Ταῦτα παρήγγειλεν ὁ Νέστωρ. Ὁ δὲ Πάτροκλος, πεισθεὶς εἰς τοὺς ὀρθοὺς λόγους αὐτοῦ, σπεύδει πρὸς τὸν Αἰακίδην Ἀχιλλέα εἰς τὸν στρατόπεδον τῶν Μυρμιδόνων.

23. Ἦντα τῶν Ἑλλήνων.

1. Ἡ μάχη μεταξὺ Δαναῶν καὶ Τρώων ἐξηκολούθη νὰ γίνηται καθ' ὀμίλους. Ἐπειτα δέ, καταβάντες οἱ Τρῶες ἀπὸ τῶν ἵππων, διαιροῦνται εἰς πέντε τάξεις, διαβαίνουσι τὴν τάφρον καὶ ἐφορμῶσιν ὡς λέοντες κατὰ τοῦ τείχους· ἡ

μάχη δ' εξακολουθεῖ τότε κρατερὰ καὶ φονικὴ ἑκατέρωθεν.

2. Δὲν θὰ ἐρρήγνυον δὲ οἱ Τρῶες καὶ ὁ μεγαλοπρεπὴς Ἔκτωρ τὸ τεῖχος καὶ τὸν μακρὸν μοχλὸν τῆς πύλης, ἂν δὲν ἐστελλεν ὁ Ζεὺς κατὰ τῶν Ἀργείων τὸν υἱὸν τοῦ Σαρπηδόνα, βασιλέα τῶν Λυκίων ὅστις πρῶτος ἐκρήμνισεν ἐπαλξίν τινα, ἵνα δι' αὐτῆς εἰσέλθῃ· ὤρμησαν δὲ τότε κατὰ τοῦ τεύχους πάντες οἱ Τρῶες.

3. Ὁ δὲ Ἔκτωρ φωνάζει δυνατὰ, ἐνθαρρύνων τοὺς πο-

Ὁ Ἔκτωρ.

λεμιστάς·—«Ὀρμήσατε, γενναῖοι Τρῶες· διαρρήξατε τὸ
»τεῖχος τῶν Ἀργείων καὶ καύσατε τὰ πλοῖα αὐτῶν».

4. Ὁρμήσαν δὲ πάντες εὐθύς κατὰ τοῦ τεύχους τῶν Ἀχαιῶν. Ὁ δὲ Ἔκτωρ ἄρπάσας μέγαν λίθον, τὸν ὅποιον οὐδέ ποτε ἄνδρες συνήθεις θὰ ἐσήκωνον εὐκόλως, ἐπαλλεν αὐτὸν ὡς νὰ ἦτο ποκάριον κριοῦ εἰς χεῖρας ποιμένος, ἔρριψε δὲ μεθ' ὀρμῆς εἰς τὸ μέσον τῶν σανίδων τῆς διφυλλοῦ πύλης τοῦ τεύχους καὶ ἔθραυσεν αὐτὰς καὶ τοὺς ὀπισθεν τῆς πύλης δύο μακροὺς μοχλοὺς· αἱ σανίδες δέ, θραυσθεῖσαι, διεσκορπίσθησαν τῆδε κάκεισε.

5. Τότε δὲ ἐπήδησε μέσα μαχόμενος ὁ μεγαλοπρεπῆς Ἔκτωρ, τοῦ ὁποίου φλόγας ἀνέδιδον οἱ ὀφθαλμοί· ἐκάλει δὲ τοὺς Τρῶας νὰ ὑπερβῶσι τὸ τεῖχος. Ἀμέσως δὲ ἄλλοι μὲν ὑπερέβησαν τὸ τεῖχος, ἄλλοι δὲ εἰσώρμων διὰ τῆς πύλης. Οἱ Δαναοὶ δὲ ἐφοβήθησαν καὶ ἔφυγον ἀνά τὰ πλοῖα· ἀκατάσχετος δὲ θέρυβος ἔγεινε.

24. Δεινὴ μάχη περὶ τὰ πλοῖα.

1. Ὁ Ζεὺς, ἀφοῦ τοὺς Τρῶας καὶ τὸν Ἔκτορα ἐπλησίασεν εἰς τὰ πλοῖα, τοὺς μὲν Ἕλληνας ἄφησε νὰ ἔχωσι

Ὁ Ποσειδῶν.

βάσανα καὶ κόπους δεινούς, αὐτὸς δὲ ἔστρεψεν ὀπίσω πρὸς τὴν Θράκη τὰ βλέμματά του, χωρὶς νὰ προσέχη διόλου εἰς τὴν Τροίαν· διότι δὲν ἠλπίζεν ὅτι ἡδύνατό τις ἐκ τῶν θεῶν νὰ ἔλθῃ εἰς βοήθειαν ἢ τῶν Τρῶων ἢ τῶν Δαναῶν, ἀφοῦ αὐτὸς ῥητῶς τὸ εἶχεν ἀπαγορεύσει.

2. Ἄλλ' ὁ Ποσειδῶν, βλέπων τοὺς Ἀχαιοὺς δαμαζο-

μένους ὑπὸ τῶν Τρώων, εὐσπλαγχνίζετο αὐτούς. Εὐθύς δὲ ὡς ὁ Ζεὺς ἔστρεψεν ἀλλαγῶν τὰ βλέμματα, ὁ Ποσειδῶν ἐκ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους τῆς δασώδους Σαμοθράκης, ὁπόθεν μετὰ θαυμασμοῦ ἐθεᾶτο τὸν πόλεμον, κατέβη καὶ μὲ τέσσαρα μεγάλα βήματα ἔφθασε πρῶτον εἰς τὰς Αἰγᾶς· ἦσαν δὲ αἱ Αἰγαὶ μικρὰ τις νῆσος μεταξὺ Τήνου καὶ Χίου. Ἐκεῖθεν δὲ κατόπιν ἦλθεν εἰς τὸν στρατὸν τῶν Ἀχαιῶν.

3. Οἱ δὲ Τρῶες ἀθρόοι ἠκολούθουν τὸν Ἔκτορα, λάβροι ἐφορμῶντες μετὰ φωνῶν μεγάλων, ἐλπίζοντες νὰ κυριεύσωσι τὰ πλοῖα τῶν Ἀχαιῶν, νὰ φονεύσωσι δ' ἐκεῖ πάντας τοὺς ἀρίστους.

4. Ἄλλ' ὁ Ποσειδῶν, λαβὼν τὴν μορφὴν καὶ τὴν φωνὴν τοῦ Κάλχαντος καὶ ἐλθὼν παρώτρυνε τοὺς Ἀργεῖους. Καὶ πρῶτον μὲν παρώτρυνε τοὺς δύο Αἴαντας, ἔπειτα δὲ καὶ τοὺς ἄλλους.

5. Πρὸς τοὺς Αἴαντας ὁ Ποσειδῶν εἶπεν· «Αἴαντες, μὴ λησμονεῖτε τὴν δύναμίν σας, μηδὲ κατέχεσθε ὑπὸ κρυεροῦ φόβου, ἀλλὰ σώσατε τὸν λαὸν τῶν Ἀχαιῶν» Ἐγὼ δὲ φοβοῦμαι μὴ πάθωμέν τι μέγα κακὸν ἐν ἄλλῳ πτόπῳ τῆς μάχης, εἰμὴ μόνον εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος, ὅπου μάχεται ὁ Ἔκτωρ, ὅστις κανυχᾶται λέγων, ὅτι εἶναι υἱὸς τοῦ Διός».

6. Ταῦτα εἰπὼν, ἐκτύπησε διὰ τῆς ῥάβδου τοῦ τοὺς δύο Αἴαντας, ἵνα μεταδώσῃ εἰς αὐτοὺς τὴν θεῖαν δύναμιν, αὐτὸς δὲ ὡς ταχύτερος ἰέραξ ἐπέταξεν εἰς τὸν οὐρανόν. Τότε δὲ ἐνόησαν οἱ δύο Αἴαντες, ὅτι ἦτο θεὸς ὁ λαλῶν ἐπ' αὐτῶν.

7. Μετ' ὀλίγον δὲ ὁ θεὸς οὗτος παρώτρυνε καὶ τοὺς λοιποὺς Ἀχαιοὺς, λέγων πρὸς τοὺς ἀρχηγοὺς αὐτῶν· «Αἰδῶς, Ἀργεῖοι, νέα παλληκάρια· ἐγὼ ἔχω πεποιθήσιν, ὅτι, ἂν πολεμήσωμεν, θὰ σώσωμεν τὰ ἡμέτερα

»πλοῖα· ἄλλως, σήμερον θὰ εἶναι ἡ τελευταία ἡμέρα σας.
»Αἰδῶς, Ἀργεῖοι, νὰ σᾶς νικῶσιν οἱ Τρωῶες, οἱ ἕως χθὲς
»δειλοὶ ὡς ἔλαφοι ἐνώπιόν σας ! Μὴ δειλιάτε. Μὴ ἀμε-
»λεῖτε τῆς μάχης».

8. Ταῦτα λέγων ὁ Ποσειδῶν, παρώτρυνε τοὺς Ἀ-
χαιοὺς. Οὗτοι δὲ τότε, ἐτοιμασθέντες καλῶς πάντες καὶ
παραταχθέντες, ἀνέμενον τὴν ἔφοδὸν τῶν Τρωῶν.

9. Οἱ Τρωῶες δὲ ἐφόρμησαν. Πρῶτος δ' ἐφόρμησεν ὁ
Ἔκτωρ, ὁμοῖος πρὸς βράχον στρογγύλον, κυλιόμενον
ἀνεμποδίστως μεθ' ὀρμῆς ἐκ κορυφῆς ὄρους μέχρις οὐ
φθάσει εἰς πεδινὸν μέρος. Οὕτως ὄρωμα ὁ Ἔκτωρ κατὰ
τῶν Ἀχαιῶν. Ἀλλά, ὅτε ἔπεσεν ἐπάνω εἰς τὰς πυκνάς
φάλαγγας αὐτῶν, ἔσταμάτησε, λίαν πλησιάσας εἰς αὐτάς.
Οἱ δὲ υἱοὶ τῶν Ἀχαιῶν, ἐπιτεθέντες ὡς λέοντες, ἀπώ-
θησαν αὐτοὺς μὲ τὰ ξίφη καὶ τὰ δόρατα.

10. Ὁ δὲ Ἔκτωρ ἀποκρουσθεὶς ὑπεχώρησεν· ἐκραύ-
γασε δὲ δυνατὰ πρὸς τοὺς Τρωῶας·—«Τρωῶες καὶ Λύκιοι
»καὶ Δάρδανοι πολεμισταί, σταθῆτε· διότι οἱ Ἀχαιοὶ δὲν
»θὰ ἀνθέξωσι πολλὴν ὥραν, ἀλλὰ θὰ ὑποχωρήσωσιν,
»ἐὰν ἀληθῶς ὁ Ζεὺς προέτρεψέ με».

11. Ἀφοῦ εἶπε ταῦτα, ἐφόρμησαν πάλιν πάντες οἱ
Τρωῶες ἐν βοῇ ἀτελευτήτῳ, πληγώνοντες καὶ πληγωνό-
μενοι, φονεύοντες καὶ φονευόμενοι. Ἡρίστευσε δ' ἐν τῇ
μάχῃ ὁ Ἴδομενεὺς, φονεύσας τὸν Ὀθρυονέα, σύμμαχον
τῶν Τρώων καὶ ἄλλους.

12. Ὁ δὲ Μενέλαος, σύρας τὸ ἀργυροκέντητον ξίφος
του, ἐφόρμησεν ἐπὶ τοῦ Πεισάνδρου, ὅστις εἶχε πρῶ-
τος ἐπιτεθῆ κατὰ τοῦ Μενελάου, ἐκτύπησε δ' αὐτὸν ἐπὶ
τοῦ μετώπου εἰς τὴν ὄψαν τῆς ρινός, ἐχύθησαν δ' οἱ
ὀφθαλμοὶ του αἱματωμένοι χαμαὶ εἰς τὸν κονίφρον
παρὰ τοὺς πόδας του, ἐκάμφθη δὲ καὶ τὸ σῶμά του
πεσόν.

13. Ὁ δὲ Μενέλαος, λακτίζων αὐτὸν εἰς τὸ στήθος καὶ σκυλεύων τὰ ὄπλα του, ἵνα τὰ δώσῃ εἰς τοὺς συντρόφους αὐτοῦ, ἔλεγε μεθ' ὑπερηφανείας· «Τοιουτοτρόπως ὀβέβαια θὰ ἀφήσητε τοῦλάχιστον τὰ πλοῖα τῶν Δαναῶν, ὅτρῳες ἀναίσχυντοι καὶ ἀκόρεστοι τῆς φοβερᾶς πολεμικῆς κραυγῆς». Μετὰ ταῦτα δὲ ἀνεμίχθη πάλιν ἐν τοῖς προμάχοις.

14. Τοιουτοτρόπως λοιπὸν οὗτοι ἐμάχοντο, δίκην σφοδροῦ πυρὸς διαρκῶς καίοντος. Ὁ μὲν Ἔκτωρ δὲν ἐγνώριζεν, ὅτι πρὸς τὸ ἀριστερὸν μέρος, ὅπου ἐμάχετο ὁ Ἴδομενεύς, ἐξωλοθρεύοντο οἱ Τρῳῆς ὑπὸ τῶν Ἀργείων, ἀλλ' ἡ φήμη τῆς νίκης τῶν Ἀχαιῶν ταχέως ἔφθασεν εἰς τὸν Ἔκτορα. Τότε οἱ μὲν ἐμπρὸς ὄντες Ἕλληνες ἐμάχοντο κατὰ τῶν Τρῳῶν καὶ τοῦ Ἔκτορος, οἱ δὲ ἄλλοι ἐτόξευον ἐκ τῶν ὀπισθεν κρυφίως.

15. Τότε δὲ ἀθλίως οἱ Τρῳῆς θὰ ὑπεχώρουν ἀπὸ τῶν ἐλληνικῶν πλοίων καὶ σκηνῶν εἰς τὸ Ἴλιον, ἂν μὴ ὁ Ἔκτωρ, κατὰ προτροπὴν τοῦ ἀνδρείου Πολυδάμαντος, ὄρμα πάλιν κατὰ τῶν Ἑλλήνων ὁμοίως πρὸς ὄρος χιονοσκεπὲς καὶ πρὸς τὸν θεὸν τοῦ πολέμου Ἄρην. Ἀντεμετώπισε δ' αὐτὸν ὁ Αἴας, προκαλῶν αὐτὸν νὰ πλησιάσῃ. Τότε δὲ αἴσιος οἰωνὸς ἐφάνη εἰς τοὺς Ἕλληνας, ἦτοι ἀετὸς ὑψιπέτης ἵπτατο δεξιόθεν αὐτῶν.

16. Ὁ Ἔκτωρ ὄρμησε μὲ τὸ μακρὸν δόρυ κατὰ τοῦ Αἴαντος, ἀκολούθουν δ' αὐτὸν οἱ λαοὶ αὐτοῦ μετὰ βοῆς. Ἐτέρωθεν δὲ οἱ Ἀργεῖοι ἐφώναζον μεγαλοφώνως, ἀναμένοντες τοὺς ἐπερχομένους ἀρίστους τῶν Τρῳῶν. Ὁ ἀλαλαγμὸς δ' ἀμφοτέρων ἔφθασεν εἰς τὸν οὐρανὸν μέχρι τῆς κατοικίας τοῦ Διός.

25. Ἀπόκρουσις τῶν Τρώων ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν.

1. Ὁ Ἀγαμέμνων τότε, ὅστις ἔκειτο τραυματίας, συμπαραλαβὼν τὸν Ὀδυσσεύα καὶ τοὺς λοιποὺς τραυματίας, μαζὶ δὲ μὲ αὐτοὺς καὶ τὸν Νέστορα, ἐξέρχεται εἰς τὴν μάχην.

2. Ἡ δὲ Ἥρα κατορθώνει νὰ ὀδηγήσῃ τὸν Ὕπνον εἰς τὸν ἄγρυπνον Δία ἐπὶ τῆς Ἰδῆς καὶ νὰ κοιμήσῃ αὐτόν. Ὁ δὲ Ποσειδῶν, μαθὼν τὸν ὕπνον τοῦ Διός, βοηθεῖ τοὺς Ἑλληνας, καὶ πολὺς φόνος γίνεται τότε τῶν Τρώων.

3. Ὁ Ἐκτωρ πρῶτος κινεῖ μὲ τὸ ἀκόντιον τὸν Αἴαντα εἰς τὸ σιῆθος, ἀλλὰ σφύζουσιν αὐτόν οἱ ἰσχυροὶ τελαμῶνες (λουριὰ) τῆς ἀσπίδος καὶ τοῦ ξίφους, Ὁ δὲ Αἴας πλήττει μὲ λίθον εἰς τὸ σιῆθος τὸν Ἐκτορα, ἔξεμει δ' οὔτις αἷμα καὶ λιποθυμεῖ. Σφύζει δὲ τοῦτον ὁ θεὸς Ἀπόλλων· οἱ δὲ σύντροφοὶ Πολυδάμας καὶ Αἰνεΐας καὶ ἄλλοι, σηκώσαντες εἰς τὰς χεῖρας, ἀπεμάκρυναν τοῦ ἀγῶνος, ἔθεσαν δὲ ἐπὶ ἄρματος καὶ μετέφερον εἰς τὸ ἄστυ, βαρέως στενάζοντα.

4. Οἱ Ἀργεῖοι δέ, ὡς εἶδον τὸν Ἐκτορα μακρὰν αὐτῶν ὄντα ἐπέπιπτον μετὰ μείζονος ὀρμῆς κατὰ τῶν Τρώων, φονεύοντες πολλοὺς. Ὁ Αἴας δέ, ὁ ταχύπους υἱὸς τοῦ Οἰλέως, πλείστους ἐφόνευσε, δεινὸς ὢν εἰς τὴν καταδίωξιν τῶν φευγόντων Τρώων. Τοιοῦσιτρόπως ἀπεκρούσθησαν οἱ Τρῶες ἀπὸ τὰ πλοῖα τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν σιγμῆν ταύτην.

26. Νέα ἐφοδὸς τῶν Τρώων.

1. Ὁ Ζεὺς, ἐγερθεὶς ἐκ τοῦ ὕπνου ἐν ταῖς κορυφαῖς τῆς Ἰδῆς καὶ ἰδὼν τοὺς Τρῶας νικωμένους, ἐπιπλήττει τὴν Ἥραν, στέλλει δὲ τὴν Ἴριν πρὸς τὸν Ποσειδῶνα καὶ διατάσει αὐτόν νὰ ἀπέχη τοῦ πολέμου· διατάσει δὲ καὶ τὸν

Ἄπολλωνα νὰ δώσῃ πάλιν εἰς τὸν Ἑκτορα τὴν ἀνδρικήν του δύναμιν.

2. Οὕτω δὲ ὁ Ἑκτωρ, ἀναλαβὼν τὴν ἀσπίδα, τρέπει εἰς φυγὴν τοὺς Ἕλληνας μέχρι τῶν πλοίων· ἐκεῖ δὲ πάλιν, γενομένης μάχης πεισματώδους ἔρρει τὸ αἷμα ποταμηδόν· ὀρμήσαντες δὲ οἱ πολέμιοι, ὡς μέγα κῦμα θαλάσσης, ἔθετον πῦρ εἰς τὰ πλοῖα. Αἴας δὲ ὁ Τελαμώνιος πολλοὺς ἐξ αὐτῶν ἐφόρευεν.

27. Ἐξακολουθήσεις τῆς μάχης. Ὁ Πάτροκλος μάχεται.

1. Ὁ Πάτροκλος εἶχε σπεύσει πρὸς τὸν Ἀχιλλέα, ἵνα ἀναγγεῖλῃ τοὺς λόγους τοῦ Νέστορος. Ἐλθὼν δὲ πρὸς αὐτὸν ὠμίλει, χέων θερμὰ δάκρυα, ὡς κρήνη πολύυδρος. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἀχιλλεύς· «Διατί δακρύεις, Πάτροκλε, ὡς μικρὸν κοράσιον;

2. Βαρέως δὲ στενάξας ὁ Πάτροκλος εἶπεν· «ὦ Ἀχιλλεῦ, ὑπεροχώτατε πάντων τῶν Ἀχαιῶν, παῦσον πλέον τὴν μῆνίν σου. Διότι μεγάλη συμφορὰ πιέζει τοὺς Ἀχαιούς. Πάντες οἱ ἄριστοι αὐτῶν κείνται πληγωμένοι εἰς τὰς ναῦς. Ἄν σὺ δὲν θέλῃς νὰ μεταβῆς εἰς τὴν μάχην, πέμψον ἐμὲ μὲ τοὺς Μυρμιδόνας σου καὶ τὴν πανοπλίαν σου, ἵνα σωτηρίαν τινὰ φέρω εἰς τοὺς Δαναούς. Διότι οἱ Τρῶες, ἐκλαμβάνοντες ἐμὲ ὡς σέ, θὰ ἀπόσχῃσι τοῦ πολέμου, θὰ ἀναπνεύσωσι δὲ οὕτω οἱ καταπεπονημένοι Ἀχαιοί».

3. Πρὸς τοῦτον ἀπήντησεν ὁ Ἀχιλλεύς μετ' ἀγανακτήσεως· «Τί λέγεις, Πάτροκλε; Δεινὸν ἄλγος κατέχει τὴν καρδίαν μου, ἀφοῦ ὁ ὅμοιός μου ἠθέλησε ν' ἀφαιρέσῃ τὸ γέρας μου. Ἄλλ' ἄς ἀφήσωμεν τὰ γεγενημένα. Εἶπον, ὅτι δὲν θὰ καταπαύσω τὴν ὀργὴν μου, πρὶν ἢ ὁ

»πόλεμος φθάσῃ εἰς τὰ ἐμὰ πλοῖα. Σὺ δὲ ἐνδύθητι τα-
 »χέως τώρα τὰ ἐμὰ ὄπλα καὶ ὀδήγει τοὺς Μυρμιδόνας
 »εἰς τὴν μάχην· εἰσόρμησον δὲ μετὰ δυνάμεως, μήπως
 »προφθάσῃσι καὶ καύσωσιν οἱ ἐχθροὶ τὰ πλοῖα».

4. Ὀπλίσθη ὁ Πάτροκλος καὶ οἱ Μυρμιδόνες· συνη-
 θροίζοντο δὲ οὗτοι περὶ τὸν Πάτροκλον, ὁμοιάζοντες
 πρὸς λύκους ὠμοφάγους, ὅταν, πειναλέοι ὄντες, κατα-
 σπαράσσῃσιν ἔλαφον. Πρὸς τούτους ὠμίλησεν ὁ Ἄχιλ-
 λέυς, ἐξάπτων τὴν καρδίαν αὐτῶν· ἔλαβε δ' ἐκ τοῦ κιβω-

Ἕλληνες πολεμισταί.

τίου τοῦ τὸ χρυσοῦν ποτήριον, ἔνιψε τὰς χεῖράς του καὶ
 ἔκαμε σπονδὴν εἰς τὸν Δία.

5. Μετὰ τοῦτο οἱ Μυρμιδόνες μετὰ τοῦ Πατρόκλου
 ἐξεκίνησαν μετὰ βοῆς εἰς τὴν μάχην ὡς σφῆκες, τοὺς
 ὁποίους παῖδες ἐρεθίζουσιν ἐν τῇ σφηκιᾷ των. Ἐπέπε-
 σον δὲ ἀθροοὶ κατὰ τῶν Τρώων, οἵτινες ἔβλεπον πέριξ
 ποῦ νὰ φύγῃ ἕκαστος.

6. Ἀρξαμένης δὲ τῆς μάχης παρὰ τὴν πυρπολομένην
 ναῦν τοῦ Πρωτεσίλαου, πρῶτος ἔρριψε τὸ ἀκόντιον ὁ
 Πάτροκλος καὶ ἐκτύπησε τὸν Πυραΐχημν, τοῦ ὁποῦ οἱ
 σύντροφοι ἐτράπησαν εἰς φυγὴν. Ἐφορμήσαντες δὲ καὶ

οἱ λοιποὶ Δαναοὶ ἀπόθησαν τὸ πῦρ ἐκ τῶν πλοίων καὶ ἀνέπνευσεν ὀλίγον, χωρὶς ὅμως νὰ παύσῃ ἡ μάχη.

7. Ἐξακολουθούσης τῆς μάχης, οἱ Ἕλληνες ἐφόνευον πολλούς, ὁ δὲ Πάτροκλος ἐφόνευσεν ὁμοίως πολλοὺς ἀνδρείους Τρῶας, ἐν οἷς τὸν υἱὸν τοῦ Διὸς Σαρπηδόνα, ὅστις εἶχε φονεύσει τὸν ἐπίκουρον ἵππον * τοῦ ἄρματος τοῦ Ἀχιλλέως.

28. Θάνατος τοῦ Πατρόκλου.

1. Ἐνῶ δὲ κατεδίωκεν ὁ Πάτροκλος τοὺς Τρῶας καὶ τοὺς Λυκίους, ἔφθασεν εἰς τὸ τεῖχος τῶν Τρώων καὶ τρεῖς ἀνέβη αὐτό, τρεῖς δὲ ἀπόθησεν αὐτὸν πρὸς τὰ ὀπίσω ὁ Ἀπόλλων. Ὅτι δὲ τετάρτην φορὰν ἐφόρμα, ἤκουσε φωνὴν τοῦ Ἀπόλλωνος λέγουσαν· « Ἀποσύρου, Πάτροκλε, » διότι δὲν εἶναι πεπρωμένον νὰ κυριευθῇ ἡ πόλις τῶν ἀγε- » ρώων Τρώων ὑπὸ σοῦ, οὐδὲ ὑπὸ τοῦ Ἀχιλλέως, ὅστις » εἶναι πολὺ ὑπέρτερος σοῦ». Ἀμέσως τότε ὁ Πάτροκλος ὠπισθοχώρησε πολὺ.

2. Ὁ δὲ Ἀπόλλων, ἐξομοιωθεὶς πρὸς ἄνθρωπον, ἦλθε πρὸς τὸν Ἐκτορα ὅστις ἦτο εἰς τὰς Σκαιὰς πύλας καὶ προέτρεψεν αὐτὸν νὰ ἐπέλθῃ κατὰ τοῦ Πατρόκλου. Ἀμέσως δὲ οὗτος διέταξε τὸν ἠγίοχον καὶ ἐμάστιξε τοὺς ἵππους. Ὁ δὲ Πάτροκλος, ἰδὼν αὐτὸν ἐπερχόμενον, καταβαίνει ἐκ τοῦ ἄρματος καὶ λαβὼν λίθον τραχύν, ῥίπτει αὐτὸν καὶ φονεύει τὸν ἠγίοχον, κτυπήσας αὐτὸν εἰς τὸ μέτωπον.

3. Τότε ὁ Ἐκτωρ κατέβη ἐκ τοῦ ἄρματος· διεμάχοντο δὲ ἀμφότεροι ὡς λέοντες περὶ τὸν νεκρὸν τοῦ ἠγίοχου· ὁμοίως δὲ οἱ λοιποὶ Τρῶες καὶ Δαναοί, σπύσαντες ἐκεῖ ἐπεκρά- του δὲ οἱ Ἀχαιοί.

* Ἐπίκουρος ἵππος (παρήγορος) λέγεται ὁ ὡς τρίτος προσδεόμενος εἰς τὰ πλάγια τῶν λοιπῶν δύο, τῶν ἐξευημένων ἐν τῷ ἄρματι.

4. Τρις ὁ Πάτροκλος ἐφόρμησε κατὰ τῶν πολεμίων, φρονεύσας εἴκοσιν ἐπιτὰ ἄνδρας. Ὅτε δὲ ἐφόρμα τετάρτην φορὰν, ὁμοιος πρὸς θεόν, τότε ἐπεφάνη ἡ τελευτὴ τοῦ βίου του. Ὁ θεὸς Ἀπόλλων ἐπληξεν αὐτὸν διὰ τῆς παλάμης ὀπισθεν εἰς τοὺς εὐρεῖς ὤμους του, ὥστε ἐσκοτίσθησαν οἱ

Ἑλληνικὸν ἄρμα.

ὀφθαλμοὶ του καὶ ἔμεινεν ἐκθαμβος, ἀπήρσε δὲ καὶ τὴν πανοπλίαν του. Τότε δ' ἐκτύπησεν αὐτὸν μὲ τὸ ὄστρον ἐν μέσῳ τῶν ὤμων ὁ Εὐφορβος.

5. Ὁ Πάτροκλος δέ, δαμασθεὶς ὑπὸ τοῦ κτυπήματος τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ ὑπὸ τοῦ δόρατος τοῦ Εὐφορβοῦ, ὑπέχωρει εἰς τὸν ὄμιλον τῶν συντρόφων του, διὰ τὰ ἀποφύγη τὸν θάνατον. Τότε ὁ Ἔκτωρ ἐπλησίασε καὶ ἐκτύπησεν αὐ-

τὸν μὲ τὸ δόρυ εἰς τὸν κενεῶνα, δηλαδὴ ὄπισθεν εἰς τὸ μεταξὺ πλευρῶν καὶ ἰσχίου μαλακὸν μέρος, ἐδόυπησε δὲ πεσῶν· μεγάλως δὲ ἐλύπησε τὸν λαὸν τῶν Ἀχαιῶν.

6. Ὁ Ἔκτωρ τότε προσεφώνει ταῦτα· « Πάτροκλε, ἔλεγες γὰρ κατασιρέψης τὴν ἡμετέραν πόλιν καὶ γὰρ ἀπαγάγης δούλας τὰς Τρωιάδας γυναῖκας εἰς τὴν πατρίδα σου, ἀνόητε. Καὶ ἰώρα γῦπες ἐταῦθα θά σε φάγωσιν. Οὐδὲ σὲ ὠφέλησεν, ἄθλιε, ὁ ἀνδρεῖος Ἀχιλλεύς ».

7. Ὁ Πάτροκλος δὲ ἐκπνέων εἶπε· Τώρα, Ἔκτωρ, κανῶ. Διότι τὴν νίκην ἔδωκεν εἰς σὲ ὁ Ζεὺς καὶ ὁ Ἀπόλλων, ἀφοῦ μὲ ἐκτύπησεν ὁ Ἀπόλλων διὰ τῆς παλάμης καὶ ὁ Εὐφορβος μὲ τὸ δόρυ, σὺ δὲ τρίτος μὲ φονεύεις. Ἀλλὰ ταχέως θά σε ἐκδικηθῆ, φονεύων σε ὁ Αἰακίδης Ἀχιλλεύς ». Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐξέπνευσεν.

8. Ὁ δὲ μεγαλοπρεπὴς Ἔκτωρ προσεφώνει εἰς αὐτόν, τεθνεῶτα, ταῦτα· « Πάτροκλε, τί μοι προλέγεις ταχὺν θάνατον ; Τίς οἶδεν, ἂν καὶ αὐτὸς ὁ Ἀχιλλεύς δὲν φονευθῆ διὰ τοῦ ἐμοῦ δόρατος » ; Ταῦτα εἰπὼν, ἀπάντησεν αὐτόν, ἔπιον ὄντα, μὲ τὸ ξύλον τοῦ δόρατος.

29. Ἀχιλλεύς καὶ Θέτις.

1. Κρατερᾶς δὲ μάχης γενομένης περὶ τὸ σῶμα τοῦ Πατρόκλου φονεύονται ἐκατέρωθεν πολλοί, φονεύεται δὲ ὑπὸ τοῦ Μενελάου καὶ ὁ Εὐφορβος.

2. Ὁ Ἔκτωρ δέ, ἐνδυθεὶς ἀμέσως τὴν πανοπλίαν τοῦ Ἀχιλλεύς, ἀντίστατο εἰς τοὺς Ἕλληνας γὰρ λάβωσι τὸν νεκρὸν τοῦ εὐγενοῦς Πατρόκλου.

3. Οἱ δὲ σύντροφοι τοῦ Μενελάου πέμπουσι τὸν Ἀντίλοχον, υἱὸν τοῦ μεγαθύμου Νέστορος, πρὸς τὸν Ἀχιλλέα, ἵνα ἀναγγείλῃ τὸν θάνατον τοῦ Πατρόκλου.

4. Ἀναλαμβάνουσι δὲ ἐπ' ὤμων ὁ Μενέλαος καὶ ὁ Μη-

ριόνης ἐκ Κρήτης τὸ σῶμα τοῦ νεκροῦ, ἵνα φέρωσιν αὐτὸ εἰς τὰ πλοῖα. Οἱ δὲ Αἴαντες προμαχοῦσι τοῦ νεκροῦ καὶ ἀποκρούουσι τοὺς Τρῶας καὶ ἰδίως τὸν Ἑκτοῖρα καὶ τὸν Αἰνεΐαν, οἵτινες ἐφόρμων κατὰ τῶν κομιζόντων καὶ τῶν συνοδευόντων τὸν νεκρόν, ἐμποδίζοντες αὐτούς.

5 Ἐρριπτον δὲ οἱ φεύγοντες Δαναοὶ πολλὰ ἐκ τῶν ὀπλων τῶν πέριξ τῆς τάφρου· ἐξηκολούθει δὲ ἄνευ διακοπῆς ὁ πόλεμος.

6. Ὁ ταχύπους δὲ ἀγγελιαφόρος Ἀντίλοχος ἦλθεν εἰς τὸν Ἀχιλλέα, εὔρε δ' αὐτὸν καθήμενον ἐμπρὸς εἰς τὰ πλοῖά του, (ἄτινα ἀνῆρχοντο εἰς πεντήκοντα), καὶ παρατηροῦντα τοὺς φεύγοντας Ἀχαιοὺς, εἰκάζοντα δὲ ἐκ τῆς φυγῆς **φόνον** τοῦ Πατρόκλου.

7. Ἐφθασε τότε ὁ Ἀντίλοχος καὶ εἶπε τὴν ἀλγεινὴν ἀγγελίαν, χέων θερμὰ δάκρυα. «Φεῦ, υἱὲ τοῦ Πηλέως, λυπηροτάτην θὰ μάθης ἀγγελίαν. Ἐφονεύθη ὁ Πάτροκλος, μάχονται δὲ πάντες περὶ τὸν νεκρόν αὐτοῦ, ἀόπλου μείναντος· διότι τὰ ὄπλα ἔχει ὁ Ἑκτωρ».

8. Τότε μέλαν νέφος λύπης ἐκάλυψε τὸν Ἀχιλλέα, ὅστις, λαβὼν μέλαιναν κόνιν ἐκ τῆς γῆς δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν, ἔχεεν αὐτὴν εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ εἰς τὸ πλήρες χάριτος πρόσωπόν του, ἐκάλυπτε δ' ἡ κόνις τὸν θεῖον χιτῶνά του. Κατόπιν δὲ πεσὼν ἐν τῇ κόνει ἐκυλίετο ἐν αὐτῇ, ἐμάδα δὲ τὴν κόμην διὰ τῶν χειρῶν του καὶ ἐθρήνει γοερῶς. Ὁ δὲ Ἀντίλοχος δακρυρροῶν ἐκράτει τὰς χεῖρας τοῦ Ἀχιλλέως, φοβούμενος μήπως ἀποκόψῃ τὸν λαιμόν του διὰ σιδηροῦ τινος ὄργανου.

9. Ἡ μήτηρ αὐτοῦ Θέτις ἤκουσεν ἐν τῷ βάθει τῆς θαλάσσης τοὺς θρήνους τοῦ ἀνδρειοτάτου υἱοῦ τῆς, καὶ ᾤδύρετο καὶ αὐτὴ, παρηγόρου δ' αὐτὴν πᾶσαι αἱ Νηρηίδες. Κατόπιν δὲ, συνοδευομένη ὑπ' αὐτῶν, ἦλθεν εἰς τὸ Ἴλιον,

παρέστη εἰς τὸν Ἀχιλλέα, καὶ κλαίουσα προσεπάθει διὰ λόγων νὰ παρηγορήσῃ αὐτὸν ἢ σεβαστὴ μήτηρ.

10. Αὐτὸς δ' ἀπήντα· «Εἶθε νὰ ἀπέθνησκον ἀμέσως
»τώρα, ἀφοῦ δὲν ἦτο πεπρωμένον νὰ βοηθήσω τὸν φίλον
»μου φονευόμενον καὶ ἀφοῦ κἀθημαι ἐδῶ βάρος μάταιον τῆς
»γῆς. Ἄς ὑπάγω τώρα νὰ εὔρω τὸν Ἐκτορα, τὸν φονέα
»τοῦ φιλτάτου μου Πατρόκλου· ἐγὼ δὲ θὰ ἀποθάνω τότε,
»ὅποταν θελήσῃ ὁ Ζεὺς καὶ οἱ ἄλλοι θεοί».

11. Ἡ δὲ Θέτις ἀπήντησε· «Ναί, τέκνον μου· καλὸν
»εἶναι νὰ μάχηταί τις ὑπὲρ τῶν φίλων καὶ τῶν συντρόφων
»του· ἀλλὰ τὰ χαλκᾶ καὶ ἀπαστράπτοντα ὄπλα σου τὰ
»φορεῖ καὶ χαίρεται ὁ Ἐκτωρ· Ἀλλὰ δὲν θὰ τὰ χαρῆ πο-
»λὸν καιρὸν, ἐπειδὴ ἐγγὺς εἶναι καὶ αὐτοῦ ὁ θάνατος. Περι-
»μενε ὅμως ἐμὲ καὶ θὰ σοι φέρω αὐριον, ἅμα τῇ ἀνατολῇ
»τοῦ ἡλίου, ὄπλα καλὰ κατεσκευασμένα παρὰ τοῦ Ἡφαί-
»στου».

12. Ταῦτα εἰποῦσα ἐστράφη πρὸς τὰς λοιπὰς Νηρηίδας
καὶ εἶπεν εἰς αὐτάς νὰ βυθισθῶσι πάλιν εἰς τὴν θάλασσαν
καὶ νὰ μεταβῶσιν εἰς τὸν γέροντα πατέρα των Ποσειδῶνα,
πρὸς τὸν ὁποῖον νὰ ἀναγγείλωσι πάντα τὰ συμβάντα. Αὕτη
δὲ μετέβη εἰς τὸν Ὀλυμπον πρὸς τὸν Ἥφαιστον.

30. Δράσεις τοῦ νεκροῦ τοῦ Πατρόκλου. Παύσις τῆς μάχης ἔνεκα τῆς νυκτός.

1. Οἱ δὲ Ἀχαιοί, διωκόμενοι ὑπὸ τοῦ ἀνδροφόνου
Ἐκτορος, ἔφθασαν εἰς τὰ πλοῖα. Δὲν θὰ ἠδύνατο δὲ νὰ
σώσωσι, ἦν νεκρὸν τοῦ Πατρόκλου ἀπὸ τοὺς ὄνυχας τοῦ
Ἐκτορος, ἂν μὴ ἡ Ἴρις, κατ' ἐντολὴν τῆς Ἥρας, ἐλ-
θοῦσα πρὸς τὸν Ἀχιλλέα κρυφίως τοῦ Διὸς καὶ τῶν ἄλ-
λων θεῶν, προέτρειπεν αὐτὸν νὰ ἐξέλθῃ εἰς ὑπεράσπισιν
001 Πατρόκλου, ἔστω καὶ ἄοπλος.

2. Ὁ Ἀχιλλεύς ὑπακούσας ἐξῆλθε τοῦ τείχους, καὶ προεχώρησε πρὸς τὴν τάφρον, ὅπου ἐστάθη μακρὰν τῶν Ἀχαιῶν. Ἡ ἐμφάνισίς του αὐτῆ ἤγειρεν ἀπειρον ταραχὴν εἰς τοὺς Τρῶας. Φωνάξας δὲ δυνατὰ πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς ἐξῆψε τὴν πολεμικὴν δύναμιν αὐτῶν, ὥστε ἀπέκρουσαν οὗτοι τοὺς ἐχθρούς, κατέβησαν δὲ εἰς φέρετρον τὸν νεκρὸν τοῦ Πατρόκλου· ἠκολούθει δὲ ὁ Ἀχιλλεύς ἐκ τῆς τάφρου μέχρι τῆς σκηνῆς, δάκρυα θερμὰ χέων.

3. Ἔδυσε δ' ὁ ἥλιος καὶ ἔπανσεν ἡ κρατερὰ μάχη· οἱ δὲ Τρῶες ἐπανῆλθον εἰς τὸ ἑαυτῶν στρατόπεδον, πλησίον τῶν ἐλληνικῶν πλοίων, καὶ ἀμέσως συνηθροίσθησαν εἰς συνεδρίαν, καταληφθέντες ὑπὸ τρόμου ἔνεκα τῆς παρουσίας τοῦ Ἀχιλλέως· ἀπεφάσισαν δὲ νὰ μείνωσιν ἐστρατοπεδευμένοι ἐκεῖ, πλησίον τῆς τάφρου τῶν Ἀχαιῶν. Οἱ δὲ Ἀχαιοὶ διενυκτέρευσαν, κλαίοντες τὸν νεκρὸν τοῦ Πατρόκλου. Ὁ δὲ Ἀχιλλεύς, θρηγῶν, ὤμοσε νὰ φέρῃ εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων τὴν κεφαλὴν τοῦ φονέως Ἔκτορος καὶ τὰ ἑαυτοῦ ὄπλα, τὰ ὁποῖα ἐκεῖνος κατεῖχε.

4. Μετὰ ταῦτα δὲ ἔπλυναν διὰ θερμοῦ ὕδατος τὸ σῶμα τοῦ Πατρόκλου καὶ ἤλειψαν αὐτὸ δι' ἐλαίου, ἐκάλυψαν δὲ διὰ λινῆς σινδόνας.

31. Κατάπαυσις τῆς μῆνιτος τοῦ Ἀχιλλέως.

1. Ἡ δὲ Θέτις, ἡ ὁποία εἶχε μεταβῆ εἰς τὸν Ὀλυμπόν πρὸς τὸν Ἥφαιστον, παρεκάλεσεν αὐτόν, ὅστις ἀμέσως ἐτεχνούργησε νέαν πανοπλίαν τοῦ Ἀχιλλέως ὀπλιστήν· ταύτην δὲ λαβοῦσα ἡ μήτηρ τοῦ Ἀχιλλέως ἐπαύξεν ὡς ἰέραξ ἀπὸ τὸν χιονοσκεπῆ Ὀλυμπόν, ἅμα δὲ τῇ κατατολῇ τοῦ ἡλίου ἔφερε καὶ ἔδωκε τὰ ὄπλα εἰς τὸν κλαίοντα παρὰ τὸν νεκρὸν τοῦ Πατρόκλου Ἀχιλλεῦ· συνεβούλευσε δὲ αὐτόν νὰ καλέσῃ εἰς ἀγορὰν (ἐκκλησίαν) τοὺς ἥρωας

Ἄχαιούς καὶ νὰ ἀναγγείλῃ εἰς αὐτούς, ὅτι ἀποθέτει πλέον τὴν μῆνιν κατὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος.

2. Τότε ὁ Ἀχιλλεύς, ὑπακούσας, μετέβη πλησίον τῆς θαλάσσης καὶ διὰ βροντώδους φωνῆς ἐκάλεσε τοὺς Ἀ-

Ἡ ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου (καὶ ἡ δύσις τῶν ἀστέρων),
ὅπως εἰκονίζετο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων.

χαιούς εἰς ἐκκλησίαν. Πρῶτοι προσῆλθον ὁ Διομήδης καὶ ὁ Ὀδυσσεύς, χολαίνοντες ἔνεκα τῶν τραυμάτων· δεύτερος δὲ ἦλθεν ὁ Ἀγαμέμνων, ἔχων τραῦμα, τὸ ὁποῖον τῷ ἐπροξένησεν ἐν τῇ μάχῃ ὁ Κόων διὰ τοῦ δόρατός του. Ἀφοῦ δὲ συνηθροίσθησαν καὶ πάντες οἱ

ἄλλοι Ἀχαιοί, ἐγερθεῖς εἶπεν ὁ ταχύπους Ἀχιλλεύς.

— « Ἀτρείδη, ἦτο καλὸν εἰς σὲ καὶ εἰς ἐμὲ νὰ φθάσω-
 »μεν εἰς τόσῃν ἔχθραν, ἔνεκα τῆς κόρης; Εἶθε νὰ ἐφό-
 »νευεν αὐτὴν ἢ Ἄρτεμις καθ' ἣν ἡμέραν ἐγὼ συνέλαβον
 »αὐτὴν αἰχμάλωτον. Ἄλλ' ἄς ἀφήσωμεν ταῦτα. Τώρα
 »ἐγὼ παύω τὸν χόλον μου, διότι δὲν πρέπει νὰ ἐμμένω
 »εἰς αὐτὸν αἰωνίως. Σπεῦσον δὲ νὰ παροτρύνῃς εἰς μά-
 »χην τοὺς μακρὰν κόμην τρέφοντας Ἀχαιοὺς, ἵνα δοκι-
 »μάσω τοὺς Τρῶας, ἂν θὰ τολμήσωσι πάλιν νὰ διανυ-
 »κτερεύσωσι πλησίον τῶν πλοίων ἡμῶν».

3. Ταῦτα εἶπεν ὁ Ἀχιλλεύς. Ἐχάρησαν δὲ πάντες οἱ
 ἑώραίας κνημίδας ἔχοντες Ἀχαιοί, ἐπειδὴ ὁ μεγάλθυμος
 Ἀχιλλεύς ἀπέθεσε τὴν μῆνίν του. Τότε δὲ ἀναστάς ὁ
 ἄναξ τῶν ἀνδρῶν Ἀγαμέμνων εἶπεν· « ὦ φίλοι, ἦρωες
 »Δαναοί, θὰ ἀπολογηθῶ εἰς τὸν Πηλεΐδην Ἀχιλλέα.
 »Πολλοὶ πολλάκις μὲ ἤλεγξαν διὰ τὴν προᾶξίν μου. Δὲν
 »εἶμαι ὅμως ἐγὼ ὁ αἴτιος, ἀλλ' ὁ Ζεὺς καὶ ἡ κακὴ μοῖρα,
 »οἱ ὅποιοι μοὶ ἐνέβαλον εἰς τὰς φρένας μεγίστην ἀπο-
 »μῶρανσιν. Τώρα δὲ θέλω νὰ γείνω πάλιν ἀρεστός καὶ
 »νά σοι δώσω, Ἀχιλλεῦ, ἅπειρα δῶρα».

4. Πρὸς τοῦτον δ' ἀπήντησεν ὁ Ἀχιλλεύς· « Ἀτρείδη
 »ἐνδοξότατε, δῶρα μὲν, ἂν θέλῃς, δὸς ἢ ἔχε αὐτὰ· τώρα
 »δὲ ἄς μεριμνήσωμεν περὶ τῆς μάχης, οὐδὲ πρέπει νὰ
 »χρονοτριβῶμεν ἐδῶ».

5. Κατόπιν δ' ὠμίλησεν ὁ Ὀδυσσεὺς εἰπών· « Πρέπει
 »πρῶτον νὰ φάγωσιν οἱ Ἀχαιοί, διότι ἡ μάχη τὰ διαρ-
 »κέση ὄχι ὀλίγον χρόνον, κατόπιν δὲ ἄς ὀπλισθῶσι καὶ
 »ἄς ἐπιτεθῶσι κατὰ τῶν πολεμίων. Ὁ δὲ Ἀγαμέμνων
 »ἄς φέρῃ τὰ δῶρα ἐδῶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐκκλήσεως, ἵνα
 »πάντες οἱ Ἀχαιοὶ ἴδωσιν αὐτὰ μὲ τοὺς ὀφθαλμούς των

»ίκανοποιηθῆ δὲ καὶ ἡ ἰδική σου ψυχή, Ἀχιλλεῦ». Ταῦτα εἶπεν ὁ Ὀδυσσεύς.

6. Ὁ Ἀγαμέμνων δέ, μετὰ χαρᾶς δεχθεὶς τοὺς λόγους τοῦ Ὀδυσσεῶς, διέταξε νὰ φέρωσι τὰ δῶρα. Ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς εἶπεν· «Εἰς ἄλλην περίστασιν καταλληλοτέραν γίνεται τοῦτο. Τώρα φρονῶ, ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ πολεμήσωσι νήστεις οἱ Ἀχαιοί, ὅταν δὲ δύσῃ ὁ ἥλιος νὰ παραθέσωμεν εἰς αὐτοὺς μέγα δεῖπνον, ἀφοῦ ἐκδικηθῶμεν τοὺς Τρῶας διὰ τὴν ὕβριν. Πρὸ τούτου εἰς τὸν ἰδικόν μου τοῦλάχιστον λαιμὸν δὲν καταβαίνει οὐδὲ ποτὸν οὐδὲ φαγητόν, ἐνόσω ὁ Πάτροκλος κεῖται νεκρὸς ἐν τῇ σκηνῇ».

7. Ὁ δὲ Ὀδυσσεύς ἀπήντησεν· «᾿Ω ἀνδρείοτατε Ἀχιλλεῦ, σὺ μὲν εἶσαι πολὺ ὑπέρτερος ἐμοῦ εἰς τὸ δόρυ, ἐγὼ ὅμως ἐγεννήθην πρότερον σοῦ καὶ ἤξεύρω περισσότερα. Ἄς ὑπακούσῃ λοιπὸν ἡ καρδιά σου εἰς τοὺς ἐμούς λόγους».

8. Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ὀδυσσεύς, προσέλαβεν ἀμέσως καὶ ἄλλους ἀκολούθους καὶ μετέβη εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Ἀγαμέμνονος. Ἄμ' ἔπος καὶ ἄμ' ἔργον. Παρέλαβον δὲ ἑπτὰ τρίποδας καινουργεῖς, χρησίμους διὰ τὴν πυράν, εἴκοσι λέβητας ἀπαστράπτοντας, δώδεκα ἵππους εὐτραφεῖς, τὴν καλλιπάρειον Βρισηίδα μετὰ ἑπτὰ ἄλλων γυναικῶν, καὶ δέκα τάλαντα χρυσοῦ. Ταῦτα ἐκόμισαν ἐν μέσῃ ἀγορᾷ, παρόντος τοῦ Ἀγαμέμνονος, ὅστις εἶχεν ὑποσχεθῆ αὐτὰ ἐξ ὅτου ὁ Ἐκτωρ τὴν πρώτην φορὰν ἐνίκα τοὺς Ἀχαιοὺς· εἶχε δὲ ὑποσχεθῆ καὶ πάμπολλα ἄλλα, ὅταν ἤθελε κυριεύσει τὴν Τροίαν. Τότε εὐχαριστήθη καὶ ἰκανοποιήθη ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀχιλλέως· ἐκάθισαν δὲ πάντες εἰς πρόγευμα, διαλύσαντες τὴν ἀγοράν. Οἱ δὲ Μυρμιδόνες ἐκόμισαν τὰ δῶρα εἰς τὴν ναῦν καὶ εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Ἀχιλλέως.

9. Αφοῦ δὲ πάντες ἔφαγον, πλὴν τοῦ Ἀχιλλέως, ὅστις

ἔμεινε νῆστις, ἀνέλαβον τὰ ὄπλα καὶ ὑπὸ τὴν ἀρχιστρατηγίαν τοῦ Ἀχιλλέως ἐξεστράτευσαν κατὰ τῶν πολεμίων. Τὸ λαμπρὸν ἄρμα τοῦ Ἀχιλλέως ἔσυρον οἱ δύο ὀνομαστοὶ ἵπποι αὐτοῦ Σάνθος καὶ Βαλῖος, ἠνίοχος δὲ ἦτο ὁ γενναῖος Αὐτομέδων. Ὁ δὲ Ἀχιλλεύς, ἀναβὰς ἐπὶ τοῦ ἄρματος μὲ τὴν νέαν πανοπλίαν του, ἀπήστραπτεν ὡς ὁ λαμπρὸς ἥλιος. Ὁ ἵππος ὁμοῦς Σάνθος, πρὶν κινήσῃ, φανερόναι οἰωνοὺς κακοὺς διὰ τὸν Ἀχιλλέα, ὁ δὲ Ἀχιλλεύς ἐπιπλήττει αὐτόν.

32. Ὁ Ἀχιλλεύς τρέπει τοὺς Τρῶας εἰς φυγὴν.

1. Μετὰ τὴν κατάπαισιν τῆς μῆνιος τοῦ Ἀχιλλέως, ὁ Ζεὺς, συγκαλέσας εἰς συνέλευσιν τοὺς θεοὺς ἐν Ὀλύμπῳ, ἄφησεν αὐτοὺς ἐλευθέρους νὰ ἀναμιγνύονται εἰς τὴν μάχην. Καὶ τοὺς μὲν Ἑλληνας κατήλθον ἐκ τοῦ Ὀλύμπου νὰ βοηθήσωσιν ἢ Ἥρα, ἢ Ἀθηνᾶ, ὁ Ποσειδῶν, ὁ Ἥφαιστος καὶ ὁ Ἑρμῆς· τοὺς δὲ Τρῶας ὁ Ἄρης, ὁ Ἀπόλλων, ἢ Ἄρτεμις, ἢ Διὸν, ἢ Ἀφροδίτη καὶ ὁ Σκάμανδρος.*

2. Ἀρξαμένης δὲ τῆς μάχης μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Τρῶων ἐβρόντησε μεγάλην βροντὴν ὁ Ζεὺς, ὥστε ἐσείετο ἡ πολύνδρος Ἰδὴ καὶ ἡ πόλις τῶν Τρῶων καὶ τὰ πλοῖα τῶν Ἀχαιῶν, ἐφοβήθη δὲ καὶ ὁ Ἄιδης αὐτός. Ἐγέμισε δὲ ἀνδρῶν ἅπαντα ἡ πεδιάς καὶ ἔλαμπεν ἐκ τῶν ὄπλων· ἐσείετο δὲ ἡ γῆ ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτῶν.

2. Δύο δὲ ἄνδρες, ἐξόχως ἄριστοι, συνηνητήθησαν ἐν μέσῳ ἀμφοτέρων τῶν στρατευμάτων πρὸς μάχην, ὁ Τρῶας Αἰνεΐας καὶ ὁ Μυρμιδῶν Ἀχιλλεύς. Πρῶτος πρὸς τὴν ἀπει-

* Υἱὸς τοῦ Ὀκεανοῦ καὶ τῆς Τηθύος, πατὴρ δὲ τοῦ Τρωῶς Τεύκρου, τῆς Καλλιρρόης καὶ τῆς Στρυμοῦς. Ὁ Σκάμανδρος ὀνομάζεται καὶ Σάνθος.

λῶν ὁ Αἰνεΐας, ἀπέναντι δ' ἠγγέθη ὡς λέων κατασιροπει-
κὸς ὁ Ἀχιλλεύς.

4. Πρῶτος δ' ἔρριψε τὸ βαρὺ ἀκόντιον ὁ Αἰνεΐας, ἐκτύ-
πησε δὲ ἡ αἰχμὴ αὐτοῦ τὴν σιδηρὰν ἀσπίδα τοῦ Ἀχιλλέως

Συμβούλιον τῶν θεῶν ἐν Ὀλύμπῳ.

ἀβλαβῆς· δεύτερος δ' ἔρριπεν ὁ Ἀχιλλεύς τὸ μακρὸν δόρυ
τοῦ καὶ ἐκτύπησεν ὁμοίως τὴν ἀσπίδα τοῦ Αἰνεΐου. Τότε
δέ, ἐλκυσας τὸ ὄξυ, ξίφος, ἐφώρμησε λυσσώδης κατὰ τοῦ
Αἰνεΐου· θὰ ἐφόνευσεν δὲ αὐτόν, ἂν μὴ ὁ Ποσειδῶν ἔσωζεν

αὐτόν, καλύψας δι' ἀχλύος τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Ἀχιλλέως, δώσας δὲ εἰς τὸν Αἰνεΐαν τὴν δύναμιν, ὥστε νὰ σηκωθῆ ὑψηλὰ ἀπὸ τῆς γῆς καὶ νὰ μεταβῆ μακρὰν εἰς τὴν ἄκραν τοῦ πολέμου. Ἀφοῦ δὲ ὁ αὐτὸς θεὸς διεσκέδασε τὴν ἀχλὺν καὶ ἀνέβλεψαν οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Ἀχιλλέως, ἐξεπλάγη οὕτως.

5. Μετὰ τοῦτο ὁ Ἀχιλλεύς, παροτρύνοντας τοὺς Ἀχαιοὺς εἰς τὴν μάχην, ἐστράφη κατὰ τῶν ἄλλων Τρώων, ἐφόνευσε δὲ καὶ ἄλλους καὶ τὸν Πολύδωρον τὸν νεώτερον ἐκ τῶν υἱῶν τοῦ Πριάμου.

6. Ὁ Ἔκτωρ, ἰδὼν τὸν ἀυτιάδελφόν του κρατοῦντα εἰς χεῖρας τὰ ἔντερα καὶ ἐκπνέοντα, δὲν ὑπέμεινε πλέον, ἀλλ' ἐπιτέθη κατὰ τοῦ Ἀχιλλέως, ὁμοιος μὲ πῦρ. Ὁ δὲ Ἀχιλλεύς, ὡς εἶδεν αὐτόν, ἀνεπήδησεν ἐπὶ τοῦ ἄρματος καὶ ἐφώνησεν· « Ἐλθέ πλησιέστερον, ἵνα ταχύτερον λάβης πείραν » τοῦ θανάτου».

7. Ὁ δὲ Ἔκτωρ ἀφόβως ἀπήντησε· « Πηλείδη, μὴ ἔλπιζε νὰ με φοβήσης διὰ λόγων κενῶν ». Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἔρρηψε τὸ δόρυ, ἀλλ' ἢ Ἀθηναίαν προεφύλαξε τὸν Ἀχιλλέα.

8. Τότε ὁ Ἀχιλλεύς ματωρὸς ἐφώρμησε νὰ φονεύσῃ τὸν Ἔκτορα, ἀλλ' ἐξήρπασε τοῦτον ὁ Ἀπόλλων, καλύψας μὲ πυκνὴν ομίχλην. Ἐστράφη δ' ἔπειτα κατὰ τῶν λοιπῶν Τρώων, πολλοὺς μὲν φονεύων, ἄλλους δὲ τραυματίζων.

9. Ὅπως δὲ ὀρμητικῶς φέρεται μεγάλη πυρκαϊὰ εἰς τὰς θασώδεις φάραγγας ὄρους, ἔχοντος ξηρὰν ὕλην, ὁ δὲ ἄνεμος συστρέφει τὴν φλόγα κυμαίνων αὐτὴν πανταχοῦ, τοιοῦτοτρόπως ὁ Ἀχιλλεύς, ὁμοιος πρὸς θεόν, ἐφώρμα πανταχοῦ μὲ τὸ δόρυ, καταδιώκων ἐκείνους, οἵτινες ἔμελλον νὰ φονευθῶσιν· ἔρρεε δὲ μαύρη ἢ γῆ ἀπὸ αἷμα· οἱ δὲ ἔπποι τοῦ ἄρματος αὐτοῦ κατεπάτουν νεκροὺς ὁμοῦ καὶ ἀσπίδας· αἱ δὲ χεῖρες τοῦ Ἀχιλλέως ἐβάφησαν εἰς τὸ φρονικὸν αἷμα. Πάντας δὲ τοὺς Τρώας ἔτρεψαν εἰς φυγὴν.

33. Φοβερά καταστροφή τῶν Τρώων ὑπὸ τοῦ Ἀχιλλέως.

1. Οἱ Τρώες φεύγοντες διηρέθησαν εἰς δύο μοῖρας, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μὲν μία ἔφρευγε πρὸς τὴν πόλιν, ἡ δὲ ἑτέρα πρὸς τὸν ποταμὸν Σκάμανδρον.

2. Ὁ Ἀχιλλεύς, ἀφοῦ τὴν μίαν μοῖραν κατεδίωξε πρὸς τὴν πόλιν, ἄφησε τὴν ἐξακολούθησιν τῆς καταδιώξεως αὐτῆς εἰς τοὺς ἄλλους Ἀχαιοὺς· οὗτος δ' ἐστράφη πρὸς καταδιώξιν τῆς ἑτέρας μοῖρας, ἡ ὁποία διηυθύνετο πρὸς τὸν βαθύρρουν ποταμὸν Σκάμανδρον ἢ Ξάνθον· ἐπέπεσον δ' ἐν τῷ ποταμῷ οἱ Τρώες μετὰ τῶν ἵππων αὐτῶν ἐν μεγάλῃ ταραχῇ καὶ φωναῖς, ἐκολύμβων δὲ δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ, περιστρεφόμενοι ὑπὸ τῶν περιδινουμένων ὑδάτων τοῦ ποταμοῦ ὡς ἀκρίδες.

3. Τότε ὁ Ἀχιλλεύς, σύρας τὸ ξίφος, ἐκτύπα δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ, σφάζων· ἐκοκίνισε δὲ τὸ ὕδωρ ὑπὸ τοῦ αἵματος. Ἀφοῦ δ' ἀπέκαμε φονεύων, ἐξέλεξε ζωντανοὺς ἐκ τοῦ ποταμοῦ δώδεκα νέους εὐγενεῖς, τοὺς ὁποίους ἐξήγαγεν ἐκ τῶν ὑδάτων περιφόβους, ἔδεσε δὲ τὰς χεῖρας αὐτῶν καὶ ἐπεμφεν εἰς τὰ πλοῖα, ὡς ποινήν, διὰ τὸν Πάτροκλον. Ἐστράφη δὲ πάλιν μένεα πνέων, ἵνα φονεύῃ.

4. Συνήντησε τὸν Λυκάονα τὸν υἱὸν τοῦ Πριάμου, φεύγοντα ἐκ τοῦ ποταμοῦ, συνέλαβεν αὐτὸν ζῶντα, ἐντὸς ὀλίγου δ' ἐφόνευσε καὶ λαβὼν ἀπὸ τοῦ ποδὸς ἔρριπεν εἰς τὸν ποταμὸν. Ἐχυσε δὲ τὰ ἔντερα τοῦ Ἀστεροπαίου, ὅστις ἦτο ἡγεμὼν τῶν Παιόνων καὶ ἐτόλμησε νὰ ἀντισταθῇ εἰς τὸν Ἀχιλλέα καὶ νὰ ρίψῃ κατ' αὐτοῦ δύο δόρατα. Ἐφόνευσε δὲ πρὸς ἐτι πολλοὺς διαπρεπεῖς Παίονας.

5. Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ Ἀχιλλεύς ἐποίησε κατάχρησιν τῆς μεγάλης αὐτοῦ δυνάμεως, ὁ δὲ ποταμὸς δὲν ἠδύνατο νὰ προχέῃ τὸν ῥοῦν αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν, στενοχωρούμενος

ὑπὸ τῶν πτωμάτων, ἐπλημμύρησε, καὶ τοὺς μὲν νεκροὺς ἐξέβαλλεν εἰς τὰς ὄχθας, τοὺς δὲ κολυμβῶντας ζωντανούς διεσφῆξε, κρύπτων δεξιᾶ καὶ ἀριστερᾶ εἰς τὰς μεγάλας δίνας καὶ τοὺς κόλπους του. Μέγα δὲ κῦμα ἐξωγκοῦτο πέριξ τοῦ Ἀχιλλέως, καὶ θὰ ἐπνιγεν αὐτόν, ἂν μὴ συγκατένευεν ὁ Ζεὺς νὰ ἔλθωσι πρὸς τὸν ἐπικαλούμενον τὴν σωτηρίαν τῶν θεῶν Ἀχιλλέα ὁ Ποσειδῶν καὶ ἡ Ἀθηνᾶ, βοηθοῦντες καὶ ἐνθαρρύνοντες αὐτόν, καὶ ἂν μὴ ἡ Ἥρα παρώτρυνε τὸν υἱὸν τῆς Ἥφαιστον νὰ ξηράνη ἀμέσως διὰ τοῦ πυρός του τὰ πλημμυρήσαντα ὕδατα τοῦ ποταμοῦ.

6. Μετὰ τὴν κατάπαυσιν τῆς πλημμύρας καὶ τὴν σωτηρίαν τοῦ Ἀχιλλέως, οὗτος ἐπανέλαβε τὴν αὐτὴν καταστροφὴν τῶν Τρώων. Ἰστατο δὲ ὁ γέρον Πρίαμος ἐπὶ νεοδμήτου πύργου ἐπὶ τῶν Σκαιῶν πυλῶν καὶ ἐκεῖθεν εἶδε τὸν πελώριον Ἀχιλλέα· καταβάς δ' ἀπὸ τοῦ πύργου διέταξε νὰ εἶναι ἔτοιμοι νὰ κλείσωσι τὰς πύλας, ἀροῦ εἰσέλθωσιν οἱ λαοὶ οἱ διωκόμενοι ὑπὸ τοῦ Ἀχιλλέως. Οἱ δὲ Τρῶες διψαλέοι καὶ κατάξηροι καὶ πλήρεις κονιορτοῦ ἐφευγον κατ' εὐθείαν πρὸς τὴν πόλιν καὶ τὸ τεῖχος, κρατερὰ δὲ λύσσα κατεῖχε τὴν καρδίαν τοῦ Πηλείδου, ὅστις ἀκαταπαύστως ἐφόνευε.

7. Κατὰ τὴν ἡμέραν δὲ ταύτην θὰ ἐκυρίευσεν οἱ Ἀχαιοὶ τὴν ὑπίπυλον Τροίαν, ἂν μὴ ὁ Ἀπόλλων, ὁμοιωθεὶς πρὸς τὸν Τρῶα Ἀγήνορα παρὰ τὸ τεῖχος, ἐμάχετο κατὰ τοῦ Ἀχιλλέως, κατόπιν δὲ προσεποιεῖτο ὅτι ἐφευγε πρὸ τῶν ποδῶν αὐτοῦ, ἀποπλανῶν αὐτόν. Ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς ἤλπιζεν εἰς πᾶσαν στιγμὴν νὰ καταφθάσῃ αὐτὸν τρέχοντα. Διὰ τοῦ δόλου δὲ τούτου τοῦ Ἀπόλλωνος ἀπεμακρύνθη μὲν τοῦ τεῖχους ὁ Ἀχιλλεὺς, οἱ Τρῶες δὲ ἐν ἀτάκτῳ φυγῇ εἰσῆλθον, ὅπως ἕκαστος ἠδύνατο, εἰς τὴν τετειχισμένην πόλιν, ἥτις ἐπληρώθη πολιορκουμένων.

34. Ὁ Ἀχιλλεύς φονεύει τὸν Ἑκτορα.

1. Ἀφοῦ οἱ Τρῶες ἐνεκλείσθησαν εἰς τὴν πόλιν, μόνον ὁ Ἑκτωρ ἔμεινεν ὀπίσω, ἀναμένων τὸν Ἀχιλλέα, οἱ δὲ Ἀχαιοὶ ἐκάθισαν πλησίον τοῦ τείχους τῶν Τρώων. Τὸν δὲ Ἑκτορα ἀγέμενεν αὐτόθι, ἔξωθεν τῶν Σκαιῶν πυλῶν, ἣ ἑλευθρία Μοῖρα.

2. Μετὰ ταῦτα ὁ Ἀχιλλεύς προὔχώρησε πρὸς τὸ Ἄστυ. Ἐνῶ δὲ ὁ Πριάμος καὶ ἡ Ἐκάβη προέιτρεπον μετὰ δακρύων τὸν Ἑκτορα ν' ἀποσυρθῆ, ἵνα μὴ φονευθῆ ὑπὸ τοῦ Ἀχιλλέως, ἐκείνος δὲ δὲν ἐπέιδετο, τότε ὁ Ἀχιλλεύς ἐπλησίασεν αὐτόν, τρόμος δὲ κατέλαβε τὸν Ἑκτορα, ὅστις ἔφρουγεν. Ἄλλ' ὁ ταχύπους Ἀχιλλεύς ἐφώρμησε κατ' αὐτοῦ ὡς ἰέραξ, ἀποτρέπων τοὺς Ἀχαιοὺς διὰ νεύματος νὰ ῥίψωσι βέλη κατὰ τοῦ ἀντιπάλου· τρεῖς δὲ φορὰς περιέιτρεξαν τὴν πόλιν τοῦ Πριάμου, τὴν δὲ τειάριην, κατὰ προτροπὴν τῆς Ἀθηναῖς, ἐστάθησαν ἀμφοτέρω.

3. Τότε πρῶτος εἶπεν ὁ Ἑκτωρ· «Δὲν θά σε φοβηθῶ πλέον, νιὲ τοῦ Πηλέως, ἀλλὰ θά ἀντισταθῶ. Εἶθε ὁ Ζεὺς νὰ μοι δώσῃ τὴν νίκην ν' ἀφαιρέσω τὴν ψυχὴν σου. Ἐάν σε φονεύσω, Ἀχιλλεῦ, θά ἀποδώσω τὸν νεκρόν σου εἰς τοὺς Ἀχαιοὺς· ὁμοίως δὲ πρᾶξον καὶ σύ, ἐὰν φονεύσης ἐμέ».

4. Ὁ δὲ Ἀχιλλεύς ἀπήντησεν. «Ἑκτορ, μὴ μου προτείνῃς συμφωνίας· διότι ὅρκοι δὲν ὑπάρχουσι μεταξὺ ἀνδρῶν μεχομένων, οὐδὲ εἶναι δυνατόν ἐγὼ καὶ σὺ νὰ ἀγαπηθῶμεν. Τώρα δὲ θά τὰ πληρώσῃς ὅλα ὁμοῦ τὰ παθήματα τῶν Ἀχαιῶν, ὅσους ἐφόνευσας».

5. Ταῦτα εἰπὼν ἔρριψε κατ' αὐτοῦ τὸ μακρὸν δόρυ, ἀλλὰ δὲν ἐπέτυχε τὸν Ἑκτορα, ἐπειδὴ ἔκρυψε κάτω ἀνήρπασε αὐτὸ ἢ Ἀθηναῖα καὶ τὸ ἔδωκε πάλιν εἰς τὸν Ἀχιλλέα.

6. Ὁ δὲ Ἑκτωρ εἶπεν· «Ἀπέτυχες, Ἀχιλλεῦ. Τώρα φυλάττιο ἀπὸ τὸ ἐμὸν χαλκοῦν δόρυ». Καὶ ἔρριψε μεθ'

δρμῆς τὸ μακρόν του δόρου, κυνήσας τὴν ἀσπίδα τοῦ Πηλείδου ἐν τῷ μέσῳ, ἀνεπήδησε δὲ τὸ δόρου.

7. Τότε ὁ Ἔκτωρ εἶπε· «Μοὶ εἶναι ἐγγὺς θάνατος κακός. Μὲ ἐξηπάτησεν ἡ Ἀθηναίη». Σύρας δὲ τὸ ὀξὺ ξίφος του ὤρμησεν ὡς αἰετός. Ἄλλ' ὁ Ἀχιλλεύς ἐμπηγνύει τὸ θανατηφόρον δόρου του εἰς τὸν λαιμὸν τοῦ Ἔκτορος καὶ ῥίπτει αὐτὸν κατὰ γῆς. Τότε δὲ εἶπεν· «Ἔκτορ, εἰπὲς ποιεῖς σκυλεύων τὸν Πάτροκλον, οὐ θὰ σωθῆς, ἐμὲ δὲ εἰς οὐδὲν ἐλόγιζες, ἀνόητε!».

8. Ὁ Ἔκτωρ δ' ἐκπνέων εἶπε· «Σὲ ἰκετεύω, μὴ με ἀφήσῃς ἐδῶ νὰ με καταφάγωσιν οἱ κύνες τῶν Ἀχαιῶν, ἀλλ' ἀπόδος τὸ σῶμά μου εἰς τοὺς οἰκείους μου, ἵνα κἀσωσιν αὐτό». Ἄλλ' ὁ ἐξωργισμένος Ἀχιλλεύς, ἀποσπᾶσας τὸ χαλκοῦν δόρου ἐκ τοῦ νεκροῦ, ἀφήρῃσεν ἔπειτα ἀπ' αὐτοῦ τὴν ἰδίαν του πανοπλίαν (τὴν ὁποίαν ἐφόρει ὁ Ἔκτωρ ἐξ οἴου ἐφόνευσε τὸν Πάτροκλον), καὶ καιόπιν τρυπήσας τοὺς τένοντιας τοὺς ὀπισθεν τῆς πτέρνης καὶ τῶν σφυρῶν ἀμφοιτέρων τῶν ποδῶν, ἐπέρασσε βοείους ἱμάντιας, ἔδωσε δὲ ἐκ τοῦ ἄρματος του ἀφήσας νὰ σύρῃται ὀπισθεν ἡ κεφαλὴ τοῦ πτώματος· ἀναβὰς δ' ἐπὶ τοῦ ἄρματος ἐμάστιξε τοὺς ἵππους.

9. Συρομένου δὲ τοῦ Ἔκτορος, ἠγγείρευτο κονιορτός, ἡ δὲ ὥραία καὶ θελκτικὴ τὸ πρὶν κεφαλὴ αὐτοῦ ἔκειτο πᾶσα ἐν τῇ κόνει. Ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ, βλέπουσα οὕτω ὄν υἱόν της, ἐθρήνηε γοερώς καὶ ἐμάδα τὴν κεφαλὴν της, ἐθρήνηε δ' ὁμοίως ὁ πατήρ, ὡς καὶ οἱ Τρῶες πάντες.

10. Ἡ δὲ Ἀνδρομάχη, ὑφαίνουσα ἐν τῷ οἴκῳ, δὲν ἔξευρον ἀκόμη τίποτε· ἀλλ' ἀκούσασα θρήνους ἀπὸ τοῦ πύργου ἔσπευσεν ἐκεῖ ὡς μαινομένη μετὰ δύο θεραπαινίδων· εἶδε δὲ τὸν Ἔκτορα συρόμενον ἀνηλεῶς ἐμπροσθεν τῆς πόλεως πρὸς τὰς ναῦς τῶν Ἀχαιῶν· τότε ἐλιποθύμησε καὶ ἔπεσε κατὰ

γῆς, περιθαλπομένη ὑπὸ τῆς ἀνδραδέλφης καὶ τῶν συννυμφάδων τῆς Ἄφου δὲ συνῆλθεν, ἔλεγε θρηνοῦσα περιπαθῶς·

— « Ἐκτορ, φεῦ εἰς ἐμὲ τὴν δυστυχή! Σὺ μὲν ἐγεννή-
 » θης ἐν τοῖς ἀνακτόροις τοῦ Πριάμου, ἐγὼ δὲ ἡ δύσμοιρος
 » ἐν τοῖς ἀνακτόροις τοῦ ἀτυχοῦς Ἡείωνος. Εἶθε οὗτος γὰρ
 » μὴ με ἐγέννα! Καὶ τώρα σὺ μὲν ὑπάγεις εἰς τὰ σκοτεινὰ
 » δώματα τοῦ Ἄδου, ἐμὲ δὲ ἐγκαταλείπεις ἐν πένθει φο-
 » βερῶ γῆραν ἐν τοῖς μεγάροις. Τὸ τέκνον μας εἶναι ἐντε-
 » λῶς νήπιον· οὔτε σὺ θὰ γείνης ὠφέλιμος εἰς τοῦτο, ἐπειδὴ
 » ἀπέθανες, οὔτε τοῦτο εἰς σέ. Πολλά, δύσμοιρε Ἀστύναξ,
 » θέλεις πάθει, διότι ἀπώλεσας τὸν πατέρα σου. Ἐκείνον δὲ
 » τώρα τρώγουσι οκώληκες σωρηδὸν κάτω εἰς τὰ πλοῖα,
 » μακρὰν τῶν γονέων του, θὰ χορτασθῶσι δὲ καὶ κύνες,
 » σπαράσσοντες αὐτὸν γυμνόν, ἐνῶ λεπτὰ καὶ ὠραῖα καὶ
 » χειροκίνητα κεῖνται εἰς τὰ μέγαρά τὰ ἐνδύματά του. Ἄλλὰ
 » ταῦτα πάντα χωρὶς ἄλλο θὰ κατακαύσω· ἀλλὰ τί τὸ ὄφελος
 εἰς σέ, Ἐκτορ; ».

11. Ταῦτα ἔλεγε κλαίουσα ἡ Ἀνδρομάχη, αἱ λοιπαὶ δὲ γυναῖκες ἐστέναζον βαρέως. Οἱ δὲ Ἀχαιοὶ ἤλθον εἰς τὸν ναῦσταθμον καὶ διεσκορπίσθησαν ἕκαστος εἰς τὸ πλοῖόν του, πλὴν τῶν Μυρμιδόνων.

35. Ἡ κηδεῖα τοῦ Πατρόκλου.

1. Ὁ Ἀχιλλεὺς εὐθύς ἀμέσως ἀποδίδει εἰς τὸν Πάτροκλον τὰς συνηθιζομένας τιμὰς διὰ τοὺς νεκρούς. Αἱ εἰς τὸν Πάτροκλον δὲ ἀποδοθεῖσαι ἦσαν αὐταὶ παρέλασις τοῦ στρατοῦ τῶν Μυρμιδόνων τρεῖς φορές περὶ τὸν νεκρὸν· δεῖπνον πέριξ αὐτοῦ πρὸς τιμὴν του· κατόπιν δὲ ἐκφορὰ τοῦ νεκροῦ ἐν μεγάλῃ πομπῇ, κατὰ τὴν ὁποῖαν προεπορεύοντο ἑκπύεις, μετὰ δ' αὐτοὺς ἀναρίθμητοι πεζοί, ἐν μέσῳ δὲ ἐκομίζετο ὁ νεκρὸς τοῦ Πατρόκλου, τοῦ ὁποῖου τὴν κεφαλὴν ὀπισθεν ἐκράτει ὁ Ἀχιλλεὺς περίλυπος. Μετὰ τὴν ἐκφορὰν

ἐπηκολούθησεν ἡ καῦσις τοῦ νεκροῦ ἐπὶ τῆς πυρᾶς. Τῆς ἐκφορᾶς δὲ καὶ τῆς καύσεως καὶ τῶν μετὰ ταῦτα γενομένων συμμετέσχεν ὁ Ἀγαμέμνων καὶ πάντες οἱ Ἀχαιοί. Ἐπὶ τῆς αὐτῆς πυρᾶς ἐγένετο θυσία προβάτων, ἵππων, κυνῶν· προσέτι δὲ θυσία τῶν δώδεκα Τρώων αἰχμαλώτων* Κατόπιν ἔλαβον τὴν τέφραν τῶν ὁστών τοῦ Πατρόκλου καὶ ἔθεσαν ἐντὸς χρυσοῦς φιάλης, συνήγαγον δὲ χῶμα πολὺ εἰς τὸν τόπον τῆς πυρᾶς καὶ ἐποίησαν σῆμα (τύμβον).

2. Μετὰ ταῦτα δὲ ὁ Ἀχιλλεὺς θέτει ἀγῶνα ἐπιτάφιον· ἐν αὐτῷ δὲ νικᾷ διὰ τῶν ἵππων μὲν ὁ Διομήδης, ἐν τῷ δρόμῳ δὲ ὁ Ὀδυσσεύς, ἄλλοι δὲ εἰς ἄλλα ἀγωνίσματα· τοιοῦτοτρόπως δὲ ὁ ἀγὼν διαλύεται καὶ ἡ κηδεῖα τοῦ Πατρόκλου λήγει.

36. Ὁ Ἀχιλλεὺς ἀποδίδει τὸν νεκρὸν τοῦ Ἑκτορος.

1. Ἀφοῦ ἐτελείωσεν ὁ ἀγὼν καὶ οἱ λαοὶ διεσκορπίσθησαν εἰς τὰ πλοῖα, ἐφρόντιζον ἕκαστοι περὶ φαγητοῦ καὶ γλυκεροῦ ὕπνου.

2. Ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς, μείνας μόνος, ἔκλαιεν ἐνθυμούμενος τὸν φίλον του, δὲν ἠδύνατο δὲ νὰ κοιμηθῆ, ἀλλ' ἐστρέφειτο ἀπ' ἐδῶ καὶ ἀπ' ἐκεῖ ἐπὶ τῆς κλίνης καθ' ἐκάστην νύκτα· πρὸ τῆς αὐγῆς δὲ ἠγείρετο, ἐξεύγνε τοὺς ἵππους εἰς τὸ ἄρμα του, περιέσχευε τρεῖς φορὰς τὸν Ἑκτορα περὶ τὸ μνημα τοῦ Πατρόκλου, ἐπανήρχετο δὲ πάλιν εἰς τὴν σκηνὴν του. Τὸ πτώμα δὲ τοῦ Ἑκτορος διετήρει ὁ Ἀπόλλων νὰ μὴ σαπῆ.

3. Τὴν δωδεκάτην ὁμοῦς ἡμέραν ὁ Ἀπόλλων παρεπονέθη πρὸς τοὺς ἄλλους θεοὺς διὰ τὴν ὕβριν πρὸς τὸν νεκρὸν τοῦ Ἑκτορος. Τότε ὁ Ζεὺς διὰ τῆς θυελλόποδος Ἴριδος ἐκάλεσε τὴν μητέρα τοῦ Ἀχιλλέως Θέτιν καὶ εἶπεν εἰς αὐτὴν νὰ προτρέψῃ τὸν υἱὸν της νὰ ἀποδώσῃ τὸν Ἑκτορα εἰς τὸν Πρίαμον, δεχόμενος τὰ παρὰ τούτου δῶρα. Ἡ Θέτις ἀνήγγειλε τὴν θέλησιν τοῦ Διὸς πρὸς τὸν υἱὸν της· οὗτος δὲ ἀμέσως, διὰ τὸ σέβας πρὸς τοὺς θεοὺς, ὑπήκουσε.

4. Κατόπιν δ' εὐθύς ἐστείλε πάλιν ὁ Ζεὺς τὴν Ἴρινα πρὸς τὸν Πρίαμον, παραγγείλας νὰ ὑπάγῃ οὗτος αὐτοπροσώπως μὲ δῶρα εἰς τὰ πλοῖα τῶν Ἀχαιῶν πρὸς τὸν Ἀχιλλεῦ, ἵνα

* Κεφ. 33 § 3.

λυτρώσῃ τὸν νεκρὸν τοῦ υἱοῦ του, καὶ νὰ ἐπαναγάγῃ αὐτὸν εἰς τὸ ἄστυ.

5. Ἡ Ἴρις ἐλθοῦσα εἰς τὰ μέγαρα τοῦ Πριάμου εὗρεν αὐτὸν καθήμενον ἐν μέσῳ τῶν τέκνων καὶ λοιπῶν οἰκείων του, κλαίοντας δὲ πάντας καὶ πενθοῦντας βαρέως διὰ τὰς πολλὰς καὶ μεγάλας συμφορὰς των. Πρὸς τὸν Πρίαμον εἶπεν ἡ Ἴρις τὴν ἐντολὴν τοῦ Διὸς, χωρὶς νὰ γείνη ἀκουστικὴ εἰς τὰ παρακαθήμενα τέκνα του, καὶ ἀπῆλθε.

6. Ἀμέσως δ' ὁ Πρίαμος διέταξε τοὺς υἱούς του νὰ ἐτοιμάσωσιν ἄμαξαν μὲν διὰ τὰ δῶρα, ἄρμα δὲ δι' ἐαυτὸν, ἀνήγγειλε δὲ τὴν ἐντολὴν τοῦ Διὸς εἰς τὴν σύζυγόν του Ἑκάβην.

7. Ἀφοῦ δὲ ἐτέθησαν ἐντὸς καινουργοῦς ἀμάξης δῶρα πολυτελέστατα, δώδεκα τάπητες καὶ ἰσάριθμοι χλαῖναι καὶ ἐπενδύται καὶ πέπλοι καὶ χιτῶνες καὶ δύο τρίποδες μετὰ λεβήτων, καὶ τέσσαρες λέβητες μεγάλοι καὶ ποτήριον χρυσοῦν καὶ ἄλλα, ἀνέβη ἐπὶ τοῦ ἄρματος ὁ γέρον Πρίαμος, ἐμάστιξε τοὺς ἵππους, κατέβη ἐκ τῆς ἀκροπόλεως, ὅπου ἦσαν τὰ ἀνάκτορά του, ταχέως εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἐξῆλθεν εἰς τὴν πεδιάδα· καθ' ὁδὸν δὲ νυκτωθεὶς συνήντησε νέον τινα θεράποντα τοῦ Ἀχιλλέως, πρὸς τὸν ὁποῖον εἶχεν ἐξομοιωθῆ ὁ Ἑρμῆς, καὶ οὗτος τὸν ᾠδήγησεν εἰς τὴν τάφρον καὶ τὸ τεῖχος τῶν Ἀχαιῶν, τῷ ἤνοιξε τὰς πύλας τοῦ τεύχους, καθ' ἣν ὄραν ἐκοιμῶντο οἱ φρουροί, καὶ ἐκεῖθεν ἤγαγε κατ' εὐθεΐαν τὸν γέροντα Πρίαμον εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Ἀχιλλέως. Ἀμέσως δὲ τότε ἐπήδησε κάτω ἐκ τοῦ ἄρματος ὁ ἄγνωστος Μυρμιδῶν καὶ ἐφανέρωσεν εἰς τὸν Πρίαμον, ὅτι εἶναι ὁ Ἑρμῆς· ἔγεινε δὲ πάλιν ἄφαντος.

8. Τότε ὁ Πρίαμος, καταβάς ἐκ τοῦ ἄρματος καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν σκηνήν, εὗρε τὸν Ἀχιλλεῖα καθήμενον, μακρὰν δὲ αὐτοῦ καθημένους τοὺς συντροφους του· πρὸ ὀλίγου δὲ εἶχον τελειώσει τὸ δεῖπνον. Ὁ Πρίαμος τότε, σταθεὶς πλησίον τοῦ Ἀχιλλέως, ἔλαβε διὰ τῶν χειρῶν τὰ γόνατα αὐτοῦ, ἐφίλησε δὲ τὰς χεῖρας αὐτοῦ, καὶ ἰκέτευεν αὐτὸν κλαίων νὰ ἀποδώσῃ τὸ πιῶμα τοῦ υἱοῦ του.

9. Ἐθαμβώθησαν δὲ οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Ἀχιλλέως καὶ πάντων τῶν παρόντων ἐκ τῆς θείας τοῦ Πριάμου συνεκι-

νήθη δὲ μέχρι δακρύων ὁ Ἀχιλλεύς ἐκ τῶν λόγων αὐτοῦ· λαβὼν δὲ αὐτὸν ἐκ τῆς χειρὸς ἐσήκωνεν, εὐσπλαγχνισθεὶς τὴν λευκὴν του κόμην καὶ τὸ λευκὸν του γένειον· εἶπε δὲ πρὸς αὐτόν·

— «Δύσμοιρε, πολλὰς λύπας ὑπέστης. Ἀλλὰ πῶς ἀντέσχευ ἢ ψυχὴ σου νὰ ἔλθῃς μόνος εἰς τὰ πλοῖα τῶν Ἀχαιῶν πρὸς ἐμὲ τὸν φονέα πολλῶν ἀνδρείων τέκνων σου ;
 » Φαίνεται ὅτι ἔχεις σιδηρᾶν καρδίαν. Ἀλλ' ἔλα κάθησον ἐπὶ καθίσματος, ἃς ἀφήσωμεν δὲ τὰς λύπας μας εἰς τὰ βάρη τῆς καρδίας μας· διότι οὐδεμία πρακτικὴ ὠφέλεια προκύπτει ἐκ τῶν θρήνων. Ὁ Θεὸς δὲ εἰς ἄλλους μὲν ἐκ τῶν ἀνθρώπων δίδει εὐτυχίας, εἰς ἄλλους δὲ δυστυχίας, εἰς ἄλλους δὲ ἀγαμῖξ. Εἰς τὸν ἐμὸν πατέρα Πηλεΐδην οἱ θεοὶ ἐξ ἀρχῆς μὲν ἔδωκαν δῶρα εὐτυχίας, ἀλλ' ἔδωκαν καὶ τὴν ἀτυχίαν νὰ μὴ γεννήσῃ τέκνα πολλὰ, ἀλλ' ἓνα καὶ μόνον, ἐμὲ, ὅστις μέλλει ἀώρως νὰ ἀποθάνῃ. Οὐδὲ περιποιῶμαι αὐτὸν γηράσκοντα, ἐπειδὴ μένω πολὺ μακρὰν τῆς πατρίδος, ἐν Τροίᾳ, λυπῶν σὲ καὶ τὰ τέκνα σου. Καὶ σὺ, γέρον, ἀκούομεν ὅτι ἦσο ὄλβιος, ἔχων μέγα βασίλειον, καὶ πλοῦτον πολύν, καὶ υἱοὺς πολλοὺς· ἀλλ' οἱ θεοὶ τῶρα σοὶ ἔφεραν τὸν παρόντα ὀλέθριον πόλεμον. Ἔχε ὑπομονήν. Διὰ τῶν θρήνων δὲν θὰ ἐπαναγάγῃς εἰς τὴν ζωὴν τὸν υἱόν σου. Μὴ ὀδύρου· διότι ἐνδέχεται νὰ πάθῃς καὶ σὺ κακὸν τι, ἀσθενῶν ἐκ τῆς πολλῆς λύπης».

10. Πρὸς τοῦτον δ' ἀπήντησεν ὁ ὁμοίος· μὲ θεὸν Πρίαμος· «Μὴ μοι λέγε νὰ καθίσω, ἐφ' ὅσον ὁ Ἐκτωρ κεῖται ἔξω ἄταφος, ἀλλὰ λύτρωσον αὐτὸν τάχιστα, ἵνα τὸν ἴδω μὲ τοὺς ὀφθαλμούς μου· σὺ δὲ δέχθητι τὰ πολλὰ δῶρα, τὰ ὅποια σοὶ φέρομεν· εἶθε δὲ νὰ χαρῆς αὐτὰ καὶ νὰ ἐπανέλθῃς εἰς τὴν πατρίδα σου».

11. Πρὸς τοῦτον δ' ἀπήντησεν ὁ Ἀχιλλεύς· «Θὰ λυτρώσω, γέρον, τὸν υἱόν σου, διότι ἐκ τοῦ Διὸς μοι ἦλθε διὰ τὴν λύτρωσιν ἄγγελος ἢ μήτηρ μου Θετίς· καὶ περὶ σοῦ δὲ γνωρίζω, ὅτι θεὸς τις σὲ ὠδήγησεν ἐδῶ εἰς τὰ πλοῖα τῶν Ἀχαιῶν».

12. Καλέσας δὲ ὁ Ἀχιλλεύς ἐκτὸς τοῦ θαλάμου του ἃς ὑπηρετρίας διέταξε νὰ λούσωσιν ἐν ἰδιαιτέρῳ τόπῳ τὸν νεκρὸν καὶ ν' ἀλείψωσι δι' ἐλαίου, ἵνα μὴ ὁ Πρίαμος ἴδῃ αὐ-

τὸν ἐν κακῇ καιαστάσει καὶ λυπηθῆ̄ περισσότερον. Ἀφοῦ δ' αἱ ὑπηρετρίαὶ ἔλουσαν καὶ ἔχρισαν καὶ ἐνέδυσαν αὐτόν, ὁ Ἀχιλλεὺς καὶ οἱ σύντροφοι αὐτοῦ ἐσήκωσαν καὶ ἀπέθεσαν αὐτόν ἐπὶ τῆς ἀμάξης, ἐντὸς προχείρου φερέτρου.

13. Ὁ Ἀχιλλεὺς δέ, εἰσελθὼν πάλιν εἰς τὴν σκηνὴν, ἐκάθισεν ἐπὶ πολυποικίλιου κλισμοῦ (καναπέ), εἶπε δὲ πρὸς τὸν Πρίαμον· «Ὁ υἱός σου, γέρον, ἔχει ἤδη λυτρωθῆ̄ καὶ κεῖται ἐν τῷ φερέτρῳ· θὰ ἴδῃς δ' αὐτὸν καθ' ὁδόν, ὅταν ἀρχίσῃ νὰ φωτίξῃ ἡ ἀυγή· τώρα δὲ ἐλθὲ νὰ φάγωμεν*· ἔπειτα δὲ κλαίεις τὸν ἀγαπητόν σου υἱόν, ἀφοῦ τὸν εἰσαγάγῃς εἰς τὸ Ἴλιον».

14. Ἐτοιμασθέντος τοῦ δείπνου, ἐκάθισαν πάντες καὶ ἔτρωγον· ἐθαύμαζε δ' ὁ μὲν Πρίαμος τὸν Ἀχιλλεὺς διὰ τὸ μέγεθος καὶ τὸ κάλλος αὐτοῦ, ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς τὸν Πρίαμον διὰ τὴν εὐγενῆ ὄψιν καὶ τοὺς εὐγενεῖς λόγους αὐτοῦ.

15. Μετὰ τὸ δείπνον ἔστρωσαν θανμασίαν κλίνην διὰ τὸν Πρίαμον· πρὶν ἢ δὲ κοιμηθῶσιν, ὁ Ἀχιλλεὺς ἐκάλεσεν ἰδιαιτέρως τὸν Πρίαμον ἐν τῷ προθαλάμῳ καὶ ἠρώτησεν αὐτὸν πόσας ἡμέρας χρειάζεται διὰ τὴν κηδεῖαν τοῦ Ἐκτορος, ἵνα ἀναβάλῃ τὸν πόλεμον. Ὁ Πρίαμος δ' ἀπήντησεν, ὅτι ἀπαιτοῦνται δώδεκα ἡμέραι κατὰ τὰ ἔθιμα. Ὁ Ἀχιλλεὺς δὲ συγκατένευσεν εἰς ἀνακωχὴν δωδεκαήμερον. Κατόπιν δ' ἔσφιγξε τὴν δεξιὰν χεῖρα τοῦ γέροντος, ἵνα ἀποχαιρείσῃ αὐτὸν διὰ τελευταίαν φρονίαν, καὶ πάντες ἐκοιμήθησαν.

16. Ὁ ἀγαθοποιὸς ὁμῶς Ἐρμῆς, ἐλθὼν πρὸς τὸν Πρίαμον, προέτρεψεν αὐτὸν ν' ἀναχωρήσῃ ταχέως πρὶν ὁ Ἀτρεΐδης Ἀγαμέμνων καὶ οἱ Ἀχαιοὶ μάθωσιν αὐτούς, διότι ἐνδέχεται νὰ τοὺς αἰχμαλωτίσωσιν. Ἀμέσως τότε ἠγέρθη ὁ γέρον, ἀφύπνισε τὸν κήρυκα, ὁ δὲ Ἐρμῆς ἔξενυξεν αὐτὸς τοὺς ἵππους καὶ τοὺς ἡμιόνους καὶ ὠδήγει αὐτοὺς γοργῶς διὰ τοῦ στρατοῦ, ὥστε οὐδεὶς ἐνόησε τὸν Πρίαμον.

17. Ἄλλ' ὅτε ἔφθασαν εἰς τὸ πέραμα τοῦ καλλιρρόου Σκαμῆνδρου (ἢ Σάνδου), ὁ μὲν Ἐρμῆς ἀπέβη πρὸς τὸν ὑψηλὸν Ὀλυμπον, ἡ δὲ κροκόπελος Ἥως ἐσκορπίζετο εἰς πύσαν τὴν γῆν, ὁ δὲ Πρίαμος καὶ ὁ κῆρυξ ἤλαυνον τὴν ἀμα-

* Ὁ Ἀχιλλεὺς καὶ οἱ οἰκεῖοί του εἶχον φάγει πρὸ ὀλίγου. Ἀλλὰ λαμβάνουσι πάλιν μέρος εἰς τὸ δείπνον, ὅπως τιμήσωσι τὸν Πρίαμον.

ξαν και τὸ ἄρμα εἰς τὸ ἄστυ. Πρώτη δὲ ἡ θυγάτηρ τοῦ Προΐαμου Κασσάνδρα, ὁμοία πρὸς τὴν χρυσοῦν Ἀφροδίτην, εἶδεν αὐτοὺς ἐκ τῆς Περγάμου (ἀκροπόλεως), ἐφώνησε δὲ εἰς ὅλην τὴν πόλιν· πάντες δὲ Τρῶες καὶ Τρωάδες ἔσπευσαν ἔξω τῶν πυλῶν ἀπαρηγόρητοι καὶ συνώδευσαν τὸν Προΐαμον, ἄγοντα τὸν νεκρόν.

18. Πρῶται δ' ἐπήδησαν εἰς τὴν ἄμαξαν τοῦ νεκροῦ ἡ σύζυγος Ἀνδρομάχη καὶ ἡ μήτηρ Ἑκάβη, τίλλουσαι τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς τῶν· ὀλόκληρον δὲ τὴν ἡμέραν μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου ὠδύροντο πάντες ἐκεῖ πρὸ τῶν πυλῶν. Κατόπιν δ' εἰσήγαγον εἰς τὰ ἔνδοξα μέγαρα τὸν νεκρόν, ἐθρήνον δὲ περὶ αὐτὸν ἡ Ἀνδρομάχη καὶ ἡ Ἑκάβη καὶ ἡ Ἑλένη, ἐστέναζον δ' αἱ ἄλλαι γυναῖκες καὶ τὸ ἄπειρον πλῆθος.

19. Κατόπιν δ' ὁ Προΐαμος ἔστειλε νὰ φέρωσι ξύλα ἐκ τοῦ ὄρους εἰς τὸ ἄστυ. Ἐπὶ ἑννέα δὲ ἡμέρας ἐθρήνον τὸν Ἔκτορα ἐν τοῖς μεγάροις, προπαρεσκευάζον δὲ τὰ τῆς ταφῆς αὐτοῦ. Τὴν δὲ δεκάτην ἐξέφερον αὐτὸν ἐκ τοῦ οἴκου εἰς τὸν τόπον τῆς ταφῆς, ἐκεῖ δ' ἔκανσαν αὐτὸν ἐπὶ μεγίστης πυρᾶς.

20. Τὴν ἐπομένην δὲ πρωΐαν ὁ λαὸς συνηθροίσθη περὶ τὴν πυρὰν τοῦ Ἔκτορος καὶ πρῶτον μὲν κατέσβεσεν αὐτὴν ἐντελῶς· ἔπειτα δὲ συνέλεξαν τὰ λευκὰ ὀστᾶ ὅσῃ οἱ ἀδελφοὶ καὶ οἱ σύντροφοὶ αὐτοῦ δακρυρροοῦντες, καὶ ἔθυσαν ἐντὸς χρυσοῦς ὕδριας, τὴν δὲ ὕδριαν ἔθυσαν ἐντὸς λάκκου, καὶ τὸν λάκκον κατεκάλυψαν διὰ πολλῶν καὶ μεγάλων λίθων· ταχέως δ' ἐπεσώρευσαν χῶμα καὶ σῆμα ἐποίησαν. Κατόπιν δ' ἐπέστρεψαν ὀπίσω εἰς τὰ μέγαρα τοῦ Προΐαμου, ἔνθα παρετέθη εἰς πάντας δεῖπνον μέγα, κατὰ τὸ ἔθιμον.

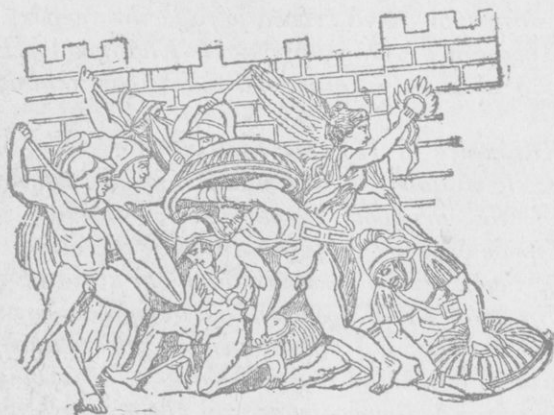
37. Θάνατος τοῦ Ἀχιλλέως.

1. Μετὰ τὸν θάνατον καὶ τὴν ταφὴν τοῦ Ἔκτορος οἱ Τρῶες ἐνεκλείσθησαν εἰς τὸ τεῖχος. Ὅσαυτὸς δ' ἐξήρχοντο πρὸς μάχην ἐνικῶντο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ ὑπέστρεφον πάλιν ἐντὸς τοῦ τεύχους.

2. Ἡμέραν τινὰ ὁ Ἀχιλλεύς, διώκων τοὺς Τρῶας πρὸς τὰς Σκαιὰς Πύλας, τοξεύεται κρυφίως ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου (Πάριδος). Ὁ Απόλλων δέ, σφόδρα ἐξωργισμένος κατὰ τοῦ Ἀχιλλέως ἐξ ἀρχῆς τοῦ πολέμου διὰ τὸν φόνον τοῦ Τέννου

ἐν Τενέδῳ, διευθύνει τὸ φαρμακερὸν βέλος τοῦ Πάριδος εἰς τὴν πτέρναν τοῦ Ἀχιλλέως, ἧτις ἦτο τὸ μόνον τρωτὸν μέρος τοῦ σώματος αὐτοῦ. Πίπτει τότε ὁ ἥρωσ κατὰ γῆς. Παρατηρήσας δὲ περίξ καὶ μὴ ἰδὼν κανένα ἐφώναξεν· «Οἱ δειλοὶ μόνον μάχονται κρυπτόμενοι». Μετ' ὀλίγον δὲ ἐξέπνευσε.

3. Μάχης δὲ φοβεραῖς γενομένης περίξ τοῦ νεκροῦ, ὁ Αἴας λαβὼν τὸ σῶμα διακομίζει αὐτὸ διὰ μέσου τῶν πολεμίων, βαλλόμενος ὑπὸ τῶν βελῶν αὐτῶν, τοὺς ὁποίους ἀπέκρουεν ὁ Ὀδυσσεὺς μαχόμενος. Ἐπειτα δὲ καίουσιν ἐν μεγάλῳ

Ἀχιλλέως θάνατος.

πένθει τὸν Ἀχιλλέα, ἀφοῦ τὸν ἐθρήνησαν ἐπὶ δέκα ὀκτὼ ἡμέρας. Συνέμιξαν δὲ τὴν τέφραν τῶν ὀστέων του ἐν τῇ αὐτῇ ὑδρίᾳ μετὰ τὴν τέφραν τῶν ὀστέων τοῦ Πατρόκλου καὶ ἔθαψαν αὐτήν, ποιήσαντες τύμβον ὑψηλὸν ἐπὶ τοῦ Σιγείου ἀκρωτηρίου ἐν Γροῖα. Μετὰ τοῦτο δὲ ἐποίησαν λαμπροτάτους ἀγῶνας, εἰς τοὺς ὁποίους ὁ πανοῦργος Ὀδυσσεὺς ἐνίκησε τὸν ἀνδρείοτατον Αἴαντα καὶ ἔλαβεν ὡς ἄθλον τὴν πανοπλίαν τοῦ Ἀχιλλέως.

38. Αὐτοκτονία Αἴαντος.

1. Ὁ Αἴας, λυπηθεὶς σφόδρα διὰ τὴν νίκην τοῦ Ὀδυσσεὺς, τὴν παρασχευασθεῖσαν ὑπὸ τῶν Ἀτρεϊδῶν διὰ νοθείας τῶν ψήφων, ἐνεκα φθόνου πρὸς τὸν Αἴαντα, ἐταράχθη τὰς φρένας καὶ ἐξέρχεται τὴν νύκτα νὰ ἐπιτεθῇ κατὰ τῶν Ἀ-

τρειδῶν καὶ κατὰ τοῦ στρατεύματος τῶν Ἑλλήνων ἐν τῇ παραφροσύνῃ του δὲ ἐκλαμβάνει ὡς Ἀχαιοὺς τὰ βόσκοντα πρόβατα αὐτῶν καὶ ἐπιτεθείς σφάζει αὐτὰ καὶ τοὺς ποιμένας αὐτῶν.

2. Ὑστερον δέ, συνελθὼν εἰς ἐναντιὸν καὶ μαθὼν τὴν παράφρονα πράξιν του, πορεύεται εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς θαλάσσης, ἐμπηγνύει εἰς τὴν γῆν ὄρθιον τὸ ὄξυ ξίφος, δῶρον τοῦ Ἑκτορος, ὃν ἐμίσει, καταρᾶται κατὰ τῶν Ἀτρειδῶν νὰ φονεθῶσιν ὑπὸ τῶν ἰδίων των τέκνων, παραγγέλλει διὰ τοῦ ἡλίου τὴν συμφορὰν του εἰς τοὺς γονεῖς του, του, ἐπικαλεῖται τὸν θάνατον, ἀποχαιρετίζει διὰ τελευταίαν φορὰν τὸ λαμπρὸν τῆς ἡμέρας φῶς, τὸ ἱερὸν ἔδαφος τῆς Σαλαμῖνος, τὰς κλεινὰς Ἀθήνας, τοὺς Ἑλληνας πάντας, τοὺς ποταμούς, τὰς κρήνας καὶ τὰς πεδιάδας τῆς Τροίας, καὶ πεσὼν ἐπὶ

τοῦ ξίφους αὐτοκτονεῖ. Τοιοῦτο κακὸν τέλος ἔσχεν ὁ μέγας οὗτος ἦρως.

5. Ὁ Ἀγαμέμνων δὲ ἐμποδίζει νὰ καῖ τὸ σῶμα αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον εἰτάφη ἐν τῇ γῇ ἄκανστον ἐπὶ τοῦ Ροιτείου, ἀκρωτηρίου τῆς Τροίας ἐν Ἑλλησπόντῳ, οὐχὶ μακρὰν τοῦ ὕμβου τοῦ Ἀχιλλέως. Οἱ Ἕλληνες δ' ἐποίησαν ἐκεῖ τῦμβον μέγαν.

39. Φιλοκτήτης. — Νεοπτόλεμος.

1. Μεθ' ὅλας τὰς συμφορὰς τῶν Τρώων καὶ τῶν Ἑλλήνων, ἡ Τροία ἔμενεν ἀκόμη ἀκυρίευτος. Ἐνῶ δὲ οἱ Ἕλλη-

Αὐτοκτονία Αἰάντος.

νες εὐρίσκοντο εἰς ἀθυμίαν πολλήν, ἔμαθον παρὰ τοῦ αἰχμαλωτισθέντος Ἑλένου, μάντεως τῶν Τρώων, ὅτι δὲν θὰ δυνηθῶσι νὰ κυριεύσωσι τὴν Τροίαν ἄνευ τοῦ Νεοπτολέμου, υἱοῦ τοῦ Ἀχιλλέως, καὶ ἄνευ τῶν Ἡρακλείων βελῶν ταῦτα δὲ εἶχεν ὁ δυστυχῆς Φιλοκτήτης, ὁ ἐγκαταλειμμένος ἐν Λήμνῳ.

2. Τότε ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Διομήδης ἐπλευσαν εἰς Σκυῶνον, ὅπου παρέμενεν ὁ Νεοπτόλεμος παρὰ τῷ πάππῳ του Λυκομήδει, καὶ παρέλαβον αὐτόν. Ἐκεῖθεν δ' ἐπλευσαν εἰς Λήμνον, ὅπου ἀνεῦρον τὸν ἐπὶ δεκαετίαν ὀδυνηρῶς πάσχοντα Φιλοκτήτην· ἀλλ' οὗτος δὲν ἤθελεν ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ νὰ πλεύσῃ εἰς Τροίαν, μισῶν τὸν Ὀδυσσεῆα. Ἀλλὰ καταβάς ὁ Ἡρακλῆς ἐξ οὐρανοῦ προέτρεψεν αὐτόν πρὸς χάριν τῶν πασχόντων Ἑλλήνων νὰ πλεύσῃ εἰς Τροίαν, διότι αὕτη εἶναι ἡ θέλησις τῶν θεῶν.

3. Ὁ Φιλοκτήτης τότε ὑπήκουσε καὶ ἐπλευσεν εἰς Τροίαν, ὅπου ὁ ἰατρός Ποδαλείριος ἐθεράπευσε τὸ ἔλκος αὐτοῦ. Ἐν μάχῃ δὲ τοξεύει καὶ φονεύει τὸν Πάριν. Τὴν Ἑλένην δὲ λαμβάνει σύζυγον ὁ Διήροβος· μετὰ δὲ τὸ πέρασ τοῦ πολέμου ἔλαβεν αὐτὴν πάλιν ὁ Μενέλαος.

4. Ὁ δὲ Νεοπτόλεμος, λαβὼν παρὰ τοῦ Ὀδυσσεῶς ἐκουσίως τὴν πανοπλίαν τοῦ Ἀχιλλέως, φονεύει πολλοὺς ἐκ τῶν Τρώων.

40. Ὁ δούρειος ἵππος.

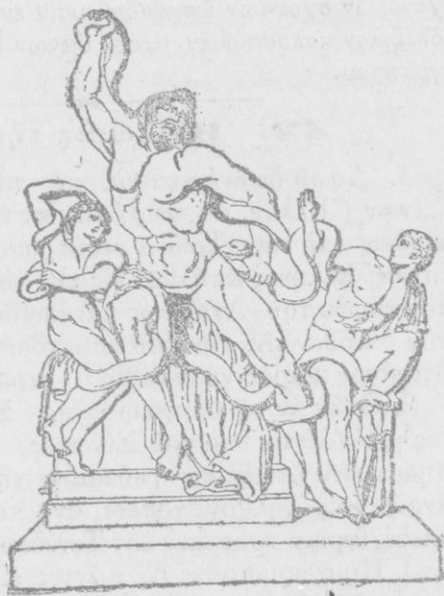
1. Μετὰ ταῦτα ὁμοῦ οἱ Τρῶες ἐνεκλείσθησαν πάλιν ἐντὸς τοῦ ἀπορρήτου τείχους. Τότε ὁ πανοῦργος Ὀδυσσεὺς ἐπινοεῖ καὶ κατασκευάζει διὰ τοῦ τέκτονος Ἐπειοῦ τὸν **δούρειον ἵππον** μέγαν καὶ ὑψηλὸν ὡς ὄρος, γεμίζει δὲ τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ἐνόπλιον ἀνδρῶν, ἐν οἷς καὶ αὐτὸς ὁ Ὀδυσσεὺς, ὁ Μενέλαος, ὁ Νεοπτόλεμος, ὁ Θόας, ὁ Ἐπειὸς καὶ ἄλλοι, γράφει δ' ἐπ' αὐτοῦ μεγάλοις γράμμασιν « Ἑλληνες Ἀθηναῖα χαριστήριον »· ἀφίνει δ' αὐτόν ἔξω τοῦ τείχους τῶν Τρώων.

Ἐ Οἱ δὲ λοιποὶ Ἀχαιοί, ἀφοῦ ἐνύκτωσε, συνήθροισαν τὰ ὄπλα καὶ τὰ πράγματά των, ἔκανσαν τὰς σκηνάς καὶ προσποιήθησαν, ὅτι ἀναχωροῦσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἐξέπλευσαν δὲ εἰς τὴν ἀντικρὺ τῆς Τροίας νῆσον Τένεδον, τότε περιφημον καὶ πλῆυσίαν, καὶ ἐκρύφθησαν ὀπισθεν αὐτῆς.

3. Ὡς ἐφώτισεν ἡ ἡμέρα, οἱ Τρῶες, ἰδόντες ἔρημον τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων καὶ νομίσαντες ὅτι αὐτοὶ ἔφυγον, ἤνοιξαν τὰς πύλας καὶ ἐξεληθόντες περιχαρεῖς παρετήρουν τὸν τόπον τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοπέδου· παρετήρουν δὲ καὶ τὸν ξύλινον ἵππον, προτείνοντες ἄλλοι μὲν νὰ εἰσαγάγωσιν αὐτὸν ἐντὸς τῶν τειχῶν, ἄλλοι δὲ νὰ ρίψωσιν εἰς τὸ πέλαγος, ἄλλοι δὲ νὰ ἐρευνήσωσι τὴν κοιλίαν αὐτοῦ, ἄλλοι δὲ νὰ καύσωσιν αὐτόν.

4. Τότε πρῶτος ὁ Λαοκόων, ἱερεὺς τοῦ Ἀπόλλωνος, τρέχων μετ' ὄρμης ἐκ τῆς Περγάμου, φωνάζει μακρόθεν·

« Διὰ τί ἤτόση ἀφρο-
 » σύνη, πολῖται; Πι-
 » στεύετε ὅτι ἀνεχώ-
 » ρησαν οἱ πολέμιοι;
 » Ἡ φρονεῖτε ὅτι
 » στεροῦνται δόλου
 » τὰ δῶρα τῶν Δα-
 » ναῶν; Τιοιουτρό-
 » πως εἶναι ὑμῖν
 » γνωστός ὁ Ὀδυσ-
 » σεύς; Ἐν τούτῳ
 » τῷ ξυλίνῳ ἵπῳ ἢ
 » κρούπτονται Ἑλ-
 » ληγες, ἢ εἶναι μη-
 » χανή τις κατὰ τῶν
 » ἡμετέρων τειχῶν,
 » ἢ ἄλλος τις δόλος
 » ὑποκρύπτεται. Μὴ
 » πιστεύεται εἰς τὸν
 » ἵππον, Τρῶες!

Ὁ Λαοκόων

» Ὁ, μὴ δήποτε καὶ ἂν εἶναι τοῦτο, φοβοῦμαι τοὺς Δαναοὺς
 » καὶ δῶρα φέροντας». Ταῦτα εἶπε καὶ ἔρριψε μετ' ὄρμης τὸ
 » δόρυ εἰς τὴν κοιλίαν τοῦ ἵππου, τὸ ὁποῖον ἐνεπάγχεκεῖ παλ-
 » λόμενον, ἀντήχησαν δὲ μέγας τὰ κοιλώματα τοῦ ἵππου.

41. Συμφορὰ τοῦ Λαοκόουτος.

1. Ἐνθὺ δὲ ὁ Λαοκόων ἐθυσίαζε κατόπιν ταῦρα κατὰ
 τοὺς βωμούς, ἰδοὺ δύο ὄφεις ἀμετρήτων κύλων, ἐρχόμενοι

ἐκ τῆς Τενέδου διὰ τῆς γαληνιαίας θαλάσσης, διευθύνονται πρὸς τὸν Λαοκόοντα· καὶ πρῶτον μὲν ῥίπτονται οὗτοι πρὸς τὰ δύο τέκνα αὐτοῦ καὶ καταβροχθίζουσι αὐτά· ἔπειτα δὲ περιτυλίσσονται εἰς πολλοὺς κύκλους περὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ, πνίγουσι καὶ καταβροχθίζουσι καὶ αὐτόν· κατόπιν δὲ διολισθαίνουσι εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς.

2. Τότε πάντες λέγουσιν ὅτι ὁ Λαοκόων ἐτιμωρήθη ἐπαξίως, διότι ἐνέπηξε τὸ κακοῦργον δόρυ εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ ἱεροῦ ἵππου. Ἀνοίγουσι δὲ τὰ τεῖχη τῆς πόλεως καὶ θέσαντες τροχοὺς ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ ἵππου καὶ σύροντες διὰ χονδρῶν σχοινίων ἐγκαθιδρύουσι ἐν τῇ ἱερᾷ ἀκροπόλει τὸν ὀλέθριον κολοσσὸν ἐν μέσῳ ὕμνων ἱερῶν καὶ χαρᾶς ἀπεριγράπτου.

42. Ἡ ἄλωσις τῆς Τροίας.

1. Ἀφοῦ δὲ ἐγένετο νῆξ καὶ πάντες ἐκοιμήθησαν, ὁ Σίνων, (Ἕλλην, ἀφειθεὶς ἐπίτηδες ἐν Τροίᾳ καὶ αἰχμαλωτισθεὶς ὑπὸ τῶν Τρώων, τοὺς ὁποίους ἐξηπάτα βεβαίῶν ὅτι οἱ Ἕλληνες ἀπῆλθον εἰς τὴν Ἑλλάδα), πορεύεται εἰς τὸν τάφον τοῦ Ἀχιλλέως καὶ ἐκεῖθεν διὰ πυρᾶς εἰδοποιεῖ τὸν ὄπισθεν τῆς Τενέδου κρυπτόμενον ἐλληνικὸν στόλον, ὅτι εἶναι καιρὸς νὰ ἐπιτεθῇ ὁ στρατὸς κατὰ τοῦ Ἰλίου.

2. Οἱ δὲ ἐν τῷ δουρείῳ ἵππῳ Ἕλληνες, εἰδοποιηθέντες μετ' ὀλίγον ὑπὸ τοῦ Σίνωνος, ὅτι οἱ Τρῶες ἐκοιμήθησαν καὶ ὅτι ἦλθεν ἡ εὐκαιρία τῆς σφαγῆς, τὸν ἵππον ἀνοίξαντες ἐξῆλθον ἔνοπλοι, ἀνοίξαντες δὲ καὶ τὰς πύλας ὑπεδέχθησαν τοὺς ἀπὸ τῆς Τενέδου καταπλεύσαντας.

3. Προχωρήσαντες δὲ πάντες εἰς τὴν πόλιν ἐφόρμωον κατὰ τῶν οἰκιῶν καὶ ἔσφαζον τοὺς κοιμωμένους Τρῶας. Ὁ Νεοπτόλεμος ἐφόνευσε τὸν Πριάμον. Ὁ Μενέλαος δὲ, φονεύσας τὸν Δηίφοβον, ὀδηγεῖ τὴν Ἑλένην εἰς τὰ πλοῖα, ἀγαπῶν αὐτὴν πολὺ καὶ ἀνταγαπώμενος ὑπ' αὐτῆς ὁμοίως. Τὸν δὲ Ἀστυάνακτα τοῦ Ἑκτορος ἔρριψαν κάτω ἀπὸ τῶν πύργων. Τὴν δὲ Ἀνδρομάχην λαμβάνει ὡς γέρας ὁ Νεοπτόλεμος τοῦ Ἀχιλλέως, ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς τὴν Ἑκάβην. Φονεύσαντες δὲ τοὺς Τρῶας, ἄλλους δὲ αἰχμαλωτίζοντες ἐλαφροαγώγησαν τὴν πόλιν καὶ ἔπειτα ἔκασαυ αὐτήν.

4. Τοιοῦτο τέλος ἔσχεν ὁ καταστρεπτικὸς Τρωικὸς πόλεμος, ὁ προκληθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀσεβοῦς Πάριδος, τὸν ὁποῖον οἱ Τρῶες ἀπὸ μωρίαν ἀνέλαβον νὰ ὑπερασπίσωσιν. Οἱ δὲ Ἕλληνες ἀπέδειξαν, ὅτι μὲ πᾶσαν θυσίαν τιμωροῦσιν ἀπηνῶς τοὺς τολμῶντας νὰ καταπατήσωσι τὰ ἑαυτῶν δίκαια.

43. Ἐπάνοδος τῶν Ἀχαιῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

1. Μετὰ τὸν πανηγυρισμὸν τῆς νίκης οἱ Ἀχαιοὶ ἀπέπλευσαν εἰς τὴν ἀγαπητὴν καὶ πολυπόδητον Ἑλλάδα, ἄλλοι μὲν καλῶς καὶ ταχέως, ἄλλοι δὲ κακῶς καὶ μετὰ πολυτεῖς περιπλανήσεις καὶ συμφορὰς· ἄλλοι δὲ ἀπωλέσθησαν καθ' ὁδόν.

2. Ὁ Διομήδης εἰς Ἄργος, καὶ ὁ Νέστορ εἰς Πύλον, καὶ ὁ Ἰδομενεὺς εἰς Κρήτην, καὶ ὁ Φιλοκίτης εἰς Θεσσαλίαν ἔφθασαν καλῶς μετὰ τὸν πόλεμον.

3. Ὁ Μενέλαος, καταληφθεὶς ὑπὸ τρικυμίας, περιεπλανήθη εἰς Κύπρον, Φοινίκην, Αἴγυπτον, Λιβύην καὶ ἄλλα μέρη· μετὰ ὀκτὼ δὲ ἔτη ἔφθασεν εἰς Σπάρτην, ὅπου ἐξήσεν εὐτυχῆς μετὰ τῆς Ἑλένης ἐπὶ ἔτη πολλά.

4. Ὁ Αἴας, διαλυθέντος τοῦ πλοίου ὑπὸ κεραννοῦ, τὸν ὁποῖον ἔρριπεν ἡ Ἀθηναῖ, ἐπνίγη· ἡ θάλασσα δὲ ἐξέβρασε τὸ πῶμα αὐτοῦ ἐν Μυκόνῳ, ὅπου τὸ ἔθαψεν ἡ μήτηρ του Θέτις. Ὁμοίως καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων ἐπνίγησαν ἐκ τρικυμίας, ναυαγήσαντες περὶ τὸν Καφηρέα τῆς Εὐβοίας.

5. Ὁ Εὐβοεὺς Παλαμήδης φονεύεται διὰ λιθοβολίας ἐν Τροίᾳ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων.

6. Ὁ Νεοπίόλεμος, πορευθεὶς περὶ εἰς τὴν φυλὴν τῶν Μολοσσῶν ἐν Ἠπείρῳ, ἐβασίλευσεν αὐτῶν. Κατόπιν δὲ ἦλθεν εἰς τὴν Φθίαν καὶ παρέλαβε παρὰ τῶν παίδων τοῦ Ἀκάστου τὴν βασιλείαν τῶν Μυρμιδόνων.

44. Ἐπάνοδος καὶ συμφορὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος.— Ὁρέστης.

1. Ὁ Ἀγαμέμνων ἐφθασεν αἰσίως εἰς τὰς Μυκῆνας ὅπου ἀμέσως ἐδολοφονήθη διὰ πελέκεως ἐν τῷ λουτρῷ ὑπὸ τῆς ἀπίστου συζύγου του Κλυταιμνήστρας καὶ ὑπὸ τοῦ

συγγενοῦς του Αἰγίσθου, ὅστις εἶχεν ἀρπάσει τὴν βασιλείαν, νυμφευθεὶς τὴν Κλυταιμνήστραν.

2. Ἡ δὲ Ἥλέκτρα, μία ἐκ τῶν θυγατέρων τοῦ Ἀγαμέμνονος, διασφῶζει τότε κρυφίως τὸν ἀδελφόν της Ὀρέστην καὶ παραδίδει τοῦτον πρὸς τὸν θεῖόν της Στρόφιον, βασιλέα της Φωκίδος, πρὸς ἀνατροφήν.

3. Ἀφοῦ δὲ ὁ Ὀρέστης ἐγεινεν ἐφηβος, πορεύεται εἰς Δελφοὺς καὶ ἐκεῖ ἐρωτᾷ τὸ μαντεῖον ἂν πρέπει νὰ φονεύσῃ τοὺς δολοφόνους τοῦ πατρός του. Τὸ μαντεῖον ἐπέτρεψε τοῦτο.

4. Τότε, ὀκτῶ ἔτη μετὰ τὸν φόνον τοῦ Ἀγαμέμνονος, ἀπέρχεται εἰς Μυκῆνας μετὰ τοῦ πρώτου ἐξαδέλφου του Πυλάδου, υἱοῦ τοῦ Στροφίου, καὶ εἰσελθὼν μὲ πανουργίαν εἰς τὰ ἀνάκτορα φονεῖει πρῶτον τὸν Αἰγίσθον καὶ μετ' ὀλίγον καὶ τὴν μητέρα Κλυταιμνήστραν, ἀναγορεύεται δ' ὑπὸ τοῦ λαοῦ βασιλεὺς.

5. Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ, παραφρονήσας καὶ καταδιωκόμενος διὰ τὴν μητροκτονίαν ὑπὸ τῶν Ἐρινύων, (αἵτινες ἦσαν γυναῖκες μαυροφόροι καὶ εἶχον εἰς τὴν κεφαλὴν ὄφεις ἀντὶ πλοκάμων καὶ εἰς τὴν δεξιὰν χεῖρα ἐκράτουν ὁμοίως ὄφεις), προσέρχεται εἰς τὸν Ἄρειον Πάγον ἐν Ἀθήναις, ἵνα δικασθῇ· ἐκεῖ δὲ ἀθωοῦται.

6. Μεταβὰς δὲ μετὰ τοῦ Πυλάδου εἰς τὸν ἐν Ταύροις (νῦν Κριμαΐα) ναὸν τῆς Ἀρτέμιδος, ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τῆς ἀδελφῆς του Ἰριγενείας, ἱερείας οὔσης· παραλαμβάνει δὲ αὐτὴν κρυφίως ὡς καὶ τὸ ξόανον (ξύλινον ἄγαλμα) τῆς Ἀρτέμιδος, κατὰ χρησμόν δοθέντα εἰς αὐτόν, καὶ ἐπανέρχεται εἰς Μυκῆνας, ὅπου ἐβασίλευσεν· ἐνύμφευσεν δὲ τὴν ἀδελφὴν του Ἥλέκτραν μὲ τὸν Πυλάδην, ὅστις ἤγαγεν αὐτὴν εἰς τὴν Φωκίδα.

7. Κατόπιν δ' εὐρισκόμενος ὁ Ὀρέστης ἐν Ἀρκαδίᾳ ἐδήχθη ἐπὶ τοῦ ὄρους ὑπὸ ὄφρα καὶ ἀπέθανε· τὰ ὅσα δὲ αὐτοῦ, κατὰ χρησμόν, μετηνέχθησαν ἐκ Τεγέας εἰς Σπάρτην καὶ ἐκεῖ ἐτάφησαν.

45. Αἱ περιπλανήσεις τοῦ Ὀδυσσέως.

1. Οἱ Κίκονες. — Ὁ Ὀδυσσεὺς ὑπῆρξεν ὁ βαρυσυμφορότερος πάντων τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν ἐπάνοδον. Οὕτως ἐκπλεύσας ἐκ τῆς Τροίας μὲ δώδεκα πλοῖα

καὶ μὲ τοὺς συντρόφους του προσήγγισεν εἰς τὴν Ἰσημα-
ρον, παραθαλασσίαν πόλιν τῆς Θράκης. Ταύτην κερεύ-
σας ἔλαβε πολλὰ λάφυρα. Τὴν ὑστεραίαν ὁμως, ἐπέλθον-
τες οἱ Κίκονες οἱ κατοικοῦντες τὰ μεσόγεια, συνάπτουσι

Ὁ Ὀδυσσεὺς τυφλοὶ τῶν Πολύφημον

μάχην καὶ φονεύουσι περὶ τοὺς ἑβδομήκοντα ἄνδρας τοῦ
Ὀδυσσεῶς.

2. **Οἱ Λωτοφάγοι.** Ἐντεῦθεν δὲ ἀπλευσάντα, καὶ
ἔκαμπε τὴν Μαλέαν ἄκραν, βόρειος ἄνεμος ἔφερεν εἰς

τοὺς Λωτοφάγους. Ἡ χώρα τῶν Λωτοφάγων ἔκειτο εἰς τὰς βορείους ἀκτὰς τῆς Λιβύης (Ἀφρικῆς)· ἔτρωγον δὲ οἷτοι τὸν λωτόν, γλυκὴν καρπὸν τοῦ ὁμωνύμου δένδρου, ἴμοιον πρὸς τὸν καρπὸν τοῦ σχοίνου· ἐποίουν δ' ἐξ αὐτοῦ καὶ οἶνον.

3. **Οἱ Κύκλωπες.**— Ἐκ τῆς χώρας τῶν Λωτοφάγων ἔπλευσεν εἰς τὴν φανταστικὴν καὶ μυθικὴν νῆσον τῶν Κυκλώπων, κειμένην πρὸς τὴν δύσιν. Οἱ Κύκλωπες μυθολογοῦνται ὡς πελώριοι γίγαντες, ἔχοντες ἓνα μόνον ὀφθαλμὸν ἐπὶ τοῦ μετώπου. Ἐνταῦθα ὁ Ὀδυσσεὺς, παραλαβὼν δώδεκα συντρόφους του, εἰσεχώρησεν εἰς τὸ σπηλαῖον τοῦ Κύκλωπος Πολυφήμου, ὅστις ἐλέγετο υἱὸς τοῦ Ποσειδῶνος.

4. Ὁ Πολύφημος, καταλαβὼν ἐν τῷ σπηλαίῳ τὸν Ὀδυσσεὰ καὶ ἀρχίσας νὰ τρώγῃ τοὺς συντρόφους αὐτοῦ, ἔλαβε παρ' αὐτοῦ οἶνον (τὸν ὁποῖον ὁ Ὀδυσσεὺς εἶχεν ἐκ τῆς Ἰσμάρου), ἔπιε καὶ εὐφράνθη πολὺ, ἔκαμε δὲ τὴν πικρὰν χάριν εἰς τὸν Ὀδυσσεὰ νὰ φάγῃ αὐτὸν τελευταῖον. Μεθυσθεὶς ὅμως ἐκ τοῦ οἴνου καὶ κοιμηθεὶς τυφλώνεται δι' ἀνημμένου μεγάλου δαυλοῦ ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσεῶς, ἀφοῦ εἶχε καταφάγει ἐξ ἐκ τῶν δώδεκα συντρόφων τούτου.

5. Ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ οἱ ἐξ ὑπολειφθέντες σύντροφοί του κατώρθωσαν νὰ διασωθῶσι καὶ ἐξέλθωσι τοῦ σπηλαίου προσδεθέντες ὑπὸ τὰς κοιλίας τῶν ἔξερχομένων ἐκ τοῦ σπηλαίου προβάτων· ὑβρίζει δὲ μακρόθεν τὸν τυφλὸν Πολύφημον καὶ λέγει πρὸς αὐτόν, ὅτι ὁ φονεὺς του καλεῖται *Οὔτις* (οὐδεὶς).

6. Ὁ Ποσειδῶν ὅμως, ὁ πατὴρ τοῦ Πολυφήμου, ὀργισθεὶς διὰ τὴν τύφλωσιν τοῦ υἱοῦ του, καταδιώκει διὰ τρικυμιῶν τὸν περιπλανώμενον Ὀδυσσεὰ καὶ ἐμποδίζει ἐπὶ πολλὰ ἔτη τὴν εἰς τὴν Ἰθάκην ἐπιστροφὴν του.

7. **Οἱ ἄνεμοι τοῦ Αἰόλου.**— Ἐκ τῆς νήσου τῶν Κυκλώπων ἔφθασεν ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν μυθικὴν νῆσον Αἰολίαν. Ὁ βασιλεὺς ταύτης Αἴολος περιεποιήθη πολὺ τὸν Ὀδυσσεὰ· ἔδωκε δὲ εἰς αὐτὸν ἀσκόν, ἐν τῷ ᾧ οἱ εἶχε ἐγκλείσει πάντας τοὺς ἀνέμους, ἀφήσας ἐλεύθερον μόνον τὸν οὐρίον, Ζέφυρον.

8. Μόλις δὲ ἐπλησίαζον εἰς τὴν Ἰθάκην, οὐρίως πλέ-

οντες, οἱ σύντροφοι τοῦ Ὀδυσσέως νομίζοντες, ἀσκὸς περιεῖχεν ἄργυρον καὶ χρυσὸν ἔλυσον φῖως, οἱ δὲ ἄνεμοι πάντες ἐξορμήσαντες τὰ πλοῖα εἰς Αἰολίαν.

9. Οἱ Λαιστρυγόνες. — Τότε αὐτὸν ὁ Αἰολος ὡς μισητὸν εἰς τοὺς ἔφεραν αὐτὸν εἰς τὴν μυθικὴν χώραν τῶν Λαιστρυγόνων κειμένην μακρὰν ἀπὸ τῶν ἑσπερίων ἰσθμῶν. Ἐκεῖ πάντες οἱ ἄλλοι σύντροφοι μετὰ τῶν πλοίων αὐτῶν· ὁ Ὀδυσσεὺς δὲ ἀπὸ τοῦ πλοίου του, ἐξέφυγε τὸν θάνατον, ἀποκόψας διὰ τοῦ ξίφους τὰ πείσματα (παλαμάρια) τοῦ πλοίου.

10. Ἡ Κίρκη. — Ἐπειὶ δὲ τεῦθεν δὲ πλέων ἀφίκεται εἰς τὴν μυθικὴν νῆσον ἢ νῆσον ἐνθα κατοικεῖ ἡ Κίρκη, θυγάτηρ τοῦ Ἡφαιστοῦ καὶ τῆς Πέρσεως, τὸν Ὀδυσσεὺς ἐκτόνους, τοὺς σύντροφους, μετεμόρφωσεν εἰς χοίρους. Ἐὐρυλόχου δὲ ἀπέδωκε παρὰ τὴν νῆσον.

11. Κίρκη. — Ἐπειὶ δὲ παρὰ τὴν νῆσον ἐβιάζετο τὸν Ὀδυσσεὺς πατρίδα καταβῆναι, ἠνέγνω τὴν ψυχὴν αὐτοῦ εἰς τὸν νευθῆρα, καὶ παρὰ τὴν νῆσον ἐν τῷ ἕρπιδι ἐπέθηκε τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. Ἐπειὶ δὲ Κίρκη τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐπέθηκε τὴν ψυχὴν αὐτοῦ.

Σειρήνων· ἦσαν δὲ αἱ Σειρήνες τρία θαλάσσια
 ποφάγα, ἔχοντα πρόσωπον παρθένου καὶ
 ποτάτην, διὰ τῆς ὁποίας προσεῖλκυον τοὺς
 καὶ κατέτρωγον αὐτούς. Ὁ Ὀδυσσεύς,
 εὐρύση τὴν φωνὴν αὐτῶν, πρῶτον μὲν
 ὡς διὰ κηροῦ τὰ ὦτα τῶν συντρόφων
 καὶ αὐτοὺς καὶ προσέδεσαν αὐτὸν κα-
 σῶντι τὰς ἤκουσε διελθὼν ἐκεῖθεν.
Χάρυδες.—Κατόπιν διήλθεν
 τέρατα **Σκύλλαν καὶ Χά-**

Σειρήνες.

εἰ ἢ Σκύλλα
 οὔ.

γόντες τὴν
 τὴν νῆ-
 Ἐκεῖ οἱ
 οὓς τοῦ
 ὀργι-
 εἰ διὰ
 έντας,

ἀπὸ
 και
 ὀρκει
 εως,

ἐκράτησεν αὐτὸν ἔτη ἑπτὰ. Ὅτε δὲ ἦλθε τὸ ὄγδοον ἔτος, διατάξαντος τοῦ Διός, ἐκπέμπει αὐτὸν ἡ Καλυψὼ ἐπὶ σχεδίας εἰς τὴν πατρίδα. Ἄλλ' ὁ Ποσειδῶν, ἐγείρας τρικυ-

Ἄναγνώρισις Ὀδυσσεῶς καὶ Τηλεμάχου.

μίαν, καταστρέφει τὴν σχεδίαν, τὰ κύματα δὲ τὸν Ὀδυσσεῶν, κολυμβῶντα ἐπὶ δύο ἡμέρας καὶ δύο νύκτας, ἐπακλουσι τὴν τρίτην ἡμέραν εἰς τὴν νῆσον τῶν Φαίακων (τὴν Κέρκυραν).

17. **Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐν τῇ νήσῳ τῶν Φαιάκων.**— Ἐνταῦθα συναντήσας τυχαίως ἐν τῇ ἀκτῇ παρὰ τὸν ποταμὸν τὴν Ναυσικᾶν, θυγατέρα τοῦ βασιλέως Ἀλκινόου, ἰκετεύει αὐτήν· αὕτη δὲ τὸν ὀδηγεῖ εἰς τὰ ἀνάκτορα πρὸς τὸν πατέρα της. Ἐκεῖ ἐξένισαν καὶ περιεποιήθησαν καὶ ἐτίμησαν αὐτὸν μεγάλως καὶ δῶρα πολλὰ ἐδώρησαν εἰς αὐτόν.

18. **Ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς Ἰθάκην.**— Ὁ Ἀλκίνοος δι' ἰδίου πλοίου ἔπεμψε τὸν Ὀδυσσεῆα εἰς τὴν Ἰθάκην. ὅπου οἱ Φαίακες κωπηλάται ἀπεβίβασαν αὐτόν, *κοιμώμενον*, καὶ τὰ δῶρά του, εἰς τὸν λιμένα τοῦ Φόρκυκος, καὶ ἀπέπλευσαν εἰς τὰ ὀπίσω.

19. **Οἱ μνηστήρες.**— **Ἀναγνώρισις Ὀδυσσεῶς καὶ Τηλεμάχου.**— Ὁ Ὀδυσσεὺς, φθάσας εἰς τὴν Ἰθάκην μετὰ εἰκοσαετῆ ἀπουσίαν καὶ ὀδηγούμενος πάντοτε ὑπὸ τῆς θείας προστάτιδος αὐτοῦ Ἀθηνᾶς, πορεύεται ὡς ἄγνωστος πρὸς τὸν χοιροβοσκὸν τοῦ Εὐμαιῶν, συναντᾶται ἐκεῖ ἐν τῷ ἀγροκηπίῳ μὲ τὸν υἱὸν τοῦ Τηλέμαχου, ἀναγνωρίζεται μὲ αὐτόν καὶ μανθάνει παρ' αὐτοῦ, ὅτι πολυάριθμοι (108 τὸν ἀριθμὸν) ἀσεβεῖς μνηστήρες τῆς Πηνελόπης, συζύγου τοῦ Ὀδυσσεῶς, συναχθέντες ἐκ πάντων τῶν μερῶν τῆς Ἑλλάδος, ζητοῦσιν αὐτήν εἰς γάμον, κατατρώγουσι δὲ ἐπὶ τρία ἤδη ἔτη τὰ ὑπάρχοντά του, καθήμενοι ἐν τῷ οἴκῳ του. Ἡ Πηνελόπη δέ, πιστοτάτη σύζυγος, ἠρνεῖτο νὰ ἔλθῃ εἰς νέον γάμον μὲ τινα ἐκ τῶν μνηστῆρων, καὶ πάντοτε ἀνέβαλλε, περιμένουσα νὰ ἐπανέλθῃ ὁ Ὀδυσσεὺς, ἵνα τιμωρήσῃ τοὺς ἀνθάδεις τούτους μνηστήρας.

20. **Φόνος τῶν μνηστῆρων.**— **Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐν τῷ οἴκῳ του εὐτυχῆς.**— Ὁ πολυπαθὴς Ὀδυσσεὺς μεταβαίνει ὡς ἐπαίτης ἄγνωστος εἰς τὰ ἀνάκτορά σου, εὐρίσκει τοὺς μνηστήρας τρώοντας καὶ διασκεδάζοντας, λαμβάνει τὸ τόξον καὶ βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ Τηλεμάχου καὶ τινῶν πιστῶν ἀρχαίων ὑπηρετῶν του φονεύει αὐτοὺς πάντας· ἀνέλαβε δὲ τὴν ἰδίαν βασιλείαν καὶ ἔζησε τὸν ὑπόλοιπον χρόνον τῆς ζωῆς του μὲ τὴν Πηνελόπην τὴν καὶ τὸν Τηλέμαχον καὶ τοὺς οἰκείους του πολὺ εὐτυχῆς.

ΤΕΛΟΣ

1945

TO THE HONORABLE MEMBER OF PARLIAMENT

G

